

CHILD TRAFFICKING IN HUNGARY

Sexual Exploitation, Forced Begging and Pickpocketing

*Zsuzsanna Vidra
Kitti Baracsi
Viktoria Sebhelyi*

CENTER FOR POLICY STUDIES
CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY

CHILD TRAFFICKING IN HUNGARY:
SEXUAL EXPLOITATION, FORCED BEGGING
AND PICKPOCKETING

*Zsuzsanna Vidra, Kitti Baracsi
and Viktoria Sebhelyi*

GYERMEKKERESKEDELEM MAGYARORSZÁGON:
SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS, KOLDULTATÁS
ÉS ZSEBTOLVAJLÁSRA KÉNYSZERÍTÉS

*Vidra Zsuzsanna, Baracsi Kitti, Katona Noémi
és Sebhelyi Viktória*

STRUCTURE OF THE BOOK / A KÖNYV FELÉPÍTÉSE

CHILD TRAFFICKING IN HUNGARY:
SEXUAL EXPLOITATION, FORCED BEGGING AND PICKPOCKETING v

GYERMEKKERESKEDELEM MAGYARORSZÁGON:
SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS, KOLDULTATÁS
ÉS ZSEBTOLVAJLÁSRA KÉNYSZERÍTÉS 127

**CHILD TRAFFICKING IN HUNGARY:
SEXUAL EXPLOITATION, FORCED BEGGING
AND PICKPOCKETING**

*Zsuzsanna Vidra, Kitti Baracsi
and Viktória Sebhelyi*

CENTER FOR POLICY STUDIES
CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY

Nádor utca 9., H-1051 Budapest, Hungary
cps@ceu.edu, <http://cps.ceu.edu>

Published in 2015 by the Center for Policy Studies,
Central European University
© CEU CPS, 2015

ISBN 978-615-5547-02-7 (print)

ISBN 978-615-5547-03-4 (pdf)

The views in this publication are the authors' own and do not necessarily reflect those of the Central European University or the official opinion of the European Commission.

This text may be used only for personal research purposes.

Additional reproduction for other purposes, whether in hard copies or electronically, requires the consent of the author(s), editor(s). If cited or quoted, reference should be made to the full name of the author(s), editor(s), the title, the year and the publisher.

This publication has been produced with the financial support of the Prevention of and Fight against Crime Programme, European Commission – Directorate General Home Affairs.

Reviewer (Hungarian text): Szilvia Gyurkó

Copyeditors: Esther Holbrook, Judit Pethő-Szirmai

Cover photo: © Zsuzsanna Vidra

Cover, design & layout: Borbála Varga

Managing editor: Lilla Jakobs

Project coordinator: Viktória Kőszegi

CONTENTS

ABOUT THE PROJECT	IX
LIST OF CONTRIBUTORS	XI
I. EXECUTIVE SUMMARY	I
2. INTRODUCTION	7
2.1. Aims and scopes - Specificities of the Hungarian case	7
2.2. Methodology	8
3. COUNTRY BACKGROUND	17
3.1. Statistical data	17
3.2. General policy framework	21
3.3. Factors behind the failure to prevent victimization and/or provide adequate care to child victims	26
4. THE CHILD TRAFFICKING PHENOMENON IN HUNGARY	35
4.1. Ethnic data on child trafficking	35
4.2. Child trafficking for begging	36
4.3. Child trafficking for pickpocketing	39
4.4. Child trafficking for sexual exploitation of boys	39

5. THE CHILD VICTIMS: PROFILES, FACTORS OF VULNERABILITY, MULTIPLE VULNERABILITIES, FAMILY BACKGROUND	41
5.1. Factors of vulnerability, family background	42
5.2. Risk factors for child victims of begging, pickpocketing and sexual exploitation of boys	50
5.3. Profiles of victims	52
6. THE CHILD TRAFFICKING PROCESS: RECRUITMENT, EXPLOITATION, IDENTIFICATION OF VICTIMS AND THE REFERRAL SYSTEM	55
6.1. Child trafficking for begging	60
6.2. Child trafficking for pickpocketing	65
6.3. Child trafficking for sexual exploitation of boys	68
7. VICTIMS ASSISTANCE AND PROTECTION RESPONSE MECHANISMS	85
7.1. Victim assistance and protection	85
7.2. Prosecution of child trafficking	92
8. EFFECTIVE COMMUNITY INVOLVEMENT IN DEVELOPING MORE SUSTAINABLE RESPONSES AND BETTER MECHANISMS	99
8.1. Failure in community involvement	99
8.2. Opportunities for community involvement	103
9. CONCLUSIONS	107
9.1. Recommendations	109
REFERENCES	115
ANNEX	121

ABOUT THE PROJECT

Countering new forms of Roma child trafficking (CONFRONT)

The CONFRONT research project aimed to strengthen counter-trafficking efforts in Europe by addressing two deficiencies in the current counter-trafficking response: lack of in-depth knowledge of the new forms of trafficking affecting children and lack of active involvement of the Roma community – a group at high risk of child trafficking. Research focused on three new forms of trafficking: child begging, labour exploitation for pick-pocketing and sexual exploitation of boys. Activities took place in seven EU Member States, four of them typical countries of origin for victims of trafficking (Bulgaria, Romania, Hungary, Slovakia) and three traditional destination points for Roma victims (Austria, Italy, Greece). Aside from empowering Roma communities to act as equal partner in counter-trafficking policies and measures, the project aspired to enhance child victim support in countries of origin and destination by developing pilot initiatives for child victims of trafficking support, and sensitizing service providers and child protection authorities to new forms of trafficking.

The CONFRONT research project ran between 2013-2015 with the financial support of the Prevention of and Fight against Crime Programme, European Commission – Directorate General Home Affairs. The Center for Policy Studies at Central European University was one of the partner institutions of an international research consortium led by the Center for the Study of Democracy, Sofia, Bulgaria (<https://cps.ceu.edu/research/confront>).

LIST OF CONTRIBUTORS

Zsuzsanna Vidra is a research fellow at the Center for Policy Studies, Central European University (Hungary) and assistant professor at ELTE University, Intercultural Psychology and Education (Hungary). She holds a PhD in sociology from École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris, France, an MA in Sociology from ELTE and an MA in Nationalism Studies from the Central European University. Her main areas of research are poverty, ethnicity, migration, and media and minorities. She has published several articles on Roma and non-Roma interethnic relations, educational inequalities, labour market and social policy issues. She has edited a volume on Roma migration to Canada and she has co-authored a book on ethnic relations, migration, labour market conditions and informal economy in marginal rural communities.

Kitti Baracsi is a PhD student at the Education and Society Doctoral School, University of Pécs, Hungary. She has conducted extensive field work in Roma communities of Hungary and Italy. She has worked in research projects on education, economic strategies and housing policies. She holds a Master degree in Communication Science and Aesthetics and a BA degree in Pedagogy. She has worked in several educational and community empowerment projects with pro-Roma and Roma NGOs in Hungary and Italy.

Viktória Sebhelyi is a researcher with an MA in sociology from the University of Szeged, currently finishing her dissertation in educational sociology at the University of Pécs, Hungary. Her dissertation examines the

links between socialisation and sexual exploitation in human trafficking. Her primary areas of research are social inequalities, migration, sexual and labour exploitation types of human trafficking, with a special emphasis on the protection of vulnerable children. She has published a number of articles regarding human trafficking and child protection.

Violetta Zentai, Co-Director of the Center for Policy Studies at Central European University offered feedback and commented on this study.

1. EXECUTIVE SUMMARY

The CONFRONT project looks at the mechanisms of three forms of child trafficking – begging, pickpocketing and sexual exploitation of boys – by focusing on Roma victims. The project applied the fieldwork method and had a community approach. A preliminary study preceded the research and based on these findings the method was adapted to the specificities of the Hungarian case by expanding the community focus to include a range of other ‘sites’ from which victims are commonly recruited. As a result, besides the three localities where the fieldwork was carried out, we visited foster homes because, according to the results of the pilot research we carried out, they are also apparently major sources of child trafficking. Interviews were made with representatives of concerned institutions, members of the communities, and families of victims as well as the victims themselves.

The project was designed to involve members of the vulnerable community in question on every level of the implementation of the research. Given the extremely sensitive topic, we employed people with close contact to Roma communities (four of the six community researchers were of Roma origin) but were not local and were not living within these specific communities that was considered a high risk for the participants. The three localities were chosen based on the criteria that there are poor, segregated districts or areas where there have been documented cases of child trafficking, and which have a significant Roma population. The fieldwork ran from March until August 2014.

This report presents available statistical data on human trafficking and sheds light on some of the major difficulties of data collection regarding human trafficking and child trafficking in particular. It gives an overview

of the anti-trafficking policy framework and reveals the most important problems the child protection system faces in regards to prevention and victim assistance.

The report profiles the victims of child trafficking related to begging, pickpocketing and sexual exploitation of boys and documents the various social, economic, institutional and familial factors that render children vulnerable. The research also tracks the actual process of child victimisation to crime and, in particular, to trafficking by exploring the role of the child protection system, the police force, and other stakeholders, and considering how effective or ineffective these institutions are in preventing children from victimisation. As a second aspect of our research on victimisation, we further monitor these same institutions for their protocol, behaviour in practice, and their attitude toward children identified in trafficking crimes. The research exposes flaws in both the criminal procedures and the judiciary system relating to child trafficking. Finally, the report examines the potential for communities to be involved in the response mechanism countering child trafficking.

Concerning data collection, it is evident the number of reported and/or persecuted cases present in various statistics are far below the actual numbers. There are only a few recorded cases of child trafficking while research,¹ confirmed by our own observations made during our fieldwork, suggest that a large number of children fall victim every year. One issue is that the statistical systems are not harmonised. More importantly, the numbers reflect serious systemic and institutional problems in the anti-trafficking mechanisms.

For instance, when children fall victim to trafficking, or are at risk of being trafficked, they are treated under the Child Protection Act and are referred to the child protection system. The child protection system's institutions, however, are not equipped to recognise the risks of trafficking, to identify and assist victims, or to prevent such cases and, therefore, these children are most likely to be re-victimised.

1 Betlen Anna: Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. *Az áldozat-ellátás intézményrendszere*. [Prostitution and human trafficking in social services and in child protection in Hungary, 2013. Victim-assistance system] Available at: http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

The judicial system has its own shortcomings in terms of addressing child trafficking. The legal procedure is only initiated if the victim reports their own case, which rarely happens. Another serious problem is that, once the victims file their complaints, they have to testify and act as witnesses, yet, there is no adequate witness support service in Hungary.² In any case, the trend internationally has been that the victims' testimonies are not considered the primary evidence and the police use a range of different techniques during the investigation to collect evidence of particular interest to the court.

Taking all these challenges into account, it is hardly surprising that there are only a few cases of registered child trafficking each year. Concerning the specific forms of child trafficking this project is dealing with, no data – not even estimations – is available. Therefore, our research was more geared towards analysing the essential mechanisms of child trafficking and shedding light on the various ways children are victimised. Using qualitative methods, we did not aim to assess the volume of child trafficking in Hungary but rather to illuminate processes of child victimisation.

In regards to victim profiles and the identification of vulnerability factors, it was found that children from impoverished families and neighbourhoods have higher rates of victimization to crime. It is either the criminalisation within the family or in the community that puts children at risk. They are socialised either directly or indirectly in a criminalised environment where they are often exploited from a very young age. At the same time, many of them grow up in dysfunctional families where they suffer child abuse and are exposed to substance abuse by family members. Finally, being raised in state care is probably one of the greatest indicators of risk. Yet, beyond these general risk factors, we were unable to identify any specific indicators for the three forms of child trafficking we focused on.

The process of child trafficking was first looked at from the perspective of how the child protection system and the police work in terms of prevention of victimisation and assistance to child victims. It was found

2 Trafficking in Persons (TIP) Report (2013), US Department of State.

that they either have too restricted means to be effective or they are not prepared to protect or assist children and, in some cases, they might even contribute to the victimisation of children.

Local child welfare services basically have no adequate means to prevent, combat, or eliminate the complex, multiple vulnerabilities potential child victims face and those means they do have are not used properly.³ Neither basic nor specialised state care prevents the victimisation of children. When the child protection authority finds that a child is endangered in his or her environment and should not remain with the family, he or she is placed in state care. There, the process of victimisation continues or, as many of our interviewees said, these processes multiply because there are no (or too very few) professionals available to help abused and traumatised children. Further, the social workers in foster homes and/or foster parents do not know what kind of abuse the child had suffered and what trauma he or she had undergone because there is no (or no adequate) need assessment made during the placement procedure. Thus, most often the placement of children is not based on their real needs. In addition, children constantly run away from the foster homes, which increases the chances of them becoming perpetrators, falling victim to crime, or victims of trafficking. Foster homes often take only formal steps to find the runaway children and there is no meaningful cooperation between the police and child protection services.

According to police policy, children between the ages of 14 and 18 are considered 'youth'. They are no longer defined as children and, therefore, they are treated similarly to adults. In practice, the police and the child protection workers often judge children by their behaviour, determining how they will be characterised by an assessment that can be very misleading. Children tend to want to show off and emulate adults. This results in the police and other institutions often dealing with children as criminals rather than victims.

3 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A gyermekprostitúció elleni fellépésről. AJB-1472/2011. [Ombudsman Report on combating child prostitution. AJB-1472/2011.]

A major problem in identifying victims in all three forms of trafficking is that institutions are adverse to claims of coercion. Many claim that pickpocketing, begging, and boy prostitution is a voluntary act by the child. However, our research found ample cases when children were forced into begging, pickpocketing, committing petty crimes, or prostitution by adults, whether it be by their parents or someone else.

It is true that there are many forms of child begging and pickpocketing; such as being part of youth gangs or under peer pressure to act out. Indeed, being able to distinguish between peer gang activities or coercion by family members and other adults is difficult and this, too, prevents institutions from seeing children as victims.

Regarding cross-border child trafficking related to begging and pickpocketing, we found no evidence that children are taken abroad. However, as institutions underlined, nor is there data on families who disappear and who supposedly go abroad with their children. No one knows what happens there and what happens to the children. In case of the sexual exploitation of boys, it is likely that most only go abroad once they reach adulthood (over 18). In all three forms of trafficking, Hungary appears both as a country of origin and destination. When a country of destination, we found cases of child begging, pickpocketing, and boy prostitution with children trafficked – in most instances – from Romania. Hungarian institutions do acknowledge this, however, no one interferes or takes action in such cases.

As for effective community involvement in the battle against trafficking, we found that the existing power dynamics, especially the exploitation of community members by fellow community members involved in criminal activities (drug dealing, usury, pimping, etc.), makes it currently impossible to build a successful community empowerment strategy. Regardless, we did not come across a single policy initiative that aims at making community empowerment part of the anti-trafficking policy. The communities where these crimes take place are ‘left alone’ with the criminality that penetrates the life of almost all its inhabitants – either as victims or perpetrators. According to our interviewees, the major problem is that the police are

passive and often won't even persecute criminals in segregated communities. The work of social services and NGOs there cannot offset the damages that the presence of criminality does to these communities. Further, Roma organisations rarely put anti-trafficking activities on their agenda. Most likely, they feel it would be too stigmatising.

2. INTRODUCTION

2.1. Aims and scopes - Specificities of the Hungarian case

Our research aimed at revealing the mechanisms of the specific forms of child trafficking – begging, pickpocketing and sexual exploitation of boys – in Hungary. Firstly, we looked at anti-human trafficking and anti-child trafficking policy frameworks to identify the most important challenges. Secondly, we tried to disclose what factors lead to victimisation and how recruitment and exploitation of children actually takes place. Then we looked into how the identification of victims, the referral mechanism, and the victim assistance system all work. Finally, we identified shortcomings in the criminal processes and the judicial system that undermine effective countering of child trafficking.

Our research departed from the hypothesis based on the literature and expert opinions that among the victims of child trafficking Roma children are overrepresented; hence, we focused on Roma victims. However, we felt our final results could be distorted if we looked at the child trafficking phenomenon through an ethnic lens. We wanted to avoid the potential mistake of defining our topic as a ‘Roma problem’, simply because we were focusing exclusively on Roma victims. To avoid this pitfall, we made a conscientious effort to cover the entire spectrum of the phenomenon and focus on ethnicity only when it seemed relevant.⁴

Our other concern was that in recent years trafficking and prostitution of women (as well as under-aged girls) has become a growing problem in

4 While conducting interviews, we never said that we were looking at the ethnic aspect of child trafficking but rather at child trafficking in general. We only asked about the ethnic origin or background of a victim or perpetrator if it presented itself as relevant.

Hungary, one that we could not and did not want to disregard in our fieldwork. Although the primary focus of our CONFRONT research was on the three forms of trafficking, we also remained attentive to this highly salient phenomenon.

The research had two phases. In the first phase, we tackled the anti-human trafficking policy framework and the institutional system by relying on existing literature and policy documents as well as the interviews we conducted with government officials and those civil society organisations that are part of the coordination mechanism for anti-human trafficking and victim assistance.

In the second phase, our research team did fieldwork in poor, segregated Roma communities. On the one hand, we conducted in-depth interviews in segregated settlements where we had knowledge of cases of child trafficking. On the other hand, we expanded our community focus to other localities identified as high-risk for child victims of trafficking. Besides our fieldwork in segregated areas/districts within the three different towns (in three different regions of the country), we also investigated foster homes. Foster homes are one of the main sources of child trafficking in the country. Interviews were conducted with representatives of child protection institutions, the local police, and social services centres as well as with the members of the communities, families of child victims, and victims themselves.

2.2. Methodology

Selection of localities and institutions

We started our research by selecting three towns in three different regions of the country based on the following criteria: high concentration of poverty, presence of visible Roma communities as well as notably segregated districts/areas, and reported and/or observed cases of child trafficking.⁵

5 We gathered information on the observed cases from our previous field research, media news, and local informants (child welfare, family welfare).

There were three localities⁶ where the research was conducted. Two of these were middle-sized towns in disadvantaged regions of the country (one in the South and one in the East), each with a significant Roma population, a high rate of poverty, and a high rate of vulnerable children.⁷ Both towns feature poor Roma segregated communities which we looked at more closely. The third locality was the capital city. This was chosen because many vulnerable children end up there, falling victim to exploitation far away from their communities of origin. In addition, there is a concentration of criminal activities in the capital city connected to, or leading to, trafficking. This further justified our choice to include such a big geographical area in our research.

Within each locality we applied a mixed method of community and extra-community focus. At all three sites, we identified some or all of the 'Roma communities' (in the capital there are obviously a great number of such communities whereas in towns, there are only a few) and we visited some or all of them (depending on the locality) and conducted interviews and focus group discussions there. In the meanwhile, we also identified other 'sites' critical to understanding the child trafficking mechanisms. These other sites were various types of child protection institutions (temporary and permanent foster homes, foster family care), youth detention centres, drug rehabilitation centres and places where boy prostitutes gather (certain public areas, bars). We also made interviews as well as observations there.

Moreover, using snowball method, we tried to reach victims and/or the families of victims of any of the forms of child trafficking we were researching. We also were looking for any other informants who had insight into these activities (members of the gay community, neighbours of child victims, etc.). We also made interviews with institutions that play a role in protecting child victims of abuse and criminal activity, those that assist victims (family and child welfare services, police, etc.), advocacy groups, Roma and non-Roma organisations running Roma integration programs, and Roma minority self-governments.

6 The localities as well as the interviewees were anonymised.

7 We consider vulnerability of children as closely linked to poverty, social exclusion and deprivation.

Selection of community researchers and the collective design of the research

The research focused on a highly sensitive topic and was undertaken in environments which could be considered dangerous (perpetrators were likely to be present in the fields where we were planning to go). Therefore, the construction of the research team required special attention. The project planned to involve Roma participants coming from vulnerable communities. However, taking into consideration all the risks and dangers that such research entails – such as working in vulnerable communities and sometimes in criminal environments and dealing with persons or children who had been abused – we decided to work with people coming either from Roma communities or having had close contact with such communities. Further, we were looking for people who had some experience in this field, but at the same time were not from the specific communities we intended to do fieldwork in. We saw it as a major risk to involve people from the actual communities, as they might have to face physical threats or emotional pressure if own community viewed them as informers based on their participation in the project. Thus, we involved people of Roma origin and people working with, or having contact with, impoverished communities (those working at local Roma NGOs, or as social workers, or having had participated in Roma-related research before).

We sent an open call to Romaversitas (a civil society organisation that mentors Romani university students) as well as to people in our own networks who had worked with and had contact with Roma communities.⁸ Finally, we set up a team of six community researchers, of whom four were of Roma origin, with various levels of experience in Roma communities. The community researchers were: Antal Balog, Kitti Baracsi, Richárd Kovács, Viktória Sebhelyi, Dezső Szegedi, Anita Tóth. The team was led by principal researcher Zsuzsanna Vidra.

The fieldwork phase started with a one-day workshop in Budapest where the research plan was designed together with the community researchers.

⁸ We received over thirty applications and interviewed ten candidates.

We began with a general introduction to the basic concepts of trafficking in human beings and child trafficking and presented the preliminary findings of the project regarding the policy framework of anti-trafficking in Hungary. The participants were made aware of the major concerns and aims of the research and were then able to assist in jointly developing the research plan. In the beginning, participants were encouraged to share their own views on and experiences with child abuse, child trafficking, institutions working with children, and situation of children in vulnerable communities. Based on this shared pool of knowledge, we developed specialized interview guidelines for vulnerable families, focus groups and institutions we would be targeting during the fieldwork. Throughout this process, the group discussed methodological issues and ethical concerns. Given the highly sensitive nature of the research topic, participants were also coached on data protection and confidentiality.

The research phase was followed by a dissemination phase. We organized a number of workshops in the localities where we conducted the research. Local representatives from child care institutions, the police, social services, and civil society organisations participated in the workshops where we discussed local solutions to the challenges of victim identification and in providing assistance to victims of child trafficking.

Research procedure

The team began the fieldwork right after the workshop. In each of the localities we had three or more rounds of visits. Teams of three were selected for each site. According to the research activity plan, we contacted institutions first and spoke to their representatives about their activities in the field of child protection and victim assistance and asked for their insight into child victims of trafficking and other crimes. In the second stage, community members were interviewed on their views on the situation of children in the community.⁹ They were asked to highlight to what extent

9 Instead of asking direct questions about child trafficking, we asked questions about the situation of children in the community. (See details in Ethical issues sub-chapter)

and why these particular children might be in danger. In the end of the interview phase, the teams organised focus groups: two with representatives from organisations and institutions and two with women (mothers) in vulnerable communities.

The specific approaches and methodologies applied to the different forms of child trafficking

Individual families or informants were contacted who were involved in or had first-hand knowledge of child begging. One of our community researchers had built trust with some of the vulnerable families and managed to convince families involved in begging to share their experiences with us. The same was managed in the case of pickpockets. Based on a past relationship with the community, some victims and their families were contacted. We also did interviews with children in detention centres and foster homes as well as with representatives and workers at these institutions. Institutions and organisations were asked specifically about their experiences with children who were forced to beg and steal.

Regarding the vocabulary employed in the research, the specific meanings of terms were redefined according to our experience in the field. Begging, for instance, not only meant approaching people and asking for money, but also offering small services in exchange for money (helping shoppers to push their shopping carts back in mall parking). Vulnerable children commonly engage in such activities. Regarding pickpocketing, we found that pickpocketing is often only one of many small theft and burglary activities engaged in by vulnerable children.

Certainly in the case of the sexual exploitation and trafficking of boys, we found taking a ‘community approach’ was inappropriate. We were not able to find any cases of boy prostitution in vulnerable communities, even though there is strong evidence that boy prostitutes originate from vulnerable environments. Therefore, we decided to approach members of the gay community for information on child prostitution and trafficking. Using snowball method, we eventually were able to interview some local

members of the gay community as informants as well as gay prostitutes, who were interviewed both as informants and victims. We also researched gay websites where we found that boys (minors) were offering their services there. Unfortunately, our on-line investigation was dropped as we had neither the means nor the capacity to carry out further research. That said, we believe that the on-line space is probably one of the most primary tools used for trafficking boys and this would be a valuable research project in the future. The team also made observations in public parks where male prostitutes meet their clients.

Ethical issues

Our ethical guidelines included instructions on how to receive the permission and informed consent of interviewees, how to guarantee confidentiality, anonymity, data protection, how to avoid the possible risks and hazards for interviewees, and how to secure the well-being of both interviewees and researchers.

Both institutional representatives and vulnerable family members were asked for their informed consent before each interview. In some cases, institutions (police and child protection) gave their written consent, especially in such cases when the consent and the permission of legal guardians were required. We decided to ask private individuals from vulnerable communities to give their informed consent verbally, as asking them for written consent on the topic of child trafficking would have raised the level of distrust.

Prior to the interviews, institutional contacts and members of the communities alike were made aware of the research project so that they would fully understand every detail of the nature, objectives, methodology, who (persons/institutions) would have access to their personally identifiable data, form of publication, risks and inconveniences, project funding, and how to withdraw from participation in the project. The short educational introduction, including the details above, was prepared so that would be accessible to the interviewees.

Some interviews involved children. In such cases, the parents or legal guardians must consent. Researchers also occasionally engaged in general observation, however, only in public spaces where no consent was needed.

The participants were informed of possible risks and hazards before the interview. For institutional representatives, the interviews did not expose them to hazard since they were acting within their professional capacity. It could involve risks for the vulnerable families who might reveal information about child trafficking taking place in their community. For instance, participants revealed information on criminal activity, networks, and people involved in criminal activities in the community that might endanger their personal safety. Therefore, interviewees were encouraged to reveal only the amount of information that they felt comfortable with.

Interviews could entail psychological risks as well, as interviewees were either directly or indirectly involved in cases of child-trafficking (e.g. parents, relatives of trafficked children, or victims themselves). Thus, researchers would have to be prepared to face traumatized victims and/or their families. To avoid these risks, researchers had to take all necessary precautions not to endanger or cause harm to the participant families. Therefore, we decided to only introduce the topic of child trafficking indirectly. For example, we asked questions about issues related to vulnerable children, the hardships of child rearing, and difficulty in accessing social services. We did not actively or directly seek to interview victims or families of victims. However, when we had the opportunity to talk to victims – after their informed consent was given – we did what we could to ensure the victim’s psychological well-being by letting him or her talk only as much as (s)he wished and being attentive to their needs.

Researchers had to be also aware of interviewees own understanding of ‘harm’ (within their own social networks, in relation to various institutions) and how this was reflected at various levels of research and during dissemination of results. Our research team was composed of people who had experience working with vulnerable groups and was well equipped to address this. In addition, four out of the six field researchers came from Roma communities themselves and had a better grasp of what ‘harm’ might mean for members of vulnerable Roma communities.

Some form of remuneration (small presents such as refreshments, pens, notebooks, etc.) was given to the family focus groups. Some interviewees – typically victims of crimes – tended to open up only if some gift was offered to them. Thus, we gave gift certificates, in cases we felt that this was appropriate and necessary.

Anonymity and confidentiality was a priority. Participants were assured that their personal data and the information obtained during research would not in any way be traceable in the publication. Names of interviewees were avoided in both notes and transcripts. Research sites were made anonymous. We determined this to be completely necessary, as confidential information was revealed on various aspects of the life of the locality.¹⁰

Interviewees were also informed about the storage and use of their personal data and were informed about who would have access to their data and how that data would be processed. At the initial workshop, a whole session was dedicated to the issue of data protection and data storage. The researchers learnt how to handle personal data and information in a confidential way. Original interview recordings are saved and kept in a place that is only accessible to the individual researcher. The interview transcripts are anonymised.

Another important consideration was whether the research contained any risks or posed danger to the researchers. We assumed that the researchers were not exposed to direct danger since the research did not intend to look into the criminal aspect of child trafficking. However, it might have been the case that researchers found themselves in situations where their presence drew the attention of potential criminals involved in child trafficking. In such cases, researchers were trained to assess the degree of danger their presence in the community represented and to decide if staying there would incur any risks or not. If they found that it was not safe to stay there anymore, they were asked to immediately withdraw from the site. Researchers were sent to the field in pairs.

10 There were three towns where fieldwork was conducted, two smaller towns and the capital city, Budapest. In case of the capital city, rendering the location anonymous could only be understood to mean not identifying the specific districts or areas where the fieldwork was conducted.

Researchers were also exposed to psychological stress during their fieldwork. They encountered cases of serious child abuse, prostitution, violence, etc. We took several measures to address the psychological harm the research may have had on participants and researchers. At the preparatory workshop, researchers were trained how to address the psychologically challenging situations they were likely to encounter during their fieldwork. Researchers were taught how to conduct an interview while avoiding sensitive, trigger issues that could cause the participant psychological harm and how to comfort and address the needs of the participant should he or she get emotional during the interview. Researchers also reported back after each fieldwork session, and got both professional and psychological help from the project leader. This served as psychological supervision for researchers. During feedback, the project leader also assisted researchers in how to help interviewees. Besides offering personal and/or emotional support, in some more serious situations, the researcher was advised to contact the local family or child welfare office. The final workshop served as a forum to discuss each interview and interview situation. Researchers also shared their own experiences with one another. Both the principal researcher and the other researchers helped each other come to terms with difficult interview situations.

Definition of 'victims of trafficking'

We will often refer to 'victims of trafficking' in this report, and by this we mean unidentified or potential victims as well as identified victims (based on the caseloads). Throughout the text, we will refer to both identified and unidentified or potential victims, however, we have to keep in mind that given the very low number of caseloads, victims usually fall into the second (the 'unidentified') category. As we will soon see, they are not identified officially due to a range of institutional and attitudinal problems. Nevertheless, they are still victims of trafficking.

3. COUNTRY BACKGROUND

3.1. Statistical data

The office of the Anti-Trafficking Coordinator of the Ministry of Interior (National Rapporteur on Trafficking) responsible for the co-ordination of anti-trafficking policies acknowledges that data collection is a serious problem in Hungary. The Hungarian Anti-trafficking National Strategy (NS) (2013-2016)¹¹ identifies the specific problems of statistical data collection. Namely, the criminal statistical databases record only a few cases of human trafficking each year because, until the 1st of July 2013 when the new Criminal Code¹² came into force, exploitation had not been considered as part of human trafficking. In addition, as the NS mentions, there are no systematic and targeted research on human trafficking, which makes it more difficult to design policies. The improvement of the data collection system is planned to take place in a later phase of the implementation of the NS. Nonetheless, some steps have been taken. The Ministry has begun to collect data on human trafficking cases every three months from all partner institutions and organisations. The Office of Public Administration and Justice, Victims Support Service is in charge of gathering data from all the institutions, however, as of today, they have no data.

As of 2014 the Ministry relied on the data of the following databases: the Unified Statistical System of Investigations and Prosecutions (“ENYÜBS”: data about crimes and perpetrators), the Internal police

11 Available at: http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf

12 Hungary / Act C of 2012 on the Criminal Code

database (“Robotzsaru” used by police officers; separated module for offences on suspicion of human trafficking; data about perpetrators, victims), the National Crisis Management and Information Service (data on victims abroad and local victims; information about the form exploitation/circumstances), and the Consular Services (number of cases of victim support).

However, all these sources have serious drawbacks concerning human trafficking data. Moreover, these sources all have their own ways of recording data and data gathered from these databases is not unified or harmonised. Furthermore, the low numbers reflect the problems of victim identification.

Data used by the coordinating authority of the Ministry of Interior*

	2010	2011	2012
Total number of persons identified by State authorities as victims of trafficking**	59	134	57
Total number of children*** identified as victims of trafficking	4	12	5
Total male children***	1	4	0
Total female children***	3	8	5
Total number of victims trafficked for sexual exploitation	38	120	48
Total male victims	0	0	0
Total female victims	38	120	48
Total number of victims trafficked for forced labour	12 ¹³	6	2
Total male victims	7	2	2
Total female victims	3	4	0
Total victims trafficked for removal of organs	0	0	0
Total victims trafficked for other purposes	2	1	2
Total male victims****	0	0	0
Total female victims****	2	1	2

Sources: Unified System of Criminal Statistics of the Investigative Authorities and of Public Prosecution, Robotzsaru System of Police

13 The number of male and female victims doesn't add up to the total number. This data comes from the original government document.

* The following authorities provided data: Hungarian Police Headquarters (All county headquarters and the National Bureau of Investigation provided data), Office of Public Administration and Justice - Victim Support Service- Office of the Public Prosecutor, National Bureau of the Courts.

** Comment of the Victim Support Service of the Office of Public Administration: The total number of victims includes not only the “identified victims”, but also the “presumed victims”.

*** “Children”: As defined under article 3 (d) of the Protocol, “children” shall mean any person under 18 years of age.

**** Unspecified

The 2014 Eurostat¹⁴ report indicates that the number of registered Hungarian victims of human trafficking in the EU is much higher than in Hungary. The 2014 TIP report refers to an EU publication according to which 18% of the victims in trafficking investigations by Europol between 2009 and 2013 were Hungarian citizens.

Concerning expert estimations of the number of victims, given the high level of latency of all three types of child trafficking that this project is looking at, as well as the lack of an effective referral system, experts were either unable or unwilling to give estimates. Furthermore, organisations and institutions dealing with victim assistance or potential victims (child welfare and child protection institutions) claimed that they had not come across these forms of child trafficking.¹⁵ They, however, admitted that this was due to the latency in the system rather than the lack of such forms of child trafficking. Some NGOs claimed that a major problem is the lack of data or poor data collection, which results in authorities not taking action.

No organisation could provide information on destination countries for the three forms of child trafficking investigated in this project. These forms of child trafficking are very latent in Hungary and it seems that no responsible authority has information on them and they are completely

14 Eurostat (2014), Trafficking in human beings.

15 As it will be discussed later, institutions do encounter these forms of trafficking but because of the problems of victim identification, these cases are not labeled as trafficking.

invisible to the authorities. The main reason for the lack of reliable data is the complete absence of a child victim assistance system and the lack of identification of victims. The low number of cases and the deficiencies of the assistant system result in mutually reinforcing processes. The number of identified cases is low which legitimises the argument that there is no need for independent assistant system or protocol. Since there is no assistance system for children, then victims are not identified, assisted, or reintegrated.

Data on victim assistance is available from the few organisations that deal with adult victims of trafficking or child victims of other crimes. The Hungarian organisation Baptist Aid assists about 30-40 victims of human trafficking per year (all adult females). Baptist Aid is often approached with requests for assistance involving minors as victims, too, but they do not have authorisation to deal with children. The Blue Line, an organisation that operates a free telephone help line for children in danger, report 300 emergency cases per year. In 2012, they intervened in 79 cases, 80% of which were cases of domestic violence. They do not report having come across begging or pickpocketing. Concerning sexual exploitation of boys, they report boys running away either from families or from child protection institutions. In their opinion, in most cases the boys run away when they discover their 'different' sexual orientation and they are afraid to return to the same environment that did not/would not tolerate their homosexuality. This situation often leads to the sexual exploitation of these young boys. Blue Line says they have a few cases like this each year. The Budapest Child Protection Service accommodates 550 runaway kids per year, and a good number of them fall victim to crime, however, the institution does not keep record of the forms of these crimes.

The data on the number of repatriated victims comes from the Robotzsaru System of the Police and organisations specialised in the field. According to official police statistics, the reported victims returned from other countries were: 1 in 2010, 1 in 2011, and 0 in 2012. Baptist Aid reports 30-40 adult females per year and the International Organisation for Migration about 20 victims per year. There is no data on repatriation of child victims; officially no child victims have been repatriated.

3.2. General policy framework (stakeholders and legislation on anti-child trafficking)

The National Strategy highlights the most important improvements in anti-trafficking policies. The new Criminal Code (coming into force on 1st of July 2013) regarding human trafficking has a new regulation (Section 192) in so far as exploitation is included in the definition. However, as the CEDAW shadow report¹⁶ affirms trafficking for sexual exploitation is not mentioned in the definition of human trafficking. Furthermore, while exploitation appears in the text of the law, the emphasis is still put on the trading of human beings.

On the 1st of January 2013, a government decree on victim identification was issued that defines what organisations and institutions can take part in the orientation and identification of victims. NGOs see this as a big step ahead but they also emphasise that, without training of institutional staff, victim identification will not be effective.

In addition, a network of victim support workers has been operational in the police department since 2009. Victim support rapporteurs give assistance to victims of crime who then turn to the police for help. The Crime Prevention Unit of the National Police coordinates the victim assistant networks.¹⁷

Another important aspect of the policy framework is that the EU Anti-trafficking Directive (Directive 2011/36/EU)¹⁸ has been implemented.¹⁹

16 European Roma Rights Center and Női érdek (2013), Alternatív jelentés az ENSZ CEDAW Bizottsághoz [Alternative Report to the UN CEDAW Committee]. Available at: <http://noierdek.miria.hu/wp-content/uploads/2013/03/Noi-Erdek-ERRC-UN-CEDAW-Alternat%C3%ADv-Jelent%C3%A9s-1.pdf> pp. 3.

17 50/2008.(OT 29.) ORFK utasítás, majd 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás a rendőrség áldozatsegítő feladatairól 50/2008.(OT 29.) [50/2008.(OT 29.) National Police Headquarters decree, followed by 2/2013. (I. 31.) National Police Headquarters decree on the tasks of the Police on victim assistance.]

18 Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=EN>

19 Windt, Szandra (2014), "2013, az emberkereskedelem elleni fellépés éve Magyarországon" [2013, the year of action against trafficking in Hungary]. *Belügyi Szemle* 1, pp. 58-74.

However, there has been criticism on the implementation of the Directive. The 2014 US Trafficking in Persons Report of the Department of State criticises the imperfection of the implementation and calls for a more precise definition of exploitation in the new Criminal Code on human trafficking – including child prostitution, sexual exploitation, forced labour, and begging.

As for the specific issue of child trafficking, the current National Strategy has hardly paid any attention to child victims. Besides the lack of attention to child victims, the Strategy also ignores Roma victims, who are at a considerably high risk of victimisation in human trafficking as has been pointed out in several international documents.²⁰

Regarding the question of why the National Strategy lacks focus on children and Roma victims, the Ministry of Interior says that the Strategy did not intend to focus on any particular group (neither Roma nor children). They said that children as a target group appear in other prevention programs and child trafficking victims are protected by the Child Protection Law. However, the law in itself does not give proper protection to children who have become victims of child trafficking. At the moment, it seems that child victims of trafficking are bound to be neglected by both the general anti-trafficking policies and the Child Protection Act. The previous, 2008-2012 National Strategy set the goal of developing victim assistance mechanisms (focusing especially on children), however, the government has not appeared to make any special efforts in that direction.

Judging from the state's complete lack of focus on children, it is not surprising that there are no specific institutions for child victims of trafficking. Furthermore, there are no NGOs either dealing with child victims. When a child is suspected to be in an exploitative situation or becomes victim of trafficking, he or she is sent on to either the basic or specialised child protection system.²¹

20 The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016. Available at: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/thb_strategy/thb_strategy_en.pdf UNODC (2014), Global Report on Trafficking in Persons. Available at: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf

21 See the details of how the child protection system works in Chapter 6.

Some of the interviewed NGOs claimed that in general, the protection of children's rights is very ineffective in this country. State institutions are incapacitated, while there are hardly any NGOs dealing with the issue. The child care and child protection system is also ineffective, as is the child care referral system in regards to child victims of trafficking.

The repatriation of Hungarian victims of crimes is regulated by a government decree.²² Concerning repatriation, there are two organisations helping Hungarian victims of crimes to return to their home country. One is the Consular Services and the other is the International Organisation for Migration (IOM). However, the IOM can only assist victims in countries where they have a partner organisation or they have a cooperation agreement with a partner organisation. The Hungarian Baptist Aid runs a repatriation project called Lucia.²³ They are often approached by partner organisations here or abroad (sometimes even by victims themselves) to help minors who are victims. Unfortunately, they do not have the authority to deal with children.

There are also some important strategic documents dealing with the situation of children that completely lack any reference to child trafficking. The National Strategy of Making Things Better for our Children! (2007-2032)²⁴ doesn't include objectives in relation to combating child trafficking in any of its various forms. However, it does mention several strategic goals that relate to the risk factors associated with becoming a victim of child trafficking: reducing poverty, preventing deviancy, developing service-provider systems, and protecting children's rights.

The National Social Inclusion Strategy – Extreme Poverty, Child Poverty, the Roma (2011-2020)²⁵ lists some general statements in relation

22 Hungary / The Office of Public Administration and Justice (KIH), Victims Support Service – protocol 354/2012. (XII. 13.), Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről [Government Decree on the Identification of Victims of Trafficking]

23 <http://luciaprojekt.baptistaoktatas.hu/>

24 Available at: <http://misc.meh.hu/letoltheto/LegyenJobbAGyerekeknek.pdf>

25 Hungary, Ministry of Public Administration and Justice, State Secretariat for Social Inclusion (December 2011), National Social Inclusion Strategy – Extreme poverty, child poverty, the Roma. Available at: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hungary_strategy_en.pdf

to human trafficking, and in particular to the phenomenon of prostitution, but mainly concentrates on the situation of Roma women, while the question of child trafficking, the exploitation of children or even male adult prostitution remains undiscussed. It is also problematic that the document continues to focus on law enforcement rather than human rights and the importance of the cooperation between social service providers, child protection institutions, and other stakeholders.

“We must take action against usury and in the interest of the effective reduction of human trafficking and forced prostitution with targeted law enforcement measures.” (p.102.)

In accordance with Directive 2011/36/EU and the Council Conclusions on a European Framework for National Roma Integration Strategies, the Hungarian National Social Inclusion Strategy states:

„as the social inclusion of the Roma has become an issue which attracts international attention and has a foreign policy and national security dimension, it is essential that we take the appropriate sector-specific measures. Hungary wishes to make increased efforts in the fields of crime prevention and the prevention of victimisation, inter alia by launching targeted information and awareness raising campaigns, organising conflict management, mediation, community development and community crime prevention programmes in localities encumbered with ethnic conflicts and recruiting young Roma in larger numbers to join the law enforcement agencies and the defence forces. Hungary also wishes to take action against criminal groups that may be linked to human trafficking and the organised forms of emigration emerging in close connection with human trafficking through reinforced cooperation with the foreign agencies and organisations active in this field.” (p.103.)

The text explicitly underlines international expectations regarding implementation of anti-trafficking measures in Roma communities. At the same time, it does not address the particular situation of child victims. The expression ‘Roma youth’ (probably including children under 18, though it is not explicitly stated) is used throughout the strategy’s text.

The Youth in Action Programme (2007-2013) also had an impact on how children are defined. Partially thanks to the funds ensured by the EU youth programs, especially since becoming EU member state, ‘youth work’ as a particular professional area has become an important field which (among others) led to the introduction of certain new categories. The usage of the term ‘youth’ became widespread in NGOs working with persons of the age of 14/16 to 25/30. On the one hand, it contributed to the elaboration of projects which address the specific needs of these age groups, but on the other hand it blurred the boundary between the categories of child and adult, having a significant impact on how certain phenomena (such as child trafficking) are perceived by professionals.

There are some important recent changes in the legal and institutional system that are responsible for further weakening the system of child protection in Hungary. The Act on Petty Offences²⁶ declares that those who breach the regulation that prostitution is legal in authorised zones only, can be punished and fined. The punishment can entail incarceration, even in the case of children aged between 14 and 18. This is in contradiction with the 2011/36 EU Directive on non-prosecution of victims of trafficking (see more details on non-prosecution in the following sub-chapter). The new Criminal Code (Section 16) lowered the punishable age from 14 to 12 in four types of crimes: homicide, assault and battery, robbery and robbery through intimidation. The compulsory school age was also reduced from 18 to 16, leaving more children at risk of dropping out of school. All of these new acts and measures have the potential impact of increasing child criminalisation as well as victimisation.

26 Hungary / Section 27 of the Act II of 2012 on Petty Offences, Petty Offence Procedure and the Petty Offence Registry System

3.3. Factors behind the failure to prevent victimization and/or provide adequate care to child victims

Now, we will look at the most serious problems facing crime prevention and victim assistance in regards to child trafficking: the main policy and coordination challenges, institutional problems with the child protection system, and the deficiencies of the juridical system.²⁷

Prevention and victim assistance institutions

There are several important factors that explain why the protection of adult victims of trafficking and reintegration is so ineffective. The National Strategy identifies some of the problems, such as lack of (or imperfect) data collection, preventing the coordination mechanism from having a proper overview of the situation of human trafficking. Moreover, there is no allocated state budget reserved for the coordination mechanism. It is equally acknowledged that the victim assistance and victim referral system is not effective, there is no transparent and written protocol. State reintegration policies are inadequately financed and overly bureaucratic. The victim assistance system does not have either the permission or the capacity to help victim reintegration and there is a growing lack of human resources in the care system. Most NGOs do not have sufficient capacity either to address the challenges of victim support. Professional people working with victims do not have enough experience and up-to-date information about the current legislation related to human trafficking and specific knowledge about how to treat victims of human trafficking. There are not enough places in the two existing specialised shelters available to victims and the victim assistance system will only deal with crisis situations. Children are mentioned in relation to repatriation and the National Strategy acknowledges that secure return is not provided by the state authorities. There are no proper reintegration facilities and secondary victimisation is very common.

27 These institutional failures will be discussed in more detail in Chapter 6. and 7.

Although the National Strategy mentions several serious issues, there are some more general problems pinpointed out by the interviewed NGOs in regards to the coordination mechanism and the cooperation of NGOs with the government. Civil organisations were not involved in the drafting of the National Strategy, they only had the possibility to give their written comments. (Some NGOs claimed that they were given a very short time to provide their comments which probably prevented some from submitting their opinions). The coordination mechanism has now two branches, a governmental and a civil one, and they never meet. NGOs are dissatisfied with this arrangement, they think that now there is no real communication between the government and the civil society. NGOs share their experiences with each other but they would need more contact with governmental bodies to whom they could give their feedback.

As pointed out by all interviewed organisations, there is no state institution that deals specifically with prevention of, identification of, and assistance to child victims of trafficking. There is not even one NGO specialising in child victims of trafficking.

As was confirmed by the NGOs and child protection institutions we interviewed, a great number of the victims come from child protection institutions (foster homes, foster parents). One of the most vulnerable groups is runaway children. Annually there are over ten thousand missing children and about two thirds of them come from child protection institutions.²⁸ They are the most vulnerable and the most likely to fall victim to crime when they are on the run. Within this group, the ones who regularly run away are even more at risk and their future is easily predictable: they are likely to become drug addicts, engage in prostitution, and commit crimes or fall victim to crime and finally be put in juvenile detention centres.²⁹ Many experts emphasise that one of the problems related to runaway children, and the search for them, is that – although the decree on runaways states

28 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. Állami feladatok az eltűnt gyermekek keresése kapcsán. AJB-1140/2012. [Ombudsman Report on the duties of the state in search for missing children. AJB-1140/2012.]

29 Ibid.

that institutions are obliged to notify the police within 24 hours about the disappearance of the child³⁰ – in reality, the notification often takes place only on the 24th hour, a day after the child goes missing. Moreover, because of the lack of cooperation between the child protection institutions and the police, the search is usually not very intensive.

Based on their experience, both NGOs and child protection institutes point out that when a child, who has to have run away from a child protection institution, is found, he/she is taken back where he/she came from. In other words, children are placed back to the same environment where they possibly originally fell victim to trafficking or that led them on the path to fall victim. Children's homes have no means, capacities and specifically trained staff to deal with the child victims of trafficking.

Whereas foster homes in many foreign countries are closed for the safety of child, with the exception of juvenile detentions centres, foster homes in Hungary are open institutions. This is a reflection of the legacy of the communist era, when foster homes were strictly regulated institutions. In the new political system after 1989, the mainstream idea was to have open institutions. However, this means that children can leave freely and, in practice, that this freedom exposes them to criminalisation and victimisation.

Following international regulation, when child protection institutions abroad encounter Hungarian child victims and want to repatriate the child, they ask for guarantees that the child will get proper assistance when he/she is repatriated and will not return to the same environment where he/she came from. The child protection authority then issues a response letter guaranteeing the child's safe return and reintegration. In reality, there is no support staff trained to assist victims of child trafficking, such as child psychiatrist (specialised in post-traumatic stress disorder). So when victims are returned they don't get proper care.

30 Hungary / Section 86 (2) Decree 15/1998 IV.30 of the Minister of People's Welfare on the conditions of the operation and duties of child welfare and child protection institutions and persons giving personal care

If a child runs away from a family and becomes victim of child trafficking, e.g. sexual exploitation, he or she is taken out of the family and placed in a child protection institution, where, as we said, no victim support is available. One of the reasons victims are placed in children's homes is that there are no shelters specifically available for child victims of trafficking in Hungary and no ordinary shelter accepts children.³¹

Child and family welfare providers should play a bigger role in preventing children from becoming victims and in assisting victims. They have the means to reach out to disadvantaged children who are the most likely to become victims of trafficking. However, social workers at these institutions commonly do not have enough information, professional experience, special knowledge and/or the capacities to deal with victims of trafficking.

The juridical system and human trafficking

The justice system in general and the process of prosecuting traffickers/offenders in particular likewise contribute to the ineffectiveness of victim protection. The National Strategy specifies the most important systemic deficiencies that result in low numbers of identified victims, offenders, and persecutions of trafficking offenders. Latency is attributed to various factors. For one, victims rarely initiate proceedings against the offenders because either they do not perceive themselves as victims or they are being threatened by their traffickers and they do not trust the victim assistance services, and/or the justice system. Further, domestic human trafficking is basically invisible to the authorities. People working at the police and in the justice system don't have enough experience with human trafficking to handle cases and identify victims and they receive no training targeting human trafficking. The communication between police departments at the

31 Children can be admitted in shelters only with their parent but not alone. As a child, they can only be placed in foster homes. There is only one shelter for victims of human trafficking in Hungary that receives state support anyway. The Baptist Aid, who operate two additional shelters for adult women, would like to open a shelter for children and currently they are lobbying for that.

national level dealing with human trafficking and the local branches of the police is also ineffective. Procedure regarding of confiscation related to human trafficking as well as other the legal mechanisms are notably inadequate. The special needs of victims in the criminal justice system are dealt with unsatisfactorily. Lastly, it is acknowledged by almost everyone that the witness protection service is flawed.

Data used by the coordinating authority of the Ministry of Interior*

	2010	2011	2012
Number of offences of trafficking in persons recorded	43	50	39
Number of persons brought into formal contact with the police and/or criminal justice system because they have been suspected of, arrested for or cautioned for trafficking in persons	43	60	33
Males brought into formal contact** (suspected)	31	48	27
Females brought into formal contact** (suspected)	5	9	2
Number of persons against whom prosecution was commenced for trafficking in persons	14	32	18
Males prosecuted	13	26	16
Females prosecuted	1	6	2
Number of persons convicted of trafficking in persons (preferably convicted at first instance) (Final court judgment)***	0	9	8
Males convicted***	0	7****	7****
Females convicted***	0	2****	1****
The total value of assets confiscated from the traffickers convicted	0	0	0

Sources: Unified System of Criminal Statistics of the Investigative Authorities and of Public Prosecution, Robotzsaru System of Police

* The following authorities provided data: Hungarian Police Headquarters (All county headquarters and the National Bureau of Investigation provided data), Office of Public Administration and Justice - Victim Support Service - Office of the Public Prosecutor, National Bureau of the Courts.

** “Formal contact” with the police and/or criminal justice system may include persons suspected, arrested or cautioned at the national level

*** Court Database

**** Hungarian citizen

NGOs have formulated similar criticisms of the juridical system and added further important points. In general, as exhibited in the table above, very few cases ever reach the judiciary phase. One reason for that is that victims are required to be witnesses, which deters them from denouncing their traffickers, and they are not guaranteed witness protection. While the case is at the judiciary, there needs to be guarantees that witnesses will not be coerced by anyone (criminal networks), but this is not the case. Moreover, there is no protocol on how to protect witnesses (who also happen to be the victims) when the court case is over.

Another key issue is the reporting of cases of human trafficking to the police. The general problem is that victims or their parents almost never go to the police to report human trafficking. Criminal investigations are very complicated and the authorities require lots of evidence. A great number of people has to be interrogated, therefore, it is an exceedingly complex and burdensome procedure. However, in most these cases, no one is ever prosecuted for human trafficking. In the end, offenders are often charged with some other minor offence (fraud, pandering, endangerment of a minor, etc.) because trafficking in human beings is difficult to prove. In fact, as it was pointed out by interviewees as well as found in the US Department of State, *Trafficking in Persons Report (2013)*, police will only start a trafficking investigation if it can be proven that there was an infringement on the victim’s liberty (i.e. he/she was enclosed somewhere like an apartment or a cage). Currently, there is no available analysis of data comparing the number of suspected human trafficking cases to the number of cases where there has been actual prosecution and sentencing of human trafficking perpetrators.

Some of the NGOs we interviewed have provided the police force trainings on trafficking in human beings in the past. Their conclusion

is that police personnel have very little awareness of children's rights in general. The police seem to have a lack of focus and lack of awareness on the topic of child trafficking. One international NGO went as far as to say that Hungary is the country in the CEE region that puts the least effort into fighting child trafficking in the European Union. This is especially problematic for Hungary, since it also tops many other EU countries on 'countries of origin' lists for trafficking in prostitution.³² Despite a lack of official recordkeeping, it can be assumed that there are also minors amongst the victims.

The child protection system in Hungary, as we have pointed out, is totally unprepared to tackle child trafficking and child victims. As we were informed in our interviews (and as other studies also confirmed this), child prostitution in the vicinity of child protection institutions is a serious issue but police do not intervene.³³ Some of our interviewees claimed that the police have no means by which to take action in such cases. Yet, others blamed police corruption, accusing some officials of being involved in human trafficking or maintaining contact with traffickers. The US Department of State, *Trafficking in Persons Report* (2013) makes similar conclusions. There is a great number of minors in prostitution but the police don't 'see' them and the problem is not acknowledged. Child prostitution is illegal and, under the Hungarian legislation, clients could be persecuted. However, no prosecution of clients ever take place.

It is also problematic, as pointed out by NGOs, that people in the juridical system are not aware of the EU Directive on human trafficking. A victim of human trafficking needs to have a lawyer who specialises in human trafficking, otherwise the judicial system would not press the charge of trafficking.

32 E.g. according to a Dutch organisation, Comensha, Hungarian prostitutes were the second largest international group in 2011, 2012 and 2013 in the Netherlands. http://mensenhandel.nl/files/Jaarcijfers_2013_def.pdf

33 Betlen, Anna (2013), *Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere.* [Prostitution and human trafficking in social services and in child protection in Hungary, 2013. Victim-assistance system] Available at: http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

The Directive 2011/36/EU (14) – adopted and implemented by Hungary – allows for non-prosecution of potential victims of trafficking in case they have committed a crime while being trafficked.

“Victims of trafficking in human beings should, in accordance with the basic principles of the legal systems of the relevant Member States, be protected from prosecution or punishment for criminal activities such as the use of false documents, or offences under legislation on prostitution or immigration, that they have been compelled to commit as a direct consequence of being subject to trafficking. The aim of such protection is to safeguard the human rights of victims, to avoid further victimisation and to encourage them to act as witnesses in criminal proceedings against the perpetrators.” (p. 3.)

The Directive advises non-prosecution, although it is not compulsory for states to adopt it. The following argument is used by the authorities and legal bodies to refute the Directive’s non-persecution request: if it is required by the judiciary to examine whether the perpetrator is also a victim, this would unduly benefit even those offenders who are not victims. Some NGOs are lobbying to encourage states to place a non-punishment of the victim clause in their legislation. They are trying to ensure that member states take the necessary measures to oblige prosecutors not to prosecute a victim charged with committing a crime while being trafficked. Yet, in practice, when the child is forced to do robbery or any other criminal act or offence while he or she is trafficked, the child is, without fail, prosecuted in Hungary.

The interviewed foster homes say – and confirmed by other sources, too³⁴ – that when a child runs away from a children’s home, the police are notified. When the police catch the child, the child is returned to the home, but no investigation is undertaken, neither by the police nor the child protection institution, into whether the child has been the victim of crime while on the run.

34 Szökik mert áldozat? Áldozat, mert szökésben van? [Running away because (s)he is a victim? Or, victim because (s)he is running away] (Summary of an expert conference). Available at: <http://www.csagyi.hu/jo-gyakorlatok/hazai/item/981-szokik-mert-aldozat?-aldozat-mert-szokesben-van?>

Besides the regulatory, institutional and structural problems that prevent effective victim assistance and protection, some attitudinal issues also seem determinant. It was pointed out by several interviewees that representatives of high ranking police departments charged with human trafficking are dedicated, well-trained persons. However, the lower branches of the police, those who meet with actual victims, embrace the popular views of society. They do not regard victims (especially those associated with prostitution) as victims, even if they are children. The governmental and official attitude is characterised by the complete absence of the recognition of the problem of human trafficking and especially of child trafficking. Some NGOs claim that Hungary does not want to acknowledge that it is a country of origin for international prostitution, as this would stigmatise the country. In parliament, one would hear from politicians that there is no child prostitution. Also, child prostitutes are not regarded as victims as it is almost never assumed that they are coerced by adults into it. Police officers' attitudes towards children is also truly perplexing as even when they are clearly victims of crime, children are often treated as criminals by law enforcement.

4. THE CHILD TRAFFICKING PHENOMENON IN HUNGARY

As pointed out in Chapter 3, the existing data on human trafficking is very unsatisfactory. Available official data is very unreliable, as it only records a fraction of the actual cases. The problems and challenges of data collection mentioned previously include no unified, harmonised data collection system, no proper victim identification, little case reporting, few investigations, etc. It also was highlighted that victim identification in the case of children is even more problematic: the number of identifications and reported cases is much lower than it is with adults.

4.1. Ethnic data on child trafficking

Authorities actually avoid data collection by ethnicity, most likely because many believe it is against the Data Protection Law. As a result, there is no ethnic disaggregation of data on trafficking. However, their aversion is based on a misunderstanding of the law. Generally, data collection on ethnicity is possible if the data collector ensures that the collected personal data will not be misused.³⁵ The seriousness of this issue in reference to the trafficking of Roma was addressed by the Roma Rights Center:

“The failure to collect data disaggregated by ethnicity in the field of anti-trafficking constitutes a major barrier to tracing

35 European Parliament and the Council of Europe, European Council Directive 95/46/EC on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, 24 October 1995.

*this human rights violation and consequently to developing appropriate policies on prevention and victims assistance.*³⁶

On the other hand, other organisations claim that while human trafficking is a human rights, a women's rights, and an economic (poverty) issue, it is not an ethnic one. They believe that indicating the ethnic background of victims may lead to false conclusions, especially as a result of the lack of reliable ethnic data. According to this argument, there is no need for the recognition of the ethnic origin of the victims in the assistance system.

Equally, it is hard to get estimations on exact numbers from field experts and organisations as they have identified very few cases of the three forms of child trafficking. In reality, judging from our fieldwork, there are a great number of unidentified child trafficking cases. In fact, the three forms that CONFRONT considers here cover only some of these. This means that reporting on child trafficking has a high latency rate and, consequently, does not appear accurately in statistics. Due to the lack of reliable data and estimations, we have had to use secondary literature (when available) or draw on data gathered during our qualitative fieldwork to summarise some of the general characteristics of each form of trafficking featured in more detail in the following chapters.

4.2. Child trafficking for begging

There are two relevant reports on begging: the Ombudsman report on the beggars' mafia and forced begging³⁷ and the ICMPD "Report for the Study on Typology and Policy Responses to Child Begging in the EU 2012".³⁸

36 European Roma Rights Center (2011), Breaking the silence: Trafficking in Romani communities. p. 32

37 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A koldusmaffia és a bérkoldultatás. AJB-2301/2010. [Ombudsman Report on the beggars' mafia and forced begging, AJB-2301/2010.]

38 Intentional Center for Migration and Policy Development (2012), Report for the Study on Typology and Policy Responses to Child Begging in the EU. Available at: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=y0nPJhWf7snRrw2VgnVnl8JLSZfBM9X>

These give us some indication as to the nature and extent of child begging and trafficking in Hungary.

The Ombudsman report was compiled based on data from the National Police Department and the Public Administration Offices. It identified Budapest and county capitals as epicentres of child begging. According to the report, National Police data indicates that, besides Hungarian citizens, Romanian citizens are involved in begging in Hungary. In one instance, Budapest Police initiated criminal proceedings with the notary of Budapest into a case of Romanian beggars but their investigations found no criminal networks behind the begging cases. This was also the case with a proceeding in Nógrád County, where Slovakian beggars were caught for pickpocketing, and in Csongrád County, Szeged, where Romanian beggars were identified, however, neither case could be linked to criminal networks. In Somogy County, it was mostly minors from foster homes, trying to make some pocket money, that were identified as beggars. In Szabolcs-Szatmár-Bereg County (especially in Nyíregyháza), there were also cases of homeless people's identities being used to take bank loans. Yet, the authorities couldn't establish criminal begging networks behind these cases, either. The report also included data compiled on the number of persecutions by the Public Administration Offices for begging. In almost every county, the authorities pressed charges for minor offences of begging or child begging, but they were unable to prove these were connected to criminal networks.

In cases involving begging with children or children begging alone, the authorities are obliged to report the case to the child protection authority. This report did not indicate this took place in any instance.

The Ombudsman report didn't find any evidence that the persecuted cases of begging were linked to organised crime. It is all the more intriguing as the report also established that Hungary is a transit and destination country for begging (mainly for beggars from Romania). It is hard to

---

p0TtKQnkMRL0GMW5PGcb5!-684101059?nodePath=/Publications/Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileName=Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileType=pdf.

imagine that international beggars manage to get to Hungary all on their own. The conclusions of the Ombudsman report are also somewhat contradictory to the findings of the 2012 ICMPD Report on begging. We have no official evidence, but child protection social workers interviewed for the ICMPD report say they suspect that children found in the streets begging alone are often connected with organised crime. The discrepancy of these two reports may stem from the fact that the Ombudsman report relied exclusively on public authorities' data (number of persecutions) while the ICMPD report also used interviews with social workers and those on the ground maintaining contact with begging children. The ICMPD report also asserts – supporting our conclusion concerning the difference between the two documents – that the police are not properly informed regarding the phenomenon of organised begging.

The Ombudsman report mentioned several cases of beggars originating from abroad, mainly from Romania. The ICMPD report also makes reference to the origin of the beggars: it asserts that children begging alone are mostly Romanians, either of Romanian or Hungarian ethnic background. Opinions as to whether these are Roma children or not varied. The ICMPD report also concluded that organised criminal groups are often behind the trafficking cases. Further, it was mentioned that children with Hungarian citizenship begging alone in the streets is rarely reported, which might reflect that either the authorities 'don't see' them or 'want to see' them.

Children begging with adult women are usually aged between 0 and 7. These children are identified as both Hungarian and Romanian citizens. These women with their children are usually not found to be part of organised criminal activities. Families who beg periodically are also commonly found throughout the countryside.

We also received information from child protection institutions who claim that they frequently had cases involving (mainly Romanian) children but that, these days, there are only about two or three cases per year (involving children from abroad).

Both the reports cited above addressed domestic begging but neither look at cases of children from Hungary taken to other countries. In fact,

based on data from our fieldwork, we also found that no one has information on cross-border child begging and trafficking. What we could establish is that institutions will often notice children are missing from the system (from school or from the child or family welfare system) but they have no information as to what happened to them. Sometimes it is assumed that they have been taken abroad by their families but nobody knows anything about their new locations and/or circumstances. This failure in the system can be attributed to inadequate cooperation between institutions in the child protection system and a lack of follow-up regarding cases. The result is that vulnerable children, many of whom could have been identified as potential victims of child trafficking, may simply disappear without the child protection institutions having any way of tracking them down.

4.3. Child trafficking for pickpocketing

There is no data (or even estimations) on child trafficking related to pickpocketing. Pickpocketing is usually related to other types of offences such as robbery, theft, bullying, etc. Child pickpocketing and its related offences usually takes place in gangs. Youngsters get together and commit the crime in peer gangs as part of a criminalised/deviant peer culture.³⁹ We observed that a peculiar type of coercion is used that might be understood as a sort of criminalised socialisation of children; they commit offences at a very young age without being directly forced to do so but without being necessarily discouraged either. This could start with a child in a family environment, in a ghetto-type settlement, or in a foster home.

4.4. Child trafficking for sexual exploitation of boys

Official data from the Ministry of Interior did not report one case of child trafficking for sexual exploitation of boys. We do find data on the sexual exploitation of boys in another source of official statistics from the Unified System of Criminal Statistics of the Investigative Authorities (ENYÜBS),

39 The factors leading to this criminalisation and the characteristics of this peer gang culture will be discussed in detail in later chapters.

however, just not in relation to child trafficking. Since human trafficking is not explicitly referred to in the ENYÜBS report, its data is therefore not included in the official statistics of the Ministry of Interior Affairs.

Registered number of victims of criminal offences in 2013

	Female		Male	
	Child	Adult	Child	Adult
Sexual exploitation	6	11	5	1

Nonetheless, neither the child trafficking data nor the general criminal offences data give any indication as to the extent of this form of child trafficking.

Based on data collected during our qualitative fieldwork, we identified some of the typical places of origin for male children trafficked for sexual exploitation. However, place of origin here should not be understood necessarily as geographical place. Rather, as we will see, it is locations such as institutions. Many victims are in state care when they are recruited for sexual exploitation. We were able to gather no evidence of cross-border trafficking of male children. However, throughout our interviews and internet research, we clearly encountered such cases first-hand.

5. THE CHILD VICTIMS: PROFILES, FACTORS OF VULNERABILITY, MULTIPLE VULNERABILITIES, FAMILY BACKGROUND

The main risk factors for vulnerable children are related to their socio-economic status, socialisation, and the social and cultural environment in which they live. Poverty and especially deep poverty (multiple deprivations) is one of the top factors for victimisation. However, as we discovered, it is usually a complex set of risk factors rather than just the single cause of poverty that exposes children to this danger. Broadly speaking, children living in poverty, and/or in segregated, ghetto-type settlements or segregated parts of towns or villages, and those who live in foster care are the most at risk of falling victim to child trafficking. Spatial segregation and foster care create environments that multiply the probability of a child's victimisation. Yet, the same or very similar risk factors – such as child abuse, substance abuse, and dysfunctional families – can be found in less segregated and less impoverished environments as well. Based on the findings of our fieldwork, we will now present the most common and influential risk factors we identified as associated with child trafficking. Firstly, we will address general child trafficking risk factors. Then we will look at specific ones that may be behind the three forms of child trafficking. Finally, we will characterize the profiles of the victims by their socio-economic status, their age, and their ethnic background.

5.1. Factors of vulnerability, family background

Criminalised environments

In segregated and impoverished environments a higher risk of criminalisation is more probable for some parts of the population. The typical social structure of such a neighbourhood is that almost the whole population is long-term unemployed, families live on social benefits and work odd jobs and/or work semi-legally or illegally. Due to their social and economic situation, children growing up in this environment will not have access to the same services and institutions available to people in the majority society. At the same time, part of their local community is likely involved in criminal activities that results in exploitation of fellow inhabitants (usury, pimping, drug dealing). These neighbourhoods are often labelled as ‘Roma ghettos’ despite the fact that the ethnic composition of the population is usually mixed (though Roma are often overrepresented). It can be noted that stereotypical depictions of these segregated areas are due to the socio-economic status of their inhabitants rather than to any of the cultural features of the groups living there.

One of the most typical and relevant features of these ‘ghettos’ is that basically all children are at risk in these neighbourhoods, even if their families are not involved in crime. Being socialised and growing up in a ghetto-type community, children are exposed to criminality on a daily basis: their peer groups, their role models, their aspirations will all be influenced by the overwhelmingly criminal atmosphere of the neighbourhood from which, as we will see in Chapter 6, no one can really protect them. For example, young boys often say they see pimping as a future perspective, announcing they will have one or two girls working for them.

One typical impact this criminal environment has on peer groups is the formation of youth gangs. It is common for children (both school-age children and school drop-outs alike) to get together and commit crimes on the street as a gang: robbing, stealing, bully other youngsters together.

The risk of criminalisation of youth is especially high in cases when children commit their first criminal activity around the age of 10. The

multiple disadvantages the child faces – failure at school, poverty and the lack of a supportive environment – almost automatically push the child towards criminality and deviant behaviour while the chances of breaking away from such a direction decreases as they continue to be exposed.

The exploitation of individuals and families by other families in the same neighbourhood is very common. It was also found that there is another type of community exploitation that is not necessarily in the same neighbourhood but between impoverished communities. In one of the localities where we did our fieldwork there are two different Roma communities. It was discovered there that the members of the lower status group, also a distinct cultural-linguistic community, are often exploited by the higher status group. Persons from the lower status group are forced to prostitution or other types of labour exploitation by the other, more prosperous one.

According to our interviews with social workers, single women in segregated communities are in an especially vulnerable position. Without a man, they are exposed to all kinds of abuse by the others (mainly males) in the neighbourhood. So, when women are single mothers, their children are also at greater risk of abuse and are more vulnerable.

Recent years have seen a growing trend of deprivation amongst the most impoverished in Hungary. Due to the restrictive and punitive social policies and the criminalisation of the poor by consecutive Hungarian governments (especially by the conservative government entering into power in 2010), social workers complain that an increasing number of children have to be sent to foster care because their families cannot take care of them. This practice is clearly unlawful, as it is in conflict with children's rights as outlined in the Child Protection Act as well as the UN Convention on the Rights of the Child which declares that children cannot be removed from their families on the ground of financial deprivation. This practice reflects the imperfections in the basic child care system and social services and the lack of early intervention and development programs.

Dysfunctional family background

Criminalisation of certain family members or sometimes the whole family (including parents), is an even more significant risk factor and this is also true for less segregated neighbourhoods. Whole extended families might be involved in a variety of criminal activities. In such families, it is common to find multiple criminal activities being committed. Besides robbery, theft, and usury, there are now an increasing amount of people involved in drug dealing and pimping. Children are socialised seeing their own parents or relatives in and out of the prison system and develop a neutral attitude towards it, seeing this as the norm.

- “- Is there anybody in prison in your family?
- Yes, my dad, he was, and now my brother.
- Why was your dad in prison?
- He had something, some criminal thing, but I don’t
  know what.
- And your brother?
- Well, he is in prison because he killed this man and then
  he threw him in a well. So he will have to stay in prison
  for the rest of his life.”*

(Girl in youth detention centre 2, locality 1.)

Local social workers say parents who grew up in state care are usually unable to create a functional, normal family life for their children, as they did not have the opportunity to learn how to maintain good, functional, and intimate relationships in their childhood. Such families usually break up and the children are put into state care, where they have a higher risk of becoming victimised.

Child abuse

Child abuse was found to be a key risk factor in child trafficking. According to social workers working in the child protection system, they have identified either cases of child sexual abuse or child prostitution taking place in at least in half of their clients’ families.

In almost every potential child trafficking scenario encountered, regardless of the form, some degree of abuse was suggested to have been committed either by parents, relatives, step-fathers, boyfriends, or social workers in foster homes⁴⁰ – almost exclusively adults in daily contact whom the children trusted. The types of abuses range from mental and emotional to physical and sexual.

As was mentioned by almost everyone interviewed, one of the most serious barriers to addressing child abuse is the unwillingness of people involved to acknowledge that abuse has happened in their family. The main reason for not admitting to the abuse and not looking for help is that the concerned parties are either ashamed of what has happened to them or they are under threat from their abuser. For some or even most child trafficking victims, child abuse is almost always present in their life history. It is not only in vulnerable, impoverished families that child abuse is covered up but also in better-off families. In our interviews, the problem of not facing up to child abuse is widespread and can be considered a top factor in children falling victim to child trafficking.

“How could I expect a child to stand up if adults don’t believe him or her either? Mothers don’t believe their daughters that stepfathers have been abusing them. They burry their heads in the sand.”

(Family welfare service, locality 1.)

Besides child abuse, the problem of parental neglect was also identified as a determining cause. However, it is not only the type of neglect with legal consequences (such as when the life of the child is at risk) that leads to the removal of a child from a family. Sometimes it is when the child doesn’t receive the necessary emotional care he or she needs for healthy development. Many of the children we interviewed told us about the emotional deprivation they experienced at home and the lack of love they

40 Child abuse including sexual abuse happens within foster homes and remains unaddressed. An Ombudsman investigation was carried out in 2011 but this had little impact on institutional practices. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A budapesti Cseppkő utcai Gyermekotthonról szóló AJB 457/2011. jelentés. [Ombudsman Report on the abuse case in the Cseppko street children’s home, AJB 457/2011.]

received from their parents. Not being loved enough by one's parents is considered a form of emotional abuse.

It was mentioned in several interviews that there are a growing number of parents who go abroad for work and leave their children behind in the care of grandmothers, older sisters or brothers, or other relatives. These family members have difficulty looking after these children, especially if they are teenagers, and they often eventually end up in foster care. If they stay with the family, they may still be neglected and will have a higher risk of joining a youth gang.

Another risk factor in dysfunctional families is when the mother works as a prostitute. Her situation is largely determined by different types of coercions such as mental, physical and/or economic coercion.⁴¹ Usually the whole family is involved in the sexual exploitation of the mother and it is rare that she works all alone. Prostitution is often a family business where the prostitution of the female members of the family is accepted or rather compulsory. The sexual education and socialisation of female and male children is influenced by the mother's prostitution. When grown up, children from such families will most likely be part of the same exploiting structure either as victims or perpetrators.

According to our police informants, mutilating children also exists as a form of abuse. They say it is more typical of Romanian beggars than of local ones, however, local beggars may also pretend to be crippled, even if it is not likely they have been mutilated.

“Look, my legs are not so crippled that I would need a wheelchair but I can beg more efficiently and ask for more money like this. People’s soul and purse is more generous if they see you in a wheelchair.”
(Homeless beggar, locality 1.)

41 The IRIS Project done in 2012 interviewed 120 Hungarian women who worked in prostitution. It was revealed that two thirds of the women were responsible for supporting at least two or more family members with their work. (IRIS, 2012 website: <http://www.sexeducatio.hu/index.php?subpage=iris2012>)

Substance use

Alcohol and drug abuse by parents (or by both parents and children) is another significant high-vulnerability risk-factor.

The most common substance abuse problem is alcoholism and many of the other risk factors are related to parents' alcoholism: child abuse, domestic violence, neglect and exploitation of children, and the breakup of families. Both mothers and fathers alike may suffer from alcoholism.

Social workers also highlighted that members of vulnerable families often have psychiatric illnesses and people usually don't get any treatment for depression or other mental problems. This leads to a higher likelihood of a greater complexity of dysfunction within families.

Drug abuse is also a growing concern in vulnerable communities. Although the parents' generation are typically alcohol abusers, we encountered drug abusing parents in our fieldwork, too. Nevertheless, it is children and youngsters who are at real risk of drug abuse. Drug abuse is a major problem in vulnerable, segregated communities. Parents are mostly aware of their children's habits and are concerned, however, they claim that they cannot prevent their children from drug abuse. Inhabitants in one community said, for example, that older boys blow pot smoke in the faces of the younger ones so that they get used to it. Parents feel helpless against it, as their children are playing out in the street all day, far from their parents' observing eyes. Often the basic child care system and other, related prevention programs that are responsible for protecting these children simply do not reach their target groups. Moreover, parents do not get support from the authorities either. Drug dealers, for instance, will go unpunished. According to our informants, no one has ever been arrested in their community – despite the fact that everybody knows who the dealers are. The police are passive to their activities and don't prosecute them.

Drug abuse is widespread amongst victims of all kinds of exploitation (sexual, labour, and begging) and, according to our observations and interviews, in terms of child trafficking as well. Sometimes it is a cause, sometimes it is an effect. Children can fall victim because they are drug users and are easily recruited by traffickers or because they are forced to take

drugs while being exploited and trafficked (drug abuse in child trafficking will be extrapolated on in Chapter 6).

Drug abuse is common result of growing up in dysfunctional families and children turn to drugs because they had traumatic experiences that they cannot overcome nor come to terms with.

“My buddies in the rehabilitation centre, those who were prostitutes and drug users, they all had their childhood traumas.”

(Transvestite, locality 2.)

Foster care

Studies⁴² say that the number of children in foster care in 2013 was 18,000. This represents over 10 per mille of children of that age in Hungary (Hungarian Central Statistical Office). Following the collapse of the communist system, the 1997 Child Protection Act established new types of state care institutions. Gigantic foster homes where hundreds of children had lived during the communist regime were replaced by smaller units (foster homes), where a maximum of 40 children could live at one time, and other, even smaller homes, that could accommodate up to 12 children. Due to a lack of resources, instead of building more homes, big units were often divided into smaller ones, without changing the location and/or the actual accommodation of children. There are also two more types of foster care for children with special needs: one for disabled children or those with chronic diseases/illnesses and another for children with behaviour or psychological

42 Központi Statisztikai Hivatal [Hungarian Central Statistical Office] (2012), Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig. Május [From state care to today's child protection] Available at: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/allamigondoskodas.pdf>
Anghel, Roxana and Herczog, Maria and Dima Gabriela (2014), The challenge of reforming child protection in Eastern Europe: The cases of Hungary and Romania. Psychosocial Intervention. Vol. 23. No. 03. pp. 159-223. Available at: <http://psychosocial-intervention.elsevier.es/es/the-challenge-of-reforming-child/articulo/90260049/#.VH13ctKG8l8>.
Betlen, Anna (2013), Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. [Prostitution and human trafficking in social services and in child protection in Hungary, 2013. Victim-assistance system] Available at: http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

problems or substance abusers. Being placed with foster families is yet another type of specialized state care. Foster parents must complete a training and will take in children for temporary care only. In reality, however, training is limited and a foster family arrangement could last for years (although this is against the law). In fact, 86% of children taken into state care stay in the system for over five years, despite the fact that the aim is to reintegrate them into their families. Approximately 40% of children in state care live in state homes and 60% live with foster families. The foster care system faces serious challenges. Caregivers' and foster parents' attitudes are often old-fashioned and they often use punitive methods, neglecting the emotional needs of the children. For many of the foster parents, foster parenting is a mere job. Around 45% of them live in deprived areas of the country with no other employment opportunities and this represents a steady, regular income. In general, foster care workers get very little methodological help from the system. There are no training sessions, no monitoring of their work, and they are extremely overburdened. They are not properly equipped to handle abuse-related trauma and addiction-related behaviour. It is not uncommon for one psychologist to have 70-100 children under their care at a state institution. When 42% of children are taken into state care due to abandonment or negligence, 30% because their parents are incarcerated or sick, 22.5% because of child abuse, one wonders how the system continues to function at all with so little support staff. Roma children are indeed overrepresented in state care. According to expert estimations, 40% of children in foster care are Roma (of these 18% are from single-parent homes), however, Roma children only make up a total of 13% of the total child population.⁴³

As has been pointed out earlier, children in foster homes and with foster families are at major risk of child trafficking. Experts say that most victims of child trafficking (especially in prostitution) come from these institutions.⁴⁴ The Ombudsman's Office surveyed the quality of foster care

43 European Roma Rights Center (2011), *Life Sentence: Romani Children in State Care in Hungary*.

44 Later, in Chapter 6, we will discuss how dysfunctional foster care in Hungary is.

institutions and basic and specialized services and concluded that they don't even fulfil the minimal requirements set by UNCRC-based legislation. In some cases, children's rights are actually violated by the conditions.⁴⁵ Some of our interviewees claimed that "often children are more at risk if they are in state care than if they are left with their impoverished, delinquent families". Running away from a foster home or foster family is very common. This is all the more problematic as many of runaways fall victim to abuse, exploitation, and child trafficking when they are on the run, but officially in state care.

Dependence on emotional relationships

Children in foster care or in vulnerable families suffer from dysfunctional emotional attachment. They have been deprived of caring, loving parental relationships and emotional attachments. Therefore, they readily accept it from anyone who offers them 'love', whenever and wherever they encounter it. Thus, they easily fall victim to traffickers who offer them 'attachment' and 'emotional security'. Often times children don't feel they are getting any emotional care in foster homes and run away so they can find it somewhere else; sometimes with a trafficker (a pimp, a 'lover boy', or a so-called 'mentor' for young boys, etc.) or even in their dysfunctional families. All the above are examples ways the system lends itself to enabling abusive situations; the child protection system is so dysfunctional that it often contributes to the secondary victimisation of children in state care it purports to protect.

5.2. Risk factors for child victims of begging, pickpocketing and sexual exploitation of boys

Begging

Concerning victims of child trafficking for begging, no special, specific profile or vulnerability factors can be identified. All the general risk factors

45 Lux, A. (Ed.) (2013). Gyermekközpontú igazságszolgáltatás, Gyermekjogi Projekt [Child-centred justice system, child rights project]. Budapest: Ajb Projektfüzetek.

discussed above are found to be relevant to child begging. Essentially children in disadvantaged, impoverished families living in segregated neighbourhoods or children in foster care are likely to become victims of begging.

It is generally agreed that many children begging on the streets of Hungary are Romanian nationals. Many of the institutions, especially the police, claim that the beggars are mainly Romanians.

As for cases of Hungarian children trafficked abroad for begging, here we could find no specific information. Institutions are usually oblivious to children being trafficked to another country. This is the case regarding all three types of child trafficking featured in this report.

Pickpocketing

No special, specific profile or vulnerability factors could be identified for victims of child trafficking for pickpocketing, beyond the general ones, either. It is probably worth highlighting that pickpocketing is very often a crime that is committed in gangs by adolescents and is closely linked to other forms of crimes (like robbery and bullying). In most cases, authorities and institutions are not aware if there is a trafficking situation behind the children's actions or not. Thus, the identification of victims may be even more problematic with pickpocketing than in the other forms of child trafficking.⁴⁶ We assume that pickpockets are the least likely to be regarded as victims by the police or child protection institutions.

Sexual exploitation of boys

We have more concrete information on the profile of victims and the vulnerability factors of victims of the sexual exploitation of boys. A survey done in the mid-1990s found that most young male prostitutes on the streets of Budapest were from Transylvania, Romania, or Eastern Hungary and boys who were under-educated, homeless, and/or of Roma origin were

46 Problems of identification will be discussed in detail in Chapters 6 and 7

overrepresented.⁴⁷ Twenty years later, we have identified similar trends. However, trafficking was never mentioned in the study from the 90s, while we have clearly identified cases of trafficking for sexual exploitation of boys from Romania to Hungary. The earlier research did mention that many of the young male prostitutes come from dysfunctional, conflict-burdened families and many of the boys had behavioural problems. Our interviewees also noted that the young male prostitutes often have possible mental disorders. Moreover, they also mentioned a specific group, the mentally disabled young males.

5.3. Profiles of victims

Socio-economic profile of victims

As we have explained earlier, the CONFRONT research partly focused on Romani child victims originating from segregated communities. It was confirmed in our research that children coming from impoverished segregated neighbourhoods and from families living in deep poverty are the most at risk of child trafficking. The main factors behind their vulnerability are the variety of family and community dysfunctions that originate mainly from the lower status of their families as well as the inadequate institutional responses that we will discuss in Chapters 6 and 7. We also have evidence – as was mentioned in some of our interviews – that, in certain cases, victims of sexual exploitation come also from higher status families. Generally, the latency for such a case is even more extreme with these types of families. Since this was not, however, the focus of our study, we have very limited information on these victims. It is important to emphasise, however, that many of the vulnerability or the multiple vulnerability factors that are considered typical of lower status families can also be identified in higher status families as well (such as relationship dysfunction, substance abuse, child abuse, etc.) and not only the poorest can be victims. For instance,

47 Forrai, Judit (2009), *Szex, erőszak, prostitúció* [Sex, Violence, Prostitution]. Budapest: Semmelweis Kiadó.

whether or not a child has been sexually abused has a much more significant impact on whether that child will become a victim than whether a child suffered economic deprivation.

Age profile of victims

The age groups are different for each of the three forms of child trafficking: begging usually concerns very small children, while in pickpocketing children are a bit older than that, while prostitution starts at an early adolescent age.

Regarding begging, we found two major cohorts: Women with young children and one child alone. When it is a mother (or other adult) begging with a child, the child is usually between the age of infancy or around 4 or 5 years. When children are begging alone, they are usually older, between 8 or 9 years old or even up to 12 or 13.

The age of pickpockets and robbers seems to vary to a great extent. There are quite young children (between the ages of 8 to 10 years old) and older ones (between 14 and 18).

There is an in-between-category where children from state care or vulnerable backgrounds beg for money until the age of 13 and 14 and start stealing when they turn 17 and 18.

According to our informants, there are also very young children, children under 14, in prostitution. We also directly encountered cases of boys trafficked from Romania for prostitution when they were under 10. For girls, trafficking for sexual exploitation may start as early as 12-13 years old.

The ethnic profile of victims

CONFRONT's focus is on Roma victims and, therefore, it may seem unclear why we say anything about the ethnic background of the victims. However, as we explained earlier, when we began this research our team recognised that looking at child trafficking through an ethnic lens would distort our general perspective of the phenomenon. This would have singled out 'Roma victims', inaccurately presenting it as a 'Roma problem'. Furthermore, there

is a lack of ethnic data collection regarding trafficking. Institutions and community members have, nonetheless, provided us with estimations on the proportion of Roma victims of child trafficking. Their estimations were quite congruent in that they all asserted that Roma are overrepresented amongst the victims of child trafficking. They also all agreed this is due to the fact Roma are overrepresented in all main environments from where the recruitment of child trafficking happens: state care, deprived regions, etc.

However, this is true only of certain types of trafficking, mainly of prostitution (both of boys and girls), and only of street prostitution. According to our informant's, street prostitution is regarded as a lower prestige activity and it's specifically here that Roma are overrepresented, while other forms – such as working in bars, doing escorting, etc. – they are probably not.

The sexual identity of victims

The sexual identity of male children is also an important question. We have found that often the perception of the sexual orientation of the child is not evident. Some of our interviewees were convinced these children have homosexual identities while others believed that they don't. If they do, this adds another dimension to their victimization, one in which their sexual identity/development becomes another risk-factor: they become victims also as a result of their environment, one in which it is highly probable their foster home and/or their own family may not tolerate their sexual orientation.

6. THE CHILD TRAFFICKING PROCESS: RECRUITMENT, EXPLOITATION, IDENTIFICATION OF VICTIMS AND THE REFERRAL SYSTEM

In this chapter we will discuss the general pitfalls in the child protection system, designed to protect children but that fails to do so. As a result, children become victims of all sorts of abuse, crime, etc. that may result in child trafficking. We will look at the most important institutional and systemic deficiencies responsible for this failure. First, we will focus on the circumstances that lead to the specific and concrete forms of child trafficking (recruitment and exploitation). Then we will focus on the referral system: how identification of potential victims happens in practice and whether institutions are capable of preventing children from falling victim to child trafficking.

Our focus in this chapter is the prevention of child trafficking, so, now we'll look at the institutions that are charged with the task of preventing vulnerable children from falling victim to child trafficking. Therefore, here we discuss 'potential victims' rather than 'actual victims' – those who have not yet been exploited and trafficked or who have not been identified as potential targets. Protection of victims and victim assistance for actual, identified victims will be dealt with in the next chapter.

The child protection system: child welfare and foster care

The child protection system in Hungary has two pillars. These pillars are divided by the type of services they offer: basic care (child welfare) and

specialised care (foster care). Child welfare offers local services for children living with their families and has to ensure children's wellbeing (nurseries and temporary care are also covered under the child protection services offered by the basic care system). Child welfare monitors that children receive the necessary care they need for their wellbeing and healthy development from their parents (or care-givers). They are also responsible for providing assistance to vulnerable families and monitoring for child abuse and negligence. If it is determined that a child is at risk of abuse or negligence, child services must notify the child protection authority who ultimately decides whether the child needs to be placed in specialised care (at a state care facility or with a foster family) or whether they may remain with their family.⁴⁸

As noted in Chapter 5, there are several risk factors that put children at risk and increase the likelihood they will become victims of child trafficking. Of these factors, we identified the key factors as child abuse, parental neglect, substance abuse (by parents and/or children), and the foster care environment. In order to assess if the child protection system is apt to prevent the victimisation of children, it is necessary to examine how these risks are addressed by the specific institutions.

The main approach of the child welfare service is that when a child is not directly at risk, or if they don't find the situation critical, they don't interfere. However, often they don't recognise subtle indicators of child abuse or traumatisation and won't consider a situation 'critical' until there are crucial signs (e.g. children with bruises).

Late interference in risk-factor situations is due not only to the lack of competence in recognising child abuse (for instance, the absence of specialised professional workers in this field). It is also an indication that the service sector is overburdened in the most disadvantaged and vulnerable regions and communities. Understaffed and underfinanced, they cover too many clients and are overwhelmed with administrative work, so, they effectively cannot properly help the families they are charged with and, thus, prevent child victimisation.

48 Központi Statisztikai Hivatal [Hungarian Central Statistical Office] (2012), Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig. Május [From state care to today's child protection] Available at: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/allamigondoskodas.pdf>

Because of the multiple hurdles child welfare faces, in some locations, they simply try to push ‘problematic children’ into the specialised care system. This creates a tension between basic care services and specialised care services.

“Child welfare offices are overburdened and the number of cases they actually tackle is beyond what they are expected to take. They are happy when the problematic children go away and they don’t have to deal with them.”
(Child welfare service, locality 1.)

While there is a tendency to ‘get rid of the problem’, most of the time child welfare social workers are genuinely concerned for the children under their care. They face a very harsh dilemma when they are faced with the decision as to whether a child ought to be taken into state care.

“We have to choose between two bad solutions. So I choose the less bad. In principle, my task is that when the basic service cannot provide for the child then I assign him or her to specialised care. However, we know each other’s problems very well, we are in the same boat, so, often deciding state care for a child is not a solution but a relocation of the problem.”
(Focus group, institutions, locality 2.)

Both the basic care and the specialised child protection system have their own serious problems and neither of them can effectively prevent the victimisation of children. In certain localities, this creates tension between institutions. In other locations, where a more cooperative relationship exists between the institutions, it is rather perceived as a dilemma. Yet regardless of the situation in terms of institutional cooperation and goodwill, the end result remains the same: the system cannot handle the most vulnerable children.

Social workers say the main problem with foster homes is that when at-risk children are taken out from their families and placed in state care, it is already too late: they have been traumatised (some already victimised) and they have many psychological and behavioural problems that are hard

to handle. Since foster homes have little to no trained staff, capable of dealing with these problems, children's traumas or any other psychological and health issues remain unattended to and untreated.

All foster homes face the problem of repeat runaways; children arrive to the home, then run away, then either return on their own or are brought back again by the police. This cycle repeats itself time and time again. Children don't understand why they have to be there and never form an attachment to the home. Rather, they maintain emotional attachment to their families or even to their pimps and 'mentors'. For foster homes, this is their vicious cycle: on the one hand, they cannot make the children feel at home because they constantly run away. On the other hand, children run away because they don't feel at home.

Children who are or have been in state care mentioned several deficiencies in the system. In the most extreme cases, children say teachers at the foster homes abused them. Though these cases appear in personal accounts, there is no indication from official records that offenders were prosecuted.

In order to ensure that the children's rights and interests are protected, child welfare, child protection, and public education institutions all have to guarantee that children have access to a children's rights representative. The name, telephone number, and availability of representatives must be fully accessible to children at all these institutions.⁴⁹ These children's rights representatives are responsible for initiating legal proceedings in case of abuse, exploitation, etc. and providing effective representation to the best interests of the concerned child. However, their role is often a simple formality never engaged in practice. Institutions do not have a precedence of countering abuse. With around 18,000 children in state care and only 18⁵⁰ representatives, there is little wonder why. According to those we interviewed, abuse and/or bullying between children, much like the abuse committed by adults, is very common and yet is rarely taken seriously by the institutions. This situation

49 Hungary / Act XXXI of 1997 on Child Protection

50 Az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ és a gyermekjogi képviselők tevékenységének bemutatása [The activities of the National Patients', Children's Rights] Available at: http://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop342b/informacios_napok/infonap_150126_KL_HR.pdf

leads to the permanent victimisation of many children. Abused children are also likely to become abusers themselves later in their life.

The non-prosecution of foster home abuse can be understood in the wider context of how the society and the legal system generally perceive and handle abuse. Child abuse court trials last for years: an interviewee told us of one case at the court for five years. Further, the child has to testify several times throughout the trial and it is the child, rather than the abuser, whom the court examines – thus, contributing to the re-victimisation of the child. In fact, most of the cases are closed after the investigation phase and will never go to trial. Abuse is hard to prove and stakeholders view it as a gruelling task with little guarantee of success. For the court, this is simply a ‘case’ and they aren’t looking at the child behind it.

With the exception of personal accounts, we have no data on the extent of abuse taking place in state and foster home situations. What we do know for certain is that children in general don’t get the kind of love and affection they need and this is one of the main reasons so many children run away from homes. Both the children and institutions we interviewed noted that foster homes provided few activities that engage children and they are often bored there:

“There is nothing to do, no TV, no computers and we couldn’t listen to music either because our teachers had to do paper work and the music disturbed them.”

(Boy from foster care 1, locality 3.).

This situation has exasperated since the compulsory school age has been lowered to 16. Many children in foster care will leave school as soon as it’s no longer required for them to attend. Having nothing to occupy themselves with at the homes, the institutions are at a loss what to do with them.

Drug abuse recovery programs for vulnerable children

As mentioned, substance abuse is a major risk factor for vulnerable children. They can fall victim more easily if they are already drugs users or if they are given drugs when they are victims, which often happens.

Support services for young substance abusers exist;⁵¹ however, organisations in contact with youngsters in need of them often lack information on the available services. Psychological and drug rehabilitation services for children are scarce and underdeveloped, with too few psychiatrics available to children.⁵² Child welfare social workers often mentioned that whenever they help a child receive drug rehabilitation, they have to use their personal contacts to place him or her in a program and they often have to pay for the services out their own pocket.

Our field researchers reported that substance abuse has become a massive phenomenon in poor segregated settlements. All institutions – including child welfare and the police – are aware of the situation but they rarely take effective measures. This would fall primarily on police, in terms of initiating legal procedures against and prosecuting drug dealers. Our interviewees living in such areas said that the police don't intervene effectively in drug-related affairs.

“Policemen are welcomed with coffee in drug dealer families.”

(Focus group, women, locality 3.)

6.1. Child trafficking for begging

Recruitment and exploitation

Forms of child begging

The institutions and the families we talked to mentioned a variety of forms of begging: begging done in or with families (usually involving young children) and begging or some kind of similar activity done by teenagers

51 The 2014 Hungarian Drug Report mentions that in 2013 there were 23 organisations providing low-threshold services. Through their special program (Party Service) they reached 20,485 children. They also have needle exchange programs but the data on these programs are not very reliable because not all organisations provided their data for the report. The state provides funding for programs for institutions to run rehabilitation services and to develop children and specialised youth addiction care programs.

52 Herczog Mária (Ed.) (2012), *Figyeljetek ránk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006- 2012.* [Look at me! The state of child's rights in Hungary 2006-2012.]

between the ages of 12 and 13 all the way up to the ages of 17 and 18. Children involved in begging who are still living at home are usually of younger age (under 14).

In certain forms of begging, it may not be clear to social services whether the family is behind the begging or if the child is acting alone. A typical example for this is a child in a shopping centre parking lot either asking for money or offering to help take shopping carts back. Child welfare services mentioned such cases and they said they have no information as to whether the family knew about it at all or not. By all means, such ignorance is an infringement of their duties, as child welfare services is required to investigate such cases and to determine whether the child is endangered or not.

A more typical and more frequent form of begging is when children are sent out by their parents. This can also take various manifestations. We encountered cases of children from poor families being sent out to ask for food, rather than money. They are usually instructed to approach those whom they know and not strangers. One such case involved a very poor family living in socio-economically mixed neighbourhood: the mother basically managed to provide for the family by having her kids go around and asking for potatoes, onions, oil, etc., whatever the family needed for cooking. Their daily sustenance relied on this particular kind of begging, based on the pity and solidarity of their community. In another case, in an economically similar environment (consisting of very poor and a little bit better-off households), an alcoholic, single mother sent her kid to nearby shops and bars to beg for money from the owners and the guests. She had no job and was using the money for alcohol. This particular case highlights how the breakdown in the social and emotional resources can lead to the exploitation of children, even in families that were not originally poor – as was the case with this family, which appeared to have had a solid, stable household until, for unknown reasons, the mother started to drink, and the marriage broke up.

We also found families in poor neighbourhoods who sent their kids begging. In these cases, the children turn to drugs and start getting younger kids to do their begging for them.

Begging with children is the other typical form. Usually it involves a very young child or a baby. There is hardly any information available on these types of beggars, as they usually disappear by the time the child welfare service or the police arrive. Many of our interviewees suspect that these women come from Romania and are victims of organised criminal networks (see Chapter 4).

Begging is a typical subsistence strategy for homeless people, too. Social workers mentioned cases whereas homeless families made their 5 and 6 year-old children beg.

Children from foster homes are another typical group of child beggars. They are usually involved in begging between the ages of 13 and 14 up to the ages of 17 and 18 (when it is no longer ‘cool’ anymore and they turn to criminal activities). Since state care institutions have an open-door policy, children will often leave their foster homes. When they are out of the home, they are prone to take up various kinds of crimes: they may join gangs, beg for money on the street, and sometimes even assault passers-by. Begging is often done alongside pickpocketing or robbery.

Referral and identification

Institutions

The regulation of begging is under the jurisdiction of local governments. They have the right to issue local decrees prohibiting begging in public spaces in their community. In such cases, begging is an administrative offence and beggars can be fined. However, it is considered ‘child endangerment’ when someone is begging with a child or a child is out in the street begging alone and the authorities are obliged to take action. Our interviewees testified that this rarely happens in practice. When the child protection system is notified, either by the police or frontline social workers, they do not get there in time. This means that child begging goes on without interference from the authorities. On the other hand, on the very few occasions when officials do take action, it might have an opposite outcome: an exacerbated reaction by the authorities. For instance, a mother begging with a child of

about 10 years old was singing in a subway station. The police were notified and they arrived in three cars, with sirens blasting.

Another problem with child protection referral in begging cases is that nobody thinks it is their duty to make the referral to the child protection authority. Social workers working with homeless people say they are aware of the presence of begging children, but they thought it was not their task to deal with them. In fact, according to the Child Protection Act, it is the duty of all institutions – as well as individual citizens – to report children they find alone on the street or in a situation indicative of endangerment.

With regards to child protection institutions, the main difficulty is that they don't really 'see' begging despite the fact that, as we have noted, children from foster homes often beg in youth gangs. Some homes are convinced that begging does not take place because children get everything they need in the foster home. Some temporary foster homes (for runaway children or kids found alone in the street) claim that they have only encountered foreign begging children.

As we indicated, many of the begging children – especially those on the street in gangs and coming from foster homes – often commit crimes in addition to asking for money from passers-by. Therefore, sooner or later they will be caught by the police. As a result, begging children are often criminalised.

Forced begging or not? Begging as an exploitative versus non-exploitative act

An important element of identification and referral is whether child begging is seen as a forced activity: whether children are considered coerced into begging or it is seen as a voluntary act. In other words, do institutions consider the child's situation 'child endangerment' and do they take the necessary steps to ensure their safety. If it is not seen as an activity into which children are forced against their will, then its exploitative character is denied. Meanwhile, the legal definition of child trafficking considers exploitation of children, voluntary or consensual, a qualification of trafficking. Institutional representatives (foster homes and child and family welfare services) have a range of opinions on this. Some are convinced

children are not coerced and children beg of their own free will, while others said that they are made to do so by their families. Yet others believed that sometimes children are watched while begging, though they were not sure if by family members or not. This question as to whether children are forced or not into begging is crucial to the identification process. As we have seen (and was pointed out in the Ombudsman report), the referral system is weak and ineffective in terms of addressing child begging. As a result, very often nothing happens. Behind institutions' apathy, we find that their employees are simply not convinced that begging children are acting under the coercion of adults. In addition, they are also unaware what they should do and how they should do it, should they decide to intervene.

The police also claim that it is hard to prove that children are forced by their families to beg. When the police receive a referral and catch a child, the family usually says that they were not aware that the child was begging.

Organised crime or not?

Another issue related to coercion in child begging is whether it is part of an organised criminal network or a solitary case. We mentioned before that the Ombudsman report,⁵³ based on the reports of local authorities, revealed no organised criminal networks behind begging. The official data from local authorities, however, reflects only a partial truth. As we witnessed, begging – especially child begging – goes mainly unnoticed by authorities, even more so if foreign citizens are involved. Many of our interviewees noted many beggars in Hungary are Romanians presumed to be connected to organised criminal networks. This assumption is based on the observations of social workers and the police rather than on any data or other reliable source of information.

Domestic or international?

Although we could not find exact data or evidence of the presence of Romanian beggars in Hungary, many of our interviewees mentioned

53 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A koldusmaffia és a bérkoldultatás. AJB-2301/2010. [Ombudsman Report on the beggars' mafia and forced begging, AJB-2301/2010.]

concrete cases, many involving children. According to our interviewees, Hungary is a destination country for beggars from Romania, and as we mentioned, organised crime is suspected to be behind these cases, even if they have no direct evidence to back this up. For example, they note that begging often takes place on district borders where the masterminds know that authorities won't interfere because the area is close to the neighbouring district's jurisdiction.

In regards to Hungarian children being trafficked abroad for begging, none of our interviewees – neither institutions nor families – encountered such cases. Nevertheless, it was emphasised by institutions that once a family goes abroad with the children, they have no information at all what happens to them or to the children. It might be the case that children are used for begging, however, this is not confirmed by any source. Child welfare services emphasised that it was a major problem for them that they cannot get in touch with similar services abroad, so, thus they are not able to cooperate in providing assistance to these families.

6.2. Child trafficking for pickpocketing

Recruitment and exploitation

Forms of pickpocketing

Pickpocketing committed by children appears to be another phenomenon serious plagued by latency in terms of what institutions see and know about it. As we mentioned earlier, there are other more or less serious criminal offences associated with pickpocketing that seem to be more 'noticeable' for institutions. For instance, crimes usually committed by youngsters in gangs (sometimes gangs formed by children from foster homes) like street muggings.

Besides youth gang crimes, children are likewise forced by their families to commit robberies or pickpocket. Often, this is not done with the intention of family gain but rather to sustain it, to feed family members. Children are taught how to steal, the best and most effective methods, etc. Obviously they obey their parents. They start with smaller offences and

then advance to more serious crimes. Children also get emotional forms of coercion from their parents. For example, children are told that if they 'make more money' they will get more food.

When children are forced to commit a crime, they are considered an indirect offender by the law. Although the actual offender is a child, the police should prosecute the instigator. However, in most cases the police drop the investigation and they don't seek out the adult behind the offence. Children under 14 are not punishable by the law and the responsible adults know the police will not go after them.

There are also other forms of coercion on children used by other adults (not their family) from their community, which is responsible for the criminalisation of children. We met a teenager (16 years old) who was in a youth gang who said his gang was exploited by a 'mafia' style criminal network. The gang was told to walk into bars and stage a fight. The mafia people would then show up and offer their 'security services' to the owners of the bar. In fact, they would blackmail the bar owners: if they refuse to pay, the mafia would take revenge. The members of the youth gang would get some money for their 'work'. The teenagers usually used the money to buy drugs, as many of them are drug addicts.

In another example, one young man began working as a pimp then he started to exploit young children in his neighbourhood. The children, ages 8 to 10, rob under the man's orders. He takes the goods and gives the kids a small amount of money for their 'work'. They take part in the crimes for the money they receive but also because they don't get attention from anyone else. For the most part, their parents are neglectful because they are substance abusers, unemployed, and/or suffer from depression and other mental health conditions. The parents may not necessarily engage in criminal activities themselves. They are often socially and mentally damaged and, therefore, incapable of providing a healthy environment for the upbringing of their children. These children are at constant and real risk of being forced into pickpocketing and robbery by adults from the neighbourhood.

Peer coercion is also a central theme. Older children often teach the younger ones how to pickpocket or steal. In certain environments,

especially in foster care, they drag each other into criminality. In such environments, where children come from different – but mostly vulnerable – backgrounds, those children who come from criminalised families often have a big influence on their peers.

Much like the other forms of begging that we came across during our fieldwork, we did not see any obvious cases of trafficking. However, in cases of pickpocketing and theft committed by children we observed a variety of forms of coercion.

Referral and identification

Forced pickpocketing or not? Exploitative versus non-exploitative

Regarding children's involvement in criminal acts, the term 'coercion' should be understood as a complex phenomenon that – besides economic, mental, and physical coercion – refers to the dysfunctional socialisation that leads to a deficient social, emotional, physical and psychological development of a child. In criminal families, children are socialised in such a way that certain types of criminal activities, such as stealing, is perceived as normal and becomes part of their value system. In such families, children are directly or indirectly manipulated by adults into committing a given crime. The community at large might also exert a very powerful influence and adults (other than parents) or peers may exercise the same techniques. Force or coercion, as we said, is based on the emotional blackmailing of children as well as the exploitation of their emotional vulnerability.

Given the complexity of the phenomenon, those institutions that should be serving children's needs and protect their interests often misinterpret what they see. Similar to begging, the question to what extent a criminal activity can be considered 'coerced' is not clear for institutions and, consequently, neither is its exploitative character. Many see coercion is not relevant, since, in their mind, children – especially in youth gangs – act according to their own will. When institutions acknowledged that children were coerced, they usually referred exclusively to peer coercion.

Domestic or international?

In fact, none of our interviewees mentioned they encountered cross-border child trafficking for pickpocketing. It is apparently an exploitation phenomenon of a domestic, local nature. However, much like begging, institutions have no information on what happens to children who have gone abroad with their families.

6.3. Child trafficking for sexual exploitation of boys*Recruitment*

As we have highlighted, foster homes are one of the main sources of child trafficking for sexual exploitation of both boys and girls.⁵⁴ There are several ways children fall victim to child trafficking from foster care. One typical way is that children get information through their peers in the foster home about clients. This is true for both girls and boys. Often children recruit other children from the homes by either passing the contact information of clients to their friends or by trying to convince them to do prostitution. Sometimes children recruit, and then exploit, other children as prostitutes because they are obliged by their pimps to recruit more girls from the foster home. As foster homes have an open-door policy and children are free to leave at any time, pimps have easy access to minors, both girls and boys, and will recruit them into prostitution from here. In the case of girls, pimps coerce them by deception: ‘Lover boys’ pretend to fall in love and girls respond in kind. Once they are emotionally involved, they would do anything for their pimps.

“I saw a pimp recruiting a young girl. These guys usually behave like good boys and say how much they love them, how much

54 Research by Betlen found that in most foster care institutions a large majority of the children fall victim to trafficking for sexual exploitation. Our fieldwork data confirmed this finding. Betlen, Anna (2013), *Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere*. [Prostitution and human trafficking in social services and in child protection in Hungary, 2013. Victim-assistance system] Available at: http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

they are in love. And then one day they say that, oops, there is no money; they should somehow get money. What if you tried it [prostitution]? I will still love you.”

(Girl in detention centre 2, locality 1.)

Deception and persuasion is often followed by coercion. In case of boys, neither enticement nor physical coercion was indicated as a recruitment pattern.

“Boys don’t mention physical violence. They don’t talk about coercion and they don’t talk about prostitution: only face-to-face. There is no direct coercion only indirect, for example: ‘would you rather sleep on the street?’ Girls talk about more violence in prostitution.”

(Youth detention centre, locality 1.)

Recruitment of boys within institutions has also been indicated. Often older, more experienced boys recruit younger ones. They have clients, they are already engaging in prostitution and after a while they start to recruit younger boys from the foster home and send them to clients.

Boys and girls engaging in prostitution usually possess valuables such as mobile phones, knickers, clothes, which the other children envy and this can be used to recruit their peers. In general, valuables tempt children and seeing their peers with these precious objects can be real motivation for getting into prostitution.

We heard of one case when a male teacher in a foster home was recruiting boys for prostitution. The former head of institution gave us an interview in which she told us that she discovered the case only by accident. Children hinted there was prostitution happening. When she asked, they told her the whole story. It turned out that the teacher was recruiting boys and sending them to clients, always at the same hotel. In the end, there was not enough evidence to prove trafficking and the boys withdrew their testimonies. The teacher was finally dismissed for another pending legal case against him (approving a false diploma at his job interview). According to our informant, the man works with children to this day in another institution.

At one of our localities, we also encountered a serious accusation of trafficking boys for sexual exploitation allegedly involving a church. A couple of years ago, rumours in the town held that boys were trafficked for sexual exploitation from a certain foster home to clients in a church. We interviewed a man who used to work for the church and who had filed charges against the church for embezzlement and economic crimes. He began his own investigation and while collecting evidence he encountered stories of child trafficking and paedophilia. Unfortunately, he could not press charges for child trafficking as he was unable to find victims who would testify. The man said he was not sure to what extent the church itself was involved in the actual trafficking but he had evidence that church members were definitely clients.

Another case of trafficking of boys for sexual exploitation we came across was purely by chance. One of our community researchers ran into a boy prostitute (under 18) in a public park where the boy was working. In his interview, he shared details about his life: he was from a small, poor village in Romania. He was most likely sold for money by his parents at the age of 9 to some people who took him to Hungary. Since then, he has been in the country working as a prostitute. As we could ascertain from his account, it is most likely a criminal network that has been trafficking children from Romania. This network is probably still active, as the child said that now that he is getting older he has to teach younger boys what to do with clients.

As we indicated earlier, living in a poor, segregated neighbourhood or settlement is a top child trafficking risk factor. In terms of prostitution, we found that this risk factor ranks higher in the case of girls than boys. For example, we know of girls who were trafficked by their families in debt to local usurers. In such cases, the usurers are also pimps and, when the family is unable to pay the loan back, they are blackmailed and forced to give their daughters over to work as prostitutes. This type of exploitation (debt slavery) commonly happens to girls. Most of our interviewees said they have never heard of boys being trafficked in such circumstances. Another way pimps recruit girls is by identifying ghetto-like neighbourhoods and going there specifically to search for young girls whom they might force to prostitution

in a couple of years. Inhabitants in poor neighbourhoods also told us that, due to the poverty and lack of job opportunities and because prostitution is now widespread and socially tolerated, it is women or sometimes under-aged girls themselves who initiate contact with the pimps when they need a 'job'. It is not always physical coercion, but economic need, that drives some women to prostitution. Even though they might have started prostitution at their own volition, their pimps often exploit them later. Our interviewees said that the latter scenario is not likely to happen to boys. As social workers from a segregated neighbourhood put it; in fact, boy prostitution does not exist – at least not in a visible form – in poor ghettos because homosexuality is considered shameful.

Exploitation

Based on our interviews and observations, we designed a typology for the exploitation process used in boy prostitution. While we recognise our attempt will provide an incomplete and oversimplified picture, we hope it is useful in terms of beginning to identify the major trends in child trafficking for sexual exploitation of boys. We identified three major types: the first kind is when there is a 'mentor' – someone who supports the boy financially and may also have some kind of emotional attachment to the child. This could also be simply a client who regularly meets the same boy prostitutes. The second type is when prostitution takes place in public spaces (in parks and squares) and/or in semi-public localities (bars and via the internet). The third type is when boys are being trafficked by criminal organisations and the prostitution takes place in private apartments or other private locations.

First type: Mentors and regular clients

Boys may have a 'mentor', a semi-permanent/long term relationship with an adult who supports the boy. The mentor is a regular client who may also have emotional ties to the boy. He is not a pimp in the sense that he does not make money by exploiting the boy, however, he may offer the boy's sexual services to his friends – which, in fact, is a clear case of child trafficking. For

the mentor, the boy is a sexual partner and the mentor's primary motivation for entering into a relationship with the boy is to satisfy his sexual desires, rather than to make a profit.

“An older gay man would never accept emotionally that he has a young and beautiful boy and he is with other men as well. This doesn't happen in real life. (...) If an older man takes in a young boy, he buys everything for him, he pays for his school, but he would not act as a pimp. I heard an opposite story when the boy and the man fell in love and the boy stopped prostitution.”
(Transvestite, locality 2.)

Boys who come from poor, vulnerable backgrounds may be housed and fed by their mentors. Or mentors may have boy prostitutes visit them on a regular basis that they give money and also presents (i.e. clothes, mobile phones, etc.) in return for sexual services. These young boys often come from either rural areas or foster homes.

Girls almost always have pimps who persuade or force them into prostitution and take the money they earn. Boys in prostitution, on the other hand, either work independently or have mentors with whom (and with whose friends) they have to have a sexual relationship. The latter example should be recognised as a livelihood strategy where boys see having sexual relations as the only way to make a living. We would like emphasize further that mentor situations are sexual exploitation and abuse of the boy by the mentor.

There are also boy prostitutes who have older female friends who support them and/or pay for their sexual services. This works similarly to the scenario with male clients: older women support the boy by providing accommodation and food. Many children opt for this type of arrangement because, once they turn 18 and have to leave foster care, they have no place to go and no one they can turn to.

Second type: Soliciting for sex in public or semi-public places

As is the case everywhere in the world, boy prostitutes frequent particular parks and squares in big towns. In Hungary's capital city, for example, the

Western Railway Station and the People's Park are both places where male prostitution is made public. During our research, we made observations in the People's Park and we saw young boys and clients of various ages and social backgrounds. We could not make interviews there, so, we have no information on the exact background of these boys. However, we tried to gather information from other sources on this particular situation. We found a variety of internet sites where clients and prostitutes were fixing dates and boys were giving advice to other boys about what to do in the park and how to behave if they want to attract clients. Some of our interviewees said that boys from foster homes also frequent Budapest's main squares and prostitute themselves for 5,000 HUF (about 16 Euros). Institutions claim that since there is a huge gap between young boys' value system and the services the care institution can provide, teenage boys find alternative ways of getting access to better things (clothes, shoes, mobile phones, etc.) through prostitution.

Boy prostitution is not only present in public spaces in the capital city. In the other localities we studied there are certain streets and squares where boy prostitution is known to take place. Railway stations are typical places where boys meet clients. In this case, we managed to get some information on the background of these boys: they are mostly living in foster homes and/or are often drug users using prostitution to supply their addiction.

"To get drugs he was willing to do this. (...) He went to places where he got money or drugs for his services. But I don't know about any pimps, about any criminal networks"
(Foster parent, locality 2.)

The foster parent of one boy told us that their charge, after leaving the foster system, lives alone and is a drug addict.

"He works at the railway station and he sells himself to older men. He has a flat he bought from the state subsidy he got when he left foster care. He has to maintain the flat. And he cannot handle his miserable situation so he is taking drugs and alcohol. Sometimes I see him in the street and he doesn't recognise me."

(...) He meets these older men at the toilet of the railway station, they see him and they pay him or they take him home."

(Foster parent, locality 2.)

Gay bars can be considered semi-public spaces, as usually only a selected patronage is let in. A gay man we interviewed told us that he often sees boy prostitutes in gay bars that are probably under 18 but they are very careful and only approach regulars at the bar – not unfamiliar people – in order to avoid running in with policemen or anyone checking on the bar.

We also learned that gay prostitutes that work in different locations are categorised according to their position in the hierarchy. One of our informants, who once worked as a prostitute, identified three categories: those working/receiving clients in cheap hotels, those 'exclusive prostitutes' who have VIP clients, and those working in the porn industry. Apparently, they are adults but as a general rule with prostitution, they don't start at the age of 18; many of those who end up being prostitutes have already been in prostitution as a child.

Semi-public boy prostitution can also be found on internet sites or in shopping malls or at parties. Internet prostitution, as we mentioned earlier, is very widespread and we assume that it is a key phenomenon in child trafficking. However, our study did not focus on this phenomenon, so, we only have some preliminary information about what occurs on internet sites. These are mainly dating sites where young boys under 18 go on dating sites either to seek partners or openly offer their sexual services. Some of our informants claimed that young middle-class boys sometimes also spend their spare time in shopping malls prostituting themselves just for fun. These are mainly children who are emotionally neglected by their parents.

Third type: Hidden child prostitution

There are more hidden and less approachable forms of boy prostitution and it's presumed that there are criminal networks behind these forms of child exploitation. It was revealed that both very young boys and girls are forced into prostitution but, instead of making them work on the street, clients will make their 'order' and the pimps will take the children to the given address

or to some specified place. The trafficked boy from Romania we introduced earlier said that boys under fourteen are not put out on the street but stay together with other kids and are taken to clients by their pimps. He said he grew up in this situation. When he turned 14, he was put out on the street and he has been working there ever since.

Cross-border child trafficking of boys

During our fieldwork we discovered a potential case of cross-border child trafficking for sexual exploitation of boys in the story of the Romanian boy which we shared earlier (and probably other children as well) who was trafficked into Hungary allegedly by a criminal network for the purpose of sexual exploitation.

In recent years, European cities have reported a growing number of trafficked women whose country of origin was Hungary, in some cases Hungary ranked as the top country of origin. Concerning boys, this is (probably) not the case. Hungarian boys do not rank high on the lists of identified victims of human trafficking.

One of our informants, a male prostitute, said that there are a lot of Hungarian boys in Switzerland, who work in bars rather than on the street and, therefore, are not visible. Based on his experience, younger boys usually stay in the country and older ones go abroad. We were not able to gather any additional information on this topic.

Given the latency in response to cross-border child trafficking of both girls and boys for sexual exploitation, we are unable to assess to what extent the phenomenon occurs. Based on accounts of girl prostitution, we know that they are either taken abroad with fake documents or to illegal bars where their age will not be checked.

Drugs

Another key aspect of sexual exploitation of children is drugs. According to survey data from the late 1990s, boys in prostitution use hard drugs⁵⁵ and

55 Forrai, Judit (2009), *Szex, erőszak, prostitúció* [Sex, Violence, Prostitution]. Budapest: Semmelweis Kiadó.

girls are also given drugs by their pimps – just as our interviewees mentioned – but usually lighter ones so that they can remain functional. Boys are said to have more difficulty coping with prostitution and the psychological burden of the shame leads them to take hard drugs. We also found a significant link between child abuse and child prostitution and drug abuse. Children who have been abused often turn to drugs and, as we can see from earlier examples, substance abuse is a high risk factor for boy prostitution.

“Because of drugs his personality changes, he just finds himself in that situation. First he wants to make money, wants a better life, or wants to leave home, escape from an abusive environment. I made a small study once in Budapest and it turned out that child abuse is often behind people’s drug habit. They just want to escape everything. And it’s impossible to leave drugs behind. They are dragged into it, they have to take drugs. And once they start taking drugs, it is not making money that matters but drugs. And finally they die either of HIV or Hepatitis, the risk is enormous.”
(Transvestite, locality 2.)

Girls and boys

We have now covered some of the important features of sexual exploitation of boys. There are many similarities, but also differences, in the ways that boys and girls are exploited. With boys, it is much less frequent that a great number of people live on the income they make as a prostitute. In case of girls, we have observed that more often than not a husband, boyfriend, or whole family (including children) live off a girl’s or women’s prostitution.

Identification

It is very important to consider how institutions perceive, understand, and interpret child prostitution (of both girls and boys). We discovered that the most common trend for many institutions is to ignore, deny, and neglect.

This pattern of behaviour has serious negative repercussions for victim identification.

A central issue in identification of potential victims is that of coercion and what institutional representatives consider the result of coercion or not. Despite all international and national protocols and laws stipulating that child prostitution cannot be considered a consensual act, in practice local Hungarian institutions (both the child protection system and the police) tend to consider it a voluntary (and thus consensual) act. As can be imagined, once child prostitution is seen as a voluntary act, the likelihood that institutions will act to prevent it decreases significantly.

In fact, these institutions' inclinations are closely related to how prostitution is perceived by the society at large. Based on our observations, almost all local stakeholders (including welfare service providers, local inhabitants in vulnerable communities, police officers, etc.), insisted that prostitution is not coerced. On the other hand, these same people will also say women often don't have any other choice in life and social conditions determine to a great extent what they do.⁵⁶

General perceptions of prostitution is applied to child prostitution. While the UN Convention on the Rights of the Child and the legal regulation on human trafficking both consider child prostitution a form of child trafficking and a criminal activity, the widespread opinion is that girls and boys under 18 are engaged in prostitution of their own free will in the majority of cases.

Social workers explained that prostitution of girls is so widespread in some communities now that it is no longer shameful. Quite the contrary, it is considered the norm in certain peer groups. We were able to observe some older girls or women showing pride in their position as prostitutes, posing as role models for younger girls. Girls are told being a prostitute is real prospect in life and told nothing of its negative aspects.

56 The objective of our study was not to present the various understandings and interpretations of prostitution under which the concept of coercion and vulnerability are contended. We want to highlight here that our research was based on our understanding of vulnerability as it is defined in the 2011/36 EU Directive.

Earlier, prostitution was a taboo and girls in foster homes engaging in prostitution were ostracised. It is now looked upon by members of vulnerable communities and foster homes as a legitimate way of earning money. Social workers base their opinion on their observations, however, as the ombudsman report points out, they often do not recognise the traumatising effects child prostitution has on children.

Foster home workers say that male prostitution is still taboo. For example, when girls become prostitutes, it becomes evident to care workers almost immediately. With boys, they only become aware of it through indirect signs; for instance, when boys start getting presents (mobile phones, etc.) from unknown persons.

According to our research, child prostitution is primarily understood by many of the institutions responsible for protecting children as some kind of a voluntary act and not as the outcome of violence or abuse. Social workers, at least in our interviews, often don't recognise the psychological coercion and the social dysfunction as leading factors in the process of exploitation.

Boys are considered more autonomous and more able to assert their independence than girls, so, they are more likely to be labelled as voluntary actors in prostitution. This common assumption may feed the misconception that it is much less typical for boys to be victims of organised crime or to be sold/coerced by families or relatives into prostitution than girls.

We have revealed that the recruitment and exploitation of boys and girls is indeed different. In certain cases, it may be true that boys are more autonomous and independent than girls and there are less criminal networks controlling boy prostitution (although we have no clear evidence for this). However, this perception of autonomy and independence is misleading and legitimises latency amongst those stakeholders whose duty it is to protect children.

Foster home workers, at the frontlines of prostitution of boys, generally are of the opinion that there is no coercion or violence involved. When discussing boy prostitution, they say they think they don't have either the right to interfere or the responsibility to act, since they are convinced that boys are emotionally attached to their clients.

“They often tell boys that ‘it is going to hurt a bit’ but this is not classical violence. It is very hard to decide when there is violence or coercion and when there is not. It is a question that I have to pose to myself as a professional social worker – to what extent we should interfere with this different culture. We have to ask ourselves if the boys aren’t in love.”
(Foster home, locality 1.)

Although we have determined that coercion is not as central to the boy/mentor relationship as it is to the girl/pimp relationship, nevertheless, interpreting the boys’ situations as romantic relationships is a serious misunderstanding.

Assuming there is no sexual exploitation in prostitution of boys stems from a misconception of the very different nature of homosexuality and boy prostitution. Many social workers and foster home workers see boy prostitution as an expression of homosexual identity and, thus, believe that there is no need or duty to take action if they discovered it. However, boy prostitution involves the same kind of asymmetrical power relation that is present in girl prostitution and all child prostitution is an exploitative act.

The police’s perception of child prostitution (especially that of local police officers) is even more problematic. First of all, when asked, they usually reply that child prostitution doesn’t exist. If asked directly about concrete examples of child victims of prostitution, it turns out that they know of a few cases. However, most commonly they simply deny of the existence of the phenomenon. There were some interviewees who recognised the probability there is a high latency rate in addressing child prostitution. One police officer said one reason for this is that children engaged in prostitution under 14 are hidden and they are only put on the street when they are over 14 years old. At that point, police terminology does not consider them children anymore; they are juveniles. So, when police think about child prostitution they think of children under 14 – a much more hidden and probably less common phenomenon – while child prostitution above 14 is very widespread.

Another crucial issue concerning the police perception of child trafficking is that most of the time they do not have a clear understanding of what human trafficking means. In one of our localities, the head of the crime investigation department gave a definition of human trafficking according to which human trafficking is exclusively when humans are exchanged either for money, services, or remuneration of some kind and there are three people involved in the transaction. Obviously, this definition is very limited and does not encompass the whole spectrum of human trafficking and, as a matter of fact, that is not what the Hungarian legislation considers as human trafficking. As was mentioned earlier, the Hungarian Criminal Code has been amended and aligns more closely with the EU and other international legal regulations. The trading or selling of people is not the only condition dictating whether a criminal act is considered human trafficking. The new law declares that restrictions on freedom, coercion, and exploitation are also part of trafficking. However, as our example shows, representatives of institutions are not aware of the amendment of the law and the introduction of the new legal definition and it is not applied in everyday practice.

This local police department cooperated with the Dutch police on a human trafficking case. However, the Hungarian police officer is still convinced that this was not a human trafficking case and claims that the Dutch have a completely different approach to human trafficking than the Hungarians. He believes that the Dutch include in human trafficking all kinds of crimes related to prostitution whereas, these cases are simply not considered human trafficking in Hungary and there are different categories for the various criminal acts related to sexual exploitation. We can conclude that this local police officer is not aware of the existing codified legal categorisation of human trafficking. Based on our interviews, we further conclude that this particular case is probably not the exception, but rather the rule.

Referral

We can also state that questionable attitudes toward important risk factors are key to the failure to identify victims. As we have seen, the major pitfall in identification is that many of the actors in child protection consider child prostitution dominantly voluntary: they are not aware that there is no such thing as ‘voluntary child prostitution’.

Concerning the referral system, the most serious problems are structural issues; social workers in the child protection institutions do not have the information, experience, professional knowledge or capacity to recognise and identify child endangerment and trafficking. It was also noted in an Ombudsman report⁵⁷ that child welfare social workers and the child protection system don’t have the required or specialised knowledge about the different forms of child exploitations. Further, there are not enough specialised experts in the institutions and they are also unable to get professional support from other institutions and organisations.

Child welfare offices that work in communities are actually well aware of the risks children face, but the only means they have is to refer the child at risk to state care. The same Ombudsman report cited above revealed that when children are removed from their families by the child protection authority, child prostitution almost never cited as the cause for the removal. Usually children are taken into state care due to truancy, substance abuse, or endangerment and prostitution is typically only discovered once the legal procedure concluded.

Many of the children are already engaged in prostitution before they get put into foster care but local social workers claim that they can do nothing to prevent it. They often start to suspect prostitution only when girls come back wearing nice dresses and using lots of make-up. Social workers confirmed that there are almost always adults (pimps), either relatives or strangers, behind the prostitution. Social workers say they try to talk to the youngsters, but as they cannot give or promise anything to these

57 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A gyermekprostitúció elleni fellépésről. AJB-1472/2011. [Ombudsman Report on combating child prostitution. AJB-1472/2011.]

children that would compare to the material goods prostitution can bring, they have no impact. This feedback mainly applies to girls, however, as local social workers don't see boys in prostitution at all.

Both boys and girls are at high risk of prostitution while in foster care and institutions are aware of the fact that children under their supervision are being trafficked for sexual exploitation. Some experts claim that being put into foster care paves a direct path to children prostitution.

One reason for this is that foster homes are open-door institutions. Children over 14 have the right to leave the home whenever they receive permission from their social workers. Many of them are trafficked while being on authorised leave. Foster home directors say pimps are often already waiting outside of the foster home for the children to come out and they immediately take them away. The homes are fully aware of what is going on but they don't do anything to stop it. In the cases in which foster homes have tried to intercede, they were lacking sufficient resources, including support from the police and other institutions.

“When she was here she surely had her clients. And when she was on leave she came back in new clothes. So she got something for her services.”

(Temporary foster home, locality 1.)

Children also often run away when they are on authorised leave. They simply don't go back to the foster home. This happens so often that basically nobody takes it seriously. The home knows these children and, although they report it to the police as they are obliged to do within 24 hours of the child's disappearance, they do not really make an effort to search for the child. The police charged with finding the child and bringing him/her back to the foster home are also often reluctant to make a thorough search, especially for 'regular runaways'.

“Children are found in the street as prostitutes and are taken back to the home but they are gone in an hour.”

(Child welfare service, locality 3.)

Foster homes claim that they know these children and they know that they will return after a while. It is true that most run away children return to their families or, if they are adolescents, often to their lovers. However, it is also true that most trafficking and other victimisation occurs during the time the children are on the run.

Apparently, foster homes also treat boy prostitution differently than girl prostitution. Generally, it seems that girl prostitution is handled more openly, as it is no longer a taboo, while foster homes try to cover it up with boys. They tend to interpret it as an individual perversion or an economic necessity and consider the psychological harm the child faces in prostitution.

“It [prostitution] is going on excessively among boys, but this is all covered up. It is not so important, they won’t get pregnant, ‘only’ their life will be destroyed. (...) It’s easier if they just ignore it.”
(Foster parent, locality 2.)

In one of the vulnerable communities where we did fieldwork, women complained that they cannot defend their children. If the community is a criminal environment, parents have no means to protect their kids. Turning to institutions (child welfare or the police) for help is futile in most cases, as they don’t have either any institutional instruments to interfere or the will to do so.

A teacher at a vocational school where lots of vulnerable kids go gave us another example of when parents seemed unable to protect their children and the institutions could (or did not) support them either:

“A couple of years ago we had such a case. A lot of kids were mentioning the name of a person and that they have been at his place. The police didn’t do anything, probably they didn’t want to. He lived in X and a lot of our kids didn’t come to school because they were at his place. There were some parents who came to see me and said that they cannot prevent their children from going there. There was a parent who locked his child in but he climbed out of the first floor window and he stayed with this man for a couple of days. I had the suspicion that something

strange was going on there but the children said that they liked it there, they were listening to music and having chips.”

(Vocational school, locality 2.)

This is an illustration of how sometimes it is all the adults and institutions responsible for the well-being and safety of children that fail to take action, even in an obvious case of child victimisation. On one hand, the police did take action. On the other, the teacher himself was responsible and should have taken further steps instead of accepting the situation as it was. Here, what we can observe that is not so much the lack of necessary means to interfere but rather the lack of intention to do so.

7. VICTIMS ASSISTANCE AND PROTECTION RESPONSE MECHANISMS

In this chapter we look at how the deficiencies of the victims assistance and protection mechanisms described in Chapter 3 are present in everyday practice, based on data from our fieldwork. Here, the focus is on victim protection by institutions as opposed to the previous chapter where we discussed institutions' prevention potential (how well or how badly they prevent children from falling victim to abuse and crime in general and to child trafficking, in particular).

7.1. Victim assistance and protection

As it has been revealed, the system in Hungary provides very poor assistance to victims of human trafficking. Other than the Victim Assistance Service,⁵⁸ charged with supporting the victims of crime, there are only a few civil organisations that deal specifically with trafficking victims. There are only a few NGOs that directly work with victims and shelters have space for a very limited number of women. However, there is no organisation that deals with child victims. Organisations specialised in providing services for women don't have permission to assist children. While they do encounter child victims from time to time, but they cannot deliver their services to them. They have to refer the child to child welfare and the child protection authorities. However, as we have documented, child welfare doesn't really have the means nor the capacity to assist victims. The child authority, on

58 The Victim Assistance Service should be available to victims of all kinds of crimes and does not specialise in assisting victims of trafficking.

the other hand, can refer a child to a foster home, however, it has also been proven that victims are not taken care of there. In general, when members of the child protection referral system suspect trafficking, they have no idea what they should do. It is also a widespread problem that institutions – members of the referral system – are not fully aware what defines trafficking. As we also mentioned, child victims should be handled as stipulated by the Child Protection Act but the law does not specifically address child trafficking. In summary, no system for assisting child victims of trafficking exists, as there are neither state-run nor civil organisations dealing with child victims of trafficking.

The police and the victims

As has been documented here numerous times, the way the police tackle child victimisation is very problematic. The police use a different definition of a ‘child’ than the international legal documents such as the UN Convention on the Rights of the Child do, even though Hungary has also ratified the Convention. They regard children as only those who are under 14 and anyone between 14 and 18 is treated as a juvenile.

When police patrols find children on the street working as prostitutes they don’t treat them as children. They don’t consider the fact that children should be guaranteed special legal protection both under the UN Convention on the Child’s Rights as well as the Hungarian Child Protection Act. They charge them for the administrative offence of ‘prostitution in non-designated area’⁵⁹ rather than treating them as victims and referring them to the child protection authority,⁶⁰ as the legal regulation of the referral mechanism requires when a child is found on the street.

On some occasions, the police take the child back to the foster home where (s)he came from or may call on the child protection authority. However, our interviews indicated that, in most cases, charging children

59 In Hungary, prostitution is permitted only in designated zones. However, there are very few of such zones across the country.

60 Herczog Mária (Ed.) (2012), *Figyeljetek ránk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006- 2012.* [Look at me! The state of child’s rights in Hungary 2006-2012.]

with an administrative offence is more typical than regarding them as victims and taking the necessary steps to search for the offenders and initiating prosecution.

We also gathered evidence that other authorities do not respond to child endangerment, either. During our observation in one park, known for male prostitution, we interviewed two patrol officers working for the public authority (hired by the city to monitor public spaces and fine those who commit minor offences). In this park, we saw prostitutes that were very likely minors. When we asked the patrol what they do in such cases, they said normally if they see a child prostitute in their area they call the police. However, they claimed that they never see child prostitutes. Yet, the next time we met them in the park, they actually pointed out some prostitutes to us. It seemed that they were basically reluctant to deal with this problem. Also, as they expressed homophobic statements in the interview, we also had the impression that they considered boy prostitution as a ‘gay business’, something they had nothing to do with.

The police have units for victim assistance, however, there are lots of complaints about how they work. These specialised police units should be contacted under the protocol of the national referral mechanism, but some of our informants said it is impossible to reach them on the phone. Many employees at the child protection homes said they faced difficulty reaching the unit officers who should be able to help them with suspected cases of child trafficking.

Help lines

The state and NGOs both run information help lines for victims of crime. However, these help lines or help centres – with few exceptions – have difficulty reaching victims. Not only are the help lines ineffective at reaching their target group, when they do, there is essentially no victim assistance institutional system in place to help those victims of human trafficking (shelters have very limited capacity and are only for adult women, not for children).

Foster homes

Children in foster care are one of the most at-risk, vulnerable groups to child trafficking. A common problem is that children repeatedly run away from foster homes and, while they are on the run, they suffer abuse and often fall victim to child trafficking. Foster homes are not safe places for children and will not protect them from prostitution or other crimes. When caught and taken back to the foster home, runaway children are interviewed about what happened to them when they were on the run, to determine whether they have committed a crime or have been victims of a crime. Children usually say that nothing has happened and the foster home doesn't follow up to see if that is true. Usually they only launch a proper investigation when the child has visible physical injuries. Often the foster homes discover a child has been involved in a crime – either as a victim or offender – much later on from the other children at the home.

In most cases, children in foster care are traumatised and abused and many have already engaged in prostitution before. There are a whole range of institutional problems responsible for the foster homes' failure to attend the needs of the children (especially their psychological needs). Social workers in most of the homes are not prepared to deal with the complex psychological problems the children arrive at the home with and there are very few trained psychologists at their disposal. Therefore, the main strategy for many professionals here is to ignore these problems and pretend that they don't exist. A direct consequence of this is the re-victimisation of children.

The law dictates that when a child is removed from the family, he or she should be placed in an institution that can assist his or her special needs. In practice, however, they are placed wherever there is room for them. Consequently, children with very different needs and coming from very different backgrounds are often put together. This situation increases the chances of peer aggression, making it hard for children to cope and eventually causing them to run away. These homes should be able to respond to problems of child abuse, alcohol and drug abuse, prostitution, etc., however, they cannot and do not.

“The child protection system is not so flexible as to react to multiple problems.”

(Drug rehabilitation centre, locality 1.)

In addition to the problem of lack of adequate care for children in foster homes, we also found prejudicial attitudes amongst social workers. They would often attach ethnic or cultural contexts to prostitution or petty crime, serving as a justification for their choice not to take action.

“According to the value system of [Roma] young boys, perpetrators are not seen as abusers but as saviours. This contradicts our [non-Roma] values”

(Youth detention centre, locality 1.)

In short, foster homes are not safe for children as many of them are trafficked while in state care.⁶¹ Further, once victimised, the homes are likewise incapable of providing these children with the necessary assistance.

Identification of victims

We have already addressed several of the typical pitfalls in the process of child trafficking victim identification: confusion regarding the definitions of coercion and free will as they relate to children, the use of conflicting definitions of ‘children’ (some say it is for those under 14 and others up to age 18), the lack of even a basic knowledge of what human trafficking means and what the legal category consists of, and the complete absence of both state or civil assistance systems for victims of child trafficking. These all contribute to the rampant latency in reacting to the different forms of child trafficking.

The police, child welfare, and foster homes (as well as schools, doctors, etc.) are the main actors in the referral mechanism and they all have a stake

61 Betlen, Anna (2013), Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. [Prostitution and human trafficking in social services and in child protection in Hungary, 2013. Victim-assistance system] Available at: http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

in the identification of victims. As we have seen, however, they are incapable of fulfilling this role. Closer observation of the various institutions has allowed us to better identify these institution's blind spots.

Generally, confusion over the meaning of 'coercion' versus 'free will' is typical of all institutions. Institutions either claimed that children are not forced into prostitution and other forms of exploitation or they provided us with some confusing and contradictory ideas about how children are recruited and exploited. Sometimes, they even contradicted themselves, providing responses that indicated their general misunderstanding of exploitation and trafficking.

While coercion, a circumstance in which someone is coerced by force or threat to do, or not to do, something or to endure it is a criminal offence.⁶² A great deal of our interviewees regarded poverty and deprivation as 'circumstances' of coercion, while others only considered physical violence a coercion. Very rarely would a social worker or other stakeholder argue that psychological and mental abuse is part of the exploitation mechanism and that psychological coercion is likewise an important element in the victimisation of children.

In fact, as part of a typical coping strategy, victims often refuse to see themselves as victims. Prostitutes (even child prostitutes) often talk about themselves as active agents who have chosen to engage in prostitution and, in most cases, they don't identify themselves as victims.

"I've always liked mature men. At the age of 14, I had clients 35 years old; real gentlemen. I would like to emphasise that, for me, prostitution is not coercion, let alone violence. I've never been raped or maybe I have but I didn't mind."
(Male prostitute, locality 1.)

Psychological studies confirm that this is a typical strategy victims employ so they can come to terms with violence or sexual abuse. The victim interprets violence against them as being something they choose, because being out of control and vulnerable would be much more difficult to accept.

62 Hungary / Section 195 of the Act C of the 2012 Criminal Code

Child prostitutes very typically also suffered previous sexual abuse. Thus, the experience of his or her body being controlled by others preconditions their relationship to their body as a sexual object and, consequently, to prostitution. Therefore, it is of crucial importance that institutions assisting these children recognise their problems and situation, even if the victims describe their circumstances differently.

Sometimes children even see their exploiters as their ‘saviour’. Many of the beggars we interviewed also said they consider the person who organises their begging their ‘saviour’, a ‘benefactor’, a patron on whom they can rely and who helps them to survive. This attitude prevents individuals from seeking help but it also leads institutions to the false assumption that they are not victims. For instance, we found that the institutions we interviewed rarely regard boy prostitutes as victims.

We have mentioned that the main problem with the child welfare service is that they don’t have adequate means to prevent vulnerable children from falling victim to exploitation or to assist those who have already become victims. Furthermore, for various reasons (i.e. being underfinanced and understaffed), they are incapable of making effective use of the existing instruments. This is a structural problem in that the system lacks the instruments required for effective intervention. Foster homes, on the other hand, have somewhat different weaknesses that lead to the failure to identify victims. They lack the necessary professional personnel crucial to the process of identification and prevention. Moreover, the entire system is essentially unprepared to handle victimised children of trafficking.

The child protection referral mechanism rarely identifies victims of child prostitution. That is to say, institutions may notify other institutions about a child victim, but usually this is for issues like drug abuse and school absenteeism, hardly ever for prostitution.

Victim-blaming is also frequent among professionals. We have found this attitude highly prevalent amongst the police.

“Often the victims are also responsible for becoming victims. They behave in a provocative way, they draw the attention of perpetrators.”

(City police, locality 1.)

One local police officer provided us with an example of victim-blaming paired with stigmatisation of people working in prostitution and prostitution as act of free will. He described to us a ‘typical’ story from the Netherlands: The usual scenario is that Hungarian prostitutes in the Netherlands get in conflict with their pimps once they realise they could do the business alone. To get out of this conflict, they go to the police or to a civil society organisation and make up a story about how they have been exploited. It is up to their imagination what story they make up. Then, they get money to come back. When they are here, the Dutch police follow up on the investigation, they come here and the women have to testify. Very often, it turns out that the story is not true. In brief, this police officer, a member of the crime persecution office, refuses to accept the idea that prostitution may be linked to trafficking and that one could possibly be trafficked and exploited against her will. In fact, he actually told us, “*I cannot accept it. It doesn’t exist.*”

7.2. Prosecution of child trafficking

Legal proceedings are not initiated – no reports, no testimony, no evidence

One of the main reasons the available statistics on human and child trafficking are so unreliable is because trafficking offenders are very rarely prosecuted. In fact, the Hungarian judicial system only sees a few cases per year, even though it has been indicated by all the actors and stakeholders we interviewed that the real numbers far exceed the cases identified and prosecuted. We will now present the main difficulties and challenges in prosecuting human trafficking case.

First of all, initiating a legal case is very complicated. Despite the fact that the EU Anti-trafficking Directive as well as the ‘Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings’ obliges states’ juridical systems to initiate investigation in trafficking regardless as to whether a victim has filed a complaint, no prosecution in Hungary starts without somebody filing a complaint. However, victims rarely press charges

for several reasons (mostly linked to their subjugated position and exploited situation). As victims, they are in a vulnerable position and they are often under the control of their traffickers.

For children, parents themselves might be involved in the trafficking or be threatened or blackmailed by the traffickers. When the family is the offender, the emotional relationship and loyalty amongst family members may also be an obstacle in launching a procedure. If children are substance abusers or have committed minor offences, they are afraid to report anything because they fear the legal repercussions against their own actions first of all.

Victims also simply refuse to see themselves as the victims, often taking the attitude ‘it was my decision’ or ‘I did it voluntarily’.

Victims usually don’t have very positive previous experiences with the police, either. They consider the legal process very risky, too; a long, complicated, incomprehensible process in which they will not be protected as victims.

Victims are expected to cooperate with the police but they don’t get any assistance when they do report their traffickers. Moreover, police officers often humiliate victims and treat them badly (including children). As a consequence, the majority of victims either don’t go to the police to report their trafficking case or they withdraw their complaints during the procedure.

This is definitely an example of a vicious cycle: victims don’t report trafficking (or withdraw their accusation), thus, no investigation, court case, and/or conviction ever takes place. As a result, the authorities get the impression that there are simply no cases of trafficking out there. Therefore, the general assumption that there are no real victims of trafficking is reinforced.

However, it sometimes happens that an institutional actor (a social worker, a teacher, a director of a foster home or school) does report child trafficking. In that case, too, the child’s testimony is required as evidence. Yet, if the child does not cooperate, which can easily be the case if the family is pressuring the child in the background, then no legal proceedings can begin. In the story about the teacher from the foster home who was

recruiting young boys for prostitution, when the director of the institution found out she did report it to the police. The victims, the boys, would have been required to testify. However, they all withdrew their testimonies during the investigation. As a result, the teacher got away with child trafficking. The director could finally only dismiss him in the end once they discovered that he presented a fake diploma when he was hired. Apparently the man is still teaching in another institution.

In another story, a director of a foster home discovered that boys from the home visited a man who paid children for their sexual services. He reported the case, but due to the legal code that asserts that a male child above 14 can have sexual relations with an adult man, the complaint was rejected by the police. The director tried to argue that the man paid the children, so, it was prostitution and, thus, sexual exploitation but his claim was dismissed by the police. In a strange twist to the story, the man then filed a defamation complaint against the director of the foster home.

With stories like these, it is not surprising that institutions often decide not to report cases. As they said, due to the pitfalls in the legal processes mentioned here, they don't see a point in making the effort to go to the police. Regardless, such behaviour is unlawful; the Child Protection Act dictates that child protection institutions must report and initiate the procedure should they suspect child endangerment.

It is important to note that the amended Hungarian Criminal Code⁶³ assures that cases of sexual abuse, violence, and exploitation of children shall not be closed and/or deleted from the judiciary system's criminal records, even after the limitation period. So, in theory, even reporting a suspected case might have a potential impact in years to come.

Finally, should there be a case in which victims cooperate with the prosecution, investigations are still often closed when the perpetrators are not found or disappear and there is nobody to convict.

63 Hungary / Section 26 of the Act C of the 2012 Criminal Code

No police investigation

Institutions also accused the police of negligence. Foster homes mentioned that when a child runs away (usually back to the family, hiding there), the police should follow up and find the child. However, the foster homes report the case and the police tend to ignore it.

“We report the case in vain, they [the police] just don’t follow up. But if they caught these families and parents, who are often criminals, then the children couldn’t go back home and they would stay in the foster home.”
(Foster home, locality 2.)

As was claimed by one director of a foster home, one way to make sure the police complete an investigation is to put pressure on them through one’s personal contacts.

“You have to have a personal friend at the police, a detective, in order to have a correct investigation with a result. (...) If I don’t go there personally and talk to the friend, the police close the file. It works the same at the public prosecutor’s office. If I have a personal contact with a prosecutor, he will be at help but if I don’t then the office automatically passes on my file.”
(Foster home, locality 2.)

Alleged complicity of local police in criminal acts

One of the most serious allegations concerning the non-prosecution of child trafficking is police corruption. As it was not our purpose to collect evidence on the alleged involvement of the police in criminal networks or criminal activities, we are not in the position to formulate well-grounded statements about police corruption. Based on our fieldwork, however, we can assert that there is reason to believe that police corruption is very likely a factor.

For example, a civil society organisation and social workers working in one segregated settlement claimed that a major problem affected many children in the neighbourhood is drug abuse. They said the police know

the drug dealers and the dealers are informed in advance of police patrol coming to the area. Consequently, nobody has ever been arrested for drug dealing there. Other interviewees said local pimps are often on good terms with the police and, when the police arrive, they greet to each other and nothing happens.

In another case, children in a foster home were trafficked for sexual exploitation. They were recruited from the home and taken to a nearby lodging. The social workers at the home discovered what was going on and reported it to the police. In response, they received a threatening letter from the police saying that the owner of the guest house was a respectable man and they refused to process the accusation. The foster home could not prove police corruption, but there are few other ways one could interpretation this story.

In one of our communities, some women told us the story where two policemen approached the pimp of a young woman (later discovered to be under 18 years old):

“- *‘She costs 5,000 Forints.’*
 - *‘And what if we are the police?’*
 - *‘Then you can take her for free!’*”
 (Focus group, women, locality 3.)

Following this incidence, apparently the policemen provided ‘protection’ to the girl – they didn’t harass her or fine her anymore. (Though, given that she had a pimp, it was surely more a favour to him than to her.)

Institutions covering up child trafficking

We discussed one case of child trafficking of boys where a church was involved. This was a case where the institution itself – the church – prevented prosecution. This was not even a case of reporting child trafficking because the person who collected evidence, even though he worked for the church, could not persuade any of the victims to make a statement.

Child trafficking for sexual exploitation of boys is closely linked to paedophilia and, therefore, they are also often confused with each other. However, regardless, in both instances – both crimes – no charges are pressed, as the victims don't go to the police and their families are either threatened or bribed.

Arbitrary decisions regarding endangerment of a child

When the police see an adult begging with a child or a child begging alone, they should take action should they think that the child is endangered. Although both the Child Protection Act and the Criminal Code provides legal definition of child endangerment, in practice, it is at the discretion of the police if they consider a child to be endangered in a given situation. This leads to a completely arbitrary system where the personal decision of a police officer determines if a begging child will be referred to the child protection authority or remain on the street. Typically, the policemen 'take a look' and they see 'no sign of crime', they will simply tell the begging group to move on.

Authorities' complacency to trafficking

In most of the cases, when the police or the child protection authority do react to a case of child endangerment, they still don't consider trafficking a possible factor in the endangerment. This is an additional reason so few child trafficking cases make it to prosecution.

8. EFFECTIVE COMMUNITY INVOLVEMENT IN DEVELOPING MORE SUSTAINABLE RESPONSES AND BETTER MECHANISMS

We would now like to discuss the main elements required for creating sustainable response mechanisms that will prevent and counter child trafficking and explain why we think that focusing on ‘effective community involvement’ is somewhat problematic in terms of the fight against child trafficking. One of our main arguments against the focus on community involvement in confronting child trafficking is that vulnerable communities should not be expected to fight the causes, and face the consequences of, trafficking by themselves. As we have pointed out in previous chapters and would now like to further emphasise, the main issue that should be addressed are the institutional and structural discrepancies that result in completely ineffective, underperforming child protection system. We believe the focus should be on ‘community failures’ as the main barriers to establishing successful community involvement strategies. Nonetheless, we have some concrete, critical observations we would like to make about community failure that might serve as positive blueprints for better achieving effective community involvement.

8.1. Failure in community involvement

Power relations

In segregated, vulnerable communities where criminality is widespread, community power relations are determinant. When one looks at a

‘criminalised community’ from a distance, it usually isn’t possible to see exactly how people are actually being exploited by their more dominant and powerful fellow community members on a daily basis.

In one of the communities we went to, where the rate of criminality is rather high, drug dealing, usury, and prostitution abound. According to some of our informants and other members of the community, there are allegedly two extended families who run all of these interrelated businesses. The family of drug dealers started with usury and now they also force women to prostitution. One family is from one street and the other family is from the neighbouring street and they are rivals.

“Here, everybody is frightened and threatened by them. You cannot say anything or notify any institution because then they would come and get you. Sometimes even during the day not only at night.”

(Focus group, women, locality 3.)

Another serious issue that exacerbates the problem is that the criminal networks exist without fear of police intervention.

“They [the police] are not interested. They pretend that they don’t see anything. Somebody must be informing them. Everybody knows about that, it’s an open secret who the dealers and the pimps and the usurers are.”

(Mother of a child female prostitute 1, locality 3.)

The exploitation of community members by these criminal families takes multiple forms. The usurer (who lends money to families at an exorbitant interest rate) also sells drugs and sometimes force families to let their children ‘work’ for him (usually in the form of prostitution). So, before child trafficking takes place, usually families have had various forms of exploitations inflicted on them.

One may have noticed that we have used the term ‘community’ to denote these neighbourhoods. However, as one of our interviewees, an NGO representative, explained, it is misleading to see these people as forming a community:

“They are not a community. It would be easier to work with them if they were. Those who live there can’t be regarded as a community. There are no characteristics of a community, they don’t visit each other; there is no solidarity amongst them. Lots of families live there but we should say they rather live side by side than together.”
(Civil organisation dealing with prostitution, locality 3.)

Due to this, it is worth considering how calling segregated, vulnerable neighbourhoods ‘communities’ can lead to a range of misperceptions and false expectations. Firstly, there is the danger of seeing all the area’s inhabitants as being involved in criminality, rather than differentiating between the ‘criminals’ and their ‘victims’. Secondly, if there are victims who live in a situation where they don’t get help from anyone (state institutions, police, or social service providers) and they are in constant danger of victimisation, then one can hardly expect them to effectively participate in any community effort to counter child trafficking.

We also mentioned previously that state care for children is one of the most important risk factors in child trafficking. Children living in foster homes are at risk for a variety of reasons. One reason is that the homes lack the competence, the means, and the will to protect children from victimisation. There are many ways children are victimised in the state care system. Children constantly run away, yet no attention is paid to how many of them are victimised while on the run. The homes often ignore child prostitution all the while knowing that a great deal of their wards are involved. Once victimised, children don’t receive any assistance, psychological or otherwise. On top of all this, children may likewise be exploited by the staff working in some institutions or by their peers. Although probably random examples, the common feature of these cases is that they are never brought to justice. This suggests that there might be even greater degrees of latency of cases of abuse within homes. Homes are incapable of handling the trauma that abused children suffer and – as is common knowledge – abused persons often become abusers themselves if their trauma is not treated.

NGOs in child protection, anti-trafficking, and community development

On several occasions we highlighted the complexity of institutional failure in dealing with vulnerable children and in preventing them from falling victim to crime. Since the civil sector is a central actor, playing a determinant role in what happens to vulnerable children from vulnerable families, it is crucial to recognise how and why it fails to combat child trafficking. There are several general structural issues that prevent NGOs from being more effective in countering child trafficking.

For instance, many of the NGOs are not fully integrated into the local community in which they work and often face a great deal of mistrust and non-acceptance from their target group. Grassroots organisations are very rare and there are few programs that make an effort to involve community members in civil society projects. Although NGOs sometimes do get more recognition after having spent years in the community, without actual community members on their staff, they remain to be seen as just another outsider institution.

NGOs are often forced to hunt down their target group and, therefore, never manage to reach the most marginalised members. As funding is always dependant on fulfilling funder's requirements, organisations risk not fulfilling the 'expected indicators' if they decide to pursue the most marginalised groups – all the more so because the most marginalised are the least reliable and may just drop out of the program. This is one of many reasons the needs of the most excluded and vulnerable are often not addressed by anyone.

As we have noted, these vulnerable communities are not really 'communities'. Therefore, the NGOs working with them have to face the reality that disadvantaged, vulnerable, and desperate people will, first and foremost, pursue their individual goals and do not care much about what others do, want, or need. Thus, under these circumstances, community building is an extremely difficult and complicated task.

Roma NGOs have their own special functional and structural problems. While Roma NGOs often find themselves in the same situation

as other NGOs – namely that they replace dysfunctional state services – they still manage to maintain a more informal role in the communities where they work. One issue with Roma NGOs is that they typically combine political activity with their NGO activity. In fact, drawing on political interests is a highly effective way to engage Roma communities. For example, these organisations will link their political interests with their NGO projects by mobilising members from the community around a particular local political battle. They will sometimes use the ‘benefits’ of NGO projects, like participation in a training session, as a political tool to create loyalty and, thus, build a political constituency. This creates an obstacle in addressing the community’s most sensitive issues – such as the link between local criminality and child trafficking – because, as political leaders, they cannot risk a confrontation with the local power dynamics.

There are some important NGOs led by Roma women. However, they are unable to enact change for several reasons. Even if their leaders are successful, influential local figures, they still have a very restricted leverage in terms of what they are allowed to speak about openly. In addition, in several cases, we assumed that some of them have relatives involved in these criminal activities. This obviously prevents them from taking initiative or starting projects that address human trafficking.

8.2. Opportunities for community involvement

We have seen that there are numerous obstacles to community involvement in countering child trafficking. As a result of our research, we are convinced that the first tier of community involvement is empowerment of the NGOs (and possibly service providers) who work in the community. While Roma NGOs are not yet in the position to fulfil this role, the question of how they could be persuaded to join anti-trafficking advocacy efforts should be considered.

Even though many lack a foothold in the community, one possible route to intervention is to empower local NGOs by ensuring them adequate resources that allow them to confront the power relations in the communities. Having worked in local communities for many years, they

have a specific local knowledge that no other actors have and, together with local social service providers, they are in the best position to help communities counter child trafficking. However, as long as there is little to no cooperation between institutions and, specifically, no effort on the part of the police to pursue criminals and criminal networks engaged in child trafficking, it is futile to expect any significant change. NGOs and social services are faced with an impossible conundrum in which they are charged with the task of protecting children while criminals, successfully engaged in child trafficking, remain at large, unhindered in their activities.

Direct involvement of local people in the fight against trafficking is very problematic. They are exposed to multiple exploitation through the community power dynamics, family ties, and individual, personal relationships: they are vulnerable and often have a personal history of abuse, violence, or the like. Though we might label these incidents as 'weak', ad hoc forms of confrontation, we have come across examples of people confronting child trafficking.

In one community, a teacher moved in and inhabitants realised shortly after that young boys were visiting him regularly. At first, he seemed like a nice person, however, neighbours became curious and started to look into what was going on and discovered the man was sexually exploiting the young boys. Under pressure from the neighbourhood, the man finally moved away.

In another case, an NGO actually adopted a method of advocacy in which they helped their clients out of risky situations by facing their perpetrators directly. As we mentioned before, usury is widespread in disadvantaged communities and usurers are often traffickers as well. In most cases, the police will not get involved and social workers are faced with the dilemma of choosing between also taking a passive role or to stand up alone. This particular NGO decided to act by meeting the usurers. In this case they managed to persuade them to at least to be correct to their clients regarding their rates.

In summary, both the failure to abet local community involvement in anti-trafficking efforts and the presence of multiple forms of exploitation in

vulnerable communities, in vulnerable families, and in state care institutions contribute to greatly increasing chances that vulnerable children will fall victim to child trafficking. Given the complexity of environmental risk factors, it is unrealistic to expect community empowerment and/or the improvement of community interest representation to carry the burden of combating child trafficking. Tellingly, Roma civil organisations and minority self-governments directly (and often indirectly) refuse to take on the issue of human trafficking, and specifically, child trafficking in their agenda. They indicate that it would be too stigmatising for them and, anyway, they are not in a powerful enough position to be the main advocators of the issue. First and foremost, vulnerable communities and children need an effective state-run social protection system maintained by well-functioning institutions and complimented by empowered local NGOs.

9. CONCLUSIONS

We have looked at child trafficking mechanisms regarding begging, pickpocketing and sexual exploitation of boys in Hungary by applying fieldwork methodology with a focus on at-risk communities. We chose three localities for our fieldwork where the Roma population is higher than average and where there were known cases of child trafficking. From the beginning we realised that looking at only one community in each locality would not be sufficient, as the phenomenon cannot fully be grasped in this way. Therefore, we decided to expand our research and conduct fieldwork outside these communities by including foster homes, from where a great proportion of the victims originate. In addition, in some instances we used the snowball method to find interviewees who had direct or indirect experiences with trafficking, which also led us to locations outside of these communities. Four of our six 'community researchers' were of Roma origin and all of our researchers had worked in segregated communities either as researchers, activists, and/or social workers. The fieldwork lasted from March to August 2014, involving several rounds of visits to the communities. Besides informants, families of victims, and sometimes victims themselves, we interviewed the employees within the child protection referral system. The research focused on revealing how children are protected from falling victim and how they are assisted when they are victimised.

Firstly, we looked at the general policy framework on anti-trafficking in Hungary. Concerning child trafficking, the most important conclusion is that there is no special assistance system for children in place. Child victims are treated under the Child Protection Act and are referred to the

child protection system. However, the child protection system is completely unprepared to assist victims of trafficking. Latency in addressing the trafficking of both adults and children mainly occurs due to the lack of police investigations, which are only initiated if victims file charges against their traffickers. The number of recorded cases of child trafficking is very low (only a few cases annually) and there is no data on the specific forms of trafficking or the ethnicity of victims. Nonetheless, our interviewees say that the majority of the victims are Roma.

We could also identify the main risk factors leading to the vulnerability of children to trafficking. We determined the crucial factors in victimisation to be criminal environment (either in the close family or in the community), dysfunctional family background, child abuse, substance abuse by parents and/or children, foster care, and emotional insecurity. This said, we saw these as not specific to trafficking or to any of the forms of trafficking but rather as risk factors that all result various kinds of child exploitation.

In order to understand how the referral system functions, we looked at both the basic child welfare services and specialised child care (foster care) when examining the child protection system. Very often, child welfare services can do very little in real terms to prevent child victimisation. They have to provide services to a great deal of disadvantaged families and children and, although they are aware of the risks that children under their care face, they have no means to combat them. Children in great numbers fall victim to crime while they are in the state care system. Additionally, the foster homes in which children are placed once they fall victims of abuse, negligence or trafficking have no trained staff and no protocol for handling traumatised, victimised, and abused children.

The police are also part of the child protection referral system. Yet, most of the time the police treat children, even if they are victims of trafficking, like criminals. Thus, their role in protecting children is really problematic. Furthermore, it was emphasised by many of our interviewees that the police often don't persecute known adult criminals in poor and segregated neighbourhoods. Therefore, drug dealers, usurers, pimps walk free, even though everybody knows who they are, including the police. Police corruption was considered by many to be a major problem. Although

we have no evidence to prove this, it is likely behind some of the cases we encountered as well as accounting for the general neglect of these impoverished ‘ghettos’.

Finally, we have established that community involvement in implementing effective anti-trafficking mechanisms is hardly conceivable as long as impoverished and vulnerable families are under the pressure from criminal networks. NGOs and social services are also incapable of addressing the complexity of this vulnerability because the overriding impact of criminality derails all their efforts. We also observed that Roma organisations rather choose not deal with trafficking, as it is too stigmatising for them and they have no means to interfere with the criminal element in these communities.

9.1. Recommendations

Referral mechanism

- All social policy measures currently weakening the social safety net and contributing to the rise in the poverty rate in the country should be scrutinised how they influence child trafficking.
- A protocol should be created for members of the referral system (including identification of victims, reference mechanisms, service provision, and after-care).
- This protocol should include a harmonized definition of a child (as under 18 years of age).
- The relevant institutions should be provided with the means to identify and assist victims. They should also be provided training and resources that allow them to reintegrate child victims in the quickest and most efficient way.
- Institutions should be more educated on all forms of trafficking and made aware of the concept of ‘exploitation’, so they no longer see trafficking cases as the voluntary acts of children. This is also key to the proper identification of victims. Trainings, protocols, and guidelines that achieve these goals should be introduced.

- Employees in the child protection system and the police should be provided with trainings on child abuse, trauma, and trafficking (specifically regarding the definition of trafficking according to existing, current legislation, identification of victims, victims assistance, and care).
- Institutions should be provided with trainings and professional supervision on a regular basis.
- Trainings should aim at providing members of the referral mechanism with a firm grasp on the concept of trafficking and specifically child trafficking. All members of the referral mechanism should have the same understanding of the concept.
- New forums should be established for sharing experiences and good practice, both nationally and internationally.
- Information campaigns should be created for the child protection system and the police.

Child protection

- The government should provide the child protection system with adequate financial and professional support so that it may effectively counter child trafficking.
- The child protection system (including both the basic and the specialised care) should be adequately prepared to prevent children from falling victim to child trafficking or from being re-victimised by having available:
  - more professionals qualified to deal with traumatised and abused children;
  - greater motivation to deal with, rather than ignore, child prostitution and other forms of victimisation;
  - greater ability to recognise and respond to child abuse, traumatisation, and any form of child exploitation.
- A protocol on victim assistance (identification of victims, the reference mechanism, service provision, and after-care) should be

provided to the child protection system responsible for assisting child victims of trafficking.

- Criminalization of children by institutions should be avoided: foster homes should protect their children from prostitution by reporting the cases and providing psychological treatment.
- Cooperation between foster homes and the police should be made more efficient.
- Children under state care, who disappear and go abroad with their parents, should be kept track of via international cooperation between child protection systems and/or victim assistance services.

Police

- Criminalization of children by institutions should be avoided by introducing new protocols and guidelines as well as trainings for police officers on all levels:
  - child prostitutes should be treated as victims rather than criminals;
  - all child victims should be treated as victims rather than criminals.
- The police should search more effectively for runaway children.
- The police should prosecute criminals in impoverished communities: specifically, usurers, drug dealers, and pimps.
- The police should launch local internal investigations into cases of police corruption.

NGOs

- NGOs as well as child and family welfare services working in local communities should be provided with more effective means to prevent children from falling victim to trafficking.

Roma organisations

- Roma organisations should be empowered in a way that supports them having an effective role in countering trafficking:
  - for example, as trafficking is a largely unknown concept for many civil society organisations, awareness-raising trainings should be held for NGOs.

Judicial procedure

- During the legal procedure, rather than relying on the testimonies of the victims, the court should consider accepting other types of evidence and the police should be encourage to collect these during investigations.
- Police and other authorities should initiate investigation in any case trafficking is suspected, regardless of whether a victim reports the case.
- Judges and prosecutors should be made more aware of the legal framework and implications of trafficking and members of the judiciary system should be provided with specific training.
- It is essential that once a case is identified as trafficking it should not be dealt with as something else.
- Witness protection should be guaranteed and special provisions should be made for child victims.
- The non-punishment and non-prosecution of exploited children arrested for crimes should be applied. All concerned stakeholders should be aware of the 2011/36/EU Directive's recommendation on this issue.

Prevention

- Prevention should be seen as a complex issue: the entire child care and educational system, the police and the judicial system should be more effective in preventing child victimisation.

- Sex education and sexual crime prevention should be systematically introduced into the educational curriculum.
- Prevention programs that address the complex topics of abuse, drugs, sexuality, and exploitation should be introduced to schools and other institutions dealing with children.
- Information campaigns for children should be more efficient and reach the real groups at risk.

Media

- Media should change its attitude to, and language on, trafficking.
- Victims of child prostitution should be portrayed as victims rather than criminals.
- Trainings for media workers covering trafficking and child victims should be organised.
- Trainings for the local, regional media should also be held, as news on trafficking often appears specifically in the local media.

Research

- Further research on the sexual exploitation of children, especially of boys, should be conducted and these projects should include research into internet trafficking.

REFERENCES

- Anghel, Roxana and Herczog, Maria and Dima Gabriela (2014), The challenge of reforming child protection in Eastern Europe: The cases of Hungary and Romania. *Psychosocial Intervention*. Vol. 23. No. 03. pp. 159-223. Available at: <http://psychosocial-intervention.elsevier.es/es/the-challenge-of-reforming-child/articulo/90260049/#.VH13ctKG8l8>
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A koldusmaffia és a bérkoldultatás. AJB-2301/2010. [Ombudsman Report on the beggars' mafia and forced begging, AJB-2301/2010.]
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A budapesti Cseppkő utcai Gyermekotthonról szóló AJB 457/2011. jelentés. [Ombudsman Report on the abuse case in the Cseppko street children's home, AJB 457/2011.]
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. Állami feladatok az eltűnt gyermekek keresése kapcsán. AJB-1140/2012. [Ombudsman Report on the duties of the state in search for missing children. AJB-1140/2012.]
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A gyermekprostitúció elleni fellépésről. AJB-1472/2011. [Ombudsman Report on combatting child prostitution. AJB-1472/2011.]
- Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum. [The Hungarian Anti-trafficking National Strategy, 2013-2016.]

Available at: http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf

Az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ és a gyermekjogi képviselők tevékenységének bemutatása [The activities of the National Patients', Children's Rights] Available at: http://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop342b/informacios_napok/infonap_150126_KL_HR.pdf

Betlen, Anna (2013), Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. [Prostitution and human trafficking in social services and in child protection in Hungary, 2013. Victim-assistance system] Mona Alapítvány. Available at: http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

European Roma Rights Center (2011), Breaking the silence: Trafficking in Romani communities.

European Roma Rights Center (2011), Life Sentence: Romani Children in State Care in Hungary.

European Roma Rights Center and Női érdek (2013), Alternatív jelentés az ENSZ CEDAW Bizottságához [Alternative Report to the UN CEDAW Committee]. Available at: <http://noierdek.miria.hu/wp-content/uploads/2013/03/Noi-Erdek-ERRC-UN-CEDAW-Alternat%C3%ADv-Jelent%C3%A9s-1.pdf>

Eurostat (2014), Trafficking in human beings.

Forrai, Judit (2009), Szex, erőszak, prostitúció [Sex, Violence, Prostitution], Budapest: Semmelweis Kiadó.

Herczog Mária (Ed.) (2012), Figyeljetez ráánk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006- 2012. [Look at me! The state of child's rights in Hungary 2006-2012.]

Hungary, Ministry of Public Administration and Justice, State Secretariat for Social Inclusion (December 2011), National Social Inclusion Strategy – Extreme poverty, child poverty, the Roma.

Available at: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hungary_strategy_en.pdf

Hungary, Ministry of Interior Affairs (May 2013), Emberkereskedelem elleni stratégia 2013-2016 [National Anti-Trafficking Strategy 2013-2016]

Intentional Center for Migration and Policy Development (2012), Report for the Study on Typology and Policy Responses to Child Begging in the EU. Available at: [http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=y0nPJhWf7snRrw2VgnVn18\]LSZfBM9Xp0TtKQnkMRL0GMWsPGcb5!-684101059?nodePath=/Publications/Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileName=Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileType=pdf](http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=y0nPJhWf7snRrw2VgnVn18]LSZfBM9Xp0TtKQnkMRL0GMWsPGcb5!-684101059?nodePath=/Publications/Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileName=Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileType=pdf).

IRIS, 2012 website: <http://www.sexeducatio.hu/index.php?subpage=iris2012>

Központi Statisztikai Hivatal [Hungarian Central Statistical Office] (2012), Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig. Május [From state care to today's child protection] Available at: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/allamigondoskodas.pdf>

„Legyen Jobb a Gyerekeknek” Nemzeti Stratégiáról, 2007-2032. [The National Strategy of Making Things Better for our Children! 2007-2032] Available at: <http://misc.meh.hu/letoltheto/LegyenJobbAGyerekeknek.pdf>

Lux, Ágnes (Ed.) (2013), Gyermekközpontú igazságszolgáltatás, Gyermekjogi Projekt [Child centered justice system, child rights project]. Budapest: Ajb Projektfüzetek.

Szökik mert áldozat? Áldozat, mert szökésben van? [Running away because (s)he is a victim? Or, victim because (s)he is running away] (Summary of an expert conference) Available at: <http://www.csagy.hu/jo-gyakorlatok/hazai/item/981-szokik-mert-aldozat?-aldozat-mert-szokesben-van?>

The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016. Available at: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/thb_strategy/thb_strategy_en.pdf

Trafficking in Persons (TIP) Report (2013), US Department of State.

Trafficking in Persons (TIP) Report (2014), US Department of State.

Windt, Szandra (2014), “2013, az emberkereskedelem elleni fellépés éve Magyarországon” [2013, the year of action against trafficking in Hungary]. *Belügyi Szemle* 1, pp. 58-74.

UNODC (2014), *Global Report on Trafficking in Persons*. Available at: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf

Laws, directives, action plans

Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=EN>

Hungary / Act XXXI of 1997 on Child Protection

Hungary / Act C of 2012 on the Criminal Code

Hungary / Section 195 of the Act C of the 2012 Criminal Code

Hungary / Section 26 of the Act C of the 2012 Criminal Code

Hungary / Section 27 of the Act II of 2012 on Petty Offences, Petty Offence Procedure and the Petty Offence Registry System

Hungary / Section 86 (2) Decree 15/1998 IV.30 of the Minister of People's Welfare on the conditions of the operation and duties of child welfare and child protection institutions and persons giving personal care.

Hungary / The Office of Public Administration and Justice (KIH), Victims Support Service - protocol 354/2012. (XII. 13.), Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről [Government Decree on the Identification of Victims of Trafficking]

European Parliament and the Council of Europe, European Council Directive 95/46/EC on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, 24 October 1995.

50/2008.(OT 29.) ORFK utasítás, majd 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás a rendőrség áldozatsegítő feladatairól 50/2008.(OT 29.) [50/2008. (OT 29.) National Police Headquarters decree, followed by 2/2013. (I. 31.) National Police Headquarters decree on the tasks of the Police on victim assistance.]

ANNEX

List of interviews

National level stakeholders and NGOs

Anti-Trafficking Coordinator's office of the Ministry of Interior
Blue Line (Kék vonal): help line for children
Budapest Police Headquarters (BRFK), Head of Crime Prevention Department
Child Protection Methodological Services of Budapest (Tegyesz)
European Roma Rights Center
Hungarian Baptist Aid, Anti-trafficking program
International Organisation for Migration
National Institute of Criminology (OKRI), expert on THB
National Police Headquarters (ORFK), Head of Crime Prevention Department
Sex Educatio: NGO dealing with sexual education
Terres des Hommes
The Office of Public Administration and Justice (KIH), Victims Support Service
also consulted: Director of UNICEF Hungary

Community fieldwork

Locality 1.	Locality 2.	Locality 3.
Institutions		
President of local Roma minority self-government	Civil society organisation on social integration	Roma minority self-government
Foundation running Roma integration programs	Civil society organisation dealing with drug rehabilitation	Child protection centre
Roma anti-segregation advocacy group	Child and family welfare service	Family welfare service
Youth detention centre	Civil society organisation dealing with children living in foster care	Civil society organisation dealing with prostitution
Child welfare service	Two Roma civil society organisations	Police, crime prevention unit
'Child saver' ⁶⁴	Psychological aid service ⁶⁵	Police, law enforcement unit
Drug rehabilitation centre	Foster family	Church running local welfare institutions
Temporary foster home	Local vocational school (lots of vulnerable children)	Church, coordinator of foster parents
City police	Homeless centre	Child welfare service
Family welfare service	Police, crime prevention unit	
	Church running integration programs	
	Temporary foster home	
	Foster home	

64 He is a social worker in a foster home who is dissatisfied with how the child protection system works. Therefore, he decided to save trafficked children by himself: he searches for them, travels abroad and finds them and brings them back. He does it outside of the institutional system of victim assistance.

65 A civil society organization running a telephone help-line for youngsters.

Communities/Community members		
Begging, victim and perpetrator (mother sends child begging)	Two mothers from vulnerable community	Foster parent
Pickpocketing, victim and perpetrator (mother sends child to rob)	Former female prostitute	Informant on gay clubs
Pickpocketing (perpetrator, forcing children to rob for him)	Gay Roma man	Mothers of two a child female prostitutes
Victim, under 18, hired by criminals to force bar owners to pay the local mafia	Foster parent	Two boys from foster care
Girl prostitute	Informant on suspected child trafficking by a church	
Begging, victim and perpetrator (mother sends child begging)	Transvestite	
Homeless beggar	Homeless youth	
Male prostitute	Boy from vulnerable family	
Boy prostitute from Romania		
Two member of the gay community		
Four girls in youth detention centre		

Focus groups		
Focus group with representatives of organisations and institutions ⁶⁶	Women from vulnerable community	Focus group with women from vulnerable community
	Focus group with representatives of organisations and institutions ⁶⁷	

66 Children's Ombudsman Office, Blue Line - help line for children, Budapest Police Headquarters (BRFK), Head of Crime Prevention Department and another officer, Hungarian Baptist Aid - Anti-trafficking program, family welfare service from the 9th district of Budapest, child welfare service from the 14th district of Budapest.

67 Civil society organisation dealing with children living in foster care, foster home, child and family welfare service, Roma civil society organisation, organisations dealing with drug rehabilitation and social integration

GYERMEKKERESKEDELEM MAGYARORSZÁGON

**Szexuális kizsákmányolás, koldultatás
és zsebtolvajlásra kényszerítés**

*Vidra Zsuzsanna
Baracsi Kitti
Katona Noémi
Sebhelyi Viktória*

CENTER FOR POLICY STUDIES
CENTRAL EUROPEAN UNIVERSITY

GYERMEKKERESKEDELEM MAGYARORSZÁGON:
SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS, KOLDULTATÁS
ÉS ZSEBTOLVAJLÁSRA KÉNYSZERÍTÉS

*Vidra Zsuzsanna, Baracsi Kitti, Katona Noémi
és Sebhelyi Viktória*

KÖZÉP-EURÓPAI EGYETEM
KÖZPOLITIKAI TANULMÁNYOK KÖZPONTJA

Nádor utca 9., 1051 Budapest
cps@ceu.edu, <http://cps.ceu.edu>

Kiadta a Közép-európai Egyetem Közpolitikai Tanulmányok Központja
© CEU CPS, 2015

ISBN 978-615-5547-02-7 (nyomtatott verzió)

ISBN 978-615-5547-03-4 (pdf verzió)

A tanulmányban megjelentett vélemény a szerzők saját véleménye,
és nem feltétlenül tükrözi a Közép-európai Egyetem vagy az Európai Bizottság
hivatalos álláspontját.

Ez a szöveg kizárólag egyéni kutatási célokra használható fel.

A szöveg további sokszorosítása, beleértve a nyomtatott és elektronikus
megjelentetést is, a szerző(k) és szerkesztő(k) hozzájárulásával történhet.

A szövegre hivatkozni vagy idézni kizárólag a cím, a kiadó, a megjelentetés éve,
a szerző(k), szerkesztő(k) teljes nevének feltüntetésével lehetséges.

A kiadvány az Európai Bizottság Belügyi Főigazgatóságának Bűnmegelőzési és
a bűnözés elleni küzdelem programjának pénzügyi támogatásával jött létre.

Szakmai lektor (magyar szöveg): Gyurkó Szilvia

Olvasószerkesztők: Esther Holbrook, Pethő-Szirmai Judit

Borítókép: © Vidra Zsuzsanna

Borítóterv, dizájn és layout: Varga Borbála

Felelős szerkesztő: Jakobs Lilla

Projekt koordinátor: Kőszegi Viktória

TARTALOM

A PROJEKTRŐL	131
A SZERZŐKRŐL	133
I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	135
2. BEVEZETÉS	141
2.1. Célkitűzések	141
2.2. Módszertan	143
2.3. Etikai kérdések	148
3. A GYERMEKKERESKEDELEM HELYZETE MAGYARORSZÁGON A RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ STATISZTIKAI ADATOK ÉS INFORMÁCIÓK ALAPJÁN	151
3.1. A gyermekkereskedelem jelenségéről általában	151
3.2. Adatok a gyermekkereskedelem roma áldozataira vonatkozóan	155
3.3. Adatok a gyermekkereskedelem speciális formáira vonatkozóan	156
4. ÁLTALÁNOS SZAKPOLITIKAI KERETRENDSZER: A GYERMEKKERESKEDELEM ELLENI FELLÉPÉS SZABÁLYOZÁSA	161
4.1. Szakpolitikai keretrendszer	161
4.2. A gyermekkereskedelem elleni küzdelemben érintett intézmények és szereplők: gyermekjóléti szolgáltatások és állami gondozás	166
5. A GYERMEKKERESKEDELEM ÁLDOZATAI	169
5.1. A kiszolgáltatottság tényezői	170
5.2. A gyermekkereskedelem áldozatainak háttere	179

6. A GYERMEKKERESKEDELEM FOLYAMATA: TOBORZÁS ÉS KIZSÁKMÁNYOLÁS	183
6.1. Gyermekkereskedelem: koldultatás	185
6.2. Gyermekkereskedelem: zsebtolvajlás	188
6.3. Gyermek (fiúk és lányok) szexuális kizsákmányolására irányuló gyermekkereskedelem	190
7. INTÉZMÉNYI ÉS ATTITŰDBELI PROBLÉMÁK A GYERMEKKERESKEDELEM ÁLDOZATAINAK AZONOSÍTÁSÁBAN ÉS A MEGELŐZÉSBEN	201
7.1. Intézményi problémák a jelzőrendszer működésében	202
7.2. Áldozatok azonosítása: ismerethiány, attitűdproblémák, a kényszerítés és a kizsákmányolás megítélése	215
7.3. A gyermekkereskedelem különböző formáinak azonosítása, megítélése és a megelőzés problémái	218
8. AZ ÁLDOZATSEGÍTÉS ÉS ÁLDOZATELLÁTÁS HIÁNYOSSÁGAI	227
8.1. A szakpolitikával kapcsolatos problémák és hiányosságok	227
8.2. A külföldről hazatérő áldozatok reintegrációjának nehézségei	229
8.3. Az áldozatok intézményi ellátásának hiányosságai	230
9. A GYERMEKKERESKEDELEMMEL KAPCSOLATOS BÜNTETŐELJÁRÁS	235
9.1. Nem indulnak eljárások – nincs feljelentés, nincs tanú, nincs bizonyíték	235
9.2. A helyi rendőrségi gyakorlatok	239
9.3. A gyermek veszélyeztetése – önkényes döntések	240
9.4. A hatóságok nem járnak el a gyermekkereskedelem ügyében	240
10. A KÖZÖSSÉGI BEVONÁS ELEMEI ÉS A HATÉKONY VÁLASZOK	241
11. ÖSSZEGZÉS	245
11.1. Ajánlások	247
BIBLIOGRÁFIA	253
MELLÉKLETEK	257

A PROJEKTRŐL

Fellépés a roma áldozatokat sújtó új gyermekkereskedelmi formák ellen (CONFRONT)

A CONFRONT projekt célja, hogy támogassa az emberkereskedelem elleni európai erőfeszítéseket két olyan területen, ahol eddig nem történek megfelelő lépések. Egyrészt a gyermekkereskedelem új formáival kapcsolatban nem rendelkezünk elegendő mélységű információval és tudással, másrészt a roma közösségek aktív részvétele sem biztosított az emberkereskedelem elleni harcban, miközben a roma közösségek erősen veszélyeztetettek a gyermekkereskedelemben. A projekt három új gyermekkereskedelmi formára fókuszált: gyermekek koldultatása, zsebtolvajlásra kényszerítése és fiúgyermekek szexuális kizsákmányolása. A projekt hét EU tagállamban valósult meg: négy közülük az emberkereskedelem áldozatainak tipikus származási országa (Bulgária, Magyarország, Románia, Szlovákia) és három hagyományosan célország (Ausztria, Görögország, Olaszország). A kutatási célkitűzéseken kívül a projekt a roma közösségeket kívánta megerősíteni abban, hogy egyenlő partnerként tudjanak részt venni az emberkereskedelem elleni szakpolitikák kialakításában. Ezenkívül a származási és célországokban a gyermekáldozatok védelmének növelése érdekében kísérleti kezdeményezéseket volt hivatott kialakítani, és szociális és gyermekvédelmi szakemberek érzékenyítését elősegíteni.

A CONFRONT projekt 2013-2015 között zajlott, az Európai Bizottság Belügyi Főigazgatóságának a „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” elnevezésű programjának támogatásával. A Közép-európai Egyetem

Közpolitikai Tanulmányok Központja az egyik partner intézmény volt a Center for the Study of Democracy (Szófia, Bulgária) által vezetett nemzetközi kutatási konzorciumban (<https://cps.ceu.edu/research/confront>).

A SZERZŐKRŐL

Vidra Zsuzsanna a Közép-európai Egyetem Közpolitikai Tanulmányok Központjának a vendégkutatója, illetve az ELTE Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Központ adjunktusa. Doktori fokozatát a párizsi École des Hautes Études en Sciences Sociales-on (EHESS) szerezte szociológiából. Főbb kutatási területei a szegénység, etnicitás, migráció, média és kisebbségek. Számos publikációja született a roma és nem roma interetnikus kapcsolatok, oktatási egyenlőtlenségek, munkaerőpiaci és szociálpolitikai tematikában. Megjelent egy angol nyelvű szerkesztett kötete a magyarországi romák kanadai migrációjáról és szerzőtársa volt egy magyar nyelvű kötetnek, mely a helyi etnikai kapcsolatokat, migrációt, munkaerőpiaci helyzetet és az informális gazdaságot vizsgálta.

Baracsi Kitti a Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskolájának hallgatója. Az elmúlt évek során oktatással, megélhetési stratégiákkal, valamint lakhatási politikákkal kapcsolatos kutatásokban dolgozott. Tereptapasztalatait magyarországi és olaszországi roma közösségekben szerezte. Kommunikáció és esztétika MA, valamint pedagógia BA diplomával rendelkezik. Számos oktatási és közösségi projektben dolgozott magyarországi és olaszországi roma és pro-roma civil szervezeteknél.

Katona Noémi doktori hallgató a berlini Humboldt Egyetem szociológia szakán. 2014 óta a Rosa Luxemburg Alapítvány ösztöndíjas diákja. Fő kutatási területei a gender, migráció, prostitúció és emberkereskedelem.

Doktori disszertációját egy berlini utcai prostitúciós övezetben dolgozó magyar nőkről írja, ahol évekig egy segítő szervezet munkatársaként dolgozott. A kutatás mellett több hátrányos helyzetű gyermekeket és felnőtteket segítő civil szervezetnél is dolgozik önkéntesként.

Sebhelyi Viktória szociológus kutató, számos emberkereskedelemmel kapcsolatos tanulmány szerzője. Az elmúlt évtizedben kutatásokat végzett a társadalmi egyenlőtlenségek, a szexuális és munka célú kizsákmányolás (emberkereskedelem) és migráció témáiban, különös tekintettel a veszélyeztetett gyermekek védelmének helyzetére. Nevelésszociológiából folytat doktori tanulmányokat a Pécsi Tudományegyetem neveléstudományi doktori iskolájában, jelenleg a disszertációján dolgozik, melyben a szocializáció és a szexuális kizsákmányolás célú emberkereskedelem kapcsolatát vizsgálja.

Zentai Violetta, a Közép-Európai Egyetem Közpolitikai Tanulmányok Központjának társigazgatója megjegyzéseivel segítette a tanulmány elkészítését.

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A jelen kutatási jelentés a CONFRONT nemzetközi kutatási projekt magyarországi eredményeit foglalja össze. A kutatás a gyermekkereskedelem három formáját vizsgálta: a koldultatást, a zsebtolvajlást és a fiúgyermek prostitúcióra kényszerítését, roma áldozatokat helyezve a fókuszba. Mivel Magyarországon nagymértékű a lánygyermek érintettsége a prostitúcióban, ezért nemcsak a fiúkat, hanem a lányokat érintő szexuális kizsákmányoláshoz és gyermekkereskedelemhez kapcsolódó kérdésekkel is foglalkoztunk.

A kutatás során helyi közösségekben végeztünk terepmunkát és készítettünk mélyinterjúkat. A közösségi fókuszban azonban más közegekre is kitértünk, ahonnan az áldozatok toborzása történik. Ennek megfelelően a terepmunka helyszínéül kiválasztott három település mellett – ahol szegény/roma szegregált településrészekben végeztünk kutatást – gyermekotthonokat is vizsgáltunk, amelyek a gyermekekkel való kereskedelem fontos kiinduló helyszínei. Interjúkat készültünk intézményi szereplőkkel, illetve a közösségek tagjaival, áldozattá vált gyermekek családjával és áldozatokkal.

A projekt célul tűzte ki, hogy a kutatás megtervezésébe és megvalósításába a veszélyeztetett közösségek tagjai is bevonásra kerüljenek. A téma érzékenysége miatt végül azonban olyan kutatókat kértünk fel a részvételre, akik közeli kapcsolatban álltak roma közösségekkel (a hat közösségi kutató közül négy roma származású volt), ám nem voltak azok tagjai; a közvetlen érintettség ugyanis magas kockázattal járt volna. A három település kiválasztásában a szegénység és a szegregált lakóterületek jelenléte, a roma lakosság magas aránya és gyermekkereskedelmi esetek

feltételezett előfordulása játszott szerepet. A terepmunka 2014 márciusától augusztusáig tartott.

A jelentés bemutatja az emberkereskedelemmel és kimondottan a gyermekkereskedelemmel kapcsolatos adatokat és az adatgyűjtés fő nehézségeit. Kitér az emberkereskedelem elleni fellépésre vonatkozó szakpolitikára és a gyermekvédelmi rendszer megelőzésben, áldozatvédelemben és áldozatellátásban tapasztalható fő hiányosságaira. A terepmunka feltárta a zsebtolvajlásra, a koldulásra és a prostitúcióra kényszerített gyermekkereskedelmi áldozatok profilját, valamint azokat a társadalmi, gazdasági, intézményi és családi tényezőket, amelyek növelik a gyermekek áldozattá válásának kockázatát. A terepmunka rávilágított arra is, hogy hogyan válnak gyermekek bűncselekmények áldozatává – különös tekintettel a gyermekkereskedelemre. A kutatás bemutatja a gyermekvédelmi rendszer, a rendőrség és a megelőzésben, illetve az áldozatok azonosításában és ellátásában érintett egyéb intézmények szerepét. Vizsgálja továbbá, hogy ezek az intézmények mennyire hatékonyak, illetve milyen problémák és hiányosságok jellemzik működésüket: mit csinálnak, milyen válaszokat adnak, és milyen protokollokat használnak a veszélyeztetett és a már áldozattá vált gyermekekkel való munka során. Ezen felül elemezzük a gyermekkereskedelemmel kapcsolatos büntetőeljáráásban felmerülő problémákat is. Végezetül a kutatás arra is kíváncsi volt, hogy lehetséges-e olyan stratégia kidolgozása, amelyben a gyermekkereskedelem elleni küzdelemben a helyi közösségeket is bevonják.

Az emberkereskedelemmel kapcsolatos adatgyűjtést illetően megalapozottnak látszik az a feltevés, hogy a különböző statisztikai rendszerekben megjelenő adatok (azonosított áldozatok és esetek) messze nem tükrözik a valós (nem azonosított) esetszámokat. Évente csupán pár gyermekkereskedelemmel kapcsolatos esetben történik eljárás, míg kutatók¹ – a saját terepmunkájuk során tett megfigyeléseiket is beleértve – állítják, hogy jelentős számú gyermek válik a gyermekkereskedelem áldozatává. A

1 Pl. Betlen Anna (2013): Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

látencia egyik oka, hogy a statisztikai rendszerek nincsenek összehangolva. Ennél is fontosabb azonban, hogy mindez az emberkereskedelem elleni küzdelem komoly, rendszerszintű és intézményi problémáit tükrözi.

A témával foglalkozó szakpolitikai dokumentumok és a szakirodalom² rámutat a rendszerszintű prevenció teljes hiányára: nincs sem általános, sem speciális prevenció, az ártalomcsökkentés az emberkereskedelem szempontjából rizikócsoporthoz tartozó populációk – többek közt a gyermekek – esetében nem bevett gyakorlat. Az egyik leglényegesebb kihívás a gyermek áldozatok tekintetében az, hogy amikor egy gyermek emberkereskedelem áldozatává válik, a gyermekvédelmi rendszer lenne hivatott ellátni. Eközben a gyermekvédelmi rendszer intézményei nincsenek felkészülve az áldozattá válás kockázatainak felismerésére, illetve a potenciális gyermek áldozatok azonosítására és ellátására, ezért ez utóbbiak nagy eséllyel válnak újra áldozattá.³

Az igazságszolgáltatásnak is megvannak a maga hiányosságai a gyermekkereskedelmi áldozatok kezelésében. A rendőrségi (rendészeti) munka során az egyik legnagyobb kihívás, hogy az áldozatok tanúvallomása, feljelentése nélkül gyakorlatilag nincs büntetőeljárás – és ez előbbire ritkán kerül sor. A nemzetközi gyakorlatban ezzel szemben egyre több olyan megoldást látunk, amikor nem a tanúvallomás a „bizonyítékok királynője”, és a rendőrség a nyomozási munka során más technikákkal szerzi be az eljáráshoz szükséges bizonyítékokat. Amikor mégis megtörténik a feljelentés, akkor a sértetteknek tanúként kell megjelenüniük, miközben a tanúvédelmi rendszer komoly kihívásokkal küzd.⁴ Mindezeket figyelembe véve kevésbé meglepő, hogy csak pár gyermekkereskedelmi esetet regisztrálnak évente. A gyermekkereskedelem jelen kutatásban vizsgált speciális típusai kapcsán elmondhatjuk, hogy sem adatok, sem becslések nem érhetőek el. Vizsgálatunk a kvalitatív kutatási módszerek alkalmazásával a gyermekek áldozattá válásának folyamatait és jellemző mechanizmusait vizsgálta.

2 Többek között IRIS 2012, Beden (2013), Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Stratégia (2013–2016).

3 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A gyermekprostitúció elleni fellépésről. AJB-1472/2011.

4 Trafficking in Persons (TIP) Report (2013), US Department of State.

Az áldozatok profilját és veszélyeztetettségét kutatva nyilvánvalóvá vált, hogy a deprivált családi háttér és környezet növeli a bűncselekmények áldozatává válásának esélyét. A családon vagy közösségen belüli kriminalizáció tovább súlyosbítja a gyermekek veszélyeztetettségét. Fiatalon, egészen kicsi koruktól kezdve kizsákmányolják őket; gyakran közvetve vagy közvetlenül is részt vesznek kriminális cselekményekben. Ugyanakkor sokan nőnek fel diszfunkcionális családban, ahol bántalmazták őket, és gyakran családtagjaik szerhasználatának is ki vannak téve. Végezetül kutatásunk azt állapította meg, hogy az állami gondozás is fontos veszélyeztető faktor a gyermekkereskedelmi áldozattá válásban.

Agyermekkereskedelemfolyamatátelőszörazáldozattáválásmegelőzése, az áldozatok azonosítása és ellátása oldaláról néztük, a gyermekvédelmi rendszer és a rendőrség működését vizsgálva. Azzal szembesültünk, hogy a gyermekvédelmi rendszernek vagy nagyon korlátozott az eszköztára a hatékony fellépésre, vagy nincsen felkészülve, hogy megvédje és segítse a gyermekeket, és így sokszor közvetve maga is hozzájárul a gyermekek áldozattá válásához. A helyi gyermekjóléti szolgálatoknak gyakran nincsenek megfelelő eszközeik,⁵ vagy nem használják azokat megfelelően ahhoz, hogy a potenciális gyermek áldozatok komplex és halmozott veszélyeztetettségét megelőzzék, kezeljék vagy megszüntessék. A szakellátás sem tudja megakadályozni az áldozattá válást, amely folytatódik – vagy, ahogy számos interjúalanyunk kifejtette, valójában felgyorsul – főleg amiatt, hogy nincs vagy nagyon kevés a szakember, aki a bántalmazott és traumatizált gyermekeknek segíteni tudna. A lakásotthon/gyermekotthon munkatársa gyakran nincs tudatában annak, hogy a gyermek milyen traumát szenvedett el, mert nincs valódi szükségletfelmérés, így a gyermekek elhelyezése sem szükséglet szerint történik. Emiatt a gyermekek „segítése” valójában nem segítséget, hanem ideiglenes ellátást, krízisintervenciót jelent. A gyermekek folyamatosan megszöknek az otthonokból, ami növeli annak esélyét, hogy különböző bűncselekmények áldozatává, netán elkövetőjévé váljanak. A szökött gyermekek megtalálása érdekében

5 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A gyermekprostitúció elleni fellépésről. AJB-1472/2011.

az otthonok sokszor csak formális lépéseket tesznek, és hiányzik a valódi megelőzés és a felelős együttműködés a rendőrség és a gyermekvédelem között. Ráadásul az intézmények nem vesznek tudomást arról, hogy az intézetben élő gyermekek jelentős részét érinti a prostitúció. A rendőrség a 14-18 év közötti gyermekeket fiatalként, vagyis nem gyermekként tartja számon, ezért a felnőttekhez hasonló bánásmódban részesítik őket. A szakemberek a gyermekeket a viselkedésük alapján ítélik meg – ők pedig sokszor rájátszanak tetteikre, hogy a felnőtteknek imponáljanak –, és nem gyermekként tekintenek rájuk elsősorban. Ennek eredményeképpen a rendőrségi dolgozók (és a gyermekvédelmi szakemberek is) a legtöbb esetben bűnelkövetőként, nem pedig áldozatként bánnak a gyermekekkel.

A kutatás arra is rámutatott, hogy a gyermekkereskedelem jelen projektben vizsgált mindhárom formájában az azonosítás szempontjából az jelenti a legnagyobb problémáját, hogy az intézmények kétségbe vonják, hogy a gyermekek ténylegesen kényszer alatt cselekszenek. A leggyakoribb vélekedés szerint a gyermekek tetteiket önszántukból követik el, legyen az zsebtolvajlás vagy koldulás. A gyermekprostitúcióval kapcsolatban az interjúk alapján az volt a benyomásunk, hogy a gyermekek védelméért felelős intézményekben gyakran az a felfogás jellemző, hogy a kiskorúak prostitúciója nem erőszak vagy bántalmazás következménye, hanem egyfajta önként választott cselekedet.

A gyermekvédelmi szakma számára egyértelműen nehézséget okoz, hogy minden 18 éven alulit gyermeknek tekintsen, és viselkedésüktől függetlenül biztosítsa számukra a minden gyermeket megillető speciális védelmet és gondoskodást. A kutatás során számos olyan esettel találkoztunk, amikor a felnőttek, a szülők vagy más személy kényszerítette a gyermekeket koldulásra, zsebtolvajlásra, kisebb bűncselekmények elkövetésére vagy prostitúcióra. Az általunk vizsgált esetek gyakran „különböző formát” öltöttek: találkoztunk például kolduló fiatalokból álló kortárscsoport bandával, vagy szegény gyermekekkel, akik pénzt próbáltak szerezni a „jobb élet” reményében. Elmosódik a határ a kriminalizálódott kortárs banda, a családjának kiszolgáltatott vagy a felnőttek által kényszerített gyermekek között, és ez megakadályozza az intézményeket abban, hogy a gyermeket mint áldozatot lássák.

A határon átnyúló, koldulás és zsebtolvajlás célú gyermekkereskedelmet illetően nem találtunk bizonyítékot arra, hogy magyar gyermekek külföldre kerültek volna. Ugyanakkor, ahogy azt az intézmények is hangsúlyozták, az eltűnt családokról, akik valószínűleg külföldre távoztak gyermekeikkel, semmilyen információnk sincs. Senki nem tudja, mi történik ott, se a családdal, se a gyermekekkel.

A gyermekkereskedelem mindhárom formájának szempontjából Magyarország célszámának is számít: vannak olyan gyermekkoldulással, zsebtolvajlással és fiúgyermekek prostitúciójával összefüggésbe hozható esetek, ahol (elsősorban Romániából származó) gyermekekkel kereskednek. A magyar intézmények ismerik ezt a problémát, de nincs nyoma, hogy erőfeszítéseket tennének ennek megelőzésére vagy a hatékony fellépésre.

A gyermekkereskedelem elleni küzdelemben a közösségi részvétel hatékonyságát tekintetve azt találtuk, hogy a meglévő hatalmi viszonyok, a közösségen belüli kizsákmányolás, bizonyos tagok bűnelkövetésben való részvétele (kábitószer-kereskedelem, uzsora, kerítés stb.) jelentősen megnehezítene bármiféle emberkereskedelem elleni közösségi stratégiát. Bár ilyen irányú célkitűzéseket sem igazán láttunk. Ezek a közösségek „egyedül vannak” a bűnözéssel, mely minden ott élő életét behálózza. Interjúink tanúsága szerint a rendőrség inaktivitása abban is megnyilvánul, hogy a szegregált közösségekben a bűnelkövetők üldözése gyakran nem történik meg. Ugyanakkor az ezekben a szegregált közösségekben dolgozó civil szervezetek sokszor nincsenek beágyazódva, és nem érik el a leginkább marginalizálódottakat. A szociális szolgáltatások és a civil szervezetek munkája nem képes kompenzálni a bűnözés közösségben okozott kárait. Roma szervezetek ritkán gondolják, hogy az emberkereskedelem elleni tevékenységet napirendre kellene tűzniük, mert úgy érzik, hogy az túl megbélyegző lenne, és nem is akarnak beavatkozni a helyi hatalmi viszonyokba, különös tekintettel a bűnözői hálózatokra.

2. BEVEZETÉS

2.1. Célkitűzések

A CONFRONT nemzetközi kutatás a gyermekkereskedelem három speciális formáját vizsgálta: gyermekek koldulásra, illetve tolvajlásra kényszerítését, valamint fiúgyermekek szexuális kizsákmányolását. Először azt néztük meg, hogy milyen szakpolitikai válaszok születtek a gyermekkereskedelem elleni küzdelemre, és milyen hiányosságok fedezhetők fel ennek vonatkozásában. Majd arra kerestük a választ, hogy milyen okok vezetnek az áldozattá váláshoz, és hogyan zajlik a toborzás és a gyermekek kizsákmányolása. Tanulmányoztuk továbbá, hogy hogyan működik a gyermekkereskedelem áldozatainak azonosítása és az áldozatvédelmi jelzőrendszer, az áldozatsegítő és -ellátórendszer, illetőleg milyen kihívásokat lehet azonosítani a büntetőeljárások során.

A kutatás abból a szakirodalmi forrásokra⁶ és szakértői véleményekre alapozott hipotézisből indult ki, hogy a gyermekkereskedelem áldozatai között nagy arányban vannak roma származású gyermekek, így kutatásunk a roma áldozatokat helyezte a fókuszba. Megítélésünk szerint azonban eltorzíthatja a jelenségről kapott általános képet, ha a gyermekkereskedelmet etnikai szűrőn keresztül nézzük. Csupán a „roma áldozatokra” való fókuszálás ugyanis azt a hamis benyomást kelthetné, hogy itt egy kizárólagosan „roma problémával” van dolgunk. Az ilyen esetleges torzítások elkerülése

6 Pl. European Roma Rights Center (ERRC) (2011): Breaking the Silence: Trafficking in Romani Communities. <http://www.errc.org/cms/upload/file/breaking-the-silence-19-march-2011.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014. 10. 13.)

érdekében folyamatosan igyekeztünk a probléma egészével foglalkozni, és az etnikai szemponttal csak akkor, amikor az relevánsnak tűnt.⁷

Kutatásunkban figyelembe vettük azt is, hogy az utóbbi években az emberkereskedelem és a nők prostitúciója – beleértve a gyermekkorú lányokat – egyre nagyobb problémát jelent Magyarországon, ezért nemcsak a CONFRONT projektben vizsgált három gyermekkereskedelmi formával foglalkoztunk, hanem a lánygyermeket érintő szexuális kizsákmányoláshoz és gyermekkereskedelemhez kapcsolódó kérdésekkel is.

A kutatás két részből állt. Az első részben a magyarországi emberkereskedelem elleni nemzeti szakpolitikai háttérrel és intézményrendszerrel tártuk fel szakirodalmi és szakpolitikai publikációk, valamint a szakpolitikát végrehajtó állami és civil szereplőkkel készült interjúk segítségével.

A második részben terepmunkát végeztünk. Egyrésztől mélyinterjúk készültek olyan szegregált telepeken, ahol tudomásunkra jutott, hogy gyermekek estek gyermekkereskedelem áldozatául.⁸ Másrésztől ezt a fókuszot kitégítettük más közegekre is, ahonnan az áldozatok toborzása történik. Ennek megfelelően a terepmunka helyszínéül kiválasztott három település egy vagy több szegregátuma mellett gyermekotthonokat is vizsgáltunk, amelyek egyrészt a gyermekek kereskedelmének fontos kiinduló helyszínei, másrészt az áldozatazonosításban és -ellátásban kulcsszerepet töltenek be. Az intézményi szereplők mellett interjúk készültek a közösségek tagjaival, áldozattá vált gyermekek családjával és áldozatokkal is.

7 Konkrétabban fogalmazva, interjúink készítése során soha nem azt mondtuk, hogy a gyermekkereskedelem etnikai aspektusát vizsgáljuk, hanem hogy általában a gyermekkereskedelmet. Az áldozatok vagy elkövetők etnikai háttérére csak akkor kérdeztünk rá, amikor az adekváttnak tűnt.

8 Kutatásunkban az „ember- vagy gyermekkereskedelem áldozatait” kifejezést az azonosított, illetve a potenciális vagy eddig nem azonosított áldozatokra vonatkoztatva egyaránt használjuk. A szövegben tehát mindkét kategóriára utalunk, amikor áldozatokról beszélünk. Tekintettel azonban az ember- és gyermekkereskedelemre jellemző magas látenciára és az azonosított esetek nagyon alacsony voltára, az áldozatok említésekor általában a második, nem azonosított kategóriába tartozókról beszélünk.

2.2. Módszertan

Terepeink: A terepmunka helyszínei és a megkérdezett intézmények és személyek kiválasztása

Kutatásunkat az ország különböző régióiban található három település kiválasztásával kezdtük, melyeket az alábbi kritériumok alapján jelöltünk ki: a szegénység magas koncentrációja, a roma közösségek látható jelenléte és a gyermekkereskedelemmel összefüggésben megfigyelt vagy a rendőrségnek jelentett esetek magas aránya.⁹

A kutatás egyrészt az ország déli és keleti részén fekvő, két hátrányos helyzetű régió egy-egy megyei jogú városában zajlott, ahol nagyarányú roma népesség él, illetve magas a szegénység és a veszélyeztetett gyermekek aránya. Mindkét városban vannak szegény/roma szegregátumok, amelyeket közelebbről is megvizsgáltunk. A harmadik helyszín a főváros lett. Választásunk oka az volt, hogy magas a kiszolgáltatott gyermekek aránya, illetve sok gyermek kerül ide és esik kizsákmányolás áldozatául itt, messze saját szülőhelyétől, közösségétől. Ezen felül a főváros mindenféle bűncselekmény koncentrált helyszíne is, ami szintén indokolja, hogy miért választottunk ilyen nagy földrajzi területet kutatási terepnek.

Mindhárom helyszínen beazonosítottuk, hogy hol élnek szegények/romák koncentráltan, szegregátumokban, és a településmérettől függően meglátogattuk az összes ilyen szegregátumot, illetve néhányat közülük. Interjúkat és fókuszcsoportos beszélgetéseket készítettünk helyi lakosokkal, illetve a helyi intézményrendszer képviselőivel. Közben kijelöltük a településekhez vagy városrészekhez tartozó többi helyszínt is, amelyek fontosak voltak a gyermekkereskedelem mechanizmusának megértésében. Ezek a helyszínek a következők voltak: gyermekvédelmi intézmények (gyermekek átmeneti otthona, gyermekotthonok, nevelőszülők), javítóintézetek, valamint olyan helyek, ahova a fiú gyermekprostituáltak

9 A megfigyelt esetek magas arányára vonatkozó információkat korábbi tereptapasztalatainkra, a sajtóban megjelenő hírekre, illetve helyi informátoraink (gyermekjólétisek, családsegítők) beszámolóira alapoztuk.

járnak (egyes nyilvános terek, bárók).¹⁰ Ezeken a helyeken interjúkat készítettünk és résztvevő megfigyelést végeztünk.

Továbbá hólabda módszerrel megpróbáltunk olyan áldozatokat, illetve családtagokat elérni, akik az általunk kutatott valamely kizsákmányolási forma elszenvedői voltak, vagy olyan informátort találni, akinek ezekre a tevékenységekre rálátása volt (kiskorú áldozat szomszédja, meleg közösség tagja stb.). Ezen túlmenően interjúkat készítettünk a gyermekek jólétéért és biztonságáért felelős intézményekkel (család- és gyermekjóléti intézmények, rendőrség), valamint (roma és nem roma) érdekképviselői szervezetekkel, roma integrációs programokkal foglalkozó szervezetekkel és roma kisebbségi önkormányzatokkal.

A terepmunkát végző kutatók kiválasztása, a kutatás megtervezése a közösségi kutatókkal

A kutatást rendkívül érzékeny témában, nehezen megközelíthető környezetben végeztük. Emiatt külön figyelmet fordítottunk a terepmunkát végző kutatók kiválasztására és viszonyukra a vizsgált közösséggel. Fontosnak tartottuk roma származású kutatók részvételét, de az összes kockázatot és veszélyt figyelembe véve, ami egy ilyen kutatással jár – mint például veszélyeztetett, hátrányos helyzetű közösségben, illetve kriminalizált környezetben dolgozni, valamint bántalmazott személyekkel vagy gyermekekkel foglalkozni – úgy döntöttünk, hogy nem közvetlenül abból a közösségből származó személyeket vonunk be a kutatásba, ahol a terepmunkánkat megvalósítani terveztük.¹¹ Úgy találtuk, hogy ez túl nagy kockázatot jelentene, mivel esetleg informátorként tekinthettek volna rájuk, és emiatt akár fizikai vagy másfajta fenyegetettséggel kellett volna szembenéznük a projektben való részvételük miatt. Így végül olyan roma származású személyeket vontunk be, akiknek mindegyiküknek volt

10 Többféle forrást használtunk ezen helyek felderítésére: internetes fórumok, informális beszélgetések melegbárok, illetve ismerkedési helyeket ismerő személyekkel.

11 A CONFRONT projekt célkitűzése az volt, hogy résztvevő kutatást valósítson meg, ami a helyi közösség tagjainak bevonását jelenti. A felsorolt kockázatok figyelembe vételével döntöttünk úgy, hogy nem helyi emberek részvételével végezzük a kutatást.

kapcsolata szegénységben élő közösségekkel (helyi roma civil szervezetek aktivistái, korábban szociális munkásként dolgozó vagy romákkal kapcsolatos kutatásokban részt vevő szakemberek).

Első lépésként egy felhívást küldtünk a Romaversitasnak,¹² valamint a saját szakmai hálózatunknak. A felhívásban olyan személyeket kerestünk, akik kapcsolatban állnak roma közösségekkel. Végezetül egy hat főből álló közösségi kutatócsoportot állítottunk fel, amelyben négyen roma származásúak voltak, és minden kutató rendelkezett különböző tapasztalatokkal a roma közösségekkel való munkában. (A közösségi kutatócsoport tagjai: Balog Antal, Baracsi Kitti, Kovács Richárd, Sebhelyi Viktória, Szegedi Dezső, Tóth Anita voltak. A kutatás vezetője: Vidra Zsuzsanna.)

A terepmunka fázisa egy egynapos budapesti workshoppal indult, melyen az összes bevont kutató részt vett. A workshopnak az volt a célja, hogy a résztvevőkkel együtt alakítsuk ki a kutatási tervet. A workshopot az ember- és a gyermekkereskedelem fogalmának tisztázásával és a projekt terepmunkát megelőző fázisában feltárt eredmények bemutatásával kezdtük. Így a résztvevők megismerték a kutatás főbb kérdéseit és céljait, és elkezdhattük a terv közös kidolgozását. A résztvevők megosztották saját tapasztalataikat a gyermekek bántalmazását és kizsákmányolását illetően, majd elemezték a kiszolgáltatott közösségekben felnövő gyermekek helyzetét. Ezután egy problématerképet vázoltunk fel a gyermekekkel foglalkozó intézményekről a résztvevők tapasztalatai alapján. Az egymással megosztott ismeretekre támaszkodva a csoport elkészítette a veszélyeztetett családokkal és a különböző intézményekkel készítendő interjúk vázlatát és a fókuszcsoporthoz beszélgetések vezérfonalát. Ezzel egy időben a csoport módszertani és etikai problémákat is megtárgyalt. A kutatási téma nagy érzékenységre való tekintettel a résztvevők külön instrukciókat kaptak az adatvédelem és a titoktartás témakörét illetően (lásd az etikai kérdésekről szóló részt).

12 Civil szervezet, mely roma egyetemi hallgatók részére biztosít mentorálást. <http://www.romaversitas.hu/>

A kutatás másodlagos funkciója az is volt, hogy a kutatásban meginterjúvoltak számára hasznos információkat szolgáltatassunk. A kutatási szakasz lezárulta után szervezett helyi szakmai fórumokon a részt vevő intézményekkel megvitattuk a gyermekkereskedelemmel kapcsolatos fogalmi félreértéseket és az áldozatok azonosítására és ellátására vonatkozó törvényi szabályozást, valamint az intézményrendszeri problémákat.

A kutatás menete

A kutatócsoport a workshop után megkezdte a terepmunkát. Minden terepre legalább háromszor látogattak el a kutatók. A kutatást végzők három csoportot alkottak, és minden egyes csoportban két terep- és egy vezető kutató készítette az interjút. A kutatási terv szerint első körben intézményeket kerestünk fel, hogy megvizsgáljuk a gyermekek védelmével és ellátásával kapcsolatos tevékenységüket. Ezt követően a közösség tagjait kérdeztük meg a gyermekek közösségben betöltött szerepéről, az őket érintő lehetséges veszélyekről és azok mértékéről. A közösségi kutatócsoportok az eredeti terv szerint haladtak, azonban mivel a hólabda módszerrel újabb és újabb releváns interjúalanyokat értünk el, az intézményi, családi és egyéni interjúk egy időben zajlottak. Az interjúzási időszak befejezéseként a kutatócsapat fókuszcsoportos beszélgetéseket szervezett. Két csoportot az intézmények képviselői alkottak, két másik csoportban pedig a sérülékeny közösségek nőtagjai (főleg édesanyák) vettek részt.

A gyermekkereskedelem különböző formáinak kutatása

Olyan családokat és informátorokat kerestünk meg, akik első kézből származó információval tudtak szolgálni a gyermekek koldulásáról. Az egyik közösségi kutatónk bizalmi kapcsolatban állt veszélyeztetett családokkal, és sikerült is meginterjúvolnia koldulásban érintett informátorokat és családokat. Hasonló módszert alkalmaztunk a zsebtolvajlás vizsgálatánál is. Korábbi közösségi kapcsolatokat használva jutottunk el áldozatokhoz és családjukhoz. Javítóintézetekben és gyermekotthonokban élő gyermekekkel

és ezen intézmények képviselőivel is készítettünk interjúkat. Ezzel egy időben egyéb intézményeket és szervezeteket is megkérdeztünk tolvajlásra és koldulásra kényszerített gyermekekkel kapcsolatos tapasztalataikról (gyermekjóléti szolgálatok, családsegítők, rendőrség).

Mindkét esetben – a tereptapasztalatok alapján – újra kellett értelmeznünk az általunk használt fogalmakat. A koldulás nemcsak emberek megkörnyékeztését és pénzkérelgetést jelentett, hanem kisebb szolgáltatások felkínálását, úgy is, mint a bevásárlóközpontokban a bevásárlókocsik aprópénzért való visszatolása (ami – megfigyeléseink szerint – veszélyeztetett gyermekek által sokszor végzett tevékenység). A zsebtolvajlás jelentése is kitágult: úgy találtuk, hogy nemcsak zsebelést, hanem kisebb lopásokat és különböző rablásokat is végeztek a veszélyeztetett gyermekek.

Tapasztalataink szerint a közösségi fókusz nem a legmegfelelőbb a fiúgyermek szexuális kizsákmányolása és kereskedelme esetében. A veszélyeztetett közösségekben nem találtunk egyetlen fiúprostituációs esetet sem annak ellenére, hogy a gyermekotthonok, illetve más intézmények szakembereinek elmondása alapján nyilvánvalóvá vált, hogy a gyermekkorú fiú prostituáltak sokszor ilyen környezetből jönnek. Ezért először meleg közösséget kerestünk meg, hogy megtudjuk, rendelkeznek-e információkkal a gyermekek prostitúcióját és kereskedelmét illetően. Meleg honlapokat is megnéztünk, ahol megállapítottuk, hogy fiatal fiúk is kínálják szolgáltatásaikat. (Ezt a szálát a későbbi kutatásunk során el kellett vetnünk, mert nem volt sem eszközünk, sem kapacitásunk arra, hogy tovább vizsgálódjunk ebben az irányban annak ellenére, hogy az online tér lehet a fiúgyermek szexuális kizsákmányolásának egyik legfontosabb útvonala. Ez a téma értékes kutatási terület lehetne a jövőben.) Végül meleg férfiakkal és prostituáltakkal készítettünk interjúkat informátori minőségben, illetve az utóbbiakat áldozatként is kérdeztük. A kutatócsoport megfigyeléseket is végzett abban a parkban, ahol a férfi és kiskorú fiú prostituáltak találkoznak ügyfeleikkel.

2.3. Etikai kérdések

Etikai útmutatónk magában foglalta az interjúalanyok tájékoztatáson alapuló beleegyezésének instrukcióit, az engedélyeket, az interjúalanyokra vonatkozó esetleges kockázatokat, a titoktartásra, az anonimitásra és az adatvédelemre vonatkozó előírásokat csak úgy, mint az interjúalanyok és a kutatók biztonságára vonatkozó szabályokat.

Az intézmények képviselőitől és a veszélyeztetett családoktól egyaránt tájékoztatáson alapuló beleegyezést kértünk. Az intézmények számos esetben írásban is visszaigazolták a beleegyezésüket, többek között a rendőrség és a gyermekvédelmi intézmények; utóbbinál a törvényes gyám engedélyére volt szükségünk. A családok és a veszélyeztetett közösségek tagjai szóban engedélyezték az interjújuk lekérdezését. Feltevésünk szerint ebben a közegben az írásbeli engedélyek begyűjtése a bizalmatlanság szintjét növelte volna a gyermekkereskedelem témáját illetően.

Mind az intézmények, mind a közösségek tagjai tájékoztatást kaptak a kutatásról olyan formában, amely lehetővé tette számukra, hogy minden részletet biztosan értsenek. Bemutattuk a kutatást és annak céljait, a módszereket, a személyeket/intézményeket, akik hozzáférhetnek a személyes adataikhoz, a publikáció formáját, a kockázatokat és kényelmetlenségeket, a projekt finanszírozását és a kutatástól való visszalépés lehetőségét. Minden egyes interjút az előbb felsoroltak rövid bemutatásával kezdtünk.

18 év alatti gyermekekkel is készítettünk interjúkat. Ezekben az esetekben a szülőktől vagy törvényes képviselőktől beleegyezési nyilatkozatot kértünk. Számos megfigyelést is végeztünk, azonban a közterületeken végzett megfigyeléseinkhez nem volt szükséges beleegyezési nyilatkozatokat kérni.

Az interjúalanyokat az interjú kezdete előtt tájékoztattuk a lehetséges kockázatokról és veszélyekről. Intézmények esetén úgy ítéltük meg, hogy nem hordoz veszélyeket a válaszadás, hiszen azok hivatalos minőségükben és – a helyi interjúalanyok esetében – anonim módon válaszoltak. A veszélyeztetett családoknál azonban arra jutottunk, hogy kockázattal járhat, ha információval szolgálnak a közösségükben tapasztalható gyermekkereskedelemlről. Saját személyes biztonságukat veszélyeztethetné,

ha a résztvevők beszámolnának bűncselekményekről, bünszervezetekről és az abban részt vevő személyekről. Ezért az interjúk során végig azt hangsúlyoztuk, hogy csak annyi információt áruljanak el, amennyit biztonságosnak ítélnék meg és nem kellemetlen számukra.

Az interjúk maguk után vonhattak pszichológiai kockázatokat is, mivel az interjúalanyok – szülők, áldozattá vált gyermekek rokonai vagy áldozatok – közvetve vagy közvetlenül is érintettek voltak vagy lehettek a gyermekkereskedelemben. Feltételeztük, hogy a kutatók adott helyzetekben szembesülhetnek traumatizált áldozatokkal vagy családjukkal. A kutatás során a kockázatok elkerülésére óvintézkedéseket vezettünk be azért, hogy ne veszélyeztessük a részt vevő családokat, informátorokat, és semmilyen módon ne ártsunk nekik. Ezt úgy értük el, hogy a gyermekkereskedelem témájához kapcsolódó kérdéseinket közvetett módon tettük fel. Rákérdeztünk a veszélyeztetett gyermekekkel kapcsolatos ügyekre, a gyermeknevelés, a segítségkérés vagy a szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségeire. Nem volt célunk, hogy közvetlenül áldozatokkal vagy azok családjával beszéljünk. Ennek ellenére, amikor lehetőségünk volt áldozatokkal találkozni – informális beleegyezésüket követően –, mindent megtettünk, hogy biztosítsuk, hogy érzelmileg ne veszélyeztesse őket az interjúszituáció: hagytuk őket annyit beszélni, amennyit ők szerettek volna, és kérés esetén segítséget ajánlottunk fel.

A családi fókuszcsoporthoz résztvevői kisebb ajándékot kaptak (üdítőt, tollakat, jegyzetfüzeteket stb.). Néhány informátorunk – tipikusan bűncselekmények áldozatai – könnyebben megnyíltak, ha ajándékot ajánlottunk fel. Ezekben az esetekben ajándékutalványokat adtunk.

Garantáltuk az anonimitást és az információ bizalmas kezelését (titoktartást). A résztvevőket biztosítottuk arról, hogy személyes adataik és az általuk közölt információk alapján semmilyen formában nem lesznek beazonosíthatóak a kutatási beszámolóban. Az interjúalanyok nevét sem a jegyzeteinkben, sem az átiratokban nem használtuk. A terepeink nevét is anonimizáltuk. Erre azért volt szükség, mert számos bizalmas természetű információ került napvilágra az adott terepek életéről.

Az interjúalanyokat tájékoztattuk arról, hogy a személyes adataikat hogyan használjuk és tároljuk, és arról is információt kaptak, hogy ki fér

hozzá az adataikhoz, és az adatok hogyan kerülnek feldolgozásra. A kutatást indító workshopunkon egy egész szekciót szenteltünk az adatvédelem és az adatok tárolása témájának. A kutatók megtanulták, hogy hogyan kell személyes adatokat és információkat bizalmasan kezelni. Az eredeti interjúfelvételeket olyan helyen tároltuk, ahol csak az egyes kutatók fértek hozzá. Az interjúleírásokat anonimizáltuk.

A kutatás tervezése során azt a szempontot is figyelembe vettük, hogy a kutatás jelent-e kockázatot vagy veszélyforrást a kutatók számára. Azt feltételeztük, hogy a kutatás nem jelent közvetett veszélyt a kutatókra nézve, mivel a kutatás nem a gyermekkereskedelem bűnügyi aspektusára irányult. Ennek ellenére – a bizalmas információk átadása miatt – a kutatók jelenléte felkelthette a gyermekkereskedelemben működő bűnelkövetők figyelmét. A kutatók minden esetben felmérték a veszély mértékét, és eldöntötték, hogy az ottlétük jár-e bármiféle kockázattal. Ha úgy találták, hogy nem biztonságos valahol, azonnal elhagyták a terepet. Az is biztosított volt, hogy a kutatók párban menjenek a terepre.

A kutatók terepmunkájuk során stressznek voltak kitéve a napvilágra került gyermekbántalmazási és prostitúciós esetek miatt. Lépéseket tettünk ezen pszichológiai ártalmak csökkentésére. A felkészítő workshopon a résztvevők képzést kaptak olyan pszichológiai kihívást jelentő helyzetek kezelésére, amelyekkel a terepmunkájuk során találkozhattak. A kutatók különböző módszerekkel ismerkedtek meg arra vonatkozólag, hogy hogyan kell egy interjút lefolytatni úgy, hogy az ne ártson az interjúalanyoknak, illetve hogy hogyan kell kezelni, ha a beszélgetőpartner az interjú során érzelmileg instabil állapotba kerülne. A kutatók minden egyes terepmunkájuk végeztével jelentést tettek, és szakmai és pszichológiai támogatást kaptak a projekt vezetőjétől. Ez a kutatók számára pszichológiai szupervízióként szolgált. A visszajelzések során a projektvezető abban is támogatást nyújtott, hogy esetlegesen hogyan segítsék az interjúalanyokat. A záró workshop fórumként szolgált minden egyes interjú és interjú körülmény megbeszélésére. A kutatók egymással is tapasztalatot cseréltek, így a szupervizorként működő kutatásvezető és a többi kutató is segített abban, hogy a bonyolult interjú helyzetek kibeszélésre kerüljenek.

3. A GYERMEKKERESKEDELEM HELYZETE MAGYARORSZÁGON A RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ STATISZTIKAI ADATOK ÉS INFORMÁCIÓK ALAPJÁN

3.1. A gyermekkereskedelem jelenségéről általában

A kutatás kezdetén hivatalos adatokat gyűjtöttünk a gyermekkereskedelem jelenségének mértékéről Magyarországon, különös tekintettel a kutatás fókuszát jelentő formákra: a koldultatásra, a zsebtolvajlásra és a fiúgyermek szexuális kizsákmányolására. Ebben a fejezetben az emberkereskedelemre és ezen belül a gyermekkereskedelemre vonatkozó adatgyűjtés módját, illetve annak hiányosságait mutatjuk be.

Az Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Stratégia (2013–2016)¹³ azonosítja a statisztikai adatgyűjtéssel kapcsolatos fő problémákat. A kriminálstatisztikai adatbázis csak néhány emberkereskedelmi esetet rögzít évente. Az adatgyűjtési rendszer fejlesztését egy későbbi időpontra tervezték a stratégia végrehajtásában. Mindazonáltal a Belügyminisztérium munkatársa¹⁴ beszámolt arról, hogy történt pár lépés: a minisztérium háromhavonta elkezdett bekérni adatokat emberkereskedelmi esetekről

13 Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum. http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

14 Belügyminisztérium, Európai Együttműködési Főosztály, emberkereskedelem elleni nemzeti koordinációs szerv munkatársa.

az összes olyan szervezettől és intézménytől, amely érintett a témában. A 354/2012. kormányrendelet értelmében a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal (KIH) Áldozatsegítő Szolgálat felel az adatok összegyűjtéséért, az adatokat pedig a területi áldozatsegítő szolgálatok küldik meg az észlelt esetekről.

Jelenleg a hivatalos, vagyis a Belügyminisztériumon belül működő emberkereskedelem elleni nemzeti koordinációs mechanizmus négy különböző intézmény által rögzített adatbázisra támaszkodik munkája során: ezek az ún. Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS), a rendőrség belső adatbázisa (Robotzsaru Neo Elektronikus Iratkezelő Rendszer), az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT adatbázisa) és a Konzuli Szolgálatok adatai.

Az összes felsorolt forrás komoly hiányosságokkal küzd azonban az emberkereskedelmi adatok tekintetében. Az ENYÜBS és a Robotzsaru a bűncselekményekről, a sértettekről és az elkövetőkről, az OKIT a külföldi és belföldi áldozatokról, a kizsákmányolás fajtáiról és körülményeiről rögzít információt, a Konzuli Szolgálatok pedig a külföldi áldozatsegítésre vonatkozóan jegyzik az adatokat. Minden egyes felsorolt szerv a saját terminológiáját használja az egyes fogalmak kapcsán, és ezek nem feltétlenül harmonizálnak egymással. A felsorolt források mindegyike saját adatgyűjtési módszere alapján gyűjti az adatokat, azonban az ezekből az adatbázisokból származó adatok nem egységesíthetők vagy hasonlíthatók össze. Az emberkereskedelmi esetek alacsony száma az áldozatok azonosításának problémáját is felveti.

A Belügyminisztérium koordinációs mechanizmusa által használt adatok*

	2010	2011	2012
Az állami szervek által azonosított összes emberkereskedelmi áldozat**	59	134	57
Az összes gyermek***, akit emberkereskedelem áldozataként azonosítottak	4	12	5
Az összes fiúgyermek***	1	4	0
Az összes lánygyermek***	3	8	5
Az összes szexuális kizsákmányolás céljával folytatott emberkereskedelmi áldozat száma	38	120	48
Az összes férfi áldozat száma	0	0	0
Az összes nő áldozat száma	38	120	48
Az összes munka célú kizsákmányolás céljával folytatott emberkereskedelmi áldozat száma	12 ¹⁵	6	2
Az összes férfi áldozat száma	7	2	2
Az összes nő áldozat száma	3	4	0
Az összes szervkereskedelem céljával folytatott emberkereskedelmi áldozat száma	0	0	0
Az összes egyéb célokból folytatott emberkereskedelmi áldozat száma	2	1	2
Az összes férfialdozat****	0	0	0
Az összes nőaldozat****	2	1	2

Forrás: Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS), Robotzsaru Rendőrségi Adatbázis

* A következő hatóságok adatai alapján: Országos Rendőr-főkapitányság (az összes megyei főkapitányság és a Nemzeti Nyomozó Iroda által szolgáltatott adatok), Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal Áldozatsegítő Szolgálat, Legfőbb Ügyészség, Országos Bírósági Hivatal.

*** A Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal Áldozatsegítő Szolgálatának megjegyzése: Az áldozatok teljes száma nemcsak az „azonosított áldozatokat”, hanem a „feltételezett áldozatokat” is magában foglalja.

*** „Gyermek”: Ahogyan a Palermói Protokoll meghatározza: „gyermek” minden 18. életévét be nem töltött személy

**** Nem részletezett

15 A férfi és női áldozatok száma nem adja ki az összesített áldozatok számát. Ezeket a számokat az eredeti kormánydokumentumokból kaptuk.

Ugyan ezek az adatok rendkívül alacsonyok, a megkérdezett szakemberek a tapasztalataikra alapozva hangsúlyozták, hogy a gyermekkereskedelem nagyon komoly kérdés. Véleményük szerint tehát a valós esetek számát egyáltalán nem tükrözik ezek az adatok.

Az Eurostat 2014-es jelentéséből¹⁶ ugyanakkor az derül ki, hogy az Európai Unió tagállamaiban regisztrált magyar származású emberkereskedelmi áldozatok száma sokkal magasabb, mint Magyarországon. Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által kiadott 2014-es emberkereskedelemre vonatkozó jelentése jelentés¹⁷ egy olyan Europol adatra hivatkozik, amely szerint 2009 és 2013 között az emberkereskedelmi nyomozások során minden ötödik áldozat (az áldozatok 18%-a) magyar származású volt.

Magyarországon a gyermekkereskedelem látenciája általában – és e három vizsgált formája kapcsán különösen – jelentős. A felelős hatóságok nem rendelkeznek adatokkal vagy információval, ezek tehát teljesen láthatatlanok számukra. Egyetlen megkérdezett szervezet sem tudott tájékoztatást adni arról, hogy a CONFRONT projekt keretében vizsgált három gyermekkereskedelmi forma esetén milyen célországokról beszélhetünk.

A gyermekkereskedelemre vonatkozó megbízható adatok hiányának egyik legfőbb oka, hogy nincs a gyermekkorú áldozatok számára speciális ellátási rendszer, és már az áldozatok azonosítása sem történik meg. Az áldozatok alacsony száma és az ellátórendszer hiányosságai egymást erősítő folyamatok, mivel az alacsony esetszámmal indokolják, hogy „nincs szükség” önálló ellátórendszerre, protokollra. Miután pedig nincs önálló speciális ellátórendszer, az áldozatok azonosítása, ellátása és reintegrációja sem megfelelő. Sem a gyermekkereskedelemmel összefüggő adatok, sem más bűncselekmények adatai nem adnak képet arról, hogy a gyermekkereskedelem valójában milyen mértékű lehet.

Csak annál a kevés szervezetnél érhető el áldozatsegítésre vonatkozó adat, amelyek közvetlenül az áldozatokkal foglalkoznak. A Magyar Baptista Szeretetszolgálat évente kb. 30–40 emberkereskedelmi áldozatnak

16 Eurostat (2014), Trafficking in human beings.

17 Trafficking in Persons (TIP) Report (2013), US Department of State.

segít: mindegyikük felnőtt nő. A szervezetet gyakran megkeresik, hogy kiskorúaknak is nyújtsanak segítséget, erre azonban nincs engedélyük. A Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány olyan civil szervezet, amely ingyenes segélyvonalat biztosít veszélyben lévő gyermekeknek. Évente 300 sürgősségi hívást kapnak, és pl. 2012-ben 79 esetben léptek közbe. Az eseteik 80%-a családon belüli erőszak. Koldulással és zsebtolvajlással nem találkoznak. Ami a fiúgyermek szexuális kizsákmányolását illeti, tudomásuk van olyan, a családjuk elől vagy gyermekotthonból szökésben lévőkről, akik eltérő szexuális orientációjuk felfedése után féltek visszamenni ugyanabba a környezetbe, amely korábban nem tolerálta, vagy nem tolerálná a homoszexualitásukat. Gyakran ez vezet a fiatal fiúgyermek szexuális kizsákmányolásához. A Kék Vonal néhány ilyen esetben nyújt segítséget éves szinten. A Budapesti Gyermekvédelmi Szakszolgálat évente 550 gyermeket lát el, akik jelentős része – információik szerint – bűncselekmény áldozatává válik. Vizsgálatunk három gyermekkereskedelmi típusáról nincsenek hivatalos adataik.

A repatriált, vagy hazahozott áldozatok száma a Robotzsaru rendőrségi adatbázisából és az erre a területre szakosodott szervezetektől származik. A hivatalos rendőrségi statisztika szerint a más országokból hazahozott áldozatok száma 2010-ben 1 fő, 2011-ben 1 fő és 2012-ben 0 fő volt. A Baptista Szeretetszolgálat évente 30-40 felnőtt repatriált női áldozatot lát el, a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) pedig évente körülbelül 20 áldozatot. Nincs adat a repatriált gyermek áldozatokról, vagyis hivatalosan nincs hazahozott gyermek áldozat.

3.2. Adatok a gyermekkereskedelem roma áldozataira vonatkozóan

Ahogy arra rámutattunk, az emberkereskedelem esetében az adatgyűjtés nem megfelelő, az elérhető hivatalos adatok megbízhatatlanok, és csak töredékét mutatják a valós számoknak. Az adatgyűjtés és az áldozatok azonosítása gyermekek esetén még problémásabb. Az azonosított gyermekkorú áldozatok és a feljelentések száma alacsonyabb, mint a felnőttek esetén.

Az emberkereskedelem áldozataira vonatkozó etnikai adatgyűjtés hivatalosan nem létezik, a témával foglalkozó különböző kutatások szakembereinek becsléseire tudnak csak hivatkozni. Ez annak tudható be, hogy a hatóságok a (korábbi) Adatvédelmi Törvényre¹⁸ – hibásan, félreértelmezés miatt – hivatkozva kerülnek el az etnikai adatok gyűjtését. Ez – szakértők véleménye szerint – a jogszabályok félreértelmezése. A különleges adatok, így az etnikai adatok gyűjtése akkor lehetséges, ha az adatközlő írásbeli hozzájárulását adja, és ha az adatgyűjtő biztosítja, hogy a „személy” és az adat ne legyen összekapcsolható. Az Európai Roma Jogok Központjának (ERRC) roma származású áldozatok kereskedelmét vizsgáló kutatása szerint:

„Az emberkereskedelem területén az etnikai adatgyűjtés hiánya fontos akadályt jelent az emberi jogok megsértésének nyomon követésében és ennek nyomán a megfelelő prevenció és áldozatok ellátását érintő szakpolitikák fejlesztésében.”¹⁹

Ezzel szemben más szervezetek álláspontja szerint az emberkereskedelem emberi jogi, nőjogi és gazdasági (szegénységi) komplex probléma, nem etnikai. Ezért az áldozatok etnikai hovatartozásának vizsgálata téves következtetésekhez vezethet, többek között az ismert adatvédelmi félreértésből származó adathiányoknak köszönhetően. Eszerint nem szükséges, hogy az áldozatok etnikai háttere szerepet játsszon az áldozatvédelemben.

3.3. Adatok a gyermekkereskedelem speciális formáira vonatkozóan (koldultatás, zsebtolvajlás, fiúgyermek szexuális kizsákmányolása)

Hasonlóképpen nehéz becsléseket beszerezni szakértőktől és intézményektől, mert nagyon kevés olyan gyermekkereskedelmi esettel találkoznak, amely

18 Majd az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényre.

19 European Roma Rights Center (ERRC) (2011): Breaking the Silence: Trafficking in Romani Communities. 32. oldal. <http://www.errc.org/cms/upload/file/breaking-the-silence-19-march-2011.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

kutatásunk fókuszában áll. Mindazonáltal, ahogyan a terepmunkánk során is láttuk, léteznek a gyermekkereskedelemnek olyan esetei, mint amilyeneket a CONFRONT kutatás vizsgált. A megbízható adatok és becslések hiánya miatt, ahol elérhető volt, másodlagos forrásokat használtunk, illetve a kvalitatív terepmunkánk adataira támaszkodtunk.

Koldultatásra irányuló gyermekkereskedelem

Két fontos jelentést ismerünk a koldulás kapcsán: az ombudsman jelentését a koldulásra kényszerítésről²⁰ és az ICMPPD „Report for the Study on Typology and Policy Responses to Child Begging in the EU 2012”²¹ tanulmányát, melyek a gyermekkoldulás és az emberkereskedelem természetével és mértékével kapcsolatban adnak támpontokat.

Az ombudsmani jelentés az Országos Rendőr-főkapitányságtól és a közigazgatási hivataloktól gyűjtött adatokat, és Budapestet és a megyeszékhelyeket azonosította a gyermekkoldulás tipikus helyszíneiként. Az Országos Rendőr-főkapitányságtól kapott adatok azt mutatják, hogy magyar állampolgárokon kívül román állampolgárok is érintettek a koldulásban. A Budapesti Rendőr-főkapitányság vizsgálatot kezdeményezett a bűnözés ezen formájáról Budapest főjegyzőjénél, de nem találtak bűnözői hálózatokra utaló nyomokat a koldulásos esetek mögött. A koldusok Romániából jöttek. Ugyanez történt Nógrád megyében, ahol a koldusok Szlovákiából jöttek, és zsebtolvajlásban is részt vettek. Csongrád megyében, Szegeden román koldusokat találtak – bűnözői hálózat nélkül. Somogy megyében olyan kolduló gyermekeket találtak, akik gyermekotthonból szöktek meg azért, hogy megpróbáljanak zsebpénzt koldulni. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, és főleg Nyíregyházán, hajléktalanokat azonosítottak, akiket banki hitelek felvételéhez használtak fel, de a hatóságok nem találtak bűnözői koldushálózatot az esetek mögött.

20 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A koldusmaffia és a bérkoldultatás. AJB-2301/2010.

21 Intentional Center for Migration and Policy Development (ICMPD) (2012): Report for the Study on Typology and Policy Responses to Child Begging in the EU. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/report_for_the_study_on_typology_and_policy_responses_to_child_begging_in_the_eu_0.pdf. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

A jelentés adatokat gyűjtött a közigazgatási hivatalok koldulással kapcsolatos ügyeiről. Ezek alapján elmondható, hogy a különböző régiók csaknem mindegyikében indult eljárás koldulás vagy gyermekkoldulás miatt, de bűnözői hálózatot nem találtak az elkövetések hátterében. Habár a legtöbb régió városai szabályozzák a koldulást, találunk kivételt (Közép-magyarországi régió).

A hatóságok kötelesek minden olyan esetet jelenteni a gyermekjóléti irodának, amelyben egy gyermek akár egyedül, akár felnőtt kíséretében koldul. Ilyen eset nem szerepel a jelentésben.

Az ombudsmani jelentés nem talált semmiféle bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a nyomozóhatóságok által üldözött koldulásos esetek kapcsolatban állnának a szervezett bűnözéssel. Ez azért is érdekes, mert a jelentés azt is feltárta, hogy Magyarország a koldulók tranzit- és célszája is (akik főleg Romániából jönnek). Nehéz elképzelni, hogy a koldulók mind egyedül érkeztek hazánkba. A koldulásról szóló ombudsmani jelentés következtetései némileg ellentmondanak a 2012-es ICMPD jelentés eredményeinek. Ez utóbbi azt állítja, hogy az utcán egyedül kolduló gyermek a gyermekvédelmi szakemberek gyanúja szerint összefüggésbe hozható a szervezett bűnözéssel, még ha nincs is erre hivatalos bizonyíték. Véleményünk szerint ez a különbség abból adódhat, hogy míg az ombudsmani jelentés kizárólag az állami szervek adataira támaszkodik (eljárások száma), addig az ICMPD beszámolója szociális munkásokkal és más, kolduló gyermekekkel kapcsolatban álló személyekkel készített interjúkat használ. Az ICMPD jelentés azt is megállapítja (és ez a két dokumentum eltérő megállapításaira vonatkozó következtetésünket is alátámasztja), hogy a rendőrségnek nincs megfelelő információjuk a szervezett koldulás jelenségéről.

Az ombudsman jelentésében láthattuk, hogy több esetben is említést tesz külföldről, elsősorban Romániából érkező kolduló személyekről. Az ICMPD jelentés is utal a koldulók származási helyére. Megállapítást nyert, hogy az egyedül kolduló gyermekek többnyire román vagy magyar nemzetiségű román állampolgárok. A gyermekek roma származására vonatkozó vélemények eltérőek voltak. A meginterjúvoltak véleménye szerint az esetek mögött gyakran emberkereskedelem és szervezett bűnözés áll. A megkérdezettek azt is elmondták, hogy az utcán egyedül kolduló

magyar állampolgárságú gyermek ritka, aminek az lehet az oka, hogy a hatóságok vagy nem látják, vagy nem akarják látni őket.

A felnőtt nőkkel található gyermekek kora általában 0-7 éves korig terjed. Ezek a gyermekek lehetnek magyar vagy román állampolgárok is. A gyermekekkel kolduló nők – meglátásuk szerint – általában nem részei a szervezett bűnözésnek.

A CONFRONT kutatásban megkérdezett gyermekvédelmi intézmények beszámolóit szerint míg régebben gyakori eseteik voltak főleg román gyermekekkel, addig most évente 2-3 ilyen ügyük van (külföldi gyermekek).

Az ombudsmani jelentés és az ICMPD riport is az országon belüli koldulással foglalkozik, de nem vizsgál olyan eseteket, amikor a gyermekek Magyarországról kerülnek külföldre. A terepmunkánk adataira szorítkozva arra jutottunk, hogy a határon túli gyermekkoldulásról és gyermekkereskedelemtől jellemzően senkinek sincs információja.

Ugyanakkor azt találtuk, hogy az intézmények gyakran észlelik, hogy egy-egy gyermek eltűnik a rendszerből (iskola, gyermekjólét vagy családsegítő), azonban semmilyen információval nem rendelkeznek arról, hogy valójában mi is történt velük. Az intézmények közötti ad hoc kapcsolat vagy annak teljes hiánya miatt nincs utánkövetés a rendszerben, így szinte nyom nélkül tűnhetnek el a sérülékeny gyermekek, azaz a gyermekkereskedelem potenciális áldozatai. Olykor feltételezhető, hogy családjuk külföldre vitte őket, de senki nem tud semmit az ottani életükről.

Zsebtolvajlásra irányuló gyermekkereskedelem

Sem adatok, sem becslések nincsenek a gyermekkereskedelemmel kapcsolatos zsebtolvajlásról. A zsebtolvajlás általában más típusú bűncselekményekkel is együtt jár, mint például a rablás, a lopás vagy a zaklatás (bullying). A gyermekek által elkövetett zsebtolvajlás (vagy az ehhez kapcsolódó más bűncselekmények) általában bandákban fordulnak elő: a fiatalok hasonló helyzetű és korú társaikkal bandákba verődve együttesen követnek el bűncselekményeket, ami a deviáns kortárs kultúra szerves részét képezi.²²

22 A kriminalizálódáshoz vezető tényezők, valamint a kortárs csoportok bandakultúrájának jellemzőiről részletesen is szó lesz a későbbi fejezetekben.

A fiúgyermek szexuális kizsákmányolásának céljából történő gyermekkereskedelem

Láthattuk, hogy a Belügyminisztérium hivatalos adatai szerint nincs a fiúgyermek szexuális kizsákmányolásának céljából történő gyermekkereskedelmi eset. Ha azonban egy másik hivatalos statisztikai forrást, az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) adatait nézzük, találunk adatot a fiúgyermek szexuális célú kizsákmányolásáról, de nem a gyermekkereskedelemmel kapcsolatban. Ez az adat azonban már nem kerül bele a Belügyminisztérium hivatalos statisztikájába, mert nincs benne explicit módon megnevezve az emberkereskedelem.

2013. évi bűncselekmények áldozatainak nyilvántartott száma

	Nő		Férfi	
	Gyermek	Felnőtt	Gyermek	Felnőtt
Szexuális kizsákmányolás	6	11	5	1

4. ÁLTALÁNOS SZAKPOLITIKAI KERETRENDSZER: A GYERMEKKERESKEDELEM ELLENI FELLÉPÉS SZABÁLYOZÁSA

4.1. Szakpolitikai keretrendszer²³

A Belügyminisztériumban működik az Európai Együttműködési Főosztály, az Európai Unió és Nemzetközi Helyettes Államtitkárságon belül az emberkereskedelem elleni nemzeti koordinációs mechanizmus, amely az emberkereskedelem elleni szakpolitikák kialakításáért és végrehajtásáért felelős.

Az Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Stratégia kiemeli az emberkereskedelem elleni szakpolitikák legfőbb változásait.

Az új Büntető Törvénykönyvben²⁴ (192. §) (2013. július 1-én lépett hatályba) új emberkereskedelemre vonatkozó szabályozás született, melynek definíciója magában foglalja a kizsákmányolást. Ennek ellenére – ahogy a CEDAW árnyékjelentése²⁵ rámutat ennek szükségességére – a jogalkotó még mindig nem kapcsolta össze a prostitúció/szexuális kizsákmányolás és az emberkereskedelem tényállását. Ezenkívül probléma, hogy a törvény szövegében továbbra is az adásvétel a hangsúlyos cselekmény (és ennek bizonyítása továbbra is majdnem lehetetlen).

23 A szakpolitikai keretrendszer és az emberkereskedelem áldozatait segítő ellátórendszer részletes bemutatását lásd az 1. mellékletben.

24 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

25 European Roma Rights Center (ERRC) és Női érdek (2013): Alternatív jelentés az ENSZ CEDAW Bizottsághoz. 3. oldal. <http://noierdek.miria.hu/wp-content/uploads/2013/03/Noi-Erdek-ERRC-UN-CEDAW-Alternat%C3%ADv-Jelent%C3%A9s-1.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

Egy másik fontos aspektusa a szakpolitikai keretrendszernek, hogy az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve²⁶ többé-kevésbé átültetésre került. Az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma által kiadott 2014-es emberkereskedelmi jelentés azonban kritikát fogalmazott meg az irányelv pontatlan átültetése miatt, és ajánlotta a magyar kormány számára a teljes irányelv harmonizációját, vagyis a kizsákmányolás pontosabb meghatározását (beleértve a gyermekprostitúció, a prostitúcióra kényszerítés, a munkára kényszerítés, a koldulás és a bűncselekmények kihasználását) a Büntető Törvénykönyv emberkereskedelemre vonatkozó tényállásaiban.

2013. január 1-jével életbe lépett az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló kormányhatározat,²⁷ amely nevesíti az áldozatok irányításában és azonosításában szerepet játszó intézményeket és szervezeteket. Civil szervezetek véleménye szerint ez előrelépést jelent, de hangsúlyozzák azt is, hogy a különböző intézmények munkatársainak képzése nélkül az áldozatok azonosítása nem lesz hatékony, és emellett elengedhetetlen lenne a jogszabály kihirdetése a rendeletben nevezett és egyéb érintett intézmények munkatársai számára.

Ezenkívül a rendőrségen belül 2009 óta áldozatvédelmi referensek látnak el áldozatsegítő feladatokat és nyújtanak segítséget a rendőrséghez forduló, áldozattá vált embereknek.²⁸

Sérülékeny csoportok – gyermekek, romák megjelenése a szakpolitikában

Az Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Stratégia nem, vagy alig nevesíti a gyermekeket. A gyermekeken (beleértve az alap- és a szakellátással

26 Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. http://thb.kormany.hu/download/5/a8/30000/2011_36_EU%20Ir%C3%A1nyelv.pdf. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

27 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről

28 50/2008.(OT 29.) ORFK utasítás, majd 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás a rendőrség áldozatsegítő feladatairól

kapcsolatba kerülőket, az intézményekben élőket stb.) kívül a stratégiából hiányzik az áldozattá válással fokozottan veszélyeztetett romák megnevezése is, miközben az Emberkereskedelem Elleni Európai Uniók Stratégia a romákat és a gyermekeket is fokozottan veszélyeztetett csoportként említi.²⁹

A Nemzeti Felzárkóztatási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011–2020)³⁰ általános megállapításokat sorol fel az emberkereskedelem és különösképpen a prostitúció jelenségére vonatkozóan, a roma nőket kifejezetten veszélyeztetett csoportnak megnevezve, miközben a gyermekkereskedelem kérdésével, a gyermekek kizsákmányolásával, illetve a felnőtt nők és férfiak prostitúciójával nem foglalkozik. Aggályos továbbá, hogy a dokumentum továbbviszi a probléma rendszeti megközelítését, és nem ad kellő hangsúlyt a szociális, gyermekvédelmi és alapjogi rendszerek együttműködésén alapuló integrált, holisztikus megközelítésnek.

„Célzott rendvédelmi intézkedésekkel kell fellépni az uzsora, valamint az emberkereskedelem és a prostitúcióra kényszerítés jelenségének hatékony visszaszorítása érdekében.” (94. oldal)

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve és a Tanácsi Következtetések a Nemzeti Romaintegrációs Stratégiák Uniók Keretrendszere alapján a Felzárkóztatási Stratégia kiemeli:

„mivel nemzetközi érdeklődésre számot tartó, külpolitikai és nemzetbiztonsági kérdéssé vált a romák társadalmi befogadása, ezért elengedhetetlen a megfelelő szakpolitikai intézkedések megtétele. Magyarország fokozni kívánja erőfeszítéseit a bűnmegelőzés és az áldozattá válás megelőzése területén,

29 The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/thb_strategy/thb_strategy_en.pdf. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

30 Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011-2020), Budapest, 2011. november, KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság, <http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000/Strat%C3%A9gia.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

többek között célzott tájékoztató, figyelemfelhívó kampányok indításával, az etnikai konfliktusokkal terhelt településeken konfliktuskezelő, mediációs, közösségfejlesztő, valamint közösségi bűnmegelőzési programok indításával, a roma fiatalok fokozott toborzásával a rendvédelmi szervek és a honvédség állományába. Továbbá az emberkereskedelem jelenségével, s ezzel szoros összefüggésben lévő, a kivándorlás szervezett megjelenésével kapcsolatba hozható bűnözői csoportok elleni fellépés és küzdelem területén, a szakterületen tevékenykedő külföldi szervezetekkel való együttműködés megerősítésével.”
(95. oldal)

A szöveg explicit módon utal arra, hogy a nemzetközi elvárásoknak milyen szerepe kell, hogy legyen a roma közösségeket érintő emberkereskedelem ellenes intézkedésekben, ugyanakkor nem fordít figyelmet a gyermek áldozatok különleges helyzetére. A stratégia szövegének egészében használt „roma fiatalok” kifejezés valószínűleg a 18 éves kor alatti gyermekeket foglalja magában, de ez nem derül ki egyértelműen.

A gyermekvédelem tágabb rendszerét vizsgálva, azokból a fontos stratégiai dokumentumokból, amelyek a gyermekek helyzetével foglalkoznak, teljesen hiányzik a hivatkozás a gyermekkereskedelemre. A „Legyen Jobb a Gyerekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032) nem tartalmaz olyan megállapításokat, melyek a gyermekkereskedelem és annak bármely külön formája elleni küzdelmet tűznék ki célul. Mindamellet számos stratégiai célt említ, amely a gyermekkereskedelem áldozattá válásának is rizikófaktorait képezik, mint pl. a szegénység csökkentése, a devianciák megelőzése, a szolgáltatások fejlesztése és a gyermekjogok védelme.

Ebben a pillanatban úgy tűnik, hogy az emberkereskedelem gyermek áldozatait sem az általános emberkereskedelem elleni szakpolitikák, sem a Gyermekvédelmi Törvény nem veszi figyelembe. Habár az előző, 2008-2012 közötti Nemzeti Stratégia célul tűzte ki az áldozatvédelmi mechanizmusok kifejezetten a gyermekekre fókuszáló fejlesztését, ez nem valósult meg.

Az emberkereskedelem elleni stratégia ily módon nem tudja betölteni a feladatát, hiszen nem nyújt átfogó keretet, s az egyes szakpolitikai kérdések továbbra is fragmentáltak maradnak.

A Belügyminisztérium arra a kérdésre, hogy a Nemzeti Stratégia miért hagyja ki fókuszából a roma áldozatokat és a gyermekeket, azt válaszolta, hogy a Stratégia nem akart kifejezetten egyetlen csoportra sem fókuszálni. Véleményük szerint más prevenciós programokban megjelennek a gyermekek célcsoportként, és hangsúlyozták, hogy az emberkereskedelem gyermekkorú áldozatainak védelme a Gyermekvédelmi Törvény hatáskörébe tartozik. Álláspontunk szerint a törvény nem biztosít megfelelő védelmet a gyermekkereskedelem áldozataivá vált gyermekek számára.

A gyermekvédelem és az emberkereskedelem elleni küzdelem területén dolgozó megkérdezett civil szervezetek állítják, hogy általánosságban szólva nagyon gyenge lábakon áll Magyarországon a gyermekjogok védelme. Ugyanakkor számos olyan változás történt az elmúlt időszakban a jog- és intézményrendszerben, mely a magyarországi gyermekvédelmi rendszer további gyengítéséért felelős. Így például a szabálysértési törvény³¹ kijelenti, hogy azok, akik megszegik azt a rendeletet, miszerint a prostitúció csak a türelmi zónákban legális, szabálysértést követnek el, és ennek értelmében büntethetők és megbírságot kaphatnak. A büntetés maga után vonhat elzárást még a 14-18 éves kor közötti gyermekek esetében is. Ez ellentmond a 2011/36 EU irányelvnek az áldozatok büntetőeljárására vonatkozóan, a „Legyen jobb a gyerekeknek” Nemzeti Stratégiának, valamint a Gyermekjogi Egyezmény 3. cikkének a gyermekek legfőbb érdekét illetően, továbbá a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló rendelkezéseknek is.

A módosított Büntető Törvénykönyv³² lecsökkentette a büntethetőségi korhatárt 14-ről 12 évre a legsúlyosabb négy bűncselekmény, az emberölés, testi sértés, rablás és kifosztás elkövetése esetén, ami a gyermekek kriminalizálásának lehetőségét növeli. Az iskolakötelezettségi korhatár pedig 18 éves korról 16-ra csökkent. Ez azt eredményezi, hogy több

31 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről, 172. §, 184. §.

32 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (16-os cikke).

veszélyeztetett gyermek esik ki az iskolarendszerekből, növelve ezzel a munkanélküliség és a szegénység kockázatát, illetve a kriminalizáció és a viktimizáció eshetőségét.

4.2. A gyermekkereskedelem elleni küzdelemben érintett intézmények és szereplők: gyermekjóléti szolgáltatások és állami gondozás

Ahogy már korábban bemutattuk, a gyermekek nem jelennek meg önállóan a szakpolitikai dokumentumokban és stratégiában, nincs rájuk vonatkozó speciális adatgyűjtés, és szakpolitika híján a gyermekkereskedelem az általános gyermekvédelmi rendszeren belül kezelendő probléma marad.

Magyarországon a gyermekvédelmi rendszernek a szolgáltatások formája szerint két pillére van: az alapellátás és a szakellátás. Az alapellátás minden településen a családjukkal élő gyermekek számára nyújt ellátást és segítséget. Feladata a családban nevelkedő gyermekek jóllétének biztosítása (a bölcsődék és az átmeneti gondozás is a gyermekvédelem alapellátásaihoz tartozik). A gyermekjóléti szolgálat garantálja, hogy a gyermek megkapja a jóllétéhez és egészséges fejlődéséhez szükséges gondozást a szüleitől (vagy gondozóitól), segít a krízisben lévő családoknak, és támogatást nyújt a veszélyeztetettséget jelentő helyzetek megoldásában. Ugyancsak a szolgálat feladata a veszélyeztetett családok segítése, a gyermekbántalmazás és az elhanyagolás megelőzése, a beavatkozás és a segítség, illetve az utánkövetés. Amennyiben a szolgálat úgy találja, hogy egy gyermek bántalmazásnak vagy elhanyagolásnak van kitéve, vagy felmerül ezek kockázata, akkor értesítenie kell a gyámhatóságot, és ez utóbbi feladata dönteni a gyermek védelembe vételéről, szakellátási elhelyezéséről vagy a gyermek családsegítés melletti családban maradásáról.

Jelenleg nincsenek speciális intézmények a gyermekkereskedelem áldozatai számára, így a probléma – nagysága ellenére – láthatatlan marad. Továbbá nincs olyan kormányzati vagy civil szervezet sem, amely kifejezetten és közvetlenül az emberkereskedelem gyermek áldozatainak ellátásával foglalkozna. Amikor egy gyermek kizsákmányolt helyzetbe kerül, vagy emberkereskedelem áldozatává válik, akkor az alap- vagy szakellátás foglalkozik vele, és legtöbbször gyermekotthonba küldik.

A települési önkormányzatok által fenntartott gyermekjóléti szolgálatok észlelő- és jelzőrendszert működtetnek.³³ A jelzőrendszer tagjai a gyermekjóléti szolgálatnak jelzik az észlelt problémát, és amennyiben a gyermek bántalmazás, súlyos elhanyagolás vagy más veszélyeztetés tárgya, illetve ha a gyermek önmagára veszélyes magatartást tanúsít, hatósági eljárást kezdeményezhetnek. Jelzést bármely állampolgár tehet. Az intézmények kötelesek együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.³⁴

A jelzőrendszer mellett léteznek olyan információs segélyvonalak bűncselekmények áldozatai számára, amelyeket állami és civil szervezetek tartanak fenn. Bűncselekményről való jelzés, illetve az áldozat részéről való segítségkérés tehát ezen az úton is eljuthat az intézményekhez. Ugyanakkor ezek a segélyvonalak és segélyközpontok kevésbé ismertek az áldozatok körében. Nem csak az a gond, hogy nem hatékonyak a segélyvonalak a célcsoport elérésében: még ha el is éri az érintetteket, gyakran nem tudnak igazán segítséget nyújtani az emberkereskedelem áldozatainak, mivel gyermekek esetében tulajdonképpen nincs is kiépített áldozatsegítői intézményrendszer a háttérben.

33 A jelzőrendszer tagjai: egészségügyi szolgáltatást nyújtók (védőnői szolgálat, házi orvos, házi gyermekorvos); személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók (családsegítő szolgálat, átmeneti otthonok), kisgyermek napközbeni ellátását biztosítók (bölcsődék, családi napközik); közoktatási intézmények (óvodák, iskolák, nevelési tanácsadók); rendőrség; ügyészség, bíróság; menekülteket befogadó állomások, menekültek átmeneti szállásai; társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok; munkaügyi hatóság).

34 Gyermekvédelmi jelzőrendszer, 2010. Statisztikai tükrő 2011/42. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gyermekvedelem10.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

5. A GYERMEKKERESKEDELEM ÁLDOZATAI

A gyermek kiszolgáltatottságának fő kockázati tényezői kapcsolatban állnak a gyermek szocio-ökonómiai státuszával, szocializációjával, valamint társadalmi és kulturális környezetével. A szegénység – és különösen a mélyszegénység (a többszörös depriváció) – egyértelműen az egyik legfontosabb tényező az áldozattá válásban. Azonban, mint azt látni fogjuk, az áldozattá válás általában több kockázati tényező együttes hatásából fakad és nem kizárólag a szegénységből. Általánosságban elmondható, hogy azok a gyermekek, akik a legnagyobb valószínűséggel esnek áldozatul a gyermekkereskedelemnek, szegénységben és/vagy szegregált, gettó típusú településeken, illetve városok vagy falvak szegregált részein, valamint állami gondozásban élnek. A szegregált környezet, illetve az állami gondozás, a gyermekotthoni élet olyan közeget hoz létre, amelyben megsokszorozódik a gyermek áldozattá válásának valószínűsége. A kockázati tényezők, mint például a gyermekbántalmazás, a szerhasználat, a diszfunkcionális családok stb. azonban ugyanúgy megtalálhatók a kevésbé szegregált és kevésbé elszegényedett környezetben is. A terepmunkánk tapasztalataira építve nézzük meg, mik a leggyakoribb és legfontosabb kockázati tényezők, amelyek oda vezethetnek, hogy egy gyermek gyermekkereskedelem áldozatává válik.

A következőkben először az általánosabb kockázati tényezőket vizsgáljuk meg, majd azokat a konkrét tényezőket, amelyek a három vizsgált gyermekkereskedelmi forma mögött állhatnak. Az áldozatok profilját szocio-ökonómiai státuszuk, korcsoportjuk és etnikai hátterük szerint mutatjuk be.

5.1. A kiszolgáltatottság tényezői

Kriminalizálódott környezet

Feltételezésünk szerint nagy a valószínűsége, hogy a szegregált és mélyszegény környezetben élők egy része kriminalizálódik. Egy ilyen környezet tipikus társadalmi szerkezete úgy jellemezhető, hogy majdnem a teljes lakosság tartós munkanélküli, a családok szociális segélyből és alkalmi munkákból élnek, valamint részlegesen legálisan vagy illegálisan dolgoznak. A szolgáltatásokhoz társadalmi és gazdasági helyzetüknél fogva nem férnek hozzá, és az itt felnövőök kiskoruktól kezdve kiszorulnak a többségi társadalomban élők számára természetes és elérhető intézménytípusokból. Ugyanakkor a helyi társadalom egy része bűncselekmények elkövetője, ami általában a többi helyi lakos különböző típusú kizsákmányolását jelenti (uzsora, prostitúció, kábítószer-terjesztés). Ezek a város vagy falurészek gyakran „roma gettóként” vannak elkönyvelve annak ellenére, hogy bár a romák felülreprezentáltak, a lakosság etnikai összetétele általában vegyes. E szegregátumok tipikus jellemzői az ott lakók szocio-ökonomiai státuszának tulajdoníthatók és nem az ott élő csoportok kulturális jellegzetességeinek.

Valószínűleg ezen „gettók” egyik legjellemzőbb és legmeghatározóbb tulajdonsága, hogy ilyen lakókörnyezetben alapvetően minden gyermek veszélyeztetettnek tekinthető még akkor is, ha a saját családja nem vesz részt bűncselekmények elkövetésében. A gettó típusú közösségekben felnövő és szocializálódó gyermek nap mint nap ki van téve a bűnözés veszélyének. A lakóhelyből kifolyólag túlnyomóan bűnelkövetői közeg hatással van a kortárs csoportokra, a gyermekek példaképeire, vágyaira, normarendszerére, és mint azt a 7. és 8. fejezetben látni fogjuk, ezektől senki sem tudja igazán megóvni őket.³⁵

A kriminalizált környezet erre a korosztályra gyakorolt egyik jellemző hatása a fiatalokból álló bandák kialakulása. Az iskolából lemorzsolódott vagy a még iskolába járó gyermekek bandákba verődve együttesen követnek el bűncselekményeket az utcán: rabolnak, lopnak, más fiatalokat zaklatnak.

35 Gyakran hallani például fiatal fiúktól, hogy a jövőjüket kerítőként képzelik el, majd egy vagy két lány dolgozik nekik, és ők abból fognak élni.

A kriminális életpálya (tehát az életvitelszerű bűnelkövetés) kockázata különösen azokban az esetekben magas, ahol a gyermek 10 éves kora körül követi el első bűncselekményét. Ilyenkor az egymásra halmozódó hátrányok (pl. iskolai kudarcok, szegénység, támogató környezet hiánya) szinte törvényszerűen viszik a gyermeket a kriminalitás és más devianciák felé, miközben minimalizálják a kitörés lehetőségét.

Igen gyakori, hogy ugyanazon környéken élő családok kizsákmányolnak más ott élő személyeket vagy családokat. Vizsgálódásunk során úgy találtuk, hogy létezik egy másik típusú kizsákmányolás, amely nem feltétlenül az egyazon közösségen belüli kizsákmányolását jelenti, de mindenképp egy szegény közösség a célpont. Két különböző roma közösség él az egyik településen, ahol terepmunkánkat végeztük. Azt láttuk, hogy az alacsonyabb státuszú csoport tagjait, akik egy külön kulturális-nyelvi közösséget alkotnak, gyakran kizsákmányolja a magasabb státuszú csoport. Az előbbi csoportból kerülnek ki a prostituáltak, a kényszermunkások, a rabszolgák vagy csicskák, akiket a másik, prosperálóbb közösség tagjai kizsákmányolnak.

Az általunk megkérdezett szociális munkások szerint a szegregált közösségekben az egyedülálló nők különösen védtelensébebezhető helyzetben vannak. Egy férfi jelenléte nélkül különféle – főleg a környezetükben, vagyis a környéken lakó férfiak által elkövetett – bántalmazásoknak vannak kitéve. Ebből fakadóan, ha egy nő egyedülálló anya, gyermekei védtelenebbek, veszélyeztetettebbek, és nagyobb a kockázata annak, hogy őt magát bántalmazni fogják.

Az elmúlt években a nélkülözés egyre növekvő tendenciája figyelhető meg a legszegényebb rétegeknél. Az egymást követő kormányok, és főként a 2010 óta hatalmon lévő konzervatív kormányzat korlátozó és büntető, a szegényeket kriminalizáló szociálpolitikájának következtében a szociális munkások arról számoltak be, hogy egyre több gyermek esetében kezdeményezik a védelembe vételt vagy a szakellátásba való elhelyezést, mivel a család nem tud a gyermekeiről gondoskodni. Ez a gyakorlat ugyanakkor egyértelműen ellentétes a gyermekjogokkal, hiszen az anyagi

depriváció a gyermekvédelmi törvény³⁶ és a Gyermekjogi Egyezmény³⁷ szerint nem lehet oka a gyermek családból való kiemelésének. Ezekben az esetekben egyértelműen megmutatkoznak a gyermekvédelmi alapellátások, a szociális támogatások rendszereinek, valamint a korai intervencióknak és fejlesztéseknek a deficitjei. A rendszerek impotenciájáért pedig a gyermekek fizetnek (igen nagy) árat.

Diszfunkcionális családi háttér

Kriminalitás a családban

További kockázati tényezőt jelent az egyes családtagok, vagy néha az egész család – ideértve a szülőket is – kriminalizálódása, jóllehet ez nyilvánvalóan előfordul kevésbé szegregált környezetben is. Ezekben az esetekben a gyermek egész rokonsága érintett lehet különböző típusú bűncselekményekben. Az ilyen családokban gyakori a különféle bűncselekmények együttes jelenléte. A rablás, a lopás, az uzsora mellett ma már egyre többen vesznek részt kábítószer-kereskedelemben és kerítésben. Ekkor a gyermekek úgy szocializálódnak, hogy látják, ahogy saját szüleik vagy rokonaik ki-bejárnak a börtönbe, amit ők teljesen semlegesen kezelnek, és idővel a normájuk részévé válik, azaz normálisnak tartják.

- *Volt-e bárki a családban, aki ült már börtönben?*
- *Igen, apukám volt, meg most bent van a bátyám.*
- *Apukád miért volt börtönben?*
- *Hát ilyen pénzbírság miatt, meg volt egy ilyen ügye, de azt nem tudom, hogy mi.*
- *És a bátyád?*
- *Hát azért van bent, mert megölte az embert és beledobta az aknába. Élete végéig bent kell maradjon a börtönbe.”*
(lánygyermek a gyermekotthonból, 1. település)

36 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, 7. §.

37 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről, 9. cikk.

Gyermekbántalmazás

A gyermekbántalmazás bizonyult a gyermekkereskedelem egyik legfontosabb kockázati tényezőjének. Az általunk megkérdezett gyermekjóléti rendszerben dolgozók, családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok és szociális gondozók szerint az ügyfeleik családjának legalább felénél találtak a gyermekek szexuális bántalmazásával, prostitúciójával.

Majdnem minden potenciális gyermekkereskedelemmel összefüggő történetben, bármilyen típusú legyen is az, tetten érhető bizonyos fokú bántalmazás. Az elkövető általában a gyermek közvetlen környezetében lévő felnőtt, akiben megbízik, vagyis szülő, rokon, mostohaapa, élettárs vagy a gyermekotthonban dolgozó szociális munkás, nevelő.³⁸ Az abúzus sokféle lehet: a mentális és érzelmi bántalmazástól kezdve egészen a fizikai és szexuális erőszakig.

Amint arról gyakorta szó esik, a családon belüli erőszak és gyermekbántalmazás egyik komoly problémája a látencia, amelynek oka, hogy az érintettek szégyellik magukat, vagy meg vannak félemlítve, ezért nem fordulnak szakemberhez. A gyermekkereskedelemmel kapcsolatban ennek jelentősége abban rejlik, hogy a gyermekprostitúcióban érintett gyermekek élettörténetében a korábbi bántalmazások szinte kivétel nélkül megtalálhatók. A gyermekbántalmazás családi eltussolása azonban nemcsak a veszélyeztetett, szegény családokban történik meg, hanem a magasabb státuszú családokban is. Interjúink során azt tapasztaltuk, hogy a gyermekbántalmazás tényét sokszor ignorálják a felelős intézmények és a gyermekek szülei, gondozói, miközben ez az egyik leggyakoribb oka – kockázati tényezője – annak, hogy a gyermekek emberkereskedelem áldozatává válnak.

*„Hogyan várhatnánk el egy gyermektől, hogy kiálljon magáért,
amikor a felnőttek sem hisznek neki? Az anya nem hisz a lányának,*

38 A gyermekotthonokban történt gyermekbántalmazások, beleértve a szexuális abúzusok problémájának megoldása mindaddig elmaradt. Bár 2011-ben történt ombudsmani vizsgálat, ennek csak csekély hatása volt az intézményi gyakorlatra. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A budapesti Cseppkő utcai Gyermekotthonról szóló AJB 457/2011. jelentés.

hogy a mostohaapja bántalmazta. Homokba dugják a fejüket.”
(családgondozó, 1. település)

Elhanyagolás

A gyermekbántalmazás mellett a szülői elhanyagolást is a probléma egyik meghatározó okának tartjuk. Azonban nemcsak a jogi következményekkel járó gondatlanságot értjük ezalatt, mint például amikor a gyermek élete veszélyeztetett, ezért a hatóságok a gyermeket a családból kiemelik, hanem azt is, amikor a gyermek nem kapja meg azt a szükséges érzelmi gondoskodást, amelyre az egészséges fejlődéshez szüksége lenne. Sok általunk megkérdezett gyermek számolt be érzelmi nélkülözésről, szeretethiányról és sokan arról panaszkodtak, hogy szülei nem szeretik őket eléggé. Ez az érzelmi, lelki bántalmazás egyik formája.

Több interjúban elhangzott, hogy egyre növekszik azon szülők száma, akik külföldre mennek dolgozni, és gyermeküket hátrahagyják, általában nagymamák vagy más rokonok, netán az idősebb testvérek gondjaira bízva őket. Számukra sokszor nehézséget jelent a gyermekekről való gondoskodás, különösen, ha azok tinédzserkorúak. Ezek a gyermekek végül gyakran állami gondozásban kötnek ki, de ha nem is ott, akkor is fennáll a veszély, hogy elhanyagoltságuk miatt bandákhoz csapódnak.

A diszfunkcionális családokban kockázati tényezőt jelent az anya prostitúciója is, melyben különböző kényszerek játszanak szerepet (lelki, fizikai és/vagy gazdasági kényszerítés³⁹). Az anya általában az egész családdal együtt vesz részt a prostitúcióban, és csak ritkán egyedül. A prostitúció ezért gyakran „családi vállalkozás”, melyben a női családtagok prostitúciója elfogadott, sőt kötelező. Ilyenkor maga a prostitúció befolyásolja az adott családban felnövő lány- és fiúgyermek szexuális nevelését és szocializációját, és a gyermekek felnöve ugyanannak a kizsákmányoló struktúrának lesznek a részei áldozati vagy elkövetői szerepben.

39 Egy 2012-ben készített, 120 prostitúcióban élő magyar nőt megkérdező kutatásban az derült ki, hogy a prostituált nők kétharmada önmagán kívül két ember eltartásáért felelős (IRIS, 2012).

Szociális munkások véleménye szerint az állami gondozásban felnőtt gyermekek szülővé válva – minta hiányában – nem tudnak működőképes családot fenntartani. Családjuk gyakran felbomlik, így gyermekeik is állami gondozásba kerülnek, és gyakran válnak áldozattá.

A szociális munkások azt is hangsúlyozták, hogy a veszélyeztetett családokban nagyon gyakori a sokszor nem azonosított pszichiátriai betegség, az ebben szenvedők pedig nem kapnak semmiféle kezelést mentális problémáikra. Ez szintén növeli a családon belüli diszfunkciók valószínűségét.

Szerhasználat

Az alkohol és a drog a leginkább használt szerek közé sorolhatók mind a szülők, mind a gyermekek tekintetében. Ezek további kulcsfontosságú kockázati tényezőt jelentenek. A szülők szerhasználatára főleg az alkohol jellemző. Az alkoholizmus komoly problémákat okoz a veszélyeztetett családokban. A szülő alkoholizmusa sok kockázati tényezővel hozható összefüggésbe: gyermekbántalmazás, családon belüli erőszak és a család széthullása. Ez a megállapítás igaz mindkét szülőre: mind az anya, mind az apa szenvedhet alkoholizmusban.

A kábítószer-használat egyre nagyobb aggodalomra ad okot a veszélyeztetett közösségekben. Habár a szülők generációjára inkább az alkoholproblémák a jellemzőek, azonban amint az az interjúk során is kiderült, van köztük droghasználó is. Ugyanakkor a kábítószer-használat igazán veszélyeztetett csoportjai a gyermekek és a fiatalok. A veszélyeztetett és szegregált közösségekben a droghasználat komoly problémát jelent. A szülőknek hiába van tudomásuk a drogról, nem tudnak annak terjedése ellen tenni. Az egyik terepünkön a közösség egyik tagja elmesélte, hogy az idősebb fiúk füvescigi-füstöt fújnak a fiatalabbakra, hogy azok elkezdjék azt megszokni. A szülők tehetetlenek, mivel a gyermekek egész nap kint játszanak az utcán. A szülők mellett a gyermekvédelmi alapellátás szolgáltatásai vagy a „Biztos Kezdet” házak hivatottak az ilyen jellegű problémákat kezelni, de ezek a szolgáltatások nem minden esetben érik el megfelelően a célcsoportokat. A helybeliek beszámolója szerint a legnagyobb

probléma valójában az, hogy a kábítószer-kereskedőket soha nem kapják el, annak ellenére, hogy mindenki tudja, kik azok; a rendőrség gyakran passzív, és nem is üldözi őket.

A kábítószer-használat a kizsákmányolás minden formájában (szexuális és munka célú kizsákmányolás, koldultatás) elterjedt, és interjúink alapján arra a megállapításra jutottunk, hogy ez a gyermekkereskedelemre is igaz. Ez lehet akár ok, akár okozat: a gyermekek kábítószer-használóként áldozattá válnak, mivel egyszerűen szükségük van a napi adagjukra, vagy kizsákmányolásuk és kereskedelmük során rákényszerítik őket a kábítószer-használatra (a gyermekkereskedelemben használt kábítószer-abúzusról részletesen lesz szó a 6. fejezetben).

„Azok a haverjaim, akik prostituáltak vagy drogosok voltak, mindegyiknek megvolt a maga gyerekkori traumája.”
(transzvesztita, 2. település)

Állami gondozásban nevelkedő gyermekek

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint⁴⁰ 2013-ban 18 ezer gyermek nevelkedett állami gondozásban, ami több mint tíz az ezerhez arány (10 ezrelék) az azonos korú populációban. Az állami gondozás intézményeinek különböző formái az 1997-es Gyermekvédelmi Törvény alapján jöttek létre. Az államszocializmusban létrehozott nagyobb gyermekotthonokat, ahol több száz gyermek lakott, kisebb egységek (gyermekotthonok, lakásotthonok) váltották fel, ahol maximum 40 gyermek él együtt, és vannak még kisebb otthonok, ahol 12 gyermeket lehet elhelyezni. Valójában forráshiány miatt gyakran a nagyobb egységeket kisebbekre osztották fel anélkül, hogy megváltoztatták volna a helyet vagy a gyermekek lakóterét. Az állami gondozásnak két további típusa létezik, melyek a speciális igényű gyermekek számára vannak fenntartva. Ebből az egyik intézmény

40 Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig. 2012. május. Központi Statisztikai Hivatal. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/allamigondoskodas.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.12.01.)

a krónikus betegségben szenvedők, illetve a fogyatékkal élő gyermekek számára lett kialakítva, a másik pedig a magatartási problémákkal küzdők, pszichés vagy disszociális zavarban szenvedők, valamint szerhasználók számára. A nevelőszülőség a szakellátás egy másik típusába tartozik. A jelentkezőknek oktatásban kell részt venniük, és a gyermekeket átmeneti gondozásban helyezik el náluk, ez azonban akár évekig is eltarthat (bár ez teljesen jogellenes). Igazából az állami gondozásba vett gyermekek 86 százaléka több mint 5 évet tölt el a rendszerben, annak ellenére, hogy a cél a saját családjukba való visszahelyezés lenne. Az állami gondozott gyermekek 40 százaléka él gyermekotthonban és 60 százalékuk nevelőszülőknél. Az állami gondozás rendszere komoly kihívásokkal küzd. Ahogy azt tanulmányok megállapították,⁴¹ a gondozók és a nevelőszülők hozzáállása sokszor régimódi, gyakran használnak fenyítő módszereket, és figyelmen kívül hagyják, hogy a gyermeknek szüksége van az érzelmi kötődésre. Sok nevelőszülőnek ez pusztán egy munka: a nevelőszülőknek körülbelül 45 százaléka él hátrányos helyzetű régióban foglalkoztatási lehetőségek nélkül. A gyermekotthonban dolgozó szakemberek sok esetben szinte semmilyen módszertani segítséget nem kapnak, nincsenek számukra képzések, munkájukat senki nem felügyeli, ráadásul rendkívül túlterheltek. Nincsenek felkészítve a bántalmazások és a függőségek kezelését illetően sem. Nem ritka, hogy egy pszichológusnak 70-100 állami gondozott gyermeket kell ellátnia. Ez komoly problémát vet fel, hiszen a gyermekek 42 százaléka azért kerül oda, mert elhagyták vagy elhanyagolás áldozata lett, 30 százalékuk amiatt, mert szüleiket bebörtönözték vagy betegek, 22,5 százalékuk pedig gyermekbántalmazás következtében.

Az állami gondozásban felülreprezentáltak a roma gyermekek. Szakértői becslések szerint az állami gondozott gyermekek 40 százaléka

41 Anghel, Roxana, Herczog, Maria & Dima, Gabriela Dima: The Challenge of Reforming Child Protection in Eastern Europe: The Cases of Hungary and Romania. *Psychosocial Intervention* December 2014. 23.évfolyam, 3. szám. 159-223. oldal. <http://psychosocial-intervention.elsevier.es/es/the-challenge-of-reforming-child/articulo/90260049/#.VH13ctKG8l8>. Betlen Anna (2013): Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf

roma, 18 százalékuknak egyik szülője roma származású, míg a teljes gyermeknépességben mindössze 13 százalék a roma származásúak aránya.⁴²

Ahogy arra az előzőekben már rámutattunk, a gyermekotthonban, illetve nevelőszülőknél elhelyezett gyermekek a gyermekkereskedelem egyik fő kockázati csoportjába tartoznak. Szakértői becslések szerint a gyermekkereskedelem legtöbb áldozata (különösen a prostitúcióban érintettek) ezekből az intézményekből kerül ki.

Az Ombudsmani Hivatal vizsgálatot kezdeményezett az állami gondozás intézményeit, valamint az alap- és szakellátás minőségét illetően, és arra a következtetésre jutott, hogy azok nem felelnek meg az ENSZ Gyermekjogi Egyezményére alapuló szabályozás minimális követelményeinek, sőt bizonyos esetekben még a gyermekjogok is sérülnek.⁴³ Néhány interjúalanyunk pedig kifejezetten azt állította, hogy „a gyermekek sokszor nagyobb kockázatnak vannak kitéve az állami gondozásban, mint ha a hátrányos helyzetű, nélkülöző és kriminalizált családjaiknál hagynák őket”. A gyermekotthonból és nevelőszülőktől való szökések nagyon gyakoriak, és az intézményből kikerülve sokan esnek bántalmazás, kizsákmányolás és gyermekkereskedelem áldozatául.

Érzelmi kapcsolatoktól való „függőség” szerepe

Akár állami gondozásban, akár veszélyeztetett családi közegben nő fel a gyermek, gyakorta szenved érzelmi kötődési zavaroktól. A szülői gondoskodást, szeretetet és érzelmi kötődést nélkülözött gyermekek, ha olyan emberrel találkoznak – legyen az bárhol és bármikor –, aki nekik „szeretetet” ajánl, könnyedén elfogadják. Így könnyen esnek áldozatul az

42 European Roma Rights Center (ERRC) (2011), Life Sentence: Romani Children in State Care in Hungary. <http://www.errc.org/cms/upload/file/life-sentence-romani-children-in-state-care-in-hungary-20-june-2011.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.) A roma kisebbséghez tartozással nő a gyermekvédelmi gondoskodásba kerülés esélye, és érdekes módon azon magyarországi megyékben magasabb a bekerülési arány, ahol a romák lakossági aránya nem éri el az országos átlagot (pl. Győr-Moson-Sopron, Baranya, Csongrád, Vas és Zala megyék) Neményi Mária és Messing Vera (2007): Gyermekvédelem és esélyegyenlőség. Kapocs, 6. 1. sz.

43 Lux, A. (szerk.) (2013): Gyermekközpontú igazságszolgáltatás, Gyermekjogi Projekt. Budapest: Ajb Projektfüzetek.

emberkereskedőknek, akik „érzelmi kötődést” és „érzelmi biztonságot” ígérnek. Gyakran ez a jelenség áll a gyermekotthonból való szökések mögött is. A gyermekek ott nem érzik, hogy bármilyen érzelmi odafigyelést kapnának, ezért igyekeznek azt máshol megtalálni, néha egy emberkereskedő – futtató, egy „loverboy”, vagy fiatal fiúk esetében egy „mentor” stb. – személyében, vagy akár saját, diszfunkcionális családjukban. A fentiek értelmében rendszerabúzusról beszélhetünk, mert a gyermekvédelmi rendszer diszfunkcionalitása révén hozzájárul az intézményében élő gyermekek másodlagos viktimizációjához.

5.2. A gyermekkereskedelem áldozatainak háttere

Az áldozatok szocio-ökonómiai háttere

A CONFRONT kutatás elsősorban szegregált telepekről származó roma gyermekek áldozattá válását vizsgálta. Kutatásunk megerősítette, hogy a szegregált környezetben felnövő, valamint mélyszegénységben élő családban nevelkedő gyermekek sokszor vannak kitéve a gyermekkereskedelem veszélyeinek. A veszélyeztetettségük mögött álló főbb tényezők a családok alacsony státuszából eredő családi és közösségi diszfunkciók, és ezt tetézi a különböző problémákra adott intézményi válaszok hiánya (lásd 6–8. fejezetet). Tudomásunk van olyan esetekről is, ahol az áldozat magasabb státuszú családból került ki és vált prostituálttá. Kutatásunk azonban elsősorban nem ezt a réteget vizsgálta, mivel ezek inkább elszórt és nagyobb látenciával bíró esetek,⁴⁴ és ezekről az áldozatokról meglehetősen korlátozott információval rendelkezünk. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy azok a veszélyeztetettségi vagy halmozott veszélyeztetettségi tényezők, amelyek az alacsony státuszú családokra jellemzők, a magasabb státuszú családoknál is előfordulnak (mint például a diszfunkcionális család, a gyermekkori, nemritkán szexuális abúzus, a szerhasználat), ami megmagyarázza, hogy

44 A magasabb státuszú prostituált gyermekek profilja más, mert másfajta „kínálati profil” valószínűleg meg, ezért más a „keresleti profil” is velük szemben. Ők jellemzően nem az utcán állnak, hanem elzárva, házban. A szerhasználat itt is jelen van, de az ő esetükben más típusú drogokról beszélhetünk. Abban az esetben, ha egy-egy rendőrségi razzia esetén „lebuknak”, a szülők jobb érdekvédelemértéke miatt a következmények is mások.

miért nem csak a legszegényebbek válhatnak áldozattá. A szexuális abúzus mint előzmény sokkal erősebben korrelál a későbbi áldozattá válással, mint az anyagi depriváció.

A gyermekkereskedelem kutatásunkban vizsgált formái közül a koldutatásról és a zsebtolvajlásról nincsenek külön adataink, de a szexuális kizsákmányolás áldozatává vált fiúgyermek profiljával és sérülékenységi tényezőivel kapcsolatban már néhány konkrétabb információval rendelkezünk. Egy 1990-es évek közepén végzett felmérésből kiderült, hogy a budapesti utcákon a legtöbb fiatal férfi prostituált – akik között kiskorúak is voltak – Romániából (Erdélyből), illetve Kelet-Magyarországról származott, alacsony iskolai végzettségű volt, és hajléktalan. A gyermekkorú fiú prostituáltak közül sokan konfliktusok sújtotta családból származtak, és viselkedési zavarokkal küzdöttek. A roma származású fiúgyermek felülreprezentáltak voltak köztük.⁴⁵ Hasonló tendenciákat láttunk a fenti kutatás után húsz évvel is. Bár a gyermekkereskedelemtől nem tesz említést a korábbi kutatás, mi beazonosítottunk néhány esetet, ahol fiúgyermeket szexuális kizsákmányolás céljából hoztak Romániából Magyarországra. Interjúalanyaink ugyanakkor említést tettek a gyermekkorú fiúprostituáltak egy speciális csoportjáról is, a mentálisan sérült fiúgyermekéről.

Az áldozatok életkora

A három vizsgált gyermekkereskedelmi forma kapcsán fontos megjegyeznünk, hogy a célcsoport életkora a kizsákmányolás típusa tekintetében különböző. Míg a koldulás egészen kiskorú gyermekeket is érinthet, a zsebtolvajlás rekrutációja csak bizonyos kor elérését (kb. 8 éves kort) követően kezdődik, a prostitúcióba történő kényszerítés pedig a pubertáskorban jellemző.

A koldulásnak két fő korcsoportja létezik. Az egyikben az anya vagy egy felnőtt a gyermekkel együtt koldul, ahol a gyermek életkora általában a csecsemőkori és 4-5 éves kor között mozog. Az egyedül kolduló gyermekek idősebbek: koruk 8-9 és 12-13 éves kor közé tehető.

45 Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció. Semmelweis Kiadó, Budapest.

A zsebtolvajok és a rablást elkövetők életkora is nagymértékben változhat. Vannak egészen fiatal, 8-10 éves gyermekek, és idősebbek, 14-20 év közöttiek is. Létezik egy köztes kategória is, amelyben az állami gondozott vagy veszélyeztetett háttérből jövő gyermek 13-14 éves koráig pénzért koldul, majd 17-18 évesen elkezd lopni. A zsebtolvajlás lehet kamaszkorú fiatalokból álló bandákban elkövetett bűncselekmény is.

A prostitúcióban nagyon fiatal, 14 év alatti gyermekek is előfordulnak. Találkoztunk olyan esettel, ahol 10 év alatti fiúgyermeket prostitúció céljából Romániában vásároltak meg. Prostitúciós célú emberkereskedelem a lánygyermeknél gyakran 12-13 éves kortól kezdődik. Az áldozatok nagy része 14-18 év közötti.

Az áldozatok etnikai, nemzetiségi profilja

Intézményektől és közösségek tagjaitól kértünk becslést adatokat a gyermekkereskedelemben érintett romák arányát illetően. A becslések meglehetősen egybevágtak: mindannyian azt állították, hogy a romák felülreprezentáltak a gyermekkereskedelem áldozatai között. Ez összefüggésbe hozható azzal, hogy a romák a kibocsátó közegekben is felülreprezentáltak: az állami gondozásban, a mélyszegény térségekben. Ez azonban csak bizonyos típusokra igaz – elsősorban az utcai prostitúcióra. Informátoraink véleménye szerint az utcai prostitúció alacsonyabb presztízsű tevékenységnek számít, és ott felülreprezentáltak a romák, de más formáiban, mint pl. a bárókban vagy escort-ként végzett tevékenységekben valószínűleg nem ez a helyzet.

Az utcán kolduló gyermekek közül az intézmények megítélése szerint sokan román állampolgárok. A rendőrség azt állítja, hogy a koldulók főleg román nemzetiségűek.

Arra vonatkozóan nincs konkrét információnk, hogy magyar gyermeket visznek-e külföldre koldulás céljából. Az intézményeknek általában nincsen tudomásuk ilyen esetekről, és a közösségi interjúkban sem hangzottak el erre utaló észrevételek.

Az áldozatok nemi identitása

A prostitúcióban részt vevő fiúgyermek nemi identitása is fontos kérdés. Azzal találoztunk, hogy gyakran nem egyértelmű a fiúgyermek nemi irányultságának a megítélése. Míg egyesek úgy vélik, hogy ezek a fiúk valójában homoszexuálisak, mások azt állítják, hogy nem azok. Azonban amennyiben tényleg azok, könnyen áldozattá válhatnak, mert a szexuális beállítottságukat a családjukban, a környezetükben vagy a gyermekotthonokban nem tolerálják. Ezért elszöknek onnan, hogy máshol keressék az érzelmi és anyagi biztonságot.

6. A GYERMEKKERESKEDELEM FOLYAMATA: TOBORZÁS ÉS KIZSÁKMÁNYOLÁS

Ez a fejezet a gyermekkereskedelem folyamatát mutatja be abból a szempontból, hogy hogyan toborozzák a gyermekeket és hogyan zsákmányolják ki őket bántalmazóik és az emberkereskedők. Kutatásunkban elsősorban szegregált térségekből származó gyermekek kereskedelmét vizsgáltuk. Először tehát ezen térségek jellemző hatalmi struktúráját és az áldozatok, illetve családjuk kiszolgáltatott helyzetét vázoljuk fel. Ezt követően a gyermekkereskedelem mechanizmusait mutatjuk be, elsősorban az általunk vizsgált három különböző kényszerítési és kizsákmányolási forma jellemzőire koncentrálna.

Hatalmi viszonyok a szegregált közösségeken belül

Az alábbiakban a „közösség” szót használjuk ezeknek a városrészeknek a megnevezésére. Ugyanakkor egyik interjúalanyunk, egy civil szervezet képviselője úgy fogalmazott, hogy félrevezető közösségként látni ezeket az embereket:

„Nem alkotnak közösséget. Könnyebb lenne velük dolgozni, ha így lenne. Akik ott élnek, nem tekinthetők közösségnek. Nincsenek meg a közösség jellemzői, nem látogatják egymást, nincs közöttük szolidaritás. Sok család él ott, de azt kell mondanunk, hogy inkább egymás mellett élnek, mint együtt.”
(prostitúcióval foglalkozó civil szervezet, 3. terep)

A szegregált közösségekben a bűnözés gyakran széles körben elterjedt, a belső hatalmi viszonyok rögzültek, és ezek erősen meghatározzák a különböző családok pozícióját és veszélyeztetettségének mértékét. A bűncselekmények jelentős része a közösségen belül történik, ahol a domináns, nagyobb hatalommal rendelkező emberek vagy családok zsákmányolják ki – gyakran nap mint nap – a közösség tagjait. Ezek a viszonyrendszerek azonban – ha csak messziről vetünk rájuk egy pillantást – nehezen észrevehetőek. A terepmunkánk során a családokkal készült interjúk és az itt intenzíven jelen lévő szervezetek munkatársainak meglátásai alapján pontosabb képet kaphattunk a kizsákmányolás folyamatáról.

Az egyik közösségben, ahová ellátogattunk, meglehetősen magas a bűnözési ráta. A droprobléma (kábitószer-kereskedelem) mellett az uzsora és a prostitúcióra való kényszerítés is jelen volt a közösségen belül. Néhány informátorunk (szociális munkások) és a közösség tagjai szerint állítólag két, szomszédos utcában lakó és egymással rivalizáló nagycsalád kezében vannak ezek az egymáshoz kapcsolódó üzletek. Ezek a családok többféle formában zsákmányolják ki a közösség tagjait és követnek el bűncselekményeket ellenük. Az uzsorás, aki kifizethetetlenül magas kamatra ad kölcsönt a családoknak, egyúttal drogokat is árul, és arra kényszeríthet családokat, hogy engedjék a gyermekeiket neki „dolgozni” (általában prostitúció formájában). Tehát a gyermekkereskedelem bűncselekményét megelőzően általában a kizsákmányolás különféle formáinak is áldozatul esnek a kiszolgáltatott helyzetben lévő családok.

Ennek ellenére, ahogy a közösség tagjai elmondták, nem kapnak segítséget a kizsákmányolóikkal szemben. Ennek egyik oka, hogy a fenyegetettség miatt félnek a különböző intézményekhez fordulni.

„Itt mindenki fél tőlük és meg van fenyegetve. Nem mondhatsz semmit és nem értesítheted az intézményeket, mert jönnek és elkapnak. Néha napközben is, nem csak éjszaka.”
(fókuszcsoport – nő, 3. település)

A segítség hiányának másik komoly oka, ami súlyosbítja a problémát, az, hogy a bűnözői hálózatoknak lényegében nem kell tartaniuk a rendőrség beavatkozásától.

„Őket [a rendőrséget] nem érdekli. Úgy tesznek, mintha semmit sem látnának. Valaki biztosan informálja őket. Mindenki tud róla, nyílt titok, kik a dílerek, a futtatók és az uzsorások.”

(1. lány gyermekprostituált édesanyja, 3. település)

A rendőrség inaktivitása felveti a korrupció gyanúját is, amire még visszatérünk a későbbiekben. Összességében tehát a szegregált térségekben lévő közösségekben nagyon gyakori a kizsákmányolás, és a hatalmi struktúra alján levő családok gyermekei gyakran válnak, több más bűncselekmény mellett, gyermekkereskedelem áldozatává.

A következőkben a gyermekkereskedelem különböző formáira és a toborzás, illetve kizsákmányolás mechanizmusaira térünk rá. Az itt leírt szegregált közösségekben történő gyermekkereskedelem mellett bemutatjuk a bűncselekmények más jellemző helyszíneken történő formáit is, különös tekintettel a gyermekotthonokra.

6.1. Gyermekkereskedelem: kolduttatás

A gyermekek kolduttatásának formái

Az intézmények és a családok a koldulás különböző formáit említették: családdal együtt végzett koldulás, többnyire kisgyermekkel, valamint kéregetés és hasonló tevékenységek, melyeket tinédzserek végeznek, többnyire 12-13 éves kortól 17-18 éves korig. A családban élő gyermekek, akik koldulásban vesznek részt, többnyire fiatalabbak, 14 év alattiak. A következőkben bemutatjuk a koldulás, illetve a kolduttatás jellemző formáit.

Néhány esetben nem egyértelmű, hogy a család áll-e a koldulás hátterében, vagy a gyermek egyedül végzi azt. Egyik jellemző példa a parkolóban vagy bevásárlóközpontokban pénzt kérő gyermek, aki akár a bevásárlókocsi visszavitelét is felajánlja. A gyermekjóléti szolgálatok említettek ilyen eseteket, és azt mondták, nincs arról információjuk, hogy a család tud-e minderről vagy sem – annak ellenére, hogy az ő jogkörük és felelősségük, hogy ilyen esetekben utánajárjanak a gyermek feltételezhető veszélyeztetettségének, máskülönben mulasztásos jogsértést követnek el.

A koldulás ennél tipikusabb és gyakoribb formája az, amikor a gyermekeket egyértelműen a szülei küldik ki koldulni. Ez számos módon történhet. Találtunk olyan eseteket, melyekben szegény családok a gyermekeiket küldték, hogy élelmiszert kéregessenek ismerősöktől. Az egyik konkrét nagyon szegény család vegyes szocio-ökonómiai státuszú lakókörnyezetben élt, ahol vegyesen laktak szegény és jobb anyagi helyzetű családok. Az édesanya úgy tartotta fenn a családot, hogy a gyermekeket elküldte krumplit, hagymát, olajat stb. kérni. A napi étkezéseiket erre a sajátos koldulásra alapozták, amely ennek a nem teljesen elszegényedett közösségnek a sajnálatán és szolidaritásán alapult.

Egy hasonlóan vegyes szocio-ökonómiai státuszú környezetben egy alkoholista édesanya – válását követően – a közeli boltokba és kocsmákba küldte a gyermekét pénzt kérni a tulajdonostól és a vendégektől. A koldultatás fő motivációja az volt, hogy nem volt munkája, és szüksége volt a pénzre, hogy italt vásároljon. Ez az eset jól példázza azt, hogy az alkoholizmus, amelynek háttérében különböző érzelmi és szociális problémák állhatnak, gyakran családon belüli kizsákmányoláshoz vezethet. Sokszor tehát a kizsákmányolás háttérében eredetileg nem a szegénység áll: az elszegényedés az alkoholizmus következménye. Ennek az édesanyának anyagilag stabil élete volt a férjével, amíg – általunk nem ismert okok miatt – bele nem csúszott az alkoholizmusba, aminek következtében felbomlott a házassága, és ő gyermekével együtt visszakerült eredeti családjához, egy sokkal szegényebb környezetbe.

Szegényebb városrészekben is találtunk olyan családokat, amelyek koldulni küldik gyermekeiket. Kutatásunk során láttuk, hogy a korábban kizsákmányolt gyermekek egy idő után maguk is bántalmazókká válnak, és fiatalabb gyermekeket kényszerítenek arra, hogy nekik kolduljanak.

Emellett a gyermekekkel való koldulás a hajléktalan családok jellemző megélhetési stratégiája is. Szociális munkások említettek olyan eseteket, amikor hajléktalan családok koldulni küldték az 5-6 éves kor körüli gyermekeiket.

A gyermekekkel való koldulás egy másik típus. Ebben az esetben a gyermek általában nagyon fiatal, többnyire csecsemő. Nem áll rendelkezésre információ gyermekkel koldulók háttéréről, ugyanis többnyire eltűnnek,

mire a gyermekjóléti szolgálat vagy a rendőrség megjelenik. A szakemberek azt feltételezik, hogy a Romániából érkező, kisgyermekkel kolduló nők bűnözői hálózatok áldozatai.

A gyermekotthonban élő gyermekek alkotják a gyermek koldusok további tipikus csoportját. Többnyire 12-13 éves koruktól egészen 17-18 éves korukig kéregetnek, amikor is már nem „menő” többé, így komolyabb bűncselekmények felé fordulnak. A gyermekek elhagyhatják az otthonokat, az intézmények nem zártak. Így amikor hivatalos kimenőjük van, bármilyen bűncselekményben részt vehetnek. Bandákba csoportosulnak és pénzt kérnek az utcán, valamint sokszor a járókelőket inzultálják. A kéregetés gyakran összekapcsolódik zsebtolvajlással vagy rablással.

Kényszerítés a koldulás hátterében

A gyermekek koldulásra kényszerítéséhez kapcsolódó fontos kérdés, hogy szervezett bűnözői hálózat része-e vagy egyedi az eset. Említettük korábban, hogy a koldusmaffiát vizsgáló ombudsmani jelentés⁴⁶ – amit a helyi hatóságok jelentéseire alapozott – nem tárt fel szervezett bűnözői hálózatokat a koldulás hátterében. Azonban a hivatalos adatok, amelyekkel a helyi hatóságok rendelkeznek, csupán a valóság egy részét tükrözik. Ahogyan láttuk, a koldulás, különösen a gyermekek által végzett koldulás, többnyire nem kerül jelzésre a hatóságok felé. Ez még inkább így van, amennyiben külföldi állampolgárokról van szó.

Interjúalanyaink szerint Magyarország a romániai koldusok egyik célországa, és ahogyan említettük, a romániai, gyermekükkel kolduló nők esetében feltételezhető, hogy szervezett bűnözés áll a háttérben. Mivel azonban ezeket az eseteket a rendőrség nem vizsgálja, erre nincs bizonyíték, a szakértők viszont látnak bizonyos fokú szervezettséget a koldulás mögött. Például tudatosságot feltételeznek abban, hogy gyakran kerületek határainál koldulnak, ahol a hatóságok nem avatkoznak be, mert a terület közel van a másik kerülethez, ami már egy másik kerületi hatósághoz

46 Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A koldusmaffia és a bérkoldultatás. AJB-2301/2010.

tartozik. A szervezettség mértékéről, illetve hogy ez bünszervezetet takar-e, a szakértőknek sem voltak információik.

Rendőrségi informátoraink említettek olyan eseteket, amikor a kiskorú koldus, aki az utcán kéreget, valamilyen módon meg van csonkítva. Véleményük szerint ez a Romániából érkező kolduló gyermekekre jellemző, a magyarországiakra nem.

Külföldön koldultatott magyar gyermekekről egyetlen interjúalanyunk sem tudott, beleértve az intézményeket és családokat is. Mindazonáltal az intézmények hangsúlyozták, hogy amennyiben egy család külföldre távozik, nem rendelkeznek információval arról, mi történik ezután velük vagy a gyermekekkel. Így akár az is előfordulhat, hogy koldulásra használják őket, azonban ezt semmilyen forrás nem támasztja alá. A gyermekjóléti szolgálat fő problémaként emelte ki, hogy nem tudnak kapcsolatba lépni a hasonló külföldi szolgálatokkal annak érdekében, hogy együttműködjenek a családok támogatásában.

A koldulás terepmunkánk során azonosított típusainál nem derült ki számunkra, hogy a gyermekek valóban emberkereskedelem áldozatai voltak-e vagy sem. Annyi bizonyos, hogy ezek a gyermekek szélsőségesen kiszolgáltatott helyzetben vannak, és sokan bűncselekmények áldozatai, a szexuális kizsákmányolást is beleértve, ami a gyermekkereskedelem minősített esete. Néha a koldulás (és a zsebtolvajlás is) túlélési stratégia azok számára, akik áldozattá váltak, és nem kapnak segítséget az intézményektől.

6.2. Gyermekkereskedelem: zsebtolvajlás

A zsebtolvajlás formái

A gyermekek által elkövetett zsebtolvajlás szintén látens jelenségnek bizonyult. Vannak más, súlyosabb vagy kevésbé súlyos bűncselekmények, amelyek kapcsolódnak a zsebtolvajláshoz, és amelyek az intézmények számára „láthatóbbak”. A zsebtolvajlást és az ehhez kapcsolódó tipikus bűncselekményeket gyakran tinédzserek követik el bandákban. Sokszor gyermekotthonokban lakó gyermekek alkotják a bandákat, megtámadnak más fiatalokat, és megfenyegetik, valamint kirabolják őket.

Az intézményeknek tudomásuk van ezekről az esetekről, azonban nem rendelkeznek információval arról, hogy pontosan hogyan valósulnak meg ezek a cselekmények.

A fiatalok bandái által elkövetett bűncselekmények mellett jellemzőek azok az esetek is, amelyekben a család kényszeríti rablásra vagy más bűncselekmények elkövetésére a gyermeket. Az ilyen esetekben gyakran nem a család meggazdagodásáról, hanem a létfenntartásról, a családtagok ellátásáról van szó. A gyermekeket a szülők megtanítják arra, hogyan lopjanak, és melyik a legjobb és leghatékonyabb módszer. A gyermekek ezekben az esetekben nyilvánvalóan a szüleiknek engedelmessé válnak; általában kisebb bűncselekményekkel kezdik, majd komolyabbakkal folytatják. Vannak azonban a szülők általi kényszerítésnek más formái is: például úgy motiválják a gyermekeket, hogy azt mondják nekik, több élelmet kapnak, amennyiben „több pénzt keresnek”.

Léteznek a gyermekek bűnözésre kényszerítésének olyan esetei, amikor nem a család teszi ezt, hanem inkább a környezet befolyása a felelős a gyermekek kriminalizálódásáért. A szülők ezekben az esetekben gyakran szerhasználók, munkanélküliek, gyermekeiket elhanyagolják, és gyakran mentális problémákkal küzdenek, de nem szükségszerűen bűnelkövetők. Tehát azáltal, hogy a szülők szociálisan és/vagy mentálisan sérültek, nem képesek egészséges neveltetést biztosítani a gyermekeik számára. Így növekszik annak a veszélye, hogy a gyermekeket zsebtolvajlásra vagy rablásra kényszerítik a környéken élő felnőttek. Az egyik példánkban egy fiatal férfi, aki korábban futtatóként dolgozott, elkezdett gyermekeket bűnelkövetésre kényszeríteni és kizsákmányolni a saját környékén. A gyermekek 8-10 évesek voltak, és a férfi ellenőrzése alatt végeztek rablásokat. Ő aztán elvette tőlük az árut, és egy kevés pénzt adott nekik a „munkájukért”. A gyermekek pedig engedelmessé váltak a pénz miatt, és mert senki mástól nem kaptak figyelmet.

Egy másik, szervezettebb bűnelkövetésre utaló példa annak a 16 éves tinédzsernek az esete, aki olyan fiatalok bandája által végzett tevékenységekben vett részt, ahol a bandát magát egy maffia típusú bűnözői hálózat zsákmányolta ki. Az volt a feladatuk, hogy bárókba

besétálva verekedéseket színleljenek. Ezután a maffia emberei megérkeztek, és „biztonsági szolgáltatásokat” nyújtottak a bár tulajdonosai számára. Valójában megsarolták a bár tulajdonosait, ugyanis amennyiben visszautasították a fizetést, a maffia bosszút állt rajtuk. A fiatalok bandája kapott valamennyi pénzt ezért a „munkáért”, amit a tinédzserek többnyire drogokra költöttek, hiszen sokan közülük drogfüggők voltak.

A kortársak hatása vagy nyomása alatt elkövetett bűncselekmények szintén gyakran megjelenő formája a zsebtolvajlásra való kényszerítés. Az idősebb gyermekek betanítják a fiatalabbakat zsebtolvajlásra vagy rablásra. Bizonyos környezetben, különösen a gyermekotthonokban, ahol a gyermekek különböző, de többnyire veszélyeztetett háttérből érkeznek, a gyermekek egymást rántják bele a bűnözésbe.

A koldulás különböző formáihoz hasonlóan, amelyekkel a terepmunka során találkoztunk, nem láttunk olyan eseteket, ahol egyértelmű lett volna a gyermekkereskedelem. Mindazonáltal nagyon fontos, hogy a megkérdezett szakértők elmondása szerint, és ahogy a fenti példákban is bemutattuk, a gyermekek által elkövetett zsebtolvajlás és rablás mögött gyakran jelennek meg a kényszer különböző formái. A bűnelkövető kiskorúakat gyakran kizsákmányolják, tehát egyúttal maguk is bűncselekmény áldozatai.

6.3. Gyermekek (fiúk és lányok) szexuális kizsákmányolására irányuló gyermekkereskedelem

Interjúink és megfigyeléseink alapján igyekeztük a fiúprostitúció tipológiáját megalkotni a kizsákmányolás folyamata szempontjából. Ez nyilvánvalóan erősen leegyszerűsített képet ad, hiszen csak korlátozott számú interjút tudtunk készíteni. Ugyanakkor hasznos lehet, hiszen felvázolja a fiúgyermeket érintő szexuális célú kizsákmányolás fő tendenciáit. Általánosságban több jellemző formáját azonosítottuk. Az első az intézményen belüli toborzás, (ami érinthet fiúkat és lányokat is): ilyenkor gyermekotthonokban élő gyermekek egymást vonják be a prostitúcióba, sőt az is előfordul, hogy az intézmény alkalmazotta(i) közvetít(enek) kiskorúakat klienseknek. Egy másik jellemző típus, amikor a kiskorú fiúnak van egy „mentora”, aki anyagilag támogatja a gyermeket, és valamifajta érzelmi

kötődése is lehet hozzá. Ez lehet egy egyszerű kliens is, aki rendszeresen fiatal fiúkkal alakít ki szexuális-érzelmi kapcsolatot pénz ellenében. Szintén gyakori eset, hogy a gyermekkorú, tehát 18 éves kor alatti fiúk prostitúciója nyilvános (parkok, közterek) vagy részben nyilvános (bárok, internet) terekben zajlik. Emellett jellemző forma még, hogy a futtatók közvetítenek fiúgyermeket a kliensek lakására vagy egyéb privát helyekre. Ez a prostitúció még kevésbé látható formája, ahol a kizsákmányolás és a kényszer általában még nagyobb mértékű, és az emberkereskedelem és a szervezett bűnözés valószínűsége is nagyobb.

Intézményen belüli toborzás

A terepmunkánk kvalitatív adataira támaszkodva azonosítottunk néhány jellemző helyet, ahonnan a fiúgyermek szexuális kizsákmányolásának céljából történő gyermekkereskedelem kiindulhat. Ezek a helyek nem feltétlenül jelentenek földrajzi helyet, sokkal inkább helyszínt jelölnek, pl. egy intézetet.

A gyermekotthonok a szexuális kizsákmányolás céljából történő gyermekkereskedelem fő kibocsátó közege mind a fiúk, mind pedig a lányok esetében.⁴⁷ Számos módja van annak, ahogyan az otthonokban élő gyermekek gyermekkereskedelem áldozatává válnak. Az egyik tipikus eset, amikor a gyermekek az otthonban a társaiktól kapnak információkat a kliensekről. Ez a lányokra és a fiúkra egyaránt igaz. Tehát gyakran maguk a gyermekek toboroznak más gyermekeket az otthonból a kliensek kontaktjának átadásával, vagy próbálják meggyőzni társaikat, hogy szálljanak be a prostitúcióba.

A lányok esetében a meggyőzés leginkább kényszerítés vagy megtévesztés formáját ölti. Tipikus az úgynevezett „loverboy” jelenség,

47 Betlen kutatása fényt derített arra, hogy az állami gondoskodás intézményeiben a gyermekek nagy többsége szexuális célú emberkereskedelem áldozatává válik. A mi terepmunkánk adatai is visszaigazolták ezt. Betlen Anna (2013): Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf. (Utolsó letöltés: 2014.12.01.)

ami elsősorban a lányok szexuális kizsákmányolásának jellemző formája. A futtatók szerelmet tettetnek és udvarlással, ajándékokkal és a szeretet, a szerelem illúziójával tévesztik meg a fiatal, gyakran intézetben nevelkedő lányokat. A lányok az érzelmi bevonódás után könnyebben „rávehető” a prostitúcióra.

„Láttam, ahogyan egy futtató befűzött egy fiatal lányt. Ezek a pasik általában jófiúként viselkednek, és azt mondják, hogy mennyire szeretik őket, mennyire benne vannak. Aztán egy nap azt mondják, upsz, nincs több pénz, valahogy pénzt kellene szerezni. Mi lenne, ha megpróbálnád [a prostitúciót], akkor is szeretni foglak.”
(2. javítóintézeti lány, 1. település)

A megtévesztést és meggyőzést aztán a későbbiekben gyakran erőszakos kényszerítés követi. A lányoknak gyakran kötelezővé teszi a futtatójuk, hogy újabb lányokat toborozzanak az otthonból, így tehát az intézményen belüli toborzás ezekben az esetekben is megjelenik. A fiúk esetében azonban a gyermekotthonon belül történő, ilyen jellegű toborzás és prostitúcióra való kényszerítés jelenléte nem nyert megerősítést.

„A fiúk nem említenek fizikai erőszakot. Nem beszélnek kényszerítésről, és nem beszélnek szemtől szemben a prostitúcióról. Nincs közvetlen kényszerítés, csak közvetett, például: „szeretnél inkább az utcán aludni?” A lányok a prostitúció kapcsán több erőszakról beszélnek.”
(javítóintézet, 1. település)

Az intézményen belüli toborzás ugyanakkor a fiatal fiúk esetében is megjelenik. Az elérhetetlen javak, tárgyak megszerzése motiválja őket, és ezekhez a prostitúció által juthatnak hozzá. Gyakran idősebb, tapasztaltabb fiúk toborozzák a fiatalabbakat. Nekik már vannak klienseik, és egy idő után fiatalabb fiúkat kezdenek megkönyékezni az otthonból, hogy aztán a klienseikhez küldjék őket. Azok a lányok és fiúk, akik érintettek a prostitúcióban, általában valamilyen értékesebb használati tárggyal rendelkeznek, úgy mint mobiltelefon, fehérnemű, ruhák, melyeket a

többiek irigyelnek, így ez felhasználható újabb gyermekek beszerzésére. A gyermekeket általában vonzzák a különböző „jó cuccok”, és az, hogy látják, hogy a társaik ezekkel a tárgyakkal rendelkeznek, valódi motiváció a prostitúcióra.

Terepmunkánk során azt tapasztaltuk, hogy a gyermek áldozatok különféle célú kizsákmányolása, beleértve a fiúgyermekek szexuális célú kizsákmányolását, gyakran előforduló jelenség a gyermekvédelmi intézményekben az egész ország területén. Azt tapasztaltuk, hogy az intézetekben van példa a gyermekek bántalmazására, szexuális kizsákmányolásra és olykor a gyermekkereskedelemre is.

Az egyik interjúalanyunk beszámolt egy olyan esetről, amikor egy gyermekotthonban dolgozó férfi nevelőtanár fiúkat toborzott kliensek számára. Az intézmény korábbi vezetője elmondta, hogy csak véletlenül fedezte fel az ügyet. Az otthonban lakó gyermekek folyamatosan utalgattak a prostitúcióra, majd később kiderült a teljes történetet. Ezek szerint a tanár kliensekhez közvetítette a fiúkat, mindig egy bizonyos hotel mint találkozóhely nevének megadásával. Végül a szóban forgó tanár ellen nem találtak bizonyítékot, és az ellene vallók a nyomozás során visszavonták a vallomásukat. A tanárt más, folyamatban lévő ügye miatt bocsátották el az intézményből, az emberkereskedelmet viszont nem sikerült bizonyítani. Információnk szerint a férfi a mai napig egy hasonló intézményben dolgozik.

Egy másik esetben pedig az egyik terepünkön fiúk szexuális kizsákmányolása céljából zajló gyermekkereskedelem komoly vádjával találkoztunk, melyben feltehetően egy egyház is érintett volt. Interjút készítettünk egy férfival, aki az egyik egyház papjaként dolgozott, és aki korábban feljelentést tett az egyház ellen sikkasztás és más gazdasági bűncselekmények miatt. Interjúalanyunk – a saját esetéhez bizonyítékokat gyűjtendő – magánnyomozásba kezdett, amikor is gyermekkereskedelemtől és pedofiliáról szóló történetekbe botlott. Többek között egy konkrét személy neve is felmerült, aki fiúgyermekeket közvetített egyházi személyek részére egy gyermekotthonból. Ezeket a bizonyítékokat is csatolta a feljelentéséhez, de végül nem történt semmi, ugyanis nem volt áldozat, aki feljelentést tett volna és tanúskodott volna.

Szegregált környezetekben megjelenő prostitúció

Ahogy az korábban jeleztük, a szegény, szegregált lakókörnyezet (városrész vagy település) fontos rizikófaktort képvisel a gyermekkereskedelem szempontjából. A prostitúció kapcsán arra jutottunk, hogy ez inkább a lányok számára jelent kockázati tényezőt, a fiúk számára kevésbé. Vizsgálódásunk során találkoztunk olyan esettel, ahol az uzsora által eladósodott családok gyermeklányai kerültek bele a gyermekkereskedelembé. Ezekben az esetekben az uzsorások a futtatók, és megszarolják a családokat, hogy amennyiben nem tudják fizetni az adósságaikat, elviszik a lányukat prostituáltként dolgozni. Ez a fajta kizsákmányolás vagy adósrabszolgaság lánygyermekes esetében tipikusnak mondható, és interjúalanyaink nagy része egyetértett abban, hogy sosem hallottak arról, hogy hasonló történt volna fiúgyermekkel. Azt is megemlézték, hogy a futtatók bejárják a gettószerű környékeket, és olyan lányokat keresnek, akiket pár éven belül prostitúcióra kényszeríthetnek. Ugyanakkor – ahogyan azt a szegény, szegregált városrészek lakói elmondták – a prostitúció olyannyira elterjedt, társadalmilag elfogadottá és toleráltrá vált az adott közegben, hogy gyakran a nők, vagy akár kiskorú lányok is, a gazdasági kényszer hatására, munkalehetőségek hiányában maguk keresik meg a futtatót. Ezekben az esetekben nem fizikai, hanem gazdasági kényszer mutatkozik, vagyis a munkalehetőségek és a pénz hiányából fakadóan a nők maguk döntenek a prostitúció elkezdéséről. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a későbbiekben ne lehetnének kizsákmányolva futtatói által. Azt azonban a megkérdezettek is megerősítették, hogy a szegregált településeken nem jellemző a fiúprostitúció. Egy szegregált városrész szociális munkása szerint ebben szerepet játszik az is, hogy a szegénytelepeken maga a homoszexualitás is szégyenteljes dolognak számít.

Mentorokkal való viszony

A fiúknak lehet ún. mentoruk, barátjuk, állandó kapcsolatuk, amelyben a mentor támogatja a fiút. A mentor egyúttal kliens és akár érzelmileg is kötődhet a fiúhoz. Nem futtató abban az értelemben, hogy nem keres pénzt

a fiú kizsákmányolásával, bár „kölcson is adhatja” őt a barátainak, és ebben az esetben tette (minősített) emberkereskedelemnek számít.⁴⁸ A mentorok szexuális igényeik kielégítése céljából létesítenek kapcsolatot a fiúkkal, nem az anyagi haszonszerzés az elsődleges motiváció.

Az általában szegény családból származó és veszélyeztetett helyzetben lévő fiúgyermek szállítását és ételt kaphatnak a mentorukkal való együttlért cserébe. Más esetekben idősebb férfiak szexuális kapcsolatot létesítenek fiatal fiúkkal, akiknek az együttlért cserébe pénzt és ajándékokat (pl. ruhát, mobiltelefont) adnak. Ezek a fiatal fiúk sokszor vidéki gyermekotthonokból jönnek.

Amíg a lányoknak szinte minden esetben van futtatójuk, aki ráveszi, kényszeríti őket a prostitúcióra, és elveszi az ebből megkeresett pénzt, a fiúknak mentoraikkal kell szexuális kapcsolatba lépniük. A mentorokkal folytatott viszony megélhetés érdekében folytatott szexuális kapcsolatként értelmezhető, melyben a mentor szexuális kényszerítést és visszaélést követ el a gyermekkorú fiúval szemben.

„Egy idősebb meleg férfi sosem fogadná el érzelmileg, hogy van egy fiatal, szép fiú, és más férfiakkal is együtt van. Ez nem történik meg a való életben. (...) Ha egy idősebb férfi magához vesz egy fiatal fiút, mindent megvesz neki, fizeti az iskoláját, de nem viselkedik úgy, mint egy strici. Épp az ellenkezőjét hallottam, amikor a fiú és a férfi szerelembe estek, és a srác abbahagyta a prostitúciót.”
(transzvesztita, 2. település)

Találkoztunk azzal a jelenséggel is, amikor fiú prostituáltakat idősebb nők tartanak ki, vagy fizetnek szexuális szolgáltatásaikért. Ez általában a férfi kliensekhez hasonlóan működik, azaz az idősebb nő támogatja a fiút azzal, hogy szállást és ételt biztosít számára. Sokan közülük akkor találják magukat ebben a helyzetben, amikor 18 évesen kikerülnek a gyermekotthonból.

48 „(..) Aki más kizsákmányolás céljából (..) átad..” 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 192. §

Sok hasonlóság mellett számos különbséget is felfedezhetünk aközött, ahogyan a fiúkat és a lányokat kizsákmányolják. Az egyik tipikus különbség, hogy bár a fiúknak is lehet „mentoruk”, sokkal kevésbé gyakori, hogy sok ember él abból a jövedelemből, amihez a prostitúció által jutnak. A lányok esetében a prostitúció legjellemzőbb és legelterjedtebb formája, amikor a lányok vagy nők férje, barátja vagy teljes családja és gyermeki élnek a tevékenységéből.

Nyilvános vagy félig nyilvános helyek

Közismert tény, és ezt intézményi képviselőkkel készített interjúink is megerősítették, hogy a nagyobb városokban vannak fiú gyermekprostituáltak bizonyos parkokban és tereken. A fővárosban például a Nyugati pályaudvar és a Népliget a férfiprostitúció nyilvános helyszínei. Megfigyeléseket végeztünk a Népligetben; láttunk fiatal fiúkat és különböző korú és társadalmi hátterű klienseket. Nem tudtunk interjút készíteni velük, így nem ismerjük ezeknek a fiúknak a hátterét, de igyekeztünk más forrásokból információkat gyűjteni. Figyelemmel kísértünk olyan internetes oldalakat, ahol a kliensek és prostituáltak találkoztak beszélnek le, vagy ahol a fiúk más fiúknak adnak tanácsot arra vonatkozólag, hogy mit csináljanak a parkban, hogyan viselkedjenek a klienseikkel.

Egy másik esetben pedig, ahol megjelent a fiúgyermek szexuális kizsákmányolása, egy nagy kiterjedésű, szervezett bűncselekmény volt valószínűsíthető. Véletlenül talákoztunk egy 18 év alatti fiúval egy közparkban, ahol prostituáltként dolgozott. Interjút adott nekünk, és beszélt az életéről. Romániából érkezett egy kicsi és szegény faluból, és 9 éves korában valószínűleg pénzért eladták a szülei idegeneknek, akik aztán Magyarországra hozták. Azóta az országban tartózkodik, és prostituáltként dolgozik. Ahogyan azt a beszámolójából kivettük, valószínűleg egy bűnözői hálózat közvetített gyermekeket Romániából. A hálózat feltételezhetően továbbra is működik, hiszen a fiú elmondta, hogy most, hogy idősebb lett, fiatalabb fiúkat kell arra tanítania, hogy mit csináljanak a kliensekkel.

Interjúink bizonyosága szerint gyermekotthonos fiúk is gyakran járnak ki nagy, központi terekre, ahol készpénzért – beszámolók szerint

5000 Ft körüli összegért – ajánlanak fel szexuális szolgáltatásokat. A gyermekvédelmi intézmények megkérdezett munkatársai szerint hatalmas szakadék van a fiatal fiúk anyagi igényei és az intézmény által biztosított szolgáltatások között, így a tinédzser fiúk más módokat találnak arra, hogy hozzájussanak a jobb ruhákhoz, cipőkhöz, mobiltelefonokhoz stb. Az egyik ilyen mód a prostitúció.

A fiúprostitúció azonban nem csak a fővárosban van jelen a közterületeken. A többi terepünkön is azonosítottunk bizonyos utcákat és tereket, ahol fiúprostitúcióval lehet találkozni. A vasútállomások szintén tipikus helyszínei a kliensekkel való találkozásnak. Ezeknek a fiúknak a háttéréről kaptunk információt. Vannak fiúk, akik gyermekotthonban laknak és droghasználók, és azért végzik a prostitúciót, hogy abból megvegyék a drogokat.

„Azért csinálta, hogy hozzájusson a drogokhoz. (...) Olyan helyekre ment, ahol pénzt vagy drogot kapott a szolgáltatásaiért. De nem tudok striciről vagy bűnözői hálózatról.”
(nevelőszülő, 2. település)

Egy másik, állami gondozásban felnőtt fiú most egyedül él és szerhasználó lett.

„A vasútállomáson dolgozik, és idősebb férfiaknak árulja magát. Van egy lakása, amit az állami támogatásból vett, amikor kikerült az állami gondozásból. Fenn kell tartania a lakást. És mivel nem tudja kezelni a nyomorúságos helyzetét, drogokhoz és alkoholhoz nyúl. Néha látom az utcán, de nem ismer fel. (...) A vasútállomás végében találkozik ezekkel az idősebb férfiakkal, akik odamennek hozzá, fizetnek neki vagy hazaviszik.”
(2. nevelőszülő, 2. település)

A melegbárokát nevezhetjük félig nyilvános tereknek, hiszen általában csak válogatott közönséget engednek be. Az egyik homoszexuális interjúalanyunk elmondása szerint vannak olyan fiú prostituáltak a melegbárokban, akik valószínűleg 18 év alattiak. Gyakran látja őket, de nagyon elővigyázatosak, csak rendszeres vendégekhez mennek oda, az

újakhoz nem, ugyanis félnek, hogy az illető rendőr, vagy bárki, aki azért jött, hogy ellenőrizze a bárt.

Az egyik, prostituáltként dolgozó informátorunk szerint a melegbárokban is több formában jelenik meg a prostitúció. Három kategóriát különböztetett meg a férfi klienseket ellátó prostitúcióban dolgozók körében: az első olcsó motelektben dolgozik, és ott fogadja a vendégeket, a második az „exkluzív prostituált”, akinek VIP ügyfelei vannak és a harmadik, aki a pornóiparban dolgozik. Véleménye szerint látszólag felnőttekről van szó, ám a prostitúcióval kapcsolatban megjegyzi, hogy „általános szabály, hogy nem 18 éves korban kezdődik”. Sokan közülük úgy válnak prostituálttá, hogy már gyermekként belekerülnek.

A fiúprostitúció másik, félig nyilvános formája az internetes oldalakon, bevásárlóközpontokban vagy partikon zajlik. Az internetes prostitúció, ahogyan azt már korábban említettük, meglehetősen elterjedt, és azt feltételezzük, hogy a gyermekkereskedelem kulcsfontosságú eleme. Nem tudtunk mélyebben beleásni a kérdésbe, így csak néhány előzetes információnk van arról, mi történik az internetes oldalakon. Ezek többnyire társkereső oldalak, ahol 18 év alatti fiúk partnert keresnek, vagy nyíltan kínálják szexuális szolgáltatásaikat. Néhány informátorunk állítása szerint fiatal középosztálybeli fiúk között is előfordul, akik az idejüket bevásárlóközpontokban töltik, hogy pénzért szexuális szolgáltatásokat ajánlanak csak úgy, szórakozásból. Többnyire olyan gyermekekről van szó, akiket a szüleik érzelmileg elhanyagolnak.

A szexuális célú kizsákmányolás rejtettebb és szervezettebb formája

A gyermekprostitúció rejtettebb, nehezebben látható és elérhető formái esetében feltételezhetően kiterjedtebb bünszervezetek állnak a gyermekek kizsákmányolása mögött. Információink szerint nagyon fiatal fiúkat és lányokat is kényszerítenek prostitúcióra, de ezek a gyermekek nem az utcai prostitúcióban jelennek meg, hanem futtatóik viszik őket a kliensekhez. A kliens „megrendeli” a gyermekeket, és a futtatók a megadott címre vagy valamilyen meghatározott helyre viszik őket. Egyikőjük, egy romániai fiú, aki egészen biztosan gyermekkereskedelem áldozata, és akiről már

korábban említést tettünk, elmesélte, hogy a 14 év alatti fiúkat nem viszik az utcára, hanem együtt maradnak más gyermekekkel, és futtatóik a kliensek megrendelésére viszik őket házhoz. Ahogy elmondta, ő maga is így nőtt fel: amikor 14 éves lett, kiküldték az utcára, és azóta is ott dolgozik.

Határokon átívelő, fiúkat érintő gyermekkereskedelem

Ez a fent említett eset a határokon átívelő gyermekkereskedelem tipikus példája. A romániai fiút, és feltételezhetően más gyermekeket is, egy bűnözői hálózat közvetített Magyarországra szexuális kizsákmányolás céljából.

Az elmúlt években egyre növekvő számban jelentek meg magyar női prostituáltak különböző európai városokban, sokszor az egyik legnépesebb prostituáltcsoportot alkotva.⁴⁹ Ugyanakkor a fiúkat illetően nem ez a helyzet: a külföldi prostitúcióban a magyar fiúk száma alacsonyabb más nemzetekhez képest.⁵⁰ Egyik prostitúcióban érintett férfi informátorunk szerint valójában sok magyar férfitprostituált van Svájcban, akik nem az utcán, hanem inkább bárókban dolgoznak, ezért kevésbé láthatóak. Tapasztalatai szerint a fiatalabb fiúkat az országban maradnak, és az idősebbek mennek külföldre.

Akiskorú lányok és fiúkszexuális célú külföldi gyermekkereskedelmének látenciája miatt nem igazán tudjuk megítélni a jelenség mértékét. A lány prostitúcióról szóló beszámolók alapján tudjuk, hogy vagy hamis dokumentumokkal viszik ki őket, vagy illegális bárókban dolgoznak, ahol nem ellenőrzik a korukat.

Szerhasználat

A gyermekek szexuális kizsákmányolásának egy másik fontos aspektusa a drogok kérdése. A '90-es évek végéről származó felmérés adatai szerint a

49 Pl. a holland Comensha szervezet adatai szerint 2011-ben, 2012-ben és 2013-ban a magyar nők alkották a második legnagyobb csoportot Hollandiában. http://mensenhandel.nl/files/Jaarcijfers_2013_def.pdf

50 Itt nagyon kevés forrásra tudtunk támaszkodni. Elsősorban informátoraink megállapításait és médiaforrásokat vettünk alapul, amelyek külföldi országokban zajló fiúprostituációról számoltak be, említést téve a prostituáltak állampolgárságáról is.

prostitúcióban részt vevő fiúk kemény drogokat használnak.⁵¹ A lányoknak is adnak kábítószerrel a futtatóik, de általában könnyű drogokat, annak érdekében, hogy tudjanak dolgozni. A megkérdezett szakemberek véleménye szerint a fiúk a szégyen miatt nehezebben birkóznak meg a prostitúcióval. Ez a pszichés teher vezeti őket a kemény drogok használatához. Vagy otthagyják a prostitúciót, vagy drogfüggőkké válnak. Azt találtuk, hogy a gyermekbántalmazás jelenléte meghatározó a prostitúció és az ezzel összefüggésben álló kábítószer-használat mögött. Azok a gyermekek, akiket bántalmaztak, könnyen nyúlnak drogokhoz, és ahogyan azt a korábbi példáinkban láttuk, a fiúk számára a szerhasználat komoly rizikófaktort jelent a prostitúcióba való bekerülés szempontjából.

„A drogok miatt megváltozik a személyisége, egyszer csak ebben a helyzetben találja magát. Először pénzt akar keresni, jobb életet akar, vagy el akar menni otthonról, kitörni egy bántalmazó környezetből. Egyszer végeztem egy kisebb kutatást Budapesten, és az derült ki, hogy a drogkarrier mögött gyakran a gyermekkori bántalmazás áll. Csak ki akarnak törni mindenből. És lehetetlen megszabadulni a drogtól. Belerántják őket, drogokat kell szedniük. És ha egyszer elkezdik, már nem a pénzkeresés számít, hanem a drogok megszerzése. Végül pedig HIV-ben vagy hepatitisben meghalnak, hatalmas a kockázat.”
(transzvesztita, 2. település)

51 Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció. Semmelweis Kiadó, Budapest.

7. INTÉZMÉNYI ÉS ATTITŰDBELI PROBLÉMÁK A GYERMEKKERESKEDELEM ÁLDOZATAINAK AZONOSÍTÁSÁBAN ÉS A MEGELŐZÉSBEN

Ahogy az 5. fejezetben említettük, számos olyan kockázati tényező van, ami a gyermekek veszélyeztettségére utal és növeli a gyermekkereskedelem áldozatává válásának valószínűségét. Ezek között a gyermekbántalmazás problémáját, a szülők általi elhanyagolást, a szülők és gyermekek szerhasználatát, valamint az állami gondozásban élő gyermekek helyzetét találtuk a legkritikusabb tényezőknek. Ahhoz, hogy értékelni tudjuk, vajon a gyermekvédelmi rendszer képes-e a gyermekek áldozattá válásának megelőzésére, meg kell vizsgálni, hogyan kezelik a gyermekvédelmi intézmények ezeket a kockázatokat.

Ebben a fejezetben egyfelől azt vizsgáljuk, hogy hogyan ismerik fel az intézmények a gyermekek veszélyeztettségét, a potenciális áldozatokat, illetve a már áldozattá vált gyermekeket. Emellett a gyermekkereskedelem megelőzésére is összpontosítunk: mit tesznek, milyen lehetőségeik vannak beavatkozni, amennyiben fennáll a gyermekkereskedelem veszélye. Elsősorban azokról az intézményekről lesz szó, amelyeknek az a feladatuk, hogy megelőzzék a veszélyeztetett gyermekek áldozattá válását. Ezért a következőkben a „valós áldozatok” – vagyis akik már ténylegesen gyermekkereskedelem áldozatai lettek – helyett a „potenciális áldozatok” problémáit tárgyaljuk, azokét, akik még nem váltak kizsákmányolás vagy gyermekkereskedelem áldozataivá, de körülményeiknél és élethelyzetüknel fogva ez bármelyik pillanatban bekövetkezhet. A „valós áldozatokkal” kapcsolatos áldozatvédelem és áldozatsegítés kérdéseivel a következő fejezet foglalkozik.

Elsőként a gyermekvédelmi és más kompetens intézmények és szereplők (szociális szolgáltatók, civilek, rendőrség) általános problémáit fogjuk tárgyalni, amelyek a Gyermekvédelmi Törvény értelmében a gyermekek áldozattá válásának megelőzésében töltenek be meghatározó szerepet. Az intézményrendszer működési nehézségei miatt azonban a gyermekek gyakorta bántalmazás és más erőszakos bűncselekmények elszenvedőivé válnak, ami egyben a gyermekkereskedelem potenciális áldozataivá is teszi őket.

A fejezetben a problémákat okozó mulasztásokért felelős legfontosabb intézményi és rendszerszintű hiányosságokkal, illetve ezekhez kapcsolódó attitűdbeli problémákkal foglalkozunk. Megnézzük, hogy hogyan történik a potenciális áldozatok azonosítása, és hogy vajon az intézmények képesek-e megelőzni, hogy a gyermekek áldozatul essenek a gyermekkereskedelemnek.

A gyermekkereskedelem áldozatainak azonosítási folyamatával kapcsolatban számos jellemző problémát említhetünk: a gyermekeket illetően a kényszerítés és a szabad akarat fogalma körüli zavar, eltérő definícióik használata a „gyermek” fogalmának meghatározására, az alapvető ismeretek hiánya az emberkereskedelem jelentését és a kapcsolódó jogi kategóriákat illetően, a gyermekkereskedelem áldozatait segítő állami, illetve civil rendszer teljes hiánya. Ezek mind hozzájárulnak a gyermekkereskedelem különböző formáinak magas látenciájához.

7.1. Intézményi problémák a jelzőrendszer működésében: az (újra) áldozattá válás megelőzése és a veszélyeztetettség esetén való jelzés

A jelzőrendszer vonatkozásában a legkomolyabb problémák strukturális kérdésekhez kapcsolódnak: az intézményeknek nincsenek meg az eszközeik, a kapacitásuk vagy éppen a megfelelő tudásuk, hogy megelőzzék, hogy a gyermekek emberkereskedelem áldozatává váljanak.

A gyermekvédelem és az emberkereskedelem elleni küzdelem területén dolgozó megkérdézett civil szervezetek azt állítják, hogy általánosságban nagyon gyenge lábakon áll Magyarországon a gyermekjogok védelme. Az állami intézmények működése nem hatékony, ugyanakkor nagyon kevés civil szervezet foglalkozik a témával. Az emberkereskedelem gyermekkorú áldozatainak tekintetében a gyermekvédelmi rendszer elégtelenül működik

csakúgy, mint a gyermekvédelmi jelzőrendszer. A következőkben azt vizsgáljuk meg, hogy melyek az egyes intézménytípusok gyenge pontjai.

A gyermekjóléti szolgálat problémái az áldozatok azonosításában, illetve az áldozattá válás megelőzésében

A családsegítő és gyermekjóléti intézmények egyaránt fontos szerepet kell, hogy játsszanak a gyermek áldozattá válásának megelőzésében, a másodlagos prevencióban, illetve az áldozatok ellátásában és reintegrációjában. Az intézményeknek – a jogszabályok szintjén – rendelkezésükre állnak eszközök a potenciálisan veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek elérésére. Ennek ellenére az áldozattá válás megelőzése, tehát az időben való közbelépés sok esetben nem történik meg, és ennek több oka van.

Terepmunkánk során úgy tapasztaltuk, hogy az intézmények munkatársai gyakran nem rendelkeznek elegendő információval, tapasztalattal és szakmai háttértudással, illetve kapacitással a veszélyeztetettség és az emberkereskedelem áldozatainak felismeréséhez.

A közösségekben dolgozó gyermekjóléti szolgálatok ugyan általában tudatában vannak a gyermekekre leselkedő veszélyeknek, de az egyetlen eszközük a közbelépésre az, hogy javasolják a gyermek családból való kiemelését. A védelembé vételről és a családból való kiemelésről a gyámhivatal dönt. A családból való kiemelés sok esetben gyermekotthonba való áthelyezést jelent. A gyerekek közül sokan már a gyermekotthonba kerülés előtt érintettek a prostitúcióban, ennek ellenére a szociális munkások azt állítják, hogy semmit sem tudnak tenni ennek megelőzése érdekében. A gyerekek általában azt mondják, hogy saját akaratukból csinálják, de a szociális munkások feltételezik, hogy vannak olyan emberek a háttérben, akik ráveszik a lányokat a prostitúcióra. Több szociális munkás számolt be arról, hogy próbálnak beszélni a fiatalokkal, de a prostitúció által hozzáférhető anyagi javakkal szemben nem tudnak elég vonzó alternatívát nyújtani a gyerekeknek.

Elmondásaik alapján a gyerekek kamaszkorukra érzelmileg már gyakran annyira sérültek – miután általában diszfunkcionális családokban, sérült érzelmi kapcsolatokban nőttek fel –, hogy nem tudják megvédeni

magukat, sőt gyakran tudatában sincsenek a szexuális kizsákmányolásnak. A helyi szociális munkások beszámolója alapján ez általában a lányokra igaz, vagy legalábbis ők nem találkoznak a fiúprostituáció jelenségével.

A gyermekjóléti szolgálatok számára elérhető valódi eszközök hiánya miatt néhány helyen általában igyekeznek a „problémás gyerekeket” a szakellátás rendszerébe áttolni. Ez feszültséget okoz az alapellátás szolgáltatásai és a szakellátás között.

„A gyermekjóléti szolgálatok egységei túlterheltek, és a kezelt esetek száma meghaladja az elvártat. Örülnek, ha a problémás gyerekek elmennek, és nekik nem kell foglalkozniuk velük.”
(gyermekjóléti szolgálat, 1. település)

Míg a működési nehézségek és a szakmai eszközök hiánya miatt sok helyen a „problémáktól való megszabadulás” a fő tendencia, addig más helyeken a gyermekjóléti szolgálat szociális munkásai rendkívül körültekintően járnak el a gondozásukban lévő gyermekek ügyében. Úgy gondolják, hogy kemény dilemmával szembesülnek, amikor arról kell dönteniük, hogy egy gyermek állami gondozásba kerüljön-e. Az alap- és a szakellátásban dolgozó szociális munkások egyaránt úgy látják, hogy a gyermekvédelmi rendszer jelen állapotában nem hatékony a gyermekek áldozattá válásának kezelésében.

„Két rossz megoldás közül kell választanunk. Tehát én a kevésbé rosszat választom. Alapvetően az a feladatom, hogy amennyiben az alapellátás nem tudja kezelni, akkor szakellátásba helyezem. Ugyanakkor nagyon jól ismerjük egymás problémáit, egyhajóban evezünk, így az állami gondozásba vétel sokszor nem megoldás a gyermek számára, csak a probléma áthelyezését jelenti.”
(fókuszcsoport, 2. település)

Néhány esetben csak akkor kezdik el a gyermek családból való kiemelésének és intézményi vagy nevelőszülői elhelyezésének folyamatát, ha a drog vagy egyéb kockázatok megjelennek (gyermekbántalmazás, elhanyagolás). A késői beavatkozás sokszor annak is a következménye, hogy a leghátrányosabb helyzetű, legveszélyeztetettebb régiókban és

közösségekben az alapellátásokat végző szolgálatok jellemzően túlterheltek, létszámhiánnyal küzdenek, túl sok az ügyfél és az adminisztrációs munka. Az alkalmazottak alulfizetettek, bizonyos problémákra nincs szakember, és alapvetően eszközük sincs arra, hogy hatékonyan segítségek a családokat, megelőzve ezzel a gyermekek áldozattá válását.

Az állami gondozás során a gyermekotthonokban mind a fiúk, mind pedig a lányok ki vannak téve a prostitúció magas kockázatának, és az intézmények tisztában vannak vele, hogy szexuális célú gyermekkereskedelem folyik az otthonokban élő gyermekek rovására. Néhány szakértő azt állítja, hogy az állami gondozásba kerülés a gyermekek számára tulajdonképpen egyenes út a prostitúcióhoz.

Az ellátórendszer intézményei mellett a szülőknek is jelentős felelősségük van a gyermekek áldozattá válásának megelőzésében. Amikor nem a családon belül történik a kizsákmányolás, a család felelőssége abban áll, hogy segítségért forduljon a veszélyeztetettség megszüntetése, az áldozattá válás elkerülése miatt, ehhez viszont az szükséges, hogy a szülő felismerje a bűncselekményt és merjen a rendőrséghez fordulni vele.

Az egyik sérülékeny közösségben, ahol a terepmunkánkat végeztük, a nők arról panaszkodtak, hogy nem tudják megvédeni a gyermekeiket. Egy olyan környezetben, ahol magas a bűnelkövetés aránya, a szülők sok esetben hasztalannak érzik, hogy a gyermekjóléthez vagy a rendőrséghez forduljanak, hiszen ez utóbbiak intézményi eszközei a beavatkozásra korlátozódnak, illetve sok esetben nem is szándékoznak beavatkozni, mint ahogy a rendőrség esetében – számos interjúalanyunk elmondása szerint – gyakran előfordul.

Egy olyan szakiskola tanára, ahol sok a veszélyeztetett gyerek, megosztott velünk egy esetet, amikor a szülők képtelenek voltak a gyermekeiket megvédeni:

„Néhány évvel ezelőtt volt egy ilyen esetünk. Sok gyerek említette egy személy nevét, és hogy voltak nála. A rendőrség semmit sem tett, valószínűleg nem akartak. X-ben lakott, és sok gyerekünk nem jött iskolába, mert nála voltak. Néhány szülő bejött hozzám és mondta, hogy nem tudja megakadályozni, hogy odamenjen a gyerek. Volt egy szülő, aki bezárta a

gyerekét a szobába, de az kimászott az első emeleti ablakból, és a férfinál töltött néhány napot. Azt gyanítottam, hogy valami furcsa dolog történik, de a gyerekek azt mondták, hogy csak szeretnek ott lenni, zenét hallgatnak és chips-et esznek.”
(szakiskolai tanár, 2. település)

Ez jól illusztrálja, hogy olyan esetekben is gyakran mulasztanak el lépéseket tenni a felelős felnőttek és intézmények, amikor a gyermek áldozattá válásának nyilvánvaló esetéről van szó. Itt egyfelől a tanár elmondása alapján a rendőrség sem tett semmit, valamint magának a tanárnak is felelőssége lett volna utánajárni az ügynek és további lépéseket tenni a helyzet elfogadása helyett. Itt tehát elsősorban nem eszköztelenségről, hanem a szándék hiányáról beszélhetünk.

Mindent egybevetve azt mondhatjuk, hogy a gyermekvédelmi rendszer alap- és szakellátása is problémákkal küzd, és egyik sem képes hatékonyan megelőzni a gyermekek áldozattá vagy ismételt áldozattá válását. Bizonyos helyeken ez feszültségeket okoz, máshol, ahol az intézmények között jobb az együttműködés, ezt inkább egyfajta dilemmaként látják. Bármi azonban a helyzet az együttműködés és jó szándékú segítség terén, a végeredmény ugyanaz: a rendszer általában nem tudja kezelni a veszélyeztetett gyermekeket.

Gyermekotthonok problémái az (új) béli áldozattá válás megelőzésében

Ahogy arra már rámutattunk, a gyermekotthonokban élő gyermekek alkotják a gyermekkereskedelem szempontjából leginkább kiszolgáltatott és veszélyeztetett csoportot. A gyermekotthonokban dolgozó nevelők és szociális munkások szerint az a legfőbb probléma, hogy amikor a veszélyeztetett gyermekeket kiemelik a családból és állami gondozásba helyezik, már túl késő: hiszen már traumákat szenvedtek el, áldozattá váltak, számos pszichológiai és viselkedési problémájuk van, amit nehéz és nem is tudnak kezelni. Mivel a gyermekotthonokban nincs megfelelő számú képzett szakember, a gyermek dokumentumai pedig sokszor nem tartalmazzák a családból való kiemelés valódi okát (például a bántalmazás

gyanúját), ezért a szakemberek a traumákra és egyéb pszichológiai és egészségügyi kérdésekre gyakran nem figyelnek fel és nem kezelik őket. Ennek egyik következménye, hogy a gyermekek folyamatosan elszöknek az otthonból, és általában kriminalizált környezetbe kerülnek, vagy újra áldozattá válnak.

Magyarországon a javítóintézetek (fiatalkorúak előzetes letartóztatása) kivételével a gyermekotthonok nyitott intézetek, míg néhány más országban a gyermekek védelmének érdekében inkább zártak. A kommunista rezsim öröksége miatt, ahol a gyermekotthonok szigorúan zártak voltak, az új rendszerben a mainstream irányzat a nyitott intézeti formát támogatta és hozta létre. Az (újból) áldozattá válás egyik oka tehát az, hogy a gyermekotthonok nyitottak, és a 14 év feletti gyermekek hivatalosan is elhagyhatják az otthont, amennyiben erre a nevelők engedélyt adnak. Sokan közülük éppen ilyen engedélyezett kimenők során kerülnek bele a gyermekkereskedelembé. Gyermekotthonok igazgatói említették, hogy a futtatók gyakran az otthon előtt várják, hogy kimenjenek a gyermekek, és rögtön viszik is őket. Az otthonok legtöbbször teljesen tudatában vannak annak, hogy mi zajlik, de nem akarnak, vagy nem tudnak lépéseket tenni annak érdekében, hogy ezt megállítsák.

„Amikor itt volt, biztosan voltak kliensei. Amikor kimenője volt, újruhákbanjött vissza. Szóval kapott valamit a szolgálatásaiért.”
(gyermekek átmeneti otthona, 1. település)

A gyerekek gyakran el is szöknek a kimenőjük alatt. Egyszerűen nem mennek vissza az otthonba. Az otthonok munkatársai azt állítják, hogy ismerik a gyerekeket és tudják, hogy egy idő után vissza fognak térni. Véleményük szerint a legtöbb szökött gyermek a családjához megy, illetve ha serdülőkről van szó, a barátjukhoz, szeretőjükhöz. Emiatt azonban gyakran nem tesznek nagy erőfeszítést az eltűnt gyerekek ügyében. A szökést jelentik ugyan a rendőrségnek, hiszen a gyerek eltűnése után 24 óra elteltével kötelesek azt megtenni, de sem ők, sem a rendőrség nem keresi intenzíven a gyerekeket, különösen, ha „rendszeres szökőkről” van szó. Jellemző azonban, hogy a gyermekkereskedelem és az áldozattá válás legnagyobb részt az alatt történik, amíg a gyerek szökésben van.

„A gyerekeket prostituáltként találják az utcán, visszaviszik az otthonba, de egy óra múlva újra kint vannak.”
(gyermekjóléti szolgálat, 3. település)

Az elszökött, majd a gyermekotthonba visszavitt gyerekeket a nevelők megkérdezik arról, hogy mi történt velük, amíg szökésben voltak, követtek-e el bűncselekményt, vagy bűncselekmény áldozataivá váltak-e. Az általános válasz az, hogy semmi sem történt, és az otthon ezt nyugtázva nem tesz további erőfeszítéseket, hogy többet megtudjon. Interjúalanyainak elmondása szerint általában csak akkor tesznek lépéseket, ha a gyereknek látható fizikai sérülései vannak. Az otthonok gyakran csak később, a többi gyerektől szereznek tudomást a bűncselekményekről.

Minden gyermekotthon szembesül az ismételt szökések problémájával, és tehetetlen ezzel kapcsolatban. A gyerekek megérkeznek az otthonba, majd az eltávozások alkalmával elszöknek, aztán visszamennek, vagy gyakran a rendőrség visszaviszi őket. A gyerekek nem kötődnek az otthonhoz, nem értik, miért kell ott lenniük, jobban kötődnek a családjukhoz vagy éppen a futtatóikhoz. Ez egy ördögi kör a gyermekotthonok számára, mivel nem tudják elérni, hogy a gyermek igazán otthon érezze magát, ezért ő folytonosan elszökik.

A beszámolók szerint a gyermekek nem kapják meg azt a szeretetet és törődést, amire szükségük lenne, így a szökések nagy számának ez az egyik fő mozgatórugója. Azt szintén említették a gyermekek, és az intézményi interjúk is megerősítették, hogy sok helyen nagyon kevés programot szerveznek az otthonokban, hiszen folyamatosan szakemberhiánnyal küzdenek, és speciális programokat csak ritkán, pályázatok formájában képesek megvalósítani. A gyerekek gyakran egyszerűen unatkoznak:

„Nincs mit csinálunk, nincs tévé, nincs számítógép és még zenét sem hallgathattunk, mert a nevelőinknek papírmunkát kellett végezniük, és a zene zavarta őket.”
(1. nevelőintézeti fiúgyermek, 3. település)

Ez különösen igaz, mióta az iskolakötelezettség korhatára 16 évre csökkent. Sok olyan gyermek van az otthonokban, aki eléri a 16 éves

kort, és mivel nem kötelező iskolába járni, egyszerűen kiesik az oktatási rendszerből. Nincs mit csinálniuk, és az otthonok számára nehézséget okoz lefoglalni ezeket a gyerekeket.

Azok a gyerekek, akik állami gondozásban élnek vagy éltek, ezen felül még a gyermekotthonok számos hiányosságát említették. A legextrémebb esetekben az intézményben dolgozók által elkövetett bántalmazásokról beszéltek. Ezek az esetek személyes beszámolóiban bukkantak fel, de arról nem tudunk, hogy valaha kivizsgálták volna azokat.

Hasonlóképp a felnőttek által elkövetett erőszakhoz, a gyermekek közötti bántalmazás is nagyon gyakori, amit az intézmények ritkán vesznek komolyan, ahogyan azt az állami gondozásban élő interjúalanyainktól megtudtuk. Ez a helyzet pedig egyre több gyermek esetében vezet az áldozattá válás állandósulásához. A bántalmazottak jó eséllyel a későbbi életük során maguk is bántalmazóvá válnak.

A bántalmazások kivizsgálásának elmulasztása a gyermekotthonokban szélesebb kontextusban válik értelmezhetővé, abban, ahogyan maga a társadalom és a jogrendszer látja és kezeli ezt a problémát. A gyermekbántalmazások bírósági perei évekig tartanak – az egyik interjúalanyunk említett egy esetet, ami öt éve zajlik –, és a gyermeknek számos alkalommal tanúskodnia kell a per során: a bíróság elsősorban a gyermeket és nem a bántalmazót vonja vizsgálat alá, és ezzel hozzájárul ahhoz, hogy a gyermek újra áldozattá váljon. Ugyanakkor a legtöbb eset megáll a nyomozati szakaszban, és sosem kerül bíróság elé. Ennek egyik oka az, hogy az érintettek szerint a bántalmazást nehéz bizonyítani. A bíróság számára ez egyszerűen csak egy „eset”, és nem látják mögötte a gyermeket.

A problémák a családjukon kívül nevelkedő gyermekek számára egyértelműen gyermekjog-ellenes helyzetet teremtenek, ahol jogaik sérülése mellett a szükségleteik és érdekeik semmibe vételét is meg kell élniük. Ez a működés pedig mindenképpen felveti a rendszerabúzus meglétét, hiszen az a rendszer hozza a gyermeket bántalmazotti helyzetbe és idézi elő áldozattá válását, amelyiknek az lenne a feladata, hogy megvédje őt.

A gyermekek jogainak érvényesülése és a gyermekek érdeke védelmében a gyermekjóléti, gyermekvédelmi és köznevelési intézmények biztosítják

az ún. gyermekjogi képviselő elérhetőségét, akihez bármely gyermek fordulhat beszélgetésre. A gyermekjogi képviselők nevét, elérhetőségét és fogadóóráinak időpontját minden felsorolt intézmény elérhetővé kell, hogy tegye.⁵² A gyermekjogi képviselők munkája, akiknek pedig kiemelt feladatuk lenne ezekben az ügyekben eljárást kezdeményezni és az érintett gyermekeknek hatékony érdekvédelmet nyújtani, sokszor csak formális. Ennek az is oka lehet, hogy a 18 ezer családján kívül nevelkedő gyermek gyermekjogi képviselőt az egész országban összesen 18 szakembernek⁵³ kell ellátnia.

A rendőrség, a hatóságok és az áldozatok

Számos bizonyítékot láttunk arra vonatkozólag, hogy az a mód, ahogyan a rendőrség kezeli az áldozatokat, több szempontból problematikus. Ahogy korábban már említettük, a rendőrség még mindig eltérő módon definiálja a gyermek fogalmát, mint a gyermekjogi egyezményben meghatározott definíció. A rendőrség gyermeknek a 14 év alattiakat tekinti, míg a 14-18 év közöttieket „fiatalnak”.

Magyarországon a törvény kimondja, hogy csak az erre kijelölt zónákban lehet prostitúciós tevékenységet folytatni, miközben nagyon kevés ilyen kijelölt zóna van az országban. A 18 év alatti utcai prostituált gyermekek ennek a törvénynek az értelmében követnek el szabálysértést. A rendőrök az utcán prostituáltként működő gyermekeket nem gyermekként⁵⁴ kezelik,

52 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról; 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról; 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.

53 Az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ és a gyermekjogi képviselők tevékenységének bemutatása. http://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop342b/informacios_napok/infonap_150126_KL_HR.pdf (Utolsó letöltés: 2015.03.24.)

54 Vagyis nem veszik figyelembe a gyermekjogi egyezmény által megfogalmazott különleges jogi védelmük biztosítását.

hanem szexuális szolgáltatásokra való felhívást⁵⁵ és tiltott prostitúciót⁵⁶ megvalósító szabálysértés elkövetőjeként; a szabálysértés miatt felelősségre vonják, és a Szabálysértési Törvény rendelkezéseinek megfelelően őrizetbe veszik őket. A rendőrségnek a gyámhatóságot kellene értesítenie, azonban az interjúink alapján a gyermekek szabálysértési bírságolása gyakoribb, mint a Gyermekevédelmi Törvény szerinti szükséges lépések megtétele. A gyermeket tehát nem áldozatként kezelik.⁵⁷

Kutatásunk során számos további esettel találkoztunk, amikor a hatóságok nem tettek lépést veszélyeztetett gyermekek ügyében. Megfigyeléseket végeztünk egy parkban, amely jól ismert a férfiprostitúcióról, és beszélünk a közterület-felügyelet két járőrével.⁵⁸ Láttunk fiú prostituáltakat, akik valószínűsíthetően kiskorúak voltak. Amikor arról kérdeztük a járőröket, hogy általában mit tesznek, ha gyermek prostituáltat látnak a területükön, azt mondták, hogy értesítik a rendőrséget, azonban azt is hozzátették, hogy sosem látnak gyermek prostituáltakat. Ez teljes képtelenség volt, ugyanis amikor újra találkoztunk velük a parkban, rámutattak néhány prostituáltra. Úgy tűnt, hogy alapvetően vonakodnak foglalkozni a problémával, és mivel homofób kijelentéseket is tettek, az volt a benyomásunk, hogy a fiúprostitúcióra afféle „meleg ügyként” tekintenek, és úgy ítélik meg, hogy ez ügyben semmi tennivalójuk nincsen.

Civil szervezetek és az áldozattá válás megelőzésének problémái

A fentiekben tárgyaltuk a veszélyeztetett gyermekek kezelésével, áldozattá válásuk megelőzésével kapcsolatos intézményi kudarcok komplex okait. Szintén alapvető fontosságú látni a civil szervezetek fő nehézségeit a

55 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről, 184. §

56 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről, 172. §

57 Herczog Mária (szerk.) (2012): Figyeljetez ránk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006- 2012.

58 A város alkalmazásában a közterületek megfigyelését végző személyek, akik a kisebb szabálysértések elkövetőit meg is bírságozhatják.

gyermekkereskedelem elleni harcban, hiszen őket tekinthetjük a történet másik lényeges szereplőjének. Fontos szerepet játszhatnának abban, hogy mi történik a veszélyeztetett gyermekkel a veszélyeztetett családokban. Számos olyan általános, strukturális probléma van azonban, ami akadályozza a különböző típusú civil szervezeteket a gyermekkereskedelem elleni hatékony fellépésben.

Sok szervezet küzd azzal a problémával, hogy nincs beágyazva a helyi közösségbe. Az alulról jövő kezdeményezések nagyon ritkák, a kívülről jövők pedig gyakran találják szembe magukat bizalmatlansággal és alacsony elfogadottsággal. Csak néhány olyan, civil szervezetek által megvalósított közösségi programot láttunk, ahol sikeresen be tudták vonni a helyi közösség tagjait. Ugyan a civil szervezeteket jobban elismerik a közösségben eltöltött néhány év után, a közösség tagjainak a szervezet munkájába való bevonása nélkül azonban ugyanúgy viszonyulnának hozzájuk, mint bármely más intézményhez, amellyel szemben általában bizalmatlanok.

A civil szervezeteknek szinte vadászniuk kell a célcsoportra, miközben gyakran eleve alig tudják elérni a leginkább marginalizáltakat. Ez azt jelenti, hogy mivel a támogatás mindig az elvárt indikátorok teljesítésén múlik, ezek a szervezetek, amennyiben a leginkább marginalizált csoportokkal foglalkoznak, azt kockáztatják, hogy nem tudják teljesíteni az elvárt eredményeket. Ennek az az oka, hogy a leginkább marginalizált helyzetben lévőknél jellemző lehet, hogy nem elég megbízhatóak és kitartóak, és elképzelhető, hogy lemorzsolódnak a programból. Ennek következtében általános probléma, hogy a leginkább kirekesztett és veszélyeztetett csoportok problémáival senki sem foglalkozik érdemben.

A szervezetek gyakran szolgáltatásnyújtó szerepben vannak, helyettesítve a diszfunkcionális intézményeket. Ez azt jelenti, hogy mivel a gyermekjóléti és családsegítő szolgálatoknak korlátozottak az eszközeik, és szakember- és kapacitáshiánnyal küzdenek a veszélyeztetett közösségek lakóinak segítségét illetően, sokszor a civil szervezetek veszik át az alapvető feladatokat. A civil szervezetek egy része EU forrásokból szerez támogatást, míg a szociális szolgáltatók a központi kormányzati költségvetés alapján gazdálkodnak. Mivel az állami fenntartású szolgáltatók pénzügyi

helyzete nem megfelelő, az EU által támogatott civil szervezetek gyakran jobb helyzetben vannak. Ez egyfajta párhuzamos rendszer kialakulását eredményezi, aminek a fő hiányossága, hogy a civil szervezetek ahelyett, hogy speciális ügyekkel és szükségletekkel foglalkoznának, ugyanazt a munkát végzik, mint az állami szolgáltatók.

Ahogy arról korábban szóltunk, ezek a veszélyeztetett közösségek nem valódi közösségek. Ezért az ott dolgozó civil szervezetek azzal a problémával is szembesülnek, hogy a veszélyeztetett, elkeseredett emberek mind saját, egyéni céljaikat követik, és nem igazán foglalkoznak azzal, mit akarnak a többiek. Így a közösségépítés ilyen környezetben rendkívül nehéz és komplex feladat.

Ami a roma szervezeteket illeti, speciális strukturális problémákkal kell megküzdeniük. Ugyan a roma szervezetek is gyakran találják magukat olyan helyzetben, mint más szervezetek, azaz a diszfunkcionális állami szolgáltatásokat helyettesítik, a közösségekben, ahol dolgoznak, továbbra is sokkal inkább informális szerepet töltenek be. A roma szervezetek tipikus problémája, hogy sokszor összemosódik tevékenységükben a politikai és a civil szerep. Politikai érdekeiket gyakran összekapcsolják civil szervezetként végzett projekteikkel, például a közösség tagjainak mozgósítását illetően. Ez a tény önmagában akadályt gördít a közösség legérzékenyebb kérdéseinek, pl. az emberkereskedelem mögötti bűnözés feltárása elé, hiszen politikai vezetőként nem kockáztathatják meg azt, hogy a helyi erőviszonyokkal szembemenjenek.

Van néhány fontos civil szervezet, melyeket roma nők vezetnek, ugyanakkor számos oknál fogva nem képesek hatékonyan fellépni az emberkereskedelem ellen. Habár sikeres nőkről van szó, továbbra is rendkívül korlátozott a mozgásterük abban az értelemben, hogy miről szabad nyíltan beszélniük. Ráadásul, ahogy a kutatás során számunkra kiderült, számos esetben olyan közösségből származnak, ahol a rokonaik maguk is részt vesznek ezekben a tevékenységekben. Ez nyilvánvalóan megakadályozza őket abban, hogy felemeljék a szavukat az emberkereskedelem ellen.

A veszélyeztetett gyermekeket célzó kábítószerprogramok hiányosságai

Ahogy azt említettük, a veszélyeztetett gyermekek szerhasználata az egyik legnagyobb kockázati tényező. Ennek a problémának a kezelése tehát rendkívül fontos az áldozattá válás elsődleges és másodlagos prevenciója szempontjából. A gyermekek könnyen áldozatokká válnak, amennyiben már szerhasználók, illetve áldozatként gyakran kapnak és vásárolnak drogokat.

Vannak ugyan programok fiatal szerhasználók számára,⁵⁹ ezekről azonban gyakran nincs tudomásuk azoknak a szervezeteknek, amelyekkel a szerhasználó fiatalok esetlegesen kapcsolatba kerülnek. Magyarországon ma a gyermekpszichológiai és gyermekaddiktológiai ellátás elmaradott, nincs megfelelő számú gyermekpszichiáter szakorvos.⁶⁰ A gyermekjóléti szolgálat munkatársai többször számoltak be arról, hogy ha segíteni szeretnének egy gyermeknek, a személyes kapcsolataikat használják ki, hogy drogrehabilitációs központba kerüljön.

A szegény, szegregált városrészekben, településeken az elmúlt években tömegesen terjedt el a szerhasználat. Általában minden intézmény (gyermekjóléti szolgálat, rendőrség) tisztában van a helyzettel, de tapasztalataink szerint ritka, hogy bármelyikük hatékony lépéseket tenne. Elsősorban a rendőrség feladata lenne a droggereskedők felkutatása, nyomozások és eljárások kezdeményezése. A szegregált telepeken folytatott kutatásunk azonban azt mutatta, hogy a rendőrség nem lép fel kellő határozottsággal a drogprobléma megoldása érdekében:

„A diler családok kávéval kínálják a rendőröket.”
(fókuszcsoport, nő, 3. település)

59 A 2014-as nemzeti drogjelentés alapján tudható, hogy 2013-ban országos szinten 23 szervezet biztosított alacsony küszöbű szolgáltatást, ártalomcsökkentést. Az ún. „partiszervíz” szolgáltatásuknak köszönhetően 28 485 fiatallal kerültek kapcsolatba. A prevenció ártalomcsökkentő programokon kívül túcserre-programok is léteznek, az erre vonatkozó adatok nem pontosak, mert nem minden szervezet szolgáltatott információt az éves jelentéshez. Az ellátórendszer biztosít pályázatokat intézmények és rehabilitációs szolgáltatások, a gyermek és ifjúsági addiktológiai szakellátás fejlesztésére.

60 Herczog Mária (szerk.) (2012): Figyeljetez ránk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006- 2012.

7.2. Áldozatok azonosítása: ismerethiány, attitűdproblémák, a kényszerítés és a kizsákmányolás megítélése

Az előzőekben bemutatuk az intézményi fellépés lehetőségeit és problémáit az áldozattá válás megelőzésével kapcsolatban. Részleteztük, hogy mit (és mit nem) tesznek az intézmények abban az esetben, ha egy gyermek veszélyeztetett. A most következő fejezetben pedig az áldozatok azonosítását vizsgáljuk, pontosabban szólva azt elemezzük, hogy az intézmények felismerik-e a kiskorúak esetében, hogy kizsákmányolás, gyermekkereskedelem, illetve egyéb bűncselekmények áldozatai.

A gyermekkereskedelem áldozatainak azonosítási folyamatával kapcsolatban számos meghatározó probléma jelenik meg. Egyik jellemző probléma a „gyermek” különböző definícióinak használata, illetve az alapvető ismeretek hiánya az emberkereskedelem jelentéséről és a kapcsolódó jogi kategóriákról. Emellett a legmeghatározóbb gond a kényszerítés és a szabad akarat fogalma körüli zavar és a gyakran előforduló attitűdbeli problémák, amelyek megakadályozzák, hogy a különböző intézmények munkatársai felismerjék, hogy a kiskorú gyermek áldozat. Ezek mind hozzájárulnak a gyermekkereskedelem különböző formáinak magas látenciájához, vagyis hogy a jelenség valós, nagyarányú elterjedtségével szemben nagyon alacsony marad a jogi eljárásban és a statisztikákban ténylegesen szereplő áldozatok száma.

A gyermek definíciója

A gyermek fogalmának eltérő értelmezései is akadályozzák az emberkereskedelem gyermekkorú áldozatainak hatékony védelmét. A gyermek meghatározása nem egységes a különböző intézményeknél. A rendőrség, amint azt bemutatuk, különböző kategóriákat alkalmaz, és gyermeknek tekinti a 0-14, míg fiatalkorúnak a 14-18 év közöttieket. Ennek megfelelően pedig másként is áll hozzájuk: legtöbbször nem gyermekként, hanem fiatalkorú bűnelkövetőként kezeli a kiskorút, és jogellenes módon szabálysértésért bírságolja meg ahelyett, hogy áldozatként azonosítaná, és jelezné a gyámhatóságnak a gyermek veszélyeztetettségét. Az alap- és a

szakellátásban dolgozó gyermekvédelmi és áldozatvédelmi intézmények és civil szervezetek ezzel szemben a gyermek fogalmát – a magyar és a nemzetközi jogszabályoknak megfelelően – a 0-18 éves kor közöttiekre értik.

Az emberkereskedelem fogalmának értelmezése

Meghatározó probléma az intézmények gyermekkereskedelemmel kapcsolatos felfogását illetően, hogy a különböző intézmények, valamint a rendőrség munkatársai gyakran nincsenek tisztában az emberkereskedelem pontos jogi meghatározásával. Az egyik terepünkön a bűnügyi osztály vezetője úgy definiálta az emberkereskedelmet, mint kizárólag az emberek adásvételét, nem feltétlenül pénzért, hanem bármilyen szolgáltatásért vagy egyéb díjazásért. Véleménye szerint akkor beszélhetünk emberkereskedelemről, ha három személy vesz részt a tranzakcióban. Ez a definíció nyilvánvalóan rendkívül korlátozott, és nem felel meg az emberkereskedelem magyar jogrendben használt fogalmának.

Ahogy a 3. fejezetben kifejtettük, a módosított Büntető Törvénykönyvben⁶¹ az adásvétel nem egyedüli feltétele az emberkereskedelem tényállásának. A törvény kimondja, hogy a szabadság korlátozása, a kényszer és a kizsákmányolás is része a bűncselekménynek. A módosítás nyomán a magyar szabályozás közelebb került az EU-s és a nemzetközi jogi szabályozáshoz. Azonban mint ez a példa is jól mutatja, a módosítás nem jelenti azt, hogy az emberkereskedelem ezen definícióját a gyakorlatban is ismernék és használnák.

Az említett példában a helyi rendőrség együttműködött a holland rendőrséggel egy emberkereskedelmi ügyben. Az együttműködés ellenére a magyar rendőr továbbra is úgy gondolja, hogy az eset, amin együtt dolgoztak, nem emberkereskedelem volt, és azt állítja, hogy a hollandoknak teljesen más a megközelítésük, mint a magyaroknak. Úgy véli, hogy a hollandok minden prostitúcióval kapcsolatos bűncselekményt emberkereskedelemnek tekintenek, és ahogyan ő mondja, Magyarországon ezeket az eseteket nem tekintik annak, ugyanis különböző kategóriák léteznek a különböző

61 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 192. §

bűncselekményekre.⁶² Valójában levonhatjuk a következtetést, hogy ez a helyi rendőr nincs tisztában az emberkereskedelem létező kodifikált jogi kategóriájával. Interjúink alapján azt mondhatjuk, hogy ez az eset nem a kivételek közé tartozik, hanem az általánosan elterjedt gyakorlatot jellemzi.

Kényszerítés és kizsákmányolás értelmezése. Attitűdproblémák

Általánosságban véve a „kényszerítés” versus „szabad akarat” jelentése körüli probléma, illetve zavar minden intézményre jellemző. A legtöbbször azt hallottuk, hogy a gyerekeket nem kényszerítik prostitúcióra, miközben rendkívül zavaros és egymásnak ellentmondó elképzelésük volt arról, hogyan toborozzák és zsákmányolják ki a gyerekeket. Az interjúk során sokszor ellentmondtak maguknak a megkérdezettek, ami jól mutatja az általános félreértéseket a kizsákmányolást és az ember- és gyermekkereskedelmet illetően.

Miközben a kényszerítés cselekménye büntetőjogi kategória, melynek értelmében erőszakkal vagy fenyegetéssel bírnak rá valakit arra, hogy valamit tegyen vagy ne tegyen meg, vagy eltűnjön,⁶³ az interjúalanyok egy része csak a „körülmenyeket” – a szegénységet és a deprivációt – tekintette kényszerítő erőnek, míg mások csak a fizikai erőszakot. Nagyon ritkán hallottuk, hogy a pszichológiai és mentális abúzus is meghatározó része a kizsákmányolási folyamatnak, és hogy a pszichés kényszerítés is szerepet játszik a fiatalkorú áldozatok esetében. Valószínűleg ennek a fel nem ismerése az oka annak, hogy az intézmények munkatársai gyakran úgy tekintenek a gyermekekre, mint akik szabad akaratukból cselekszenek a prostitúció, a koldulás vagy a zsebtolvajlás során ahelyett, hogy felismernék, hogy milyen mögöttes fizikai, gazdasági és lelki kényszerek áldozatai.

Véleményünk szerint a kényszerítés fogalmát a gyermekek részvételével történő bűncselekményekben is komplex jelenségként kell értelmezni, ami a gazdasági, a lelki és a konkrét fizikai kényszer mellett azt a diszfunkcionális

62 Valóban, az eljáró hatóságok legtöbbször más tényállást határoznak meg a prostitúció kapcsán annak ellenére, hogy az emberkereskedelem tényállása is alkalmazható lenne.

63 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 195. §

szocializációt is magában foglalja, amely a gyermek nem megfelelő szociális, érzelmi, fizikai és pszichológiai fejlődéséhez vezet. A diszfunkcionálisan működő családokban a gyermekek gyakran úgy szocializálódnak, hogy bizonyos típusú bűncselekmények – mint pl. a lopás – normálisnak tekintése részévé válik az értékrendszerüknek. Az ilyen típusú családokban felnövő gyermekeket a felnőttek közvetve vagy közvetlenül manipulálják, így érdekeltté válnak az adott bűncselekmény elkövetésében. Emellett a környezet befolyása, a közösség szerepe is rendkívül erőteljes tud lenni, és a kényszerítés hasonló technikáit gyakran más felnőttek, vagy fiatalok is gyakorolják, nem csak a szülők. A kényszerítés, ahogyan mondtuk, legtöbbször a gyermek érzelmi zsarolásán, illetve érzelmi kiszolgáltatottságának kihasználásán alapul. A jelenség komplexitása miatt az intézmények, melyeknek a gyermekek szükségleteit kellene kielégíteniük és az érdekeiket védeni, gyakran félreértelmezik, amit látnak.

A következőkben ezeket és a korábban jellemzett problémákat szemléltetjük a gyermekkereskedelem általunk vizsgált formái, tehát a kolduttatás, a zsebtolvajlásra kényszerítés és a fiúk szexuális kizsákmányolása esetén.

7.3. A gyermekkereskedelem különböző formáinak azonosítása, megítélése és a megelőzés problémái

Gyermekek kolduttatása

A koldulás szabályozása Magyarországon az önkormányzatok hatáskörébe tartozik, melyek határozatot hozhatnak annak megtiltásáról bizonyos közterületeken, a tiltás megszegése esetén pedig szabálysértési bírságot róhatnak ki az elkövetőkre. Ugyanakkor, ha valaki gyermekkel koldul, vagy a gyermek egyedül van az utcán, az a „gyermek veszélyeztetésének” minősül, így az intézményeknek kötelességük lépni. A valóságban azonban ez ritkán történik meg, ahogyan azt az interjúalanyainktól megtudtuk. Ugyan értesítik a gyermekvédelmi rendszert – többnyire a rendőrség vagy utcai szociális munkások –, azok nem érnek oda időben. Ez azt jelenti, hogy a gyermekek koldulása legtöbb esetben a hatóságok közbeavatkozása

nélkül zajlik. Másrésztől abban a kevés esetben, amikor a hatóságok mégis cselekszenek, ellentétes is lehet az eredmény, pl. túlzott hivatalos reakció. Erre példa az az eset, amikor egy anya koldult a tízéves gyermekével, aki egy metráluljáróban énekelt. A rendőrséget értesítették, ők pedig három szirénázó autóval érkeztek a helyszínre.

Egy másik probléma a gyermekvédelmi jelzőrendszerrel kapcsolatban, hogy a koldulás esetében senki sem gondolja, hogy az ő kötelessége lenne a gyámhatóságot értesíteni. Hajléktalanokkal foglalkozó utcai szociális munkások említették például, hogy tudnak kolduló gyermekekről, de azt gondolják, hogy nem az ő feladatuk foglalkozni velük. A Gyermekvédelmi Törvény szerint valójában minden intézmény és állampolgár kötelessége jelezni, amennyiben egy gyermeket egyedül lát az utcán olyan helyzetben, ami veszélyeztetettségre utal.

A gyermekvédelmi intézmények kapcsán a fő probléma az, hogy nem igazán „látják” a koldulást annak ellenére, hogy a gyermekotthonokban élő gyermekek gyakran kéregetnek fiatalokból álló bandákban. Néhány gyermekotthon meg van róla győződve, hogy náluk nincs koldulás, hiszen a gyermekek mindent megkapnak. Más otthonokban, jellemzően átmeneti otthonokban, ahová a szökött vagy utcán egyedül talált gyermekeket viszik, azt állítják, hogy csak külföldi kolduló gyermekekkel találkoztak.

A legtöbb kolduló gyermek, különösen azok, akik gyermekotthonban élnek és az utcán bandáznak, gyakran követnek el bűncselekményeket amellet, hogy pénzt kéregetnek a járókelőktől, és ezért előbb vagy utóbb a rendőrség elfogja őket. Ez azt is jelenti, hogy a kolduló gyermekek gyakran kriminalizálódnak. Ugyanakkor a büntetésnek nincs visszatartó ereje, leginkább azért, mert sok idő telik el a bűncselekmény elkövetése és az ítélet között.

Az azonosítás és jelzés egyik fontos indikátora, hogy a gyermekeket ellátó szakemberek egy gyermek koldulását kényszerítésként vagy önkéntes tetteként látják-e. Úgy is fogalmazhatunk, hogy veszélyeztetésnek látják-e a gyermek helyzetét és eszerint megteszik-e a szükséges intézkedést vagy sem. A fő probléma az, hogy ha nem kényszerítésként tekintenek rá, akkor tagadják annak kizsákmányoló voltát, míg a gyermekkereskedelem jogi definíciója

szerint a kizsákmányolás, még akkor is, ha önkéntes vagy beleegyezéssel történik, a gyermekek esetében emberkereskedelemnek minősül. Az intézmények munkatársainak látásmódja (gyermekotthonok, gyermekjóléti szolgálatok, családsegítők) nagyon különböző ebben a kérdésben. Néhányan meg voltak győződve arról, hogy szó sincs kényszerítésről, és a gyermekek saját akaratukból koldulnak, míg mások szerint a családjuk küldte őket. Megint mások szerint néha figyelik a gyermekeket, bár abban nem voltak biztosak, hogy azok családtagok-e vagy sem. A bizonytalanság akörül, hogy vajon a gyermekeket kényszerítették-e a koldulásra vagy sem, kritikus az azonosítás folyamatában.

Ezt tovább nehezíti, hogy maguk a gyermekek sem érzékelik, hogy kizsákmányolás áldozatai. Találkoztunk olyan esettel is, amikor a kolduló gyermekek, akikkel beszélünk, azt mondták, hogy sokan közülük is úgy gondolják, hogy a koldulást szervező személy a megmentőjük, a jótevőjük, a patrónusuk, akire támaszkodhatnak, és aki segít a túlélésben.

Ahogy láttuk, és ahogy arra az ombudsman is rámutatott, a gyermekvédelmi jelzőrendszer gyenge és nem elég hatékony ahhoz, hogy kolduló gyermekek esetén beavatkozzon. Ennek következtében gyakran semmi sem történik. A passzivitás mögött részben az áll, hogy nincsenek meggyőződve arról, hogy a kolduló gyermekek felnőttek nyomására cselekszenek, részben pedig az a rendszerhiba, hogy a szakemberek számára sem tisztázott, hogy mi lenne a beavatkozás megfelelő módja.

A rendőrség is azt állítja, hogy nehéz bizonyítani, hogy egy gyermeket a család kényszerített koldulásra. Amikor a rendőrség jelzést kap, és tetten érik a gyermeket, a család többnyire azt mondja, hogy nem voltak tudatában annak, hogy a gyermek koldul.

Zsebtolvajlásra kényszerítés

A zsebtolvajlásra kényszerítés azonosítása mint a gyermekkereskedelem, a gyermekek kizsákmányolásának formája szintén jelentős problémákba ütközik.

A kolduláshoz hasonlóan a kérdés, miszerint a bűncselekmény mennyiben tekinthető kényszerítés eredményének, nem egyértelmű az

intézmények számára, következésképpen annak kizsákmányoló jellege sem. Sokak szerint egyáltalán nincs szó kényszerítésről, és meglátásuk szerint a fiatalok – főként ha bandába verődve követik el a cselekményt – saját akaratukból cselekszenek. Amikor az intézmények elismerték, hogy a gyermekeket kényszerítették, többnyire kortárs kényszerítést értettek alatta.

Kutatásunkban megállapítottuk, hogy a kényszer jelentkezhethet egy sajátos módon is, ami a gyermek szocializációjának részeként értelmezhető. Azaz a bűnelkövetői környezetben felnövő gyermekek szocializációjának része a bűncselekmények elkövetése, és ez nem feltétlenül jelent kényszerítést. Ez a fajta szocializáció családban, gettó típusú, szegregált településen vagy településrészen és gyermekotthonban egyaránt megtörténhet.

Gyermekek (fiúk és lányok) szexuális kizsákmányolása

Nagyon fontos megnézni azt, hogy az intézmények miképpen látják, értik és értelmezik a gyermekprostitúciót (beleértve a lányokat és a fiúkat is), mert ahogy tapasztaltuk, sok intézmény esetében a fő tendencia a kérdés elhanyagolása, visszautasítása vagy fel nem ismerése. Ezeknek mind fontos negatív következményei vannak az áldozatok azonosítását illetően.

Ahogy korábban már említettük, a potenciális áldozatok azonosításának fő kérdése az, hogy mit tekintenek kényszerítésnek és mit nem. Jellemző probléma, hogy minden nemzetközi és hazai protokoll és törvény ellenére, melyek értelmében a gyermekprostitúció minden esetben büntetendő, és nincs relevanciája, hogy beleegyezéssel vagy anélkül történik, a különféle intézmények képviselői – beleértve a gyermekvédelmet és a rendőrséget is – hajlamosak önkéntes vagy legalábbis beleegyezéssel végzett cselekedetként értelmezni. Amennyiben a gyermekprostitúciót önkéntes cselekedetként látják az intézmények, nehezen elképzelhető, hogy sokat tennének a megelőzés, illetve az áldozatok azonosítása és ellátása érdekében.

Valójában ez kapcsolódik a prostitúció általános társadalmi és szakemberek által is gyakran hangoztatott felfogásához. Majdnem minden érintett – beleértve a gyermekjóléti szakszolgálatokat, a rendőröket és a veszélyeztetett közösségek lakóit is – egyöntetűen azt állította, hogy az általuk ismert prostitúciós esetekben nincs tudomásuk kényszerről, kényszerítésről.

Mindazonáltal abban egyetértettek, hogy a szociális körülmények meghatározhatják, hogy a nőknek gyakran nincs más lehetőségük, mint prostituáltként keresni a kenyerüket.⁶⁴ A prostitúció ezen felfogását a gyermekprostitúcióra is kiterjesztik. Ahelyett, hogy a Gyermekjogi Egyezményt vagy az emberkereskedelem törvényi szabályozását vennék alapul, amely szerint a gyermekek prostitúciója gyermekkereskedelemnek, tehát bűncselekménynek minősül, a kiskorú lányok és fiúk esetében is elterjedt az a vélekedés, hogy a gyermekek az esetek döntő részében szabad akaratukból kerülnek bele a prostitúcióba.

A kutatás során megkérdezett szociális munkások értelmezésében a kiskorú lányok prostitúciója annyira elterjedt a mikrotársadalmukban, hogy az nem számít szegénynek, épp az ellenkezője: bizonyos kortárs csoportokban követendő példának, normának tekintik. Véleményük szerint a szerepmintaként megjelenő idősebb lányok vagy felnőtt nők gyakran büszkék arra, hogy sok pénzt keresnek, és a fiatal lányok emiatt gondolják, hogy prostituálnak lenni jó, valódi perspektíva az életben, annak negatív oldaláról viszont semmit sem tudnak. Korábban a prostitúció inkább tabu volt, a gyermekotthonokban a prostituált gyerekeket kirekesztették a társaik, manapság azonban annyira széles körben elterjedt, hogy a pénzkeresés legitim módjának tekintik a sérülékeny közösségekben és a gyermekotthonokban felnövő gyerekek. A szociális munkások értelmezése megfigyeléseikre alapul, amelyek azonban ismeretek hiányában – ahogyan azt az ombudsmani jelentés is megfogalmazta – nem számol a gyermekek prostitúciójából adódó traumatizációval, nem ismeri fel azt.

Ez valamelyest eltérően működik a fiúk esetében. A fiúk között a prostitúció továbbra is tabu, legalábbis a gyermekotthonok dolgozói ezt állítják. Például amikor a lányok prostituáltakká válnak, rögtön egyértelművé válik a gondozók számára, míg a fiúk esetében csak olyan

64 Tanulmányunknak nem volt célja, hogy bemutassa a prostitúcióra vonatkozó különböző ideológiai irányzatokat, melyekben a kényszer és a kiszolgáltatott helyzet értelmezései ütköznek. Fontos azonban kiemelni, hogy jelen kutatásunk során a kiszolgáltatott helyzetet a 2011/36-os EU direktíva megfogalmazása alapján értelmezzük, tehát: „A kiszolgáltatott helyzet olyan helyzet, amelyben az adott személy tényleges vagy elfogadható választási lehetőségek hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek.”

közvetett jeleken keresztül szereznek tudomást róla, mint az, hogy a fiúk ajándékokat (pl. mobiltelefon) kapnak ismeretlen személyektől.

Amennyiben kiderül a prostitúció a nevelők számára, jellemzően másként kezelik azt a fiúk és a lányok esetében. A lányok prostitúciója már nem tabu, és emiatt a nevelők is nyíltabban merik kezelni – legalábbis szavak szintjén, mert valódi kezelést eszközök hiányában nem tudnak számukra biztosítani –, míg a fiúk esetében sokszor előfordul, hogy igyekeznek elkenni a jelenséget és egyéni perverziókkal, gazdasági okokkal magyarázni.

„A fiúk között is nagymértékű [a prostitúció], de eltussolják. Nem olyan fontos, nem lesznek terhések, „csak” az életük megy tönkre. (...) Egyszerűbb tudomást sem venni róla.”
(nevelőszülő, 2. település)

Az interjúk alapján tehát az volt a benyomásunk, hogy a gyermekek védelméért felelős intézményekben jellemző felfogás a gyermekprostitúcióval kapcsolatban az, hogy az nem erőszak vagy bántalmazás következménye, hanem egyfajta önként választott cselekedet. A korábban elemzett pszichés kényszereket, szociális diszfunkciókat a kizsákmányolás folyamatában az intézmények dolgozói gyakran nem ismerték fel, nem tettek említést róluk.

Ráadásul a megkérdezett szociális szakemberek a fiúkat még inkább önkéntes szereplőknek tekintik a prostitúcióban, mivel azt mondják róluk, hogy a lányokhoz képest jobban meg tudják őrizni a függetlenségüket, önállóbbak. Ez ahhoz a felfogáshoz vezethet, hogy a lányokkal összehasonlítva még sokkal kevésbé jellemző, hogy elfogadnák annak eshetőségét, hogy fiúk is válhatnak szervezett bűnözés áldozataivá, vagy őket is kizsákmányolhatja, kényszerítheti saját családjuk, rokonságuk, vagy bármely felnőtt.

Az áldozatok azonosítását tovább nehezíti az áldozatok saját helyzetükről vallott felfogása. Az áldozattá válás jól ismert mechanizmusa, hogy sok áldozat visszautasítja azt, hogy áldozatként tekintsen önmagára. A prostitúcióban érintettek, még a gyermekek is, gyakran aktív szereplőként tekintenek magukra, akik önként választották a prostitúciót, és ritkán van áldozattudatuk.

„Mindig is szerettem az érettebb férfiakat. 14 évesen 35 éves klienseim voltak, igazi úriemberek. Szeretném hangsúlyozni, hogy számomra a prostitúció nem kényszer, még kevésbé erőszak. Sosem erőszakoltak meg, vagy ha mégis, nem bántam.”
(fiú prostituált, 1. település)

Ez egy jellemző példája annak, hogy az erőszak, a szexuális bántalmazás feldolgozásában nagyon gyakori stratégia – amit áldozatokkal foglalkozó kutatások is kimutattak –, hogy az áldozat a saját döntéseként interpretálja az erőszakot, mivel a kiszolgáltatottság élményét még nehezebb elfogadnia. Emellett jellemző, hogy a prostitúcióba bekerülő gyermekek nagy része már korábban is szexuális erőszak áldozata volt, így az az élmény, hogy a testével más rendelkezik, nagyban meghatározza a saját testéhez és szexualitásához és ebből kifolyólag a prostitúcióhoz való viszonyát is. Ennek ellenére, illetve épp emiatt, nagyon fontos, hogy az őket segítő intézmények felismerjék a gyermekek problémáit és élethelyzetét, adott esetben annak ellenére, hogy maga a gyermek hogyan írja azt le.

Ennek ellenére a kutatásunkban úgy láttuk, hogy valóban vannak különbségek a toborzás és a kizsákmányolás folyamatában fiúk és lányok között. Bizonyos esetekben igaz, hogy a fiúk önállóbbak és függetlenebbek a lányoknál, és kevésbé meghatározó a bűnözői hálózat jelenléte a fiúprostitúcióban (bár utóbbira nincs egyértelmű bizonyítékunk). Ugyanakkor az önállósággal és függetlenséggel kapcsolatos felfogás félrevezető, és legitimálja azt, hogy az érintettek, akiknek kötelességük lenne a gyermekek védelme, nem cselekszenek.

A gyermekotthonokban dolgozók, akik a fiúprostitúcióval leginkább találkoznak, sokan úgy látják, hogy szó sincs kényszerítésről vagy erőszakról. A fiúprostitúcióról beszélve úgy vélik, hogy nincs joguk beavatkozni, illetve nem az ő feladatuk cselekedni, ugyanis meg vannak róla győződve, hogy az számít, hogy a fiúk érzelmileg kötődnek a klienseikhez.

„Gyakran mondják a fiúknak, hogy [egy kicsit fájni fog], de ez nem klasszikus erőszak. Nagyon nehéz eldönteni, hogy mikor van szó erőszakról és kényszerítésről és mikor

nincs. Ez egy olyan kérdés, amit fel kell tennem magamnak mint hivatásos szociális munkásnak, hogy vajon mennyire kell beavatkoznunk ebbe a különböző kultúrába. Fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy a fiúk szerelmesek-e.”
(gyermekotthon, 1. település)

Ahogy korábban megállapítottuk, a mentorokkal való viszonyban kevésbé van jelen a kényszer, mint például a fiatal lányok és futtatóik esetében, ennek ellenére a „szerelemként” való interpretáció a fiú helyzetének félreértéséből fakad.

A fiúprostituáció helytelen értelmezése, amely azt feltételezi, hogy nincs szó szexuális kizsákmányolásról, abból a másik félreértelmezésből adódik, amely a homoszexualitást és a fiúprostituációt összemossa. A fiúprostituációt a homoszexuális identitás kifejezéseként látják, és így a szociális munkások vagy a gyermekotthon dolgozói azt gondolják, hogy nincs szükség, illetve nem kötelességük lépni, amennyiben ilyesmit látnak vagy fedeznek fel. A fiúprostituációt ennek ellenére ugyanolyan aszimmetrikus hatalmi viszonyok jellemzik, mint ami a gyermeklányok és a nők esetében fennáll, és ami miatt ez is ugyanúgy kizsákmányolásnak minősül.

Az áldozathibáztató hozzáállás szintén gyakori a szakemberek körében. Ezzel az attitűddel leginkább a rendőrségnél találkoztunk.

„Gyakran az áldozatok maguk is hibásak abban, hogy áldozatokká válnak. Provokatív módon viselkednek, felhívják magukra az elkövetők figyelmét.”
(városi rendőrség, 1. település)

Egy másik példában az egyik helyi rendőr hozzáállásában találkoztunk az áldozathibáztató attitűddel. A rendőr azt állította, hogy a Hollandiában dolgozó magyar prostituáltak általában azért kerülnek konfliktusba a futtatóikkal, mert rájönnek, hogy egyedül is dolgozhatnak. Ezért a rendőrséghez vagy egy civil szervezethez fordulnak, kitalálnak egy történetet arról, hogyan zsákmányolták ki őket. A történet a képzeletük szüleménye. Aztán pénzt kapnak és visszajönnek. Amikor itt vannak, a holland rendőrség tovább folytatja a nyomozást, idejönnek, és a nőknek tanúskodnia kell.

Aztán gyakran kiderül, hogy a történet nem igaz. Röviden összefoglalva, a bűnüldözési osztály helyi rendőre elutasítja azt az elképzelést, miszerint valakit akarata ellenére külföldre vihetnek:

„Nem tudom elfogadni. Ez nem létezik.”

(rendőrség, bűnmegelőzési osztály, 3. település)

A rendőrség és különösen a helyi rendőrök gyermekprostitúcióval kapcsolatos hozzáállása még inkább problémás. Először is, amikor megkérdeztük őket, többnyire azt válaszolták, hogy nem létezik gyermekprostitúció. A prostitúció gyermek áldozataira közvetlenül rákérdezve kiderült, hogy tudnak néhány esetről. A legtöbbször azonban a jelenség létezésének tagadása a legjellemzőbb nézet, bár van, amikor elfogadják, hogy a gyermekprostitúció látenciája valószínűleg nagyon magas. Az egyik rendőr szerint a magas látencia egyik oka, hogy a 14 év alattiak prostitúciója rejtett, és csak 14 év felett kerülnek az utcára. Ekkor azonban már nem gyermeknek tekintik őket a rendőrségi terminológia szerint, hanem fiataloknak. Tehát amikor gyermekprostitúcióról beszélnek a rendőrök, 14 év alatti gyermekekre gondolnak. És valóban, az sokkal rejtettebb és valószínűleg kevésbé általános jelenség, mint a 14 év feletti gyermekprostitúció, ami rendkívül elterjedt.

Végezetül elmondhatjuk, hogy az áldozatok azonosítása általánosságban is problematikus minden intézménytípus számára, a fiúprostitúcióval kapcsolatban pedig még inkább annak bizonyult. A fiúprostitúcióról feltett közvetlen kérdésre általában az volt a válasz, hogy sosem láttak ilyen esetet. Ugyanakkor egy idő után, amikor más kérdéseket tettünk fel a gyermekek áldozattá válásáról, rájöttek, hogy valójában voltak ilyen eseteik.

A potenciális áldozatok azonosításának kudarcait tekintve elmondhatjuk, hogy az egyik legfontosabb tényező a szemlélet. Amint azt láttuk, az azonosítás fő nehézsége abban rejlik, hogy a gyermekprostitúciót a gyermekvédelem és a rendőrség számos szereplője önkéntes cselekvésnek tekinti. Ez azt jelenti, hogy nincsenek tudatában annak, hogy nem létezik „önkéntes gyermekprostitúció”, az minden esetben kizsákmányolásnak – tehát gyermekkereskedelemnek – minősül tekintet nélkül arra, hogy történt-e beleegyezés vagy sem.

8. AZ ÁLDOZATSEGÍTÉS ÉS ÁLDOZATELLÁTÁS HIÁNYOSSÁGAI

Ebben a fejezetben megnézzük, hogy a már azonosított áldozatok ellátásának hiányosságai hogyan jelennek meg a mindennapi gyakorlatban. Az előző fejezetekkel szemben, ahol az áldozatok azonosítását, a jelzőrendszer működését és az intézmények prevenciós potenciálját vizsgáltuk, most az intézmények által végzett áldozatsegítésre, áldozatellátásra fókuszálunk. Áttekintjük, milyen fontosabb kihívásokkal küzd a szakpolitika, és mik a gyermekvédelmi rendszer legfőbb intézményi problémái a gyermekkereskedelem terén.

8.1. A szakpolitikával kapcsolatos problémák és hiányosságok: a gyermekvédelem és az emberkereskedelem elleni fellépésre vonatkozó nemzeti stratégia megvalósításának hiányosságai

Több olyan tényező is van, ami miatt az emberkereskedelem áldozatainak védelme és reintegrációja hatástalan. A nemzeti stratégia maga is azonosít néhányat ezek közül a problémák közül, ezekre azonban továbbra sem született hatékony megoldás. Emellett magából a nemzeti stratégiából is fakadnak nehézségek: alapvető gondot jelentenek a gyermek áldozatok ellátásának jogi keretei, illetve ebből fakadóan az ellátásuk megszervezése. Ahogy korábban bemutattuk, a gyermek áldozatokat a Gyermekvédelmi Törvény alapján kellene kezelni, de a törvény maga nem szól a gyermekkereskedelemről.

Ezenfelül a stratégia is említi az adatgyűjtés problémáit és a megfelelő adatok hiányát, ami megakadályozza, hogy a koordinációs mechanizmus segítségével pontos képet lehessen alkotni az emberkereskedelem helyzetéről.

Emellett fontos probléma, hogy nincs elkülönített állami pénzügyi keret a koordinációs mechanizmus működtetésére. Az áldozatellátó rendszer (amely csak 18 éven felüliekre vonatkozik) nem tölti be funkcióját; ez részben annak tudható be, hogy nincsenek erre vonatkozóan világos, írott protokollok.

Szintén a szakpolitikából fakadó probléma, hogy nincs elég forrástámogatás az ellátórendszer kielégítő működéséhez. Az ellátórendszer hiányosságainak sok szempontból az alulfinanszírozottság az oka, így nincs elegendő kapacitása, hogy megfelelően ellássa az áldozatok reintegrációjának feladatát, ráadásul egyre komolyabb humánerőforrás problémákkal is küszködik.

Ahogy azt már korábban írtuk, a gyermekek alap- és szakellátásában egyaránt túlterheltek a munkatársak, mivel nincs elegendő szakember. Ennek a strukturális problémának a hátterében szintén forráshiány áll, és hogy a szakpolitika nem jelöl ki, illetve valósít meg az ellátáshoz megfelelő kereteket. A legtöbb civil szervezetnek sincs kapacitása, hogy az áldozatvédelem kihívásaira reagáljon. A két rendelkezésre álló, kizárólag felnőtt korú áldozatokat fogadó védett házban pedig nincs elég hely az azonosított áldozatok fogadására.

A gyermekkorú áldozatok repatriálása kapcsán a Nemzeti Stratégia felismeri, hogy a biztonságos visszatérést nem biztosítják az állami hatóságok, nincsenek megfelelő reintegrációs szolgáltatások és hogy nagyon gyakori a másodlagos viktimizáció.

A rendszeres képzések hiánya révén azok a szakemberek, akik az áldozatokkal találkoznak, gyakran nem rendelkeznek elegendő tapasztalattal és ismerettel az emberkereskedeletről.

A meginterjúvált civil szervezetek rámutattak a koordinációs mechanizmus, illetve a kormány és a civil szervezetek együttműködésének problémáira. A civil szervezetek nem vehettek részt a Nemzeti Stratégia kidolgozásában, csak arra volt lehetőségük, hogy írásbeli véleményüket elküldjék. (Pár civil szervezet szerint nagyon kevés időt kaptak a véleményezésre, ami valószínűleg meg is akadályozott szervezeteket abban, hogy eljuttassák a kormánynak a véleményüket). A koordinációs mechanizmusnak két pillére van, egy állami és egy civil. A két szervezet

sosem ülésezik közösen. A civil szervezetek elégedetlenek ezzel a jelenlegi rendszerrel, szerintük most nincs valós kommunikáció a kormány és a civil társadalom között. A civil szervezetek megosztják egymással a tapasztalataikat, de a kormányzati szervekkel is szorosabb kapcsolatra lenne szükségük, hogy eljuttathassák hozzájuk a visszajelzéseiket.

A civil szervezetek további hiányosságokat is említettek a gyermek áldozatok ellátásának tekintetében. Az általános tapasztalat szerint, amellyel mindenki egyetértett, a gyermek áldozatok támogatása és az ehhez szükséges akciótervek elkészítése és pályázati források megteremtése a kormány által teljesen elhanyagolt terület, ugyanakkor nincs egyetlen olyan civil szervezet sem, mely a gyermekkereskedelem áldozatainak ellátására specializálódott volna.

8.2. A külföldről hazatérő áldozatok reintegrációjának nehézségei

A repatriálás kapcsán két szervezet segíti a bűncselekmények áldozatává vált magyar állampolgárokat. Az egyik a Külügyminisztérium keretei között működő Külügyi Szolgálat, a másik pedig a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM), ez utóbbi azonban csak azokban az országokban tud segíteni, ahol van partnerszervezetük vagy együttműködési megállapodásuk a partnerszervezet és a magyar IOM között. A külföldön rekedt magyar áldozatok hazaszállítását kormányrendelet szabályozza.⁶⁵

A Magyar Baptista Szeretetszolgálat „Lucia” elnevezésű projektje révén⁶⁶ vesz részt áldozatok repatriálásában. A szervezetet sokszor megkeresik hazai, illetve külföldi partnerszervezetek, hogy segítsenek kiskorú áldozatoknak, de erre nekik nincs engedélyük.

Az áldozatok reintegrációja – az IOM szerint – ad hoc és véletlenszerű. Az IOM megpróbál helyi szociális intézményeket vagy szervezeteket találni, hogy segítsék az áldozatok reintegrációját, elmondásuk szerint azonban legtöbbször nem találnak kompetens szervezetet.

65 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről.

66 <http://luciaprojekt.baptistaoktatas.hu/>

Amikor külföldi gyermekvédelmi intézetek magyar gyermek áldozattal találkoznak, és vissza akarják hozatni az országba, a nemzetközi jogszabályoknak megfelelően garanciát kérnek arra, hogy a repatriált gyermek megfelelő segítséget kap, és nem kerül vissza abba a környezetbe, ahonnan jött. Az illetékes gyámhivatal kiadja a hivatalos garanciát a gyermek biztonságos visszatérése és reintegrációja kapcsán. Valójában azonban nincs megfelelően képzett munkaerő a gyermekkereskedelem áldozatává vált gyermekek fogadására és ellátására, vagyis amikor visszatérnek, nem részesülnek megfelelő, rendszerszintű és transzparens ellátásban.

8.3. Az áldozatok intézményi ellátásának hiányosságai

Hiányzó intézményrendszer

Az emberkereskedelem áldozatait segítő ellátórendszer nagyon gyenge lábakon áll Magyarországon. Az általános feladatokat ellátó Áldozatsegítő Szolgálaton⁶⁷ kívül csak néhány civil szervezet dolgozik közvetlenül az áldozatokkal, és mindössze két védett ház áll rendelkezésre, rendkívül korlátozott számú helyet biztosítva felnőtt nők számára.

Ugyanakkor nincs olyan szervezet, amely a gyermek áldozatokkal foglalkozna. Azok a szervezetek, amelyek nők számára nyújtott szolgáltatásokra szakosodtak, még csak engedéllyel sem rendelkeznek, hogy gyermekeket segítsenek. Időről időre találkoznak gyermek áldozatokkal, de nem tudnak szolgáltatásokat nyújtani számukra. Így az egyetlen dolog, amit az azonosított áldozatok esetében tenni lehet, az az, hogy jelzik az esetet a gyermekjólétnek vagy a gyámhatóságnak. A gyermekjóléti szolgálat azonban, ahogy azt korábban láttuk, nem igazán rendelkezik az áldozatsegítéshez szükséges eszközökkel és kapacitással. Másrészt a gyámhatóság ilyen esetben intézkedhet, hogy a gyermek gyermekotthonba kerüljön, de ott sem rendelkeznek az áldozatellátáshoz szükséges szaktudással. Az egyik ok, amiért gyermekotthonokban helyezik el az áldozattá vált gyermeket, az, hogy Magyarországon nincs külön védett ház a gyermekkereskedelem

67 Az Áldozatsegítő Szolgálat minden bűncselekmény sértettje számára elérhető, nekik azonban nincs speciális felkészültségük vagy eszközrendszerük az emberkereskedelem áldozatainak ellátására.

áldozatainak, illetve nincs olyan védett ház, mely hivatalosan gyermekeket befogadna.⁶⁸

Általánosságban elmondható, hogy amennyiben gyermekkereskedelem gyanúja merül fel, a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjainak legtöbbször elképzelésük sincs róla, hogy mit tegyenek. Ezenfelül az is általános probléma, hogy az intézmények – a jelzőrendszer tagjai – nincsenek teljesen tudatában annak, mit is jelent az emberkereskedelem.

A speciális problémák kezelésének hiánya

A gyermekotthonoknak, ahogyan már említettük, gyakran nincsenek eszközeik, kapacitásuk és képzett munkatársaik a gyermekkorú emberkereskedelmi áldozatokkal való külön foglalkozásra. Az igazi problémát azonban az jelenti, hogy a szakemberek sokszor nem tudják beazonosítani a gyermek szükségleteit. Az áldozattá válásnak fokozottan kitett (bántalmazott, traumatizált, szerfüggő stb.) gyermekek nem kapják meg a szükségleteiknek megfelelő gondoskodást, ezért a lakásotthoni, nevelőszülői elhelyezés csak fokozza, nem pedig csökkenti a gyermekek bűncselekményeknek való kitettségét.

A probléma másik oldalát az jelenti, hogy a gyermekvédelmi szakemberek sokszor nem „felelős szülőként” járnak el; belenyugszanak a gyerekek sorozatos szökéseibe, elfogadják a deviáns viselkedést, nem tartják szükségesnek a beavatkozást. Ha ezeket a magatartásformákat egy szülővel kapcsolatban észlelné a gyermekvédelmi rendszer, szinte biztosan felmerülne a gyermek családból való kiemelésének gondolata. Így viszont egy már eleve családon kívül nevelkedő gyereknek kell újból megélnie a felelős felnőtt gondoskodás hiányát, a magárahagyatottságot és a kiszolgáltatottságot. Az ilyen rendszerabúzus következménye, hogy ezek a gyerekek nagyon gyorsan „felnőnek”, semmiféle szabályt nem viselnek el, és könnyen bűncselekményeket követnek el – vagy válnak áldozattá oly módon, hogy azt még ők maguk sem veszik észre.

68 Ugyanis szüleikkel vagy egyik szülőjükkel hivatalosan igénybe vehetik a védett házak szolgáltatásait, de gyermekként egyedül kizárólag a gyermekotthonokban helyezhetők el.

Egy másik kérdés a szerhasználat. Interjúink azt bizonyították, hogy a prostitúcióban széles körben elterjedt a droghasználat. Amikor a gyerekeket, akiket a rendőrök prostituáltként előállítanak, visszaviszik az intézetbe, elvonási tünetek lesznek, amiket az esetek döntő részében nem kezelnek.

A gyermekotthonokba bekerülő gyerekek a legtöbb esetben traumatizáltak és bántalmazottak, sokan közülük már korábban kapcsolatba kerültek a prostitúcióval. Több típusú intézményi probléma felelős azért, hogy az otthonok elmulasztják a gyermekek szükségleteinek kielégítését, különösen a pszichológiai szükségletekét. A legtöbb otthon nevelői nincsenek felkészülve arra, hogy azokkal a komplex pszichológiai problémákkal foglalkozzanak, amelyekkel a gyermekek érkeznek, és csak nagyon kevés képzett pszichológus van ezekben az otthonokban. Fő stratégiaként nem vesznek tudomást a problémákról, és úgy tesznek, mintha nem is léteznének. Ennek egyenes következménye, hogy a gyerekek gyakorta válnak ismételtén áldozattá.

A professzionális ellátás hiánya mellett a másik probléma az, hogy ugyanabba az otthonba irányítanak a legkülönbözőbb problémákkal rendelkező gyerekeket. A jogszabály előírja, hogy a gyermeket szükséglete szerint kell elhelyezni, a gyakorlat mégis az, hogy oda küldik, ahol hely van. Így teljesen eltérő szükségletű és élethelyzetű gyerekek kerülhetnek össze, ami fokozza a kortárs erőszak előfordulását, megnehezíti a gyerekek beilleszkedését, és sok esetben szökéshez vezet.

Az otthonoknak ugyanakkor képeseknek kellene lenniük választ adni a gyermekbántalmazás, a drogok, az alkohol, a prostitúció problémáira, ehhez azonban hiányoznak a feltételek.

„A gyermekvédelmi rendszer nem elég rugalmas ahhoz, hogy a sokrétű problémákra reagáljon.”

(drogrehabilitációs központ, 1. település)

A gyermekotthonokban a megfelelő gondoskodás hiányának problémái mellett néhol a nevelők előítéletes attitűdje is megtalálható. Etnikai és kulturális jelentést társítanak a prostitúcióhoz és a kisebb bűncselekményekhez, ami a tétlenségük indoklásaként szolgál.

„A [roma] fiatal fiúk értékrendszere szerint az elkövetők nem bántalmazók, hanem megmentők. Ez ellentmond a mi [nem roma] értékeinknek.”

(javítóintézet, 1. település)

Röviden összefoglalva, a gyermekotthonok sokszor nem biztonságosak a gyermekek számára, hiszen sokan közülük gyermekkereskedelem áldozataivá válnak, amíg állami gondozásban vannak.⁶⁹ Ugyanígy, ha már áldozattá váltak, az otthonok – eszközök, szakemberek hiánya, néhol attitűdproblémák miatt – nem képesek a szükséges támogatást megadni a gyerekeknek.

69 Betlen Anna (2013): Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

9. A GYERMEKKERESKEDELEMSEL KAPCSOLATOS BÜNTETŐELJÁRÁS

9.1. Nem indulnak eljárások – nincs feljelentés, nincs tanú, nincs bizonyíték

Ahogy az korábban megjegyeztük az emberkereskedelem és a gyermekkereskedelem statisztikáiról szólva, a fő ok, amiért az elérhető adatok olyannyira megbízhatatlanok, az, hogy csak rendkívül kevés eljárás indul. Valójában a magyar igazságügyi rendszerben évente csupán néhány eset fordul elő, míg minden szereplő és érintett azt jelezte, hogy a valós számok messze meghaladják az azonosított és eljárásba vont esetek számát. A következőkben a gyermekkereskedelemmel kapcsolatos bűnüldözés és igazságügyi eljárások fő hiányosságait, nehézségeit és kihívásait mutatjuk be.

Először is rendkívül bonyolult dolog jogi eljárást kezdeményezni. Annak ellenére, hogy az EU emberkereskedelem elleni irányelve (2011/36/EU), akárcsak az Európa Tanács Egyezménye az emberkereskedelem elleni fellépésről,⁷⁰ kötelezi a tagállamok igazságügyi rendszerét arra, hogy az áldozat bejelentése nélkül is nyomozást kezdjen emberkereskedelem ügyében, amennyiben annak gyanúja felmerülne, Magyarországon ez nem történik meg: nem kezdenek eljárást, hacsak valaki feljelentést nem tesz. Ugyanakkor az áldozatok ritkán tesznek feljelentést, aminek helyzetükből és pozíciójukból fakadóan számos oka van. Áldozatként kiszolgáltatott helyzetben vannak, és gyakran az emberkereskedők befolyása alatt állnak.

70 Az Európa Tanács Egyezménye az emberkereskedelem elleni fellépésről. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Source/CETS197_Hungarian.pdf. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

A gyermekek esetében a szülők is részesei lehetnek az emberkereskedelemnek, vagy az emberkereskedők fenyegethetik, illetve zsarolhatják őket. Gyakran félnek attól is, hogy ők is büntethetővé válnak, mert pl. drogfogyasztók, vagy mert elkövettek kisebb bűncselekményeket. Azokban az esetekben, amikor a kizsákmányoló a család, a lojalitás, a „szeretetkapcsolat” is akadály. Az „önfelmentő /én-döntésem” (kvázi önkéntes) attitűd miatt is hátrítja az áldozat, hogy ő áldozat lenne.

További ok, hogy mivel nincsenek eljárások, nincsenek jó tapasztalatok sem arról, hogy milyen következménye van a büntetőeljárásnak. Az áldozat, akinek valószínűleg korábban sem volt pozitív tapasztalata a hatóságokkal, csak a kockázatot látja az eljárásban, a védelmét nem garantálja senki. Az is visszatartó erő lehet, hogy nem hisz a hosszú, érthetetlen és bonyolult jogi procedúrában. Az áldozatoktól elvárják, hogy együttműködjenek a rendőrséggel, de nem kapnak segítséget, amikor feljelentik az emberkereskedőket. Sőt mi több, a rendőrök gyakran megalázzák az áldozatokat, és rosszul bánnak velük (beleértve a gyermekeket is). Ennek következtében az áldozatok többsége nem fordul a rendőrséghez, hogy feljelentést tegyen emberkereskedelem ügyében, vagy ami gyakorta történik, visszavonja a feljelentését az eljárás során.

Minden bizonnyal ördögi körről van szó. Az áldozatok nem tesznek feljelentést az emberkereskedelem ügyében, vagy visszavonják azt, így nincs nyomozás és eljárás, így senki ellen nem emelnek vádat, és senkit sem ítélnek el. Következésképp a hatóságoknak az a benyomása, hogy nincsenek emberkereskedelmi ügyek, ezért megerősítést nyer az az általános elképzelés, miszerint az áldozatok többsége nem valódi áldozat, hiszen saját akaratából cselekszik.

Az is megtörténhet, hogy egy intézményben az otthon vagy az iskola szociális munkása, tanára, igazgatója tesz feljelentést gyermekkereskedelem ügyében. Ebben az esetben is szükséges a gyermek tanúvallomása bizonyítékként. Azt, hogy a gyermek esetleg nem működik együtt, az is okozhatja, hogy a család nyomást gyakorol rá a háttérből, így nem indul eljárás. Említettük korábban azt a történetet, amikor egy nevelő egy gyermekotthonból toborzott fiúkat prostitúció céljából. Amikor a gyermekotthon igazgatója felfedezte az esetet, feljelentette a nevelőt a

rendőrségen. A szokásos eljárás szerint az áldozatoknak – a fiúknak – kellett tanúskodniuk. Ők azonban mind visszavonták a vallomásukat, ugyanis kellemetlenül érezték magukat a nyomozás során. Ennek eredményeként a nevelő megúszta a gyermekkereskedelem vádját, és az igazgató végül csak azért tudta kirúgni, mert kiderült, hogy hamis diplomát mutatott be felvételnél. Tudomásunk szerint a férfi még mindig nevelőként dolgozik egy másik intézményben. Fontos ugyanakkor megjegyeznünk, hogy az új Btk. szabályai⁷¹ szerint a gyermekkel szembeni szexuális visszaélés és erőszakos cselekmények a jövőben nem kerülnek ki az elévülési időt meghaladóan a nyilvántartásból.

Egy másik történetben a gyermekotthon vezetője felfedezte, hogy a gyermekotthonos fiúk egy férfit látogattak, aki fizetett nekik a szexuális szolgáltatásaikért. Jelentette az esetet, de mivel a törvényi szabályozás szerint 14 év feletti gyermek folytathat szexuális viszonyt férfival, a rendőrség ezt elutasította. Az igazgató próbált azzal érvelni, hogy a férfi fizetett a gyermekeknek, így ez prostitúciónak, tehát szexuális kizsákmányolásnak számít, de elutasították a vádját. A történet furcsa fordulataként a megvádolt férfi panaszt tett rágalmozás miatt a gyermekotthon vezetője ellen.

Ezen történetek alapján nem meglepő, hogy az intézmények gyakran úgy döntenek, hogy nem jelentik az eseteket. Ahogyan elmondták, a jogi eljárások fent említett problémái miatt nem látják értelmét annak, hogy a rendőrséghez forduljanak. Ez a gyakorlat ellentétes a Gyermekvédelmi Törvényben foglaltakkal. A gyermekvédelmi intézmények ugyanis nem mérlegelhetik a feljelentés vagy jelzés megtételét, ha gyermek veszélyeztetése jut a tudomásukra.

Végezetül, még ha egy eset kapcsán eljárás is indul, és az áldozatok együtt is működnek, a nyomozásokat gyakran lezárják, hiszen nem találják az elkövetőket, és végül senkit sem ítélnek el.

A rendőrséget az intézmények gyakran hanyagsággal vádolják. Gyermekotthonokban említették, hogy a családjukhoz visszazökő és ott elrejtőző gyermekek esetében a rendőrségnek nyomoznia kellene, hogy megtalálja a gyermeket. Viszont ha az otthon jelenti az esetet, a rendőrség hajlamos tudomást sem venni róla.

71 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 26. §

„Jelentjük az esetet ugyanúgy, és ők [a rendőrség] nem járnak utána. De ha elfognák ezeket a családokat és szülőket, akik gyakran bűnözők, akkor a gyermek nem tudna hazamenni, és az otthonban maradna.”
(gyermekotthon, 2. település)

Az egyik gyermekotthon vezetőjének állítása szerint a rendőrségi nyomozás kicsikarásának egyik módja az, ha valaki nyomást gyakorol rájuk a személyes kapcsolatain keresztül.

„Minden csak személyes kapcsolattal megy. A rendőrségen is úgy van, hogy ha nekem személyes ismerősöm az a nyomozó, akkor megcsinálja tisztességesen a nyomozást, és van is eredménye.(...) A rendőrség megszünteti az eljárást, ha nem megyek be, és az illetővel nincs korábbi személyes kapcsolat. Ugyanígy az ügyészség is. Amelyik ügyészhez személyes kapcsolatom van, az segítőkész, amelyekkel meg nincs, hivatalból passzolja le a feladatokat.”
(gyermekotthon, 2. település)

A családok által bűncselekmény elkövetésére kényszerített gyermekek esetében – idetartozik a zsebtolvajlás is – a rendőrség nem nyomoz tovább (nem keresi a háttérben álló felnőttet), ha kiderül, hogy a gyermek nincs 14 éves, azaz büntetőjogilag nem vonható felelősségre. Ez az ún. közvetett tettesség. Ilyen esetben hiába a gyermek a tényleges elkövető, a felbujtót kell a rendőrségnek felelősségre vonnia.

Korábban szó volt egy esetről, amelyben kiskorú fiúk gyermekkereskedelmét lehetett gyanítani, és egy egyház volt érintett. Ebben az esetben maga az intézmény akadályozta meg az eljárást és a nyomozás elindítását. Még csak feljelentés sem született a gyermekkereskedelemmel (és pedofiliával) kapcsolatban, mivel az a férfi, aki a bizonyítékokat gyűjtötte, egyetlen áldozatot sem tudott meggyőzni a tanúskodásról.

9.2. A helyi rendőrségi gyakorlatok

Kutatásunk során felmerült, hogy az ember- és gyermekkereskedelem eseteinek kivizsgálása sokszor elmarad, ami az állítólagos rendőrségi korrupcióhoz köthető. Nem volt célunk bizonyítékokat gyűjteni a rendőrség érintettségéről bizonyos bűnözői hálózatokban vagy bűncselekményekben, ezért nem tudunk jól megalapozott állításokat megfogalmazni ezzel kapcsolatban. Csupán a terepmunka során gyűjtött adatokra támaszkodhatunk, és ezek megerősítik a rendőrségi korrupció bizonyos fokának valószínűségét.

Egy szegregált telepen dolgozó civil szervezet és szociális munkások például azt állították, hogy a drogokkal kapcsolatos visszaélés az egyik legnagyobb probléma, ami a gyermekeket is érinti. Elmondásuk szerint a rendőrség ismeri a drogdílereket a telepen: amikor járőröznek, a dílereket már előzetesen informálja valaki. Következésképp soha senkit nem tartóztatnak le kábítószer-terjesztés miatt. Hasonlóképp azt is számos interjúalanyunk említette, hogy a „helyi stricik” jóban vannak a rendőrséggel: amikor a rendőrök jönnek, üdvözlik őket, és semmi nem történik.

Egy másik esetben az egyik otthonban élő gyerekek voltak szexuális kizsákmányolás áldozatai. Az otthonban történt a toborzás, és egy közeli panzióba vitték a lányokat. A nevelők felfedezték az esetet, és feljelentést tettek a rendőrségen. Válaszként egy fenyegető levelet kaptak a rendőrségtől, amelyben az állt, hogy a panzió tulajdonosa egy tiszteletben álló személy, és visszautasították a vádjukat. Az otthonnak nyilvánvalóan nem volt bizonyítéka a rendőrségi korrupcióra, de nem tudtak más magyarázatot találni erre a történetre.

Néhány nő az egyik közösségben elmesélte azt az esetet, amikor két rendőr odament a telepről származó egyik fiatal nő futtatójához – akiről később kiderült, hogy 18 év alatti – és megkérdezte, mennyibe kerül a lány:

- 5000 forint.
- És mi van, ha rendőrök vagyunk?
- Akkor ingyen vihetik!

(fókuszcsoporthoz, nők, 3. település)

Ezt követően a rendőr „védelmet” ajánlott a fiatal nőnek, azaz nem mennek oda többé, és nem büntetik meg – és mellel azzal sem foglalkoznak, hogy a lány még kiskorú.

9.3. A gyermek veszélyeztetése – önkényes döntések

Abban az esetben, ha a rendőrség egy felnőttet gyermekkel lát koldulni, vagy egy gyermeket egyedül, lépéseket kell tennie, ha azt gondolja, hogy a gyermek veszélyeztetett helyzetben van. Bár a Gyermekvédelmi Törvény, akárcsak a Büntető Törvénykönyv, definiálja a gyermek veszélyeztetésének fogalmát, a gyakorlatban a rendőrség lényegében következmények nélkül, saját belátása szerint eldöntheti, hogy veszélyeztetettnek tekinti-e a gyermeket az adott helyzetben. Ez a gyakorlat teljesen önkényes rendszerhez vezet, ahol személyes döntés határozza meg, hogy egy kolduló gyermek esetében jelez-e a rendőr a gyámhatóság felé, vagy az utcán marad a kiskorú. Az általános gyakorlat az, hogy a rendőrök vetnek rájuk egy pillantást, és amennyiben nem látnak bűncselekményre utaló jelet, elküldik a helyszíntől, de továbbra is az utcán hagyják őket.

9.4. A hatóságok nem járnak el a gyermekkereskedelem ügyében

A legtöbb esetben, amikor a rendőrség vagy a gyámhatóság eljár a gyermek veszélyeztetése miatt, a gyermekkereskedelmet nem tekintik a veszélyeztetés lehetséges tényezőjének. Ez az egyik további oka annak, hogy miért van olyan kevés gyermekkereskedelemmel kapcsolatos eljárás.

10. A KÖZÖSSÉGI BEVONÁS⁷² ELEMEI ÉS A HATÉKONY VÁLASZOK

Az alábbiakban azt tárgyaljuk, hogy melyek a gyermekkereskedelem elleni fellépéssel, illetve a megelőzéssel kapcsolatos fenntartható válaszok és mechanizmusok fő elemei, és miért gondoljuk úgy, hogy problémás a „hatékony közösségi bevonásra” fókuszálni a gyermekkereskedelem elleni harc kapcsán.

Megítélésünk szerint számos akadálya van a közösség gyermekkereskedelem elleni küzdelembe való bevonásának. Voltaképpen arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a bevonásnak a civil szervezetek és a közösséggel dolgozó szolgáltatásnyújtók megerősítésével kellene kezdődnie. A roma szervezetek egyelőre nincsenek abban a helyzetben, hogy ezt a feladatot elvégezzék, ugyanakkor azzal a kérdéssel is foglalkozni kellene, hogy hogyan tehetők érdekeltté az emberkereskedelem elleni ügyek érdekképviselőiben.

A beavatkozás egyik lehetséges módja a helyi civil szervezetek megerősítése megfelelő források biztosításával annak érdekében, hogy fel tudjanak lépni a közösségeken belüli hatalmi viszonyok ellen még akkor is, ha a legtöbb esetben hiányzik a közösségi beágyazottságuk. Hosszú évek óta jelen vannak a közösségekben, és olyan speciális helyi tudással rendelkeznek, amilyennel egyetlen más szereplő sem. A helyi szolgáltatásnyújtókkal együtt ők vannak a legjobb pozícióban ahhoz, hogy segítsék a közösségeket a gyermekkereskedelem elleni fellépésben. Ugyanakkor amíg nincs

72 A közösségi bevonás a CONFRONT nemzetközi kutatási projekt egyik célkitűzése: a roma közösségek egyenlő partnerként való bevonása az emberkereskedelem elleni szakpolitikák kidolgozásába és végrehajtásába.

együttműködés az intézmények között, és különösen amíg semmiféle erőfeszítés nincs a rendőrség részéről a gyermekkereskedelem bűnözőinek, illetve bűnözői hálózatainak hatékony üldözésére, nem várható jelentős változás. A civil szervezeteknek és a szociális szolgáltatóknak lehetetlen helyzetben kell dolgozniuk, ugyanis meg kell védeniük a gyermekeket, míg a bűnözők, akik folyamatosan igyekeznek gyermekeket toborozni gyermekkereskedelem céljából, szabadlábban vannak.

A helyiek bevonása nagyon problematikus, hiszen kiszolgáltatottak, és helyzetüket a közösségen belüli hatalmi viszonyok, a családi és egyéni pozíciók, valamint az abúzus és erőszak személyes történetei által meghatározott sokrétű kizsákmányolás jellemzi. Mindamellet találkozunk a gyermekkereskedelem egyes formái elleni fellépés néhány példájával, bár ezek csupán gyenge és ad hoc konfrontációknak nevezhetők.

Az egyik közösségbe beköltözött egy tanár, és a lakók nem sokkal később észrevették, hogy rendszeresen fiatal fiúk látogatják. Érkezésekor normális, kedves embernek tűnt. A szomszédok azonban kíváncsivá váltak, és elkezdtek utánajárni, vajon mi folyik ott. Kiderült, hogy szexuálisan kizsákmányolta a fiúkat. A szomszédok nyomására a férfi végül elköltözött.

Egy másik esetben egy civil szervezet dolgozott ki egy módszert arra, hogy az embereket veszélyes helyzetekben segítse az elkövetőkkel szemben. Ahogyan azt már említettük, az uzsora elterjedt a hátrányos helyzetű közösségekben, és az uzsorások egyúttal gyakran emberkereskedők is. A rendőrség a legtöbb esetben passzív, így a szociális munkások olyan helyzettel szembesülnek, ahol az inaktív pozíció és a cselekvés között kell választaniuk. Ez a civil szervezet úgy döntött, hogy találkozik az uzsorásokkal, és megpróbál nyomást gyakorolni rájuk legalább annak érdekében, hogy korrekt módon számoljanak el az ügyfeleikkel. Tehát a klienseket – jobban mondva áldozatokat – a civil szervezet védi ebben a közösségben.

Összefoglalva tehát a közösség bevonásának kudarca és a veszélyeztetett közösségekben, családokban vagy az állami gondozás intézményeiben jelen lévő kizsákmányolás különféle formái, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszer vagy más intézmények korábbi fejezetekben

tárgyalt problémái mind-mind olyan helyzet kialakulását segítik elő, amelyben a veszélyeztetett gyermekek fokozottan ki vannak téve az áldozattá válás veszélyének. Ezt jól jelzi az a tény is, hogy a roma civil szervezetek és kisebbségi önkormányzatok nyíltan (vagy még gyakrabban közvetetten) visszautasítják az ember- és gyermekkereskedelem ügyének napirendre tűzését. Úgy érzik, ez megbélyegezné őket, ugyanakkor erőtlenek ahhoz, hogy az ügy fő képviselői legyenek. A veszélyeztetett közösségeknek és gyermekeknek mindenekelőtt az állam által biztosított szociális védelmi rendszerre, jól működő intézményekre, valamint a helyi civil szervezetek megerősítésére van szükségük.

11. ÖSSZEGRZÉS

A gyermekkereskedelem különböző formáinak – koldultatás, zsebtolvajlás és fiúk szexuális kizsákmányolása – mechanizmusait vizsgáltuk Magyarországon. Három olyan terepet választottunk, ahol szegény, szegregált városrészek találhatóak, a roma lakosság aránya az átlagosnál magasabb, és amelyek a gyermekkereskedelem előfordulása kapcsán ismertek. A kutatás kezdetén felismertük, hogy egy-egy terepen belül nem elegendő csupán egyetlen közösséget vizsgálni, hiszen a jelenség maga nem igazán fogható meg ezen a közösségi fókuszon keresztül. Ezért úgy döntöttünk, hogy kiterjesztjük a kutatást, és a választott közösségeken kívül is végzünk terepmunkát, beleértve gyermekotthonokat, ahonnan az áldozatok nagy része kikerül, illetve ahol megfordul. Ezenkívül bizonyos esetekben a hólabda módszert alkalmazva találtunk interjúalanyokat, akiknek közvetlen vagy közvetett tapasztalata volt az emberkereskedeletről; ez a gyakorlat szintén közösségen kívüli helyszínekre is vezetett minket. Hat közösségi kutatót alkalmaztunk, akik közül négy roma származású, és akik mind dolgoztak már szegregált közösségekben kutatóként, aktivistaként vagy szociális munkásként. A terepmunka 2014. márciustól augusztusig zajlott, és több körben tett látogatásokat foglalt magába. A kutatás igyekezett feltárni, hogy hogyan védik meg az intézmények a gyermekeket az áldozattá válástól, illetve hogyan segítik őket, amennyiben áldozattá váltak.

Elsőként az emberkereskedelem általános magyarországi szakpolitikai kereteivel foglalkoztunk. A legfontosabb észrevétel a gyermekkereskedelem kapcsán, hogy nem létezik speciális áldozatsegítői rendszer gyermekek számára. A gyermek áldozatokat a Gyermekvédelmi Törvény alapján kezelik, és a gyermekvédelmi jelzőrendszer feladata, hogy

gyermekkereskedelem gyanújának felmerülése esetén jelezést tegyenek. Ugyanakkor a gyermekvédelmi rendszer teljes egészében felkészületlen az emberkereskedelem áldozatainak támogatására.

Mind a felnőtt, mind pedig a gyermekek emberkereskedelmi esetei látensek maradnak, legfőképpen azért, mert a rendőrség addig nem indít eljárást, amíg az áldozatok nem tesznek feljelentést. A gyermekkereskedelem regisztrált eseteinek éves száma rendkívül alacsony, csak néhány eset évente, és nem áll rendelkezésre adat az egyes konkrét formákról vagy az áldozatok etnikai hovatartozásáról. Mindazonáltal az interjúalanyaink megítélése szerint az áldozatok többsége roma.

A kutatás feltárta azokat a tényezőket is, amelyek azon gyermekek veszélyeztettségéhez vezetnek, akik esetében a leginkább valószínűsíthető, hogy emberkereskedelem áldozatává válnak. Az áldozattá válás szempontjából kritikus tényezőként azonosítottuk a kriminalizált környezetet (közeli családban vagy a közösségben), a diszfunkcionális családi hátteret, a gyermekbántalmazást, a szülők és/vagy gyermekek szerhasználatát, az állami gondozást és az érzelmi elhanyagolást. Ugyanakkor azt is láttuk, hogy ezek nem kizárólag a gyermekkereskedelemre vagy annak egyes formáira jellemzőek, inkább olyan rizikófaktorok, melyek a gyermekek bármilyen jellegű kizsákmányolásához vezethetnek.

A gyermekvédelmi rendszer vizsgálata során az alapellátást és a szakellátást is megvizsgáltuk annak érdekében, hogy megértsük a jelzőrendszer működését. A gyermekjóléti szolgálat általában keveset tud tenni a gyermekek áldozattá válásának megelőzését illetően. Nagyszámú hátrányos helyzetű családdal és gyermekkel dolgoznak, és ugyan tisztában vannak a gondozásba vett gyermekekre leselkedő veszélyekkel, nincsenek eszközeik a fellépésre. Az állami gondozásban lévő gyermekek is nagyszámban válnak áldozattá. A gyermekotthonok, ahová a gyermekek bántalmazás, elhanyagolás vagy gyermekkereskedelem áldozatává válás után elhelyezésre kerülnek, nem rendelkeznek megfelelően képzett munkatársakkal, vagy a traumatizált, áldozattá vált, bántalmazott gyermekek kezelésére szolgáló protokollal.

A rendőrség szintén része a gyermekvédelmi jelzőrendszernek. Ugyanakkor a rendőrség legtöbbször bűnözőként kezeli a gyermekeket

akkor is, ha azok éppen gyermekkereskedelem áldozatai. Így a gyermekek védelmében betöltött szerepük valóban problematikus. Ezenkívül sok interjúalanyunk hangsúlyozta, hogy a rendőrség gyakran nem indít eljárást a bűnözők ellen a szegény és szegregált városrészekben. Következésképpen, bár mindenki tudja, kik ők, még maga a rendőrség is, a drogdílerék, uzsorások és futtatók szabadon járhatnak gyermekekre vadászva. A rendőrségi korrupciót mint fő problémát említették ezekben az esetekben. Ugyan erre nincs bizonyítékunk, valószínűsíthető, hogy az elszegényedett „gettók” általános elhanyagolása mellett ez áll bizonyos esetek hátterében.

Végezetül arra a következtetésre jutottunk, hogy amíg az elszegényedett, veszélyeztetett családok a bűnözői hálózatok nyomása alatt vannak, és amíg a függőségi viszonyok fennállnak, az emberkereskedelem elleni hatékony mechanizmus felállításában a közösség bevonása nehezen képzelhető el. A civil szervezetek és szociális szolgáltatók sem képesek fellépni a veszélyeztetettség komplex problémáival szemben, hiszen a kriminalitás befolyása felülírja minden erőfeszítésüket. Azt is megfigyeltük, hogy a roma civil szervezetek nem foglalkoznak az emberkereskedelem kérdésével, mivel nem látják a helyüket az áldozatellátás rendszerében. Számukra ez megbélyegző, ugyanakkor nem is rendelkeznek az ehhez szükséges eszközökkel, vagy nem áll érdekükben a bűnözői közösségekbe való beavatkozás.

11.1. Ajánlások

Jelzőrendszer

- Meg kell vizsgálni azokat a politikai intézkedéseket, amelyek jelenleg a szociális hálót gyengítik, és hozzájárulnak a szegénység növekedéséhez az országban abból a szempontból, hogy mennyiben befolyásolják a gyermekkereskedelem jelenségét.
- Ki kell dolgozni egy protokollt a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai számára (áldozatok azonosítása, jelzőrendszer, szolgáltatásnyújtás és utógondozás).
- A protokollnak tartalmaznia kell a gyermek fogalmának harmonizált definícióját (18 éves kor alatti).

- Ugyanezen intézmények rendelkezésére kell bocsátani az áldozatsegítéshez szükséges eszközöket, és meg kell őket erősíteni az áldozatok azonosítása érdekében.
- Az intézményeknek tudatosítaniuk kell magukban, hogy ezeket az eseteket ne akaratlagos tettként kezeljék, és megértsék a „kizsákmányolás” koncepcióját. Ez elengedhetetlen az áldozatok azonosításához. Tréningek, protokollok és útmutatók bevezetésére van szükség a célok elérése érdekében.
- A gyermekvédelmi rendszer munkatársainak és a rendőrségnek tartott tréningekre van szükség a gyermekbántalmazásról, a traumákról és az emberkereskedelemről (az emberkereskedelem definíciója, beleértve a létező törvényi szabályozásokat, az áldozatok azonosítása, az áldozatok segítése és gondozása).
- Rendszeres tréningeket kell biztosítani az intézmények számára szakmai szupervízióval egybekötve.
- A tréningek célja, hogy a jelzőrendszer tagjai valódi tudással rendelkezzenek arról, hogy mi az emberkereskedelem és mi a gyermekkereskedelem. A jelzőrendszer minden tagjának ugyanazt kellene érteni a fogalmak alatt.
- A tapasztalatsere és a jó gyakorlatok megosztásának új fórumait kellene létrehozni az országon belül és kívül egyaránt.
- A gyermekvédelmi rendszernek és a rendőrségnek szóló tájékoztató kampányokra van szükség.

Gyermekvédelem

- A kormánynak megfelelő anyagi és szakmai támogatást kell nyújtani a gyermekvédelmi rendszer számára annak érdekében, hogy az felléphessen az emberkereskedelem ellen.
- A gyermekvédelmi rendszernek (beleértve az alap- és a szakellátást is) felkészültnnek kellene lenni arra, hogy megelőzze a gyermekek áldozattá, illetve ismételten áldozattá válását az emberkereskedelem terén:

- Több traumatizált és bántalmazott gyermekekkel foglalkozó szakemberre van szükség. Az intézményeknek motiváltaknak kell lenniük arra, hogy foglalkozzanak a prostitúció és az áldozattá válás más formáival.
- Képesnek kell lenniük arra, hogy felismerjék és cselekedjenek a gyermekek bántalmazása, traumatizációja és a gyermek kizsákmányolásának bármilyen módja ellen.
- Egy áldozatsegítésről szóló protokoll (áldozatok azonosítása, jelzőrendszer működése, szolgáltatásnyújtás és utógondozás) bevezetésére van szükség a gyermekvédelmi rendszeren belül, ami a gyermekkereskedelem áldozatainak segítéséért felelős.
- A gyermekek intézmények általi kriminalizálását el kell kerülni. A gyermekotthonoknak meg kell védeniük a gyermekeket a prostitúciótól az esetek jelentésével és pszichológiai kezelés nyújtásával.
- A gyermekotthonok és a rendőrség közötti együttműködést hatékonyabbá kell tenni.
- A gyermekvédelmi rendszerek vagy áldozatsegítői szolgálatok közötti nemzetközi együttműködéssel kell követni a védelembe vett gyermekeket, akik külföldre távoznak szüleikkel, és így eltűnnek a gyermekvédelem szeme elől.

Rendőrség

- Új protokollok és irányelvek bevezetésével, valamint rendőröknek tartott tréningek segítségével minden szinten el kell kerülni a gyermekek intézmények általi kriminalizációját:
  - A gyermekprostituáltakat áldozatként, nem pedig bűnözőként kell kezelni.
  - Általában is igaz, hogy a gyermek áldozatokat áldozatként kell kezelni, nem pedig bűnözőként.
- A rendőrségnek hatékonyabban kell keresnie a szökött gyermekeket.

- A rendőrségnek eljárást kell indítania az elszegényedett közösségek bűnözői – uzsorások, drogkereskedők, futtatók – ellen.
- A rendőrségnek belső vizsgálatot kell indítania a helyi rendőrségeken belüli esetleges korrupció feltárása érdekében.

Civil szervezetek

- Meg kell erősíteni a civil szervezeteket és a családsegítő szolgálatokat, amelyek a helyi közösségekben dolgoznak annak érdekében, hogy hatékonyabban előzzék meg a gyermekek áldozattá válását.

Roma szervezetek

- Meg kell erősíteni a roma szervezeteket annak érdekében, hogy hatékonyan lépjenek fel az emberkereskedelem ellen.
  - Ismeretterjesztő és figyelemfelkeltő tréningeket kell tartani civil szervezetek számára, hiszen az emberkereskedelem nagyrészt ismeretlen fogalom számukra

Bírósági eljárás

- A rendőrségnek és más hatóságoknak nyomozást kell indítaniuk, ha emberkereskedelem gyanúja merül fel anélkül, hogy elvárnák, hogy az áldozat tegyen feljelentést.
- A bírókban és az ügyészekben tudatosítani kell az emberkereskedelem jogi kategóriáját, pl. specifikus tréninget kell tartani az igazságügyi dolgozóknak.
- Szükséges lenne, hogy az emberkereskedelem eseteit ne más és más kategóriába sorolják (pl. szexuális kizsákmányolás, kerítés).
- A tanúk támogatását meg kell erősíteni, és a gyermek áldozatok esetében speciális rendelkezéseket kellene bevezetni.
- Alkalmazni kell a bűncselekményért letartóztatott, kizsákmányolás áldozatává vált gyermekek büntetlenségének elvét, illetve el kell

kerülni eljárás alá vonásukat. Minden érintettnek tisztában kell lennie az EU irányelv ezzel kapcsolatos ajánlásaival.

Prevenció

- A megelőzésre komplex kérdésként kell tekinteni: a teljes gyermekvédelmi és oktatási rendszernek, a rendőrségnek és az igazságszolgáltatásnak is hatékonyabbá kell válnia a gyermekek áldozattá válásának megelőzésében.
- Szexuális nevelésről és szexuális bűncselekmények megelőzéséről szóló tananyagot kell kidolgozni és bevezetni az iskolákban rendszeres oktatás formájában.
- A gyermekek számára szóló információs kampányokat hatékonyabbá kell tenni, és gondoskodni kell arról, hogy azok elérjék a valóban veszélyeztetett csoportokat.

Média

- A médiának meg kell változtatnia az emberkereskedelemmel kapcsolatos attitűdjét és nyelvezetét.
- A gyermekprostitúció áldozatait bűnöző helyett áldozatként kell ábrázolni.
- Ennek érdekében az emberkereskedelemtől és a gyermek áldozatokról szóló tréningeket kell szervezni a médiában dolgozók számára.
- A helyi médiamunkások számára is külön tréningeket kell szervezni, ugyanis az emberkereskedelemmel kapcsolatos hírek gyakran a helyi médiában is felbukkannak.

Kutatás

- A gyermekek, különösen a fiúk szexuális kizsákmányolásának kutatását illetően az interneten zajló emberkereskedelmet tanulmányozó projekteket kell kidolgozni.

BIBLIOGRÁFIA

- Állami gondoskodástól a mai gyermekvédelemig. KSH, 2012. május. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/allamigondoskodas.pdf> (Utolsó letöltés: 2014.12.01.)
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A koldusmaffia és a bérkoldultatás. AJB-2301/2010.
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A budapesti Cseppkő utcai Gyermekotthonról szóló AJB 457/2011. jelentés.
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. Állami feladatok az eltűnt gyermekek keresése kapcsán. AJB-1140/2012.
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. A gyermekprostitúció elleni fellépésről. AJB-1472/2011.
- Anghel, Roxana, Herczog, Maria & Dima, Gabriela (2014): The Challenge of Reforming Child Protection in Eastern Europe: The Cases of Hungary and Romania. *Psychosocial Intervention*, 2014. december, 23. évfolyam/3. szám, 159–223. oldal. <http://psychosocial-intervention.elsevier.es/es/the-challenge-of-reforming-child/articulo/90260049/#.VH13ctKG8l8>
- Belügyminisztérium (2013): Emberkereskedelem elleni stratégia 2013-2016. http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf
- Betlen Anna (2013): Prostitúció és emberkereskedelem a szociális ellátásban és a gyermekvédelemben Magyarországon, 2013. Az áldozat-ellátás intézményrendszere. http://aldozatsegitok.hu/sites/default/files/aldozatellatas2013_BA.pdf (Utolsó letöltés: 2014.12.01.)

Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum. http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

European Roma Rights Center (ERRC) (2011): Breaking the Silence: Trafficking in Romani Communities. <http://www.errc.org/cms/upload/file/breaking-the-silence-19-march-2011.pdf>. (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

European Roma Rights Center (ERRC) (2011): Life Sentence: Romani Children in State Care in Hungary. <http://www.errc.org/cms/upload/file/life-sentence-romani-children-in-state-care-in-hungary-20-june-2011.pdf> (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

European Roma Rights Center (ERRC) és Női érdek (2013): Alternatív jelentés az ENSZ CEDAW Bizottságához. <http://noierdek.miria.hu/wp-content/uploads/2013/03/Noi-Erdek-ERRC-UN-CEDAW-Alternat%C3%ADv-Jelent%C3%A9s-1.pdf> (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

Eurostat (2014), Trafficking in human beings.

The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/thb_strategy/thb_strategy_en.pdf (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

Forrai Judit (2009): *Szex, erőszak, prostitúció*. Semmelweis Kiadó, Budapest.

Gyermekvédelmi jelzőrendszer, 2010. Statisztikai tükrök 2011/42. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/gyermekvedelem10.pdf> (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

Herczog Mária (szerk.) (2012): *Figyeljetez rázánk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006-2012*.

Intentional Center for Migration and Policy Development (ICMPD) (2012): Report for the Study on Typology and Policy Responses to Child

- Begging in the EU. <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/download.action;jsessionid=y0nPJhWf7snRrw2VgnVnl8JLSZfBM9Xp0TtKQnkMRL0GMW5PGcb5!-684101059?nodePath=/Publications/Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileName=Report+for+the+Study+on+Typology+and+Policy+Responses+to+Child+Begging+in+the+EU.pdf&fileType=pdf> (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)
- IRIS, 2012 website: <http://www.sexeducatio.hu/index.php?subpage=iris2012>
- Lux, A. (szerk.) (2012): *A gyermekek testi-lelki egészsége. Gyermekjogi projekt.* Ajb Projektfüzetek, Budapest.
- Lux, A. (szerk.) (2013): *Gyermekközpontú igazságszolgáltatás, Gyermekjogi Projekt.* Ajb Projektfüzetek, Budapest.
- Neményi Mária és Messing Vera (2007): *Gyermekvédelem és esélyegyenlőség.* Kapocs, 6. 1. sz.
- Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011-2020), Budapest, 2011. november, KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság <http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000/Strat%C3%A9gia.pdf> (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)
- Az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ és a gyermekjogi képviselők tevékenységének bemutatása. http://www.educatio.hu/pub_bin/download/tamop342b/informacios_napok/infonap_150126_KL_HR.pdf (Utolsó letöltés: 2015.03.24.)
- Szökik, mert áldozat? Áldozat, mert szökésben van? <http://www.csagy.hu/jo-gyakorlatok/hazai/item/981-szokik-mert-aldozat?-aldozat-mert-szokesben-van?> (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)
- Windt Szandra (2014): 2013, az emberkereskedelem elleni fellépés éve Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 1, 58-74. oldal.
- Trafficking in human beings, 2014, Eurostat. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/trafficking-human-beings-eurostat-2014-edition_en (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

Trafficking in Persons (TIP) Report (2013), US Department of State.

Trafficking in Persons (TIP) Report (2014), US Department of State.

Törvények, egyezmények, irányelvek

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. http://thb.kormany.hu/download/5/a8/30000/2011_36_EU%20Ir%C3%A1nyelv.pdf (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

Az Európa Tanács Egyezménye az emberkereskedelem elleni fellépésről. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Source/CETS197_Hungarian.pdf (Utolsó letöltés: 2014.10.13.)

1991. évi LXIV. törvény a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről, 9. §.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről, 172. §, 184. §.

354/2012. (XII. 13.), Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről.

50/2008.(OT 29.) ORFK utasítás, majd 2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás a rendőrség áldozatsegítő feladatairól

MELLÉKLETEK

1. melléklet

Emberkereskedelem elleni szakpolitikák és intézményrendszer

2005-ben az Európai Unió Hágai Programja⁷³ keretében cselekvési tervet dolgozott ki az emberkereskedelem megelőzését célzó jó gyakorlatok feltérképezésére, és tagállami szinten olyan koordinációs mechanizmus felállítását javasolta, mely az emberkereskedelemmel foglalkozó kormányzati és nem kormányzati szereplőkkel együttműködik az áldozatok azonosításnak és ellátásának javítása érdekében. Ezt az ún. Tanácsi Következtetések⁷⁴ nevű dokumentum követte, amely uniós szinten a nemzeti koordinátorként működő nemzeti raportőrök létrehozását sürgette. Magyarországon az első emberkereskedelem elleni stratégia⁷⁵ szintén rendelkezik az emberkereskedelem elleni koordinációs mechanizmust vezető nemzeti koordinátor kinevezéséről.⁷⁶ A „hivatalos” koordinációs mechanizmusban

73 Az Európai Unió terve az emberkereskedelem elleni küzdelemre és annak megelőzésére vonatkozó legjobb gyakorlatokról, normákról és eljárásokról (2005/C 311/01). In: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52005XG1209%2801%29&from=EN>

74 Council conclusions on establishing an informal EU _Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms on Trafficking in Human Beings 2946th JUSTICE and HOME AFFAIRS Council meeting Luxembourg, 4 June 2009.

75 A Kormány 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni, 2008–2012 közötti nemzeti stratégiáról.

76 Először az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium rendészeti államtitkára volt, majd később a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkára lett a felelős.

12 szervezet⁷⁷ van benne. 2011 decemberében jött létre ezzel párhuzamosan az ún. NGO Kerekasztal elnevezésű, a kormány által koordinált tömörülés eredetileg nyolc szervezet bevonásával, amely 2015 márciusában már 14 szervezetet⁷⁸ foglalt magában. Habár az első említett stratégiában még a civil szervezetek is részt vettek a nemzeti koordinációs mechanizmusban mint „azonnal elérhető, működésbe lépő társadalmi szervezetek”, a később létrehozott, egymás mellett párhuzamosan működő két kerekasztal azt mutatja, hogy a nemzeti koordinációs mechanizmus munkájában elsősorban a „hivatalos” szervezetek vesznek részt, míg a civil szervezetek nincsenek megfelelően bevonva a döntés-előkészítésbe, a javaslatképzésbe, valamint a visszajelzések és visszacsatolások megtételébe.

Az áldozatsegítésről szóló törvény⁷⁹ értelmében a Magyarország területén bűncselekmények sértettjévé vált áldozatoknak a megyeszékhelyeken és Budapesten az áldozatsegítő szolgálatok segítenek. Az áldozatsegítő szolgálatoktól kaphatnak segítséget az emberkereskedelem áldozatai is, azonban nem jellemző (vagy csak nagyon kis számban), hogy ezen áldozatok megjelenjenek a szolgálatok ellátottai között. Az áldozatsegítő szolgálat az érdekvérvényesítésben (információ az egészségügyi, biztosítási, szociális és jogi ellátás lehetőségeiről), a jogi közreműködésben és az azonnali pénzügyi segélyben tudnak segítséget nyújtani. Az emberkereskedelmi áldozatok részére a szolgálat védett szálláshelyet tud biztosítani. Az áldozatsegítő szolgálat szolgáltatása nem lakóhelyhez kötött, a kárigényt bármely szolgálatnál be lehet jelenteni. Az áldozatsegítő szolgálatok ügyeikről adatbázist vezetnek.

77 Külgazdasági és Külügyminisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, Országos Rendőr-főkapitányság, Nemzeti Nyomozó Iroda, Legfőbb Ügyészség, Fővárosi Törvényszék, Országos Bírósági Hivatal, Áldozatsegítő Szolgálat – KIH Igazságügyi Szolgálat, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat, Országos Kriminológiai Intézet.

78 Nemzetközi Migrációs Szervezet, Magyarországi Női Alapítvány, Európai Roma Jogok Központja, INDIT Közalapítvány, Periféria Egyesület, Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány, Sex Educatio Kiemelten Közhasznú Alapítvány, NANE Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület, Baptista Szeretetszolgálat, Félúton Alapítvány, Közéleti Roma Nők Egyesülete, Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány, Segítő Kéz 2003 Szociális Egyesület, Terre des Hommes Alapítvány.

79 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmény áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről.

A szolgáltatások igénybevételéhez egy megadott formanyomtatványt kell kitöltenie az ügyben éppen eljáró hatóságnak (rendőrségnek, bíróságnak, ügyészségnek) a kiállításától számított 15 napon belül (és a bűncselekmény elkövetését és a büntetőeljárás megkezdését követő három hónapon belül, illetve meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetését követő öt éven belül).

Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítási folyamatát egy kormányrendelet⁸⁰ szabályozza. A rendelet az emberkereskedelem áldozatává vált személyek azonosításának folyamatát határozza meg. A rendelet megadja az azonosítást végző intézmények listáját, amelyek egy meghatározott adatlap segítségével azonosító beszélgetést folytathatnak le. Ha az interjú alanya feltehetően áldozat, akkor az adott szervnek a területi áldozatsegítő szolgálat felé jeleznie kell ezt az adatlap elküldésével. Ha az áldozat nem rendelkezik szállással, akkor az OKIT-ot kell értesíteni. Ha egészségügyi ellátásra van szüksége, akkor kórházba kell irányítani. Ha az áldozat gyermek, akkor hatósági eljárást kell kezdeményezni a Gyvt. alapján.

Fontos itt még megemlítenünk a rendőrség eljárásrendjét a prostitúcióval és az emberkereskedelemmel kapcsolatban. Ezen feladatokat egy ORFK utasítás⁸¹ rögzíti. Az utasítás megadja a prostitúcióval összefüggő rendészeti, bünyügyi, bűnmegelőzési és áldozatsegítési feladatokat. A szabályzat rendelkezik⁸² az illetékes rendőri szervek évenkénti jelentéstételi kötelezettségéről⁸³ a gyermekkorú prostituáltakkal kapcsolatos intézkedéseikkel és gyermekvédelmi kötelezettségeikkel kapcsolatban. Ennek⁸⁴ értelmében, ha „gyermeket, fiatalkorút vagy fiatal felnőttet” vonnak körözési eljárás kapcsán hatósági eljárás alá, akkor minden

80 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről.

81 Az országos rendőrfőkapitány 13/2014. (V. 16.) ORFK utasítása a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról.

82 2. fejezet 10.(„k”) és 28-29 („e”, „k”)pontok).

83 Minden évben február 1-ig kell leadni az ORFK rendészeti és bünyügyi főigazgatójának.

84 2. fejezet 17. pontja.

esetben vizsgálni kell a prostitúcióra kényszerítés és az emberkereskedelem lehetőségét. A 2. fejezet 21. pontja a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Irodája (a továbbiakban: KR NNI) Korrupció és Gazdasági Bűnözés Elleni Főosztályának feladataként említi a gyermek- és fiatalkorú áldozatokkal történt visszaélések internetes azonosítását. A 2. fejezet 23. pontja a KR NNI Felderítő Főosztálya és Elemző–Értékelő Osztálya emberkereskedelmi adatbázisát gondozza, amely a gyermekprostitúcióval kapcsolatos információkat is tartalmazza. A 2. fejezet 26. pontja az áldozatok segítségének és védelmének rendőri szervek által történő biztosítását rögzíti. A pont „C” sora a gyermekek tanúként való kihallgatásának idejét adja meg (a lehető legrövidebbnek kell lenni), valamint azt, hogy a kihallgatást a gyermek áldozat és elkövetője találkozásának kizárásával kell megtenni. Ugyanezen pont „f” és „g” sora a gyermek áldozatok számára biztosított különös figyelemről és gyermekmehhallgató szobában történő meghallgatásáról rendelkezik.

2. melléklet

Interjúk listája

Nemzeti szintű döntéshozók, állami intézmények és civil szervezetek

Belügyminisztérium, Európai Együtműködési Főosztály, emberkereskedelem elleni nemzeti koordinációs szerv
Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK), Bűnmegelőzési Osztály
Európai Roma Jogok Központja (ERRC)
Fővárosi Gyermekvédelmi Szakszolgálat (Tegyesz)
Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány: lelkeségély-vonal gyermekeknek
Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal (KIH), Áldozatsegítő Szolgálat
Magyar Baptista Szeretetszolgálat, emberkereskedelem elleni program
Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM)
Országos Kriminológiai Intézet (OKRI), emberkereskedelmi szakértő
Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK), Bűnmegelőzési Osztály
Sex Educatio Alapítvány: szexuális oktatással foglalkozó civil szervezet
Terre des Hommes
valamint az UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány vezetőjével is történt konzultáció

Közösségi terepmunka

Első település	Második település	Harmadik település
Intézmények		
Helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke	Társadalmi integrációval foglalkozó civil szervezet	Cigány Kisebbségi Önkormányzat
Roma integrációs programot működtető Alapítvány	Drogrehabilitációval foglalkozó civil szervezet	Helyi TEGYEK
Roma antiszegregációs érdekvédelmi csoport	Gyermek- és családsegítő szolgálat	Családsegítő szolgálat
Javítóintézet	Gyermekotthonban élő gyermekekkel foglalkozó civil szervezetek	Prostitúcióval foglalkozó civil szervezet
Gyermekjóléti szolgálat	Két Roma civil szervezet	Rendőrség, Bűnmegelőzési Osztály
„Gyermekmentő” ⁸⁵	Pszichológiai segélyszolgálat ⁸⁶	Rendőrség, Bűnüldözési Osztály
Drogrehabilitációval foglalkozó rehabilitációs központ	Nevelőcsalád	Helyi jóléti szolgáltatásokat biztosító egyház
Gyermekek átmeneti otthona	Szakiskola	Egyházi nevelőszülői koordinátor
Városi rendőrség	Hajléktalanközpont	Gyermekjóléti szolgálat
Családsegítő szolgálat	Rendőrség, Bűnmegelőzési Osztály	
	Integrációs programot működtető egyház	
	Gyermekek átmeneti otthona	
	Gyermekotthon	

85 Olyan szociális munkás, aki a gyermekvédelmi rendszer működésével elégedetlen, és eldöntötte, hogy a gyermekkereskedelem áldozatává vált gyermekeket fog menteni külföldön, és vissza is hozza őket Magyarországra. Ezt a tevékenységet az áldozatellátás intézményi rendszerén kívül végzi.

86 A civil szervezet telefonos segélyvonalat működtet fiatalok számára.

Közösségek/közösségi tagok		
Koldulás, áldozat és elkövető (anya küldi a gyerekeit koldulni)	Két anya a veszélyeztetett közösségből	Nevelőszülő
Zsebtolvajlás, áldozat és elkövető (anya küldi a gyerekeit, hogy raboljanak neki)	Korábbi női prostituált	Melegbárok kapcsán informátor
Zsebtolvajlás (elkövető, aki gyerekeket kényszerít arra, hogy raboljanak neki)	Meleg roma férfi	Két anya, akiknek prostituált lánygyermekük van
Gyermek áldozat, akinek az a feladata, hogy bártulajdonosokat vegyen rá arra, hogy fizessenek a helyi maffiának	Nevelőszülő	Két nevelőintézeti fiúgyermek
Lánygyermek prostituált	Informátor, egyház általi feltételezett gyermekkereskedelemre vonatkozóan	
Koldulás, áldozat és elkövető (anya küldi a gyerekeit koldulni)	Transzvesztita	
Hajléktalan kéregető	Hajléktalan fiatal	
Férfi prostituált	Hátrányos helyzetű fiú	
Romániából származó fiúgyermek prostituált		
Két meleg közösségi tag		
Négy javítóintézeti gyermek áldozat		

Fókuszcsoporthok		
Szervezetek és intézmények képviselőinek fókuszcsoporthja ⁸⁷	Veszélyeztetett helyzetű közösség nőtagjainak fókuszcsoporthja	Veszélyeztetett helyzetű közösség nőtagjainak fókuszcsoporthja
	Szervezetek és intézmények képviselőinek fókuszcsoporthja ⁸⁸	

87 Az ombudsman gyermekjogi projektjének vezetője, Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány, Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK), Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács, Baptista Szeretetszolgálat emberkereskedelem elleni program, 9. kerületi családsegítő szolgálat, 14. kerületi gyermekjóléti szolgálat.

88 Olyan civil szervezetek, melyek gyermekekkel foglalkoznak, pl. gyermekotthon, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat, roma civil szervezet, drogrehabilitációval foglalkozó civil szervezet, társadalmi integrációval foglalkozó civil szervezet.